

TUTSAK AİLELERİ 12 EYLÜL VE TAYAD

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

BÖLÜM 1: MÜCADELE YENİ BİR MEVZİ YARATTI: AİLELER

BÖLÜM 2: ÇOCUKLARIMIZIN MÜCADELESİNE SAHİP ÇIKTIK

BÖLÜM 3: İDAMLAR ENGELLENMELİYDİ

BÖLÜM 4: METRİS'TE BİR AÇIK GÖRÜŞ GÜNÜ

BÖLÜM 5: ÖLÜM ORUCU BİZE ÇOK ŞEY ÖĞRETTİ

BÖLÜM 6: TEK TİP ELBİSE, PIŞMANLIK YASASI VE AİLELER

BÖLÜM 7: TAYAD'IN KURULUŞU

BÖLÜM 8: EN DUYARLI OLMASI GEREKENLER

BİZDEN VAZGEÇMEMİZİ İSTİYORLAR

BÖLÜM 9: ANKARA'DA BİZİ EVLERİNE KONUK EDENLER

VE ETMEYENLER

BÖLÜM 10: DOKTORLAR VE TABİP ODALARI

BÖLÜM 11: HZİ VAKFI VE AİLELER

BÖLÜM 12: GELEN HEYETLERLE GÖRÜŞMELER

BÖLÜM 13: AYDINLIKÇILARA ARAMIZDA YER YOK

BÖLÜM 14: ÇOCUKLARIMIZIN CESEDİYLE KAZANILMIŞ ZAFERİN
TAÇLANDIĞI GÜN

BÖLÜM 15: TAYAD VARDI ARTIK

BÖLÜM 16: ONURLARI ONURUMUZDUR

BÖLÜM 17: SORUNLAR CEZAEVİNDE YAŞANDIĞINA GÖRE

PROTESTOMUZDA CEZAEVİ ÖNÜNDE OLMALIYDI

BÖLÜM 18: İŞKENCECİLERE, HALK DÜŞMANLARINA CEZA,
TUTSAKLARA ÖZGÜRLÜK

BÖLÜM 19: 12 EYLÜL UYGULAMALARI TÜM SONUÇLARIYLA
ORTADAN KALDIRILMALIDIR

BÖLÜM 20: DERNEĞİMİZİ YAKMALARINI BOŞUNAYDI

BÖLÜM 21: FİLİSTİN'DEKİ SİYONİST VAHŞETİ KINARKEN,

FİLİSTİN HALKININ GERÇEK DOSTLARININ YİNE

HALKLAR OLDUĞUNU SÖYLÜYORDUK

BÖLÜM 22: DİYARBAKIR CEZAEVİN'DEKİ DİRENİŞ SONRASINDA
TTE UYGULAMASI KALDIRILYOR

BÖLÜM 23: 1 AĞUSTOS GENELGESİ'NE KARŞI

MÜCADELEMİZ SÜRDÜ

BÖLÜM 24: HAYDİ İNSAN HAKLARI DEDİK

YETKİLİLERİN HOŞUNA GİTMEDİ

BÖLÜM 25: ÖFKEMİZ TEK BAŞINA KALDIKÇA,

BU KAVGANIN SONU GELMEZ

BÖLÜM 26: İŞKENCE 'SÖMÜRÜNÜN PAYANDASI'DIR

BÖLÜM 27: '89 1 MAYIS'I YAKLAŞIYORDU

BÖLÜM 28: 'AYNI KUMAŞTAN DİKİLDİK'

BÖLÜM 29: CEZAEVLERİNDEKİ VAHŞET POLİTİKASI SÜRÜYOR

BÖLÜM 30: HER TÜRLÜ HAKSIZLIĞA DUYARLI OLMAK

BİZLER İÇİN BİR GÖREVDİR

BÖLÜM 31: UNUTMAYALIM Kİ, ÖRGÜTSÜZ BİR HALK,

KÖLE BİR HALK DEMEKTİR

BÖLÜM 32: KAPILARA KİLİT VURABİLİRLER AMA

YÜREKLERE ASLA

BİRİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

Tutsak aileleri...

Evlatlarına yönelen zulme karşı siyasi şube önlerinde, polis-jandarma karakollarının kapılarında başladı direnişleri... Anaydılar, babaydılar, ağabey, abla, büyükanne, amca, dayı ya da eştiler. Önceleri işte salt bu olduklarındandı tepkileri.

Tepkileri direnişe dönüşürken, içgüdüsellikten bilinçliliğe yükseldiler.

Yıllarca anlatılsa anlaşılmayacak olanı yaşayarak gördüler, direnerek kavradılar.

Binlerce oğulları, binlerce kızları vardı direnen. Direnmenin mesajını onlardan aldılar. Mesajı gerçeğe, kavgalarını 12 Eylül'e karşı bir direnme mevzisine dönüştürdüler.

Sıradan insanların küçük dünyalarına sahiptiler. Kazanılacak büyük bir dünyaya açılan pencere-den geçerek, davayı sahiplenenlerin vazgeçilmez desteği, ayrılmaz parçası oldular.

Tarih onları yazdı, onları tarihi yazdılar...

"Ben"den "bize"e; "biz"den örgütlü hak alma mücadelesine ulaştılar.

TAYAD' yarattılar. Faşizmin varlığına tahammül edemediği, tahammülsüzlüğünü TAYAD' tam da İnsan Hakları Haftası'nda kapatarak gösterdiği örgütlülüklerini yarattılar.

Bu kitap onları anlatıyor. Bu kitapta tutsak ailelerimizin onurlu mücadelelerinin öyküsü var.

Neydiler, ne oldular, nereden nereye geldiler'

Bu soruların cevapları ve TAYAD'ı yaratanların saygıya değer, özverili mücadeleleri var bu kitapta.

Sınıf mücadelesinde faşizme karşı yeni bir direniş mevzisi yaratmanın onuru tutsak ailelerinin dir...

Analarımızın öyküsünü yayınlama onuruysa bizim...

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

"Ruhumuz ve bilincimiz sarsılıyordu. Yeni bir kimliğe bürünürken direnenlerin anaları, babaları, yakınları olarak onur, acımızın önüne geçiyordu... Birbirimize daha iyi sarılıyorduk... "

'80'li yıllarda bu sözlerle çıktılar meydanlara, sokaklara... Göre, ya, saya bilinçlendiler...

Örgütlendiler... TAYAD' kurdular... Devrimci tutsaklara yönelik her saldırıda direnişin ön saflarında yer aldılar... Gün oldu bedenlerini coplara, panzerlere siper ettiler, gün oldu gözüne alınıp hakaretlerle, işkencelerle karşı karşıya kaldılar. Ama zulüm karşısında boyun eğmediler, direndiler... Toplumsal muhalefetin ayrılmaz bir parçasıydı artık tutsak aileleri...

Örgütlü mücadeleleri dağıtılmak istendi; dernekleri kapatıldı. Fakat yılmadılar, ısrarla örgütlenmelerini sahiplendiler. kapatılan derneklerini savunmaktan vazgeçmediler...

TAYAD'ın kapısına vurulan kilit, yüreklere, bilinçlere vurulamamış; her ev, her mahalle, her sokak bir TAYAD olmuştur.

Kavganın, direnişin yaşlı bedenleri; cezaevi önlerini, sokakları, meydanları hiç boş bırakmadılar. Evlatlarına, halka, örgütlenmelerine yönelik her saldırıda yaşlı bedenlerini siper ettiler. En zor koşullarda boy veren mücadele gelenekleriyle daha geniş kesimleri kucakladılar. ÖZGÜR-DER'i kurdular.

ÖZGÜR-Dereli aileler, bu vatanın onurlu, yiğit bütün evlatlarının anası, babası, yakını oldular.

Şehit aileleri, kayıp aileleri ve tutsak yakınları hep birlikteydi...

Yaptıkları eylemlerle katillerden, işkencecilerden hesap soruyor, yakalarına yapıyorlardı. Gün geliyor ellerinde bildirileriyle, gün geliyor afişle meleriyle, döviz ve pankartlarıyla cadde -cadde, sokak - sokak mücadele ediyor; geniş halk kitlelerine gerçekleri göstermeye çalışıyorlardı.

ÖZGÜR-DER'li aileler 1 Mayıslar'da, Newrozlar'da beyaz eşarplarıyla en önlerde yerlerini alıyor; direnişlere, işgallere güç katıyorlardı.

Kürt halkının katledilmesi, evlerinin, köylerinin yakılıp yıkılması, sürgün edilmesi karşısında bir araya gelerek direndiler; halkların kardeşliğini mücadele içerisinde birlikte direnerek büyüttüler.

Bir kez daha kilit vuruldu kapılarına... Ama yılmak yoktu. Mevzilerini terk etmediler. Tüm ÖZGÜR-DER'i kurdular.

Devrimci mücadele yükseldikçe egemenler azgınca saldırıyor, kendi yasalarını dahi hiçe sayıyorlardı. O dönem 10 günde toplam 16 dernek kapatıldı. Tüm ÖZGÜR-DER'in de kapısına kilit vuruldu. Fakat iktidar kapattıkça halk açıyordu. İzmir, Ankara, Eskişehir, Trabzon, Kocaeli, Bursa, Osmaniye, Çukurova, Kırkkale, Konya, Ereğli, Malatya ÖZGÜR-DER'ler açıldı. Ve her birinin kapatılma kararları daha dosyaları yerleştirilmeden haklar ve özgürlükler mücadelesini her koşulda sürdürenler bu mevzi-

lere yenilerini eklemekte gecikmediler.

Mücadele; işçileri, memurları, öğrencileri, gecekondu halkını, bütün halk kesimlerini sarıp sarmalıyordu. Tutsak, şehit ve kayıp aileleri mücadelelerini bu süreçte TİYAD ile kurumlaştırdılar. Bir kez daha kapılarına kilit vuruldu. Ama yine kararlılıkla kırıldı kilitler... İstanbul TİYAD oldu adları... İzmir TİYAD, Ankara TİYAD oldu...

Egemenlerin ülkenin her yerinde halka karşı sürdürdüğü saldırılar karşısında halkın örgütlü ve birlikte direnişi daha fazla bilinçlere taşınıyordu. Cezaevlerine yönelik saldırıların yoğunlaştığı, tecrit ve sürgün dayatmalarının hız kazandığı bir dönemde tutsak, şehit ve kayıp ailelerinin birlikte mücadelesinin bir ifadesi olarak DETUDAP(Devrimci Tutsaklarla Dayanışma Platformu) oluşturuldu.

Devrimci mücadele yükseliyor, halk düzenen uzaklaşıp devrimcileri sahipleniyor, egemenler iktidarlarını kaybetmek korkusuyla azgınca saldırıyordu...

Devrimci tutsakların katledilerek teslim alınması için saldırılmış, Buda'da üç, Ümraniye'de dört özgür tutsak katledilmiş, onlarcası yaralanmıştı... DETUDAP'lı aileler meydanlarda, sokaklarda, direniş mevzilerindeydi, elleri katillerin yakalarındaydı...

Artık cezaevleri kapılarında, meydanlarda DETUDAP vardı. DETUDAP, pratiğiyle devrimci dostluğun, dayanışmanın ve birliğin oldukça mütevazı ve bir o kadar da kararlı bir örneğini sergiliyordu.

Zulüm düzeni 1996'da devrimci tutsaklara, bütün halka yönelik saldırılarını pervasızlaştırıyor, tabutluklar açılıyor, itirafçılaştırma dayatmalarıyla devrimci tutsaklar, halk teslim alınmaya çalışılıyordu. DETUDAP'lı aileler devrimci tutsaklarla omuz omuza, yürek yüreğe idiler. Her anı eylem olan Süresiz Açlık Grevi ve Ölüm Orucu Eylemi boyunca yılmadan, kararlılıkla mücadelenin ön saflarında yer aldılar. "Devrimci Tutsaklar Onurumuzdur"; "Zindanlar Boşalsın Tutsaklara Özgürlük"; "Evlatlarımızı Katlettirmeyeceğiz" diyerek ülkenin dört bir köşesine taşıdılar mücadeleyi.... Devrimci tutsaklar bedenlerini ölüme yatırdıklarında, yaşlı bedenleriyle "biz de evlatlarımızla öleceğiz" diyerek meydan okudular zulme... Kararlı mücadeleleriyle umudunu yitirenlere umut, korkaklara cüret aşıladılar... Egemenlerin gerçek yüzünün açığa çıkartılmasında ve tüm dünyaya gösterilmesinde önemli bir rol oynadılar.

Tutsak, şehit ve kayıp ailelerinin devrimcileri sahiplenmeleri, inançları, kararlılıkları ve faşizme karşı mücadele içerisindeki rolleri büyümeye devam ediyor...

Bu tablonun yaratılmasında tutsak ailelerinin '80'lerdeki mücadelesinin ve örgütlü güçleri TAYAD'ın yol göstericiliğinin payı büyüktür.

Herkesin tutsak ailelerinin mücadelesinden öğreneceği çok şey olduğu bilinciyle Aralık 1991'de birinci baskısı yapılan bu kitabı ikinci kez yayınlamaktan onur duyuyoruz...

BÖLÜM 1 MÜCADELE YENİ BİR MEVZİ YARATTI: AİLELER

"Ben evimde suskun bir anaydım.
Kendi küçük dertlerime yanardım
Zulüm kapımı çaldığında
Tarifsiz acılarla uyandım"

Sanırım bahar aylarındaydı. Bir gün kapının zili acı acı çalmaya başladı. Öyle çalıyordu ki, duyan da harp falan çıktı sanırdı. Telaşa kapılmıştım. Mutfaktan çıkıp, elimi dahi durulmadan "Acaba ne olabilir" kaygısıyla kapıya koştum. Kapıyı açtığımda, karşımda oğlumun arkadaşlarını gördüm. Çok öfkelenmiştim.

Çünkü onlar oğlumun başını yakan, yakın zamanda cezaevinde yatmasına sebep olan çocuklardı. O zamanlar, çocuklar için böyle düşünüyordum. "Ne var, ne istiyorsunuz" diye -farkında bile değildim- bağırmışım. Çocukların korkularından anladım bunu. Onlar ne diyeceklerini bilemiyorlardı, sürekli birbirlerinin suratına bakıyorlardı. Bu hallerine daha çok kızmıştım; hem kapıyı çalıp, bizi ve oğlumun rahatsız ediyorlardı, hem de korkulu gözlerle bana bakıyorlar, hiçbir şey söylemiyorlardı.

Sonunda iyice zıvanadan çıktım. "Ne söyleyecekseniz söyleyene' Niye öyle bön bön bakıyorsunuz?" Bir tanesi oğlumla ilgili bir şey söyleyeceğini belirtti.

"Ne geveleyip duruyorsun' Söylesene!" diye bağırmam karşısında, her an kaçmaya hazır bir şekilde, oğlumun gözaltına alındığını, merak etmememiz gerektiğini, ilgileneceklerini söyledi, çekine çekine.

Gözaltı lafını duyar duymaz, başımdan kızgın yağlar döküldü sanki. Gerisini anlamadım bile... O anda elimde ne olduğunu şimdi bilemiyorum, ama bir şey vardı. İşte onu çocuklara doğru fırlattım ve bağırmaya başladım.

"Gül gibi oğlumun baştan çıkardınız. Ne yüzle buraya gelip, hiçbir şey olmamış gibi konuşuyorsunuz. Sizi şikayet edeceğim. 'Oğlumun başını yakan bunlar.' diyeceğim. Daha on gün olmamıştı içerden çıkalı..."

O anda ne söylediğimi tam olarak bilemiyorum. Ama küfür, beddua da dahil her şeyi söylemiştim onlara. Söylediklerimin çoğu boşuna gitmişti. Ben elimdekini atar atmaz, çocuklar kaçmışlardı. Ben de ha bire arkalarından söylendim.

O zamanı bilirsiniz, her gün insanlar öldürülüyor, içerlere atılıyor, işkence ediliyordu. Çocuğu bu mücadele içinde olan her ana baba, çocuğunu vazgeçirebilmek için türlü türlü yollar deniyordu. En kötüsü de, sürekli kaygı içinde, her an ölüm haberi, tutuklanma haberi, ya da olabilecek başka şeyleri beklemekte aileler için...

Benim ayrıca üç kızım olmasına rağmen, oğluma gösterdiğim itinaı o zamanlar onlara göstermiyordum. Çünkü bizim oralarda erkek çocuk çok tutulur. Babadan sonra evin reisi o kabul edilir. Mesela, yemeklerden sonra evin erkekleri ellerini yıkamak için lavaboya gitmezler. Evin kadını ya da kızları, leğen ve ibrikle su getirir ayaklarına... Hatta iş dönüşü ayaklarını dahi yıkarlar.

Oğlum devrimci olduktan sonra, hiçbir zaman ellerini yıkatmak için leğen ve ibrik getirtmedi. O zamanlar yaptığına akıl sır erdiremiyordum. Onun için de kızıyordum oğluma; bu evde üç tane kız varken niye kalkıp elini yıkıyorsun diye....

İşte, benim o zamanlar ki halim böyleydi. Oğlumun da içeri düşmesine dayanamamıştım. Ve o çocukları o zaman yakalayabilseydim, bilemiyorum ama tüm hırsımı alırdım.

Neyse, evimden kovduğum çocuklardan bir tanesini, yıllar sonra oğlumun yargılandığı mahkeme salonunda, oğlumun yanında gördüm. Daha doğrusu ben onu tanıyamamıştım; çünkü o olayı unuttum gitti. O beni görünce hatırlamış. Kendini tanıttı, ilk anda yine tanıyamadım. Uzun uzun anlattı. Sonunda tanımıştım. Kendisine, kusuruma bakmamasını, o zaman çok kızmış olduğumu, şimdiki aklım olsaydı daha farklı davranacağımı, yılların bize çok şey öğrettiğini ve bilinçlenip, gerçekleri gördüğümüzü söyledim. Artık ben o eski kadın değildim çünkü.

Anlattıklarını dinledikten sonra, bu halime çok sevindiği belliydi. "Teyzeciğim, senin de değişebildiğini ve gerçekleri anlayabildiğini gördüm ya, artık, biz bu işi bitiririz." diye yarı şaka yarı sitem söylendi durdu.

Evet, çok değişmiştim. Hem de ne değişme!.. Kolay olmadı ama, ilk zamanlar çok zor gelse de bana, becermiştim birçok aile gibi.

"Gittin dönmedin umudum

Gittin gelmedin dermanım
Seni mahpusta dediler
Koptu kalbimden bir parça!"

....

Önce Kötü Olana Karşı Durmayı,
Sonra Hak Olanı Almayı Öğrendik

12 Eylül geldiğinde, birçok aile bu ana gibi düşünüyor ve hareket ediyordu. Çocuklarımız bizim her şeyimizdi. Onları tüm kötülüklerden korumak, adam etmek, güzel günlerini görüp çocuklara karıştırmak, yaşlılığımızda bizlerle birlikte olmalarını sağlamak için çırpınıp duruyorduk. O zamanki düşüncelerimiz gerçekleşmemişti bir türlü. Çocuklarımız bildikleri yoldan gittiler. Onlara öyle kızıyor-duk ki, anlatmak mümkün değil...

Zulüm kapımızı birer birer çalmadan önce, böyle bir yaşama doğru gideceğimizi anlatsalardı, güler geçerdik. Çünkü aklımızın kıyısından bile geçmezdi böyle bir yaşam. Nasıl olabilirdi de, devlete karşı durulabilirdi? Deli olmak gerekirdi, böyle bir şeyi yapmak için...

Ama zulümle de yakından tanışmaya başladık. O biricik evlatlarımız, teker teker dalından koparılan meyveler gibi bizlerden koparılıyor, kimisi cezaevlerine atılırken, kimisi sokaklarda ya da poliste öldürülüyordu.

Ne kadar kızsak da, onları anlamasak da onlar bizim çocuklarımızdı. Bizden birer parçaydı. Onları nerelere götürdüklerini bilmek, başlarına ne geldiğini öğrenmek zorundaydık. Bizler de öyle yaptık.

Önce şubelerle, karakollarla tanıştık. Hep başlarından atmak istediler bizi. Birçok kere "Çocuğunuzu aramayın, oğlunuzu evlatlıktan reddedin, çünkü o anarşist." gibi sözlerle karşılaştık. Defalarca kovulduk.

Sonra cezaevleriyle tanıştık. Birbirlerinin varlığından bile haberi olmayan analar, babalar, eşler, kardeşler ve daha birçok acıları paylaşan insanlar bu sayede bir araya gelmiştik. İlk zamanlar tüm aileler birbirine karşı çok çekingendi. Ne yapılacağını kimse bilmiyor, her kafadan bir ses çıkıyordu. Bazen de herkes kendi derdine çare bulmak için kişisel bir şeyler yapmaya sağdan soldan eş-dost arayıp işini ayarlamaya, sorunu Nuh çözmeye çalışıyordu.

Belki içlerinde birbirlerini suçlayanlar bile vardı. Niye olmasın değil mi? Çünkü, aramızda değişik görüşte olan aileler de bulunuyordu. Yani çocuğu gibi düşünmüyor, olaylara başka gözle bakıyorlardı.

Kimisi, başkasının çocuğunu suçluyor, kendi çocuğunun yakalanmasında başkasının çocuğunu suçlu görüyordu.

İnsanlar bireysel düşünmemeliydi. Kendi çocuğu hasta değilse, diğerlerinin rahatsızlığıyla ilgilenme gereği duymayanlar vardı.

Mesela, ilk zamanlarda haftada bir yapılan görüşmelerde çocuklarımıza yiyecek getirirdik. Bireysel düşünen aileler yalnızca çocuğuna yetecek kadar getirir, görüşte de çocuğuna "kendin ye" derdi.

Bir görüş günü bir ana, çocuğunun çok sevdiği, evde yaptığı ciğer dolmasını getirmişti. Görüş yerinde çocuğuna, sürekli sıkı sıkıya, "Sakin kimseye verme, kendin ye." diye tembihliyordu. O haline gülmüştük. Oğlu da annesine, "Bak anne, bir simit bile gelse burada paylaşıyoruz." diyerek, içerideki yaşamın nasıl olduğunu anlatmaya çalışmıştı. O zamanlar bu anne, oğlunun söylediklerini pek anlayamamıştı. Nasıl anlansın ki? O güne kadar böyle bir şey duymamış, görmemişti...Hep "kendin için yaşa", "her koyun kendi bacağından asılır" düşüncesiyle yaşamıştı. Bu nedenle oğlunun söyledikleri garip geliyordu ona...

Çok sonraları, o anne, o gün oğluna söylediklerini bize anlatır ve gülerdi. Anlaşılan bir yerde yaptığından utanmıştı.

Aynı üzüntüleri, aynı baskıları ve aynı olayları yaşayan ailelerdik; sorunlarımız, üzüntülerimiz ortak ama, ilk zamanlar böyle davranmaktan, böyle hareket etmekten kurtulamamıştık.

Gerçi çocuklarımızın 1.Şubede işkence görmesi, cezaevlerinde baskı altında tutulması, tekrardan şubelere alınması, idamlarla yargılanması bizleri etkilemiş ve ortak dertlerimiz olduğu için de yakınlaştırmıştı. Ama, o zamanlar henüz bunun tam olarak farkına varamamıştık.

Cezaevlerine gide gele birbirimizin yüzüne alıştık. Cezaevlerindeki işkencelerin ve baskının karşısında, tek tek de olsa tepkiler kendini göstermeye ve gün geçtikçe tepki gösterenlerin sayısı artmaya başladı.

Görüşlerde çocuklarımızla ve yakınlarımızla konuşmalarımızdan ve de yaşadıklarımızdan, giderrek bir şeyler yapılması gerektiğini, susmanın, hiçbir tepki göstermemenin yararı değil zararları olduğunu anlamıştık. Onun için, kısa sürede aileler arasında kaynaşma görüldü. Birlikte gülmeye, bir-

likte ağlamaya başladık. Çünkü mücadelemiz birlikteydi. Bunu kavradık. Önce kötü olana karşı durmayı, sonra hak olanı almayı öğrendik.

Yaptıklarımıza Sahip Çıkmak Gerektiğine inandık. Öğrenmesine öğrendik ama, zamanla bizim dışımızdaki ailelerde bireycilik ve bencillik ağır basmaya başlamıştı. Gerek İstanbul'da başvurduğumuz yerlere giderken, gerekse Ankara'ya giderken sürekli olay çıkaranlar vardı. Hiçbir zaman cebinden beş kuruş harcamayanlar olduğu gibi, oluşturulan fondan özel ihtiyaçları için para alanlar oldu. Yine aynı kişiler, arkalarından birbirlerini hırsızlıkla suçladılar.

Bunlar son derece üzücü, tutuklu yakınlarının arasında yaşanmaması gereken olaylardı. Ne yazık ki yaşandı. İlk başta bunlar bizim iç sorunlarımız olarak görülebilirdi. Çünkü o zaman hep birlikte hareket etmeye çalışıyorduk. Fakat yaşanan bu olumsuzluklar, gerçekte hiçbir zaman iç sorunumuz olmadı. Diğerleri giderek daha da belirginleşen biçimde hep dışımızdaydılar. Birlikte olmaya çalışsak da onlar dışımızda kaldılar. Yaşam tarzları, çocuklarından aldıkları mücadeleye bakışlarıyla hep uzağımızdaydılar.

Sen-ben kavgaları oluyordu. Gösteriş meraklısı olanlar olduğu gibi, yapılacak birçok şeyi ertelemek ve engellemek için elinden geleni yapanlar da oldu. Mesela Danışma Meclisi'ne gönderilecek mektup kampanyasını uzun süre engellediler bazıları...

Yapacağımız şeyleri saptamak için yaptığımız toplantılarda kavga çıkaranlar, birbirine hakaret edenler, birbirlerini suçlayanlar vardı.

Korkanlar, çekinenler elbette oldu. Öyle ki, "Ankara'ya 12 Eylül günü gitmeyelim, adamlar bize zaten kızgın, onları büsbütün kızdırmayalım." diyenler "Gideceğimiz yerlerde sert konuşmayalım, efendice davranalım." şeklinde konu şanlar vardı. Çocuklarımızı ipe gönderen, işkence yapan, yaptırın , çocuklarımızı öldüren bu kişilere karşı nasıl "efendi" olunacağını bir türlü anlayamamıştık.

Başvurularda kapıya kadar geldiği halde, korkup içeri girmeyenler, daha sonra "herzeyi biz yapıyoruz" havalara girenler oldu. Bazen de Çankaya'nın kapısında küfürleşenler...

Utanmadan, "Tüm masrafları biz veriyoruz, her tarafa koşturan biziz, sonuçta her şeyi biz yaptık." diyebiliyorlardı. Hatırlıyorum, bir gün cezaevi kapısında basın toplantısı düzenlemiştik. Hiç ilgileri yokken ona da sahip çıkmaya çalışmışlardı.

Yaptıklarımıza sahip çıkmak gerektiğine inandık. Sahip çıkmamak akıntıya kürek çekmek gibi bir şeydi. Nasıl ki, haksızlığa karşı koymayı ve haklarımıza sahip çıkmayı öğrenmeye başladıysak, uğraşlarımıza da sahip çıkmayı bilmeliydik. Başka çıkar yolu yoktu bunun...

Biz ne şan şöret peşindeydik, ne de benzer başka bir şeyin. Tek bir amacımız vardı; evlatlarımızın mücadelesine sahip çıkmak, onlara omuz vermek. Fakat başkalarının bizim omzumuzu basarak her şeyi sahiplenmeye kalkmalarına, hak etmeyenlerin siyasi yatırımlarına, ucuz kahramanlıklarına izin vermezdik, vermedik.

Aileler de bir bir gördüler, kimler çalışıyor, kimler maddi yükü karşılıyor, kimler samimi, kimler değil; her şey tek tek anlaşılıyordu.

Aramızdaki o kişileri hepimiz tanımiştık. Bir süre sonra, böyle şeylerden utanç duyduğumuz ve bıktığımız için, o tür insanları saf dışı bıraktık.

....

Biz de Büyük Bir "Aile" Olmuştuk

Bizim aileler arasında ben-sen yoktu, "benim çocuğum, benim param" yoktu... Herkes kendine düşeni yapıyordu. Biz de büyük bir "aile" olmuştuk. Ve bir "aile"de çıkması kaçınılmaz olan çok küçük şeyler dışında, aramızda hiçbir zaman çekişme olmadı. Tersine, amaç, doğruyu, en iyiyi yapmaktı.

Akrabadan da yakın olmuştuk birbirimize. Aile içi sorunlarımızı, sevinçlerimizi, mutluluklarımızı paylaştık. İyi ve kötü günlerimizde birlikte olduk. Her şeyi açık açık konuşur, çözüm arardık.

Ailelerimiz arasında kız alıp verme durumları da olmuştu. Örneğin, 12 Eylül sonrası şubede işkenceyle öldürülen bir çocuğumuzun dayısı, idamla yargılanan bir başka çocuğumuzun kız kardeşiyle evlendi. Doğan ilk oğullarına, yine polis tarafından öldürülen iki şehidimizin adlarını koydular. O çocuğu hepimiz çok severiz.

Analar olarak bir gün denize gitmiştik. Bol bol yüzüp, resimler çektirdik, resimleri de çocuklarımıza gönderdik. Çocuklar bu resimleri görünce Çok sevinmişler. Zaman zaman beraber pikniğe giderdik. Birbirimizin çocuklarına armağanlar alır, kazaklar örerdik. Sürekli çocuklarımızla mektuplaşır, kartlar yollardık. Hatta bir ana okuma-yazma öğrenirken, içerideki çocuklarımızdan çok fayda gördü. O anaya sürekli yaptıkları resimli alfabelerle, okuma fişleriyle yardım ediyorlardı.

Şiirler de yazıyorduk. Bir baba yazdığı bir şiiri içeriye gönderdi ve "şiire siz devam edin" dedi.

"Olmadığın yerde ben

Olmadığım yerde sen

Böyle yürüyormuş işler
Öğrendim oğlum diren"

Gerçekten de şiire devam edilmişti. Baba ile cezaevindekiler arasında aynı şiir bir süre gitti geldi. İlave yapılarak şiirin adı "Hal Böyle Oğlum" oldu.

"Olmadığın yerde ben
Olmadığım yerde sen
Böyle yürüyecek işler
Kazanacağız diren"

12 Eylül bizi şair de yapmıştı. Bir ananın şiiri ise şöyle başlıyordu:

"Caminin kubbesi var
Kenan Evren'in cüppesi var"

Kenan Evren'in smokinini cüppeye benzetmiş olmalıydı. Okur okur gülerdik.

Cezaevleri önünde sürekli mesken tuttuğumuz kahvelerimiz vardı. Buraları bizim toplandığımız, saatlerce beklediğimiz, basın toplantıları yaptığımız yerler olmuştu. Metris yakınında iki kahve vardı. Biri otobüs durağının olduğu yerde, öteki de cezaevinin karşısındaydı. Durağın yanındaki kahve bizim ilk durağımızdı. Otobüsten iner, önce oraya giderdik. Bizim için de iyiydi. Orada neler yapacağımızı, nerelere gideceğimizi görüşür, kararlar alırdık.

Daha sonra, cezaevinden bazı subaylar gelip kahveciyi tehdit etmişler. "Bunların çocukları terörist bunlar size de zarar verebilir, bunları kahveye almayın. " demişler.

Bir sabah otobüsten indik, baktık kahve kapalı. Kahveci bitişikte oturuyordu. Kapısını çaldık, cevap yok. Uzun süre kapıyı vurduk, bir türlü açan olmadı. Daha sonra evin bahçe kapısının arkasına uzun bir kalas yerleştirdiğini gördük. Hem üzüldük, hem kızdık.

O gün böyle geçti. Ertesi gün geldiğimizde, kahveci kapalı olan kahvesinin önünde durmuş, bize düşman gibi bakıyordu. Kahveyi neden açmadığını sorduk; senin ekmek kapın dedik. Bize "Hadi gidin, sizin çocuklarınız teröristmiş. Bundan sonra kahveme gelmeyin. " dedi.

Uzun uzun konuştuk, gerçekleri anlatmaya çalıştık. Çocuklarımızın terörist olmadığını, ne onların ne de bizlerin kimseye zararımızın dokunmadığını, asıl teröristlerin kim olduğunu anlattık.

Adamcağızı öyle korkutmuşlardı ki, korkusundan ölecek. Sonunda ikna ettik ve kapıyı bizlere açtı. Biz oradayken bir subay geldi, arkasından da iki asker gelip aynı masaya oturdular. Bize düşman gibi bakıyorlardı. Oturdular ve biraz sonra da çekip gittiler.

Kahveci bize bir süre çay vermedi. Masa ve sandalyeleri de başka yere taşımıştı. Daha sonra, ne olduysa tuvaletin kapısını da kilitledi. Sonuçta korkusunu yenememişti. Biz yaşlı ana babalardan korkması için bir neden yoktu. Onu korkutan biz olamazdık. O askerlerden, polisten korkmuştu...

O zamanlar yine cezaevinin karşısında, sokağın içinde küçük bir kahve keşfetmiştik. Oraya çevrede oturanlar da gelir, çay falan içerlerdi.

Oraya gittik bir süre. Daha iyi oldu. Çevreden gelenlerle tanışmıştık. Onlarla aynı masaları paylaşıyor, konuşup dertleşiyorduk. O zamana kadar belki hiçbir şeyden haberi olmayan bu insanlar, birçok gerçeği görüp, duydu, öğrendi.

Kısa bir süre sonra bu kahve de kapatıldı...

Bu sefer, cadde üzerinde, Metris'in tam karşısında büyükçe bir kahve açıldı. Baba-oğul birlikte işletiyorlardı. Kahvenin 5-10 metre ötesinde de küçük bir bakkal dükkanı açtılar. Bir de kızları vardı. Yöresel Karadeniz kıyafetleriyle dolaşırdı. Bizle sohbeti çok iyiydi.

Kahveciyle de ilişkilerimiz oldukça iyiydi. İnsancıl ve içtendi. Zaman zaman bizim adımıza o kaygılanırdı. Hanımı da bakkal dükkanı işletirdi. Sürekli çayımızı verir, ıhlamurumuzu demlerdi. Hatta bazen evinden mısır ekmeği getirir ikram ederdi.

Zamanla çevreden gelenlerle de ahbap olmuştuk. Kahveye girer girmez bize hemen anlatırlardı. Gece cezaevinde olaylar olduğunu, çocuklarımızın slogan attığını, cezaevine askeri araçların ve bazı kimselerin girip çıktığını, ambulansın ayrıldığını onlardan öğrenirdik.

Bir de iki kahve arasında bir mermerci vardı. Buraya da sık sık uğrar, telefonunu kullanırdık. Telefon, dükkanın içinde, merdivenle çıkılan yüksekçe bir yerdeydi. Kendisi içerde olsun, dışarıda olsun, telefonla konuşurken gelir, tepemize dikilir, dinlemeye çalışırdı. Kiminle veya nereyle konuştuğumuzu sorardı...

....

"Bir Ana Yalnızca Çocuğunu Dünyaya Getiren ve Ona Bakan Biri Değildir"

Kimi zaman bu kahvelerde, kimi zaman da cezaevi kapısı önünde, hafta da bir-iki kez bir araya gelir toplanırdık. Sorunlarımızı konuşur, nerelere gitmemiz, neler yapmamız gerektiğini saptar, ona göre hareket ederdik.

Bu toplantılarımızda hiçbir zaman çekişme olmazdı. Bizim için bir zevkti. Birbirimize olayları anlatır, bazen güler, bazen üzülür, ağlardık.

Hiç unutmam, yemekli olarak yaptığımız bir toplantımıza Nokta Dergisi'nden Şule Arasan'ı davet etmiştik.

Orada bulunan bizlerin çoğunun çocuğu idamla yargılanıyordu. Hatta bir kişinin çocuğunun idam dosyası Meclisteydi. Oturduk, önce ağılaştık, sonra da sohbet etmeye başladık.

Herkes bir şeyler anlatıyor, kahkahalarla gülüyorduk. Şule bu halimize çok şaşırmişti. Bizi dikkatle dinliyor, anlamaya çalışıyordu. Bir zaman sonra kulağıma eğilip, yavaşça "çok güçlüsünüz, size saygı duyuyorum. " dedi.

Evet, güçlüydük, hem de o en kötü koşullarda, kimsenin kimseye güvenmediği durumlarda... Bilemiyorum, Şule bizim bu gücü nereden aldığımızı, bizi güçlü olmaya iten nedenin ne olduğunu anlayabildi mi? Belki de o zamanlar, "analık duygusu bu" diye düşünmüş olabilir.

Gerçi pek haksız da sayılmaz, ama bu yeterli mi? Tabii ki hayır! Çünkü, çocuğunu bu işlerle ilgili olduğu için reddeden, onu hiç arayıp sormayan ana babalar da görmüştük. Evet evet, sadece, bu duygular olamazdı, bizi güçlü ve kararlı kılan. Olsa olsa bu güçlülüğümüzün ilk ateşi olabilirdi, analık duygularımız. Çocuklarımızın bizlere karşı takındıkları tavırlar, bizlere öğrettikleri ve yönlendirmeleri hesaba katılmazsa, hiç kimse bu gücün kaynağını ve nedenini anlayamaz.

Daha sonraları bir kitap okumuştum. Adı "Sandino'nun Kızları" ydı. Orada İdania Fernandez adlı bir ananın küçük kızına yazdığı bir mektup vardı. O zaman çok iyi anladım ki, bizi bu hale getiren, güçlülendiren, her şeyi anlamamıza neden olan sadece analık duygusu değildi. Çünkü bu duygu başka şeylerle örülmüştü. Ne kadarda doğruydu İdania'nın şu sözleri, değil mi?

"Bir ana yalnızca çocuğunu dünyaya getiren ve ona bakan biri değildir; bir ana bütün çocukların, bütün insanların acısını sanki hepsini de karnında taşımışçasına duyar. "

Belki de Şule bizde bunu görmüştü. Niye olmasın! Bizi anlatanlarla anlamayanlar dünyasında yaşıyorduk. Daha sonra Şule bizlerle söyleşide de bulundu. Çok güzel bir yazı hazırlamıştı. Bu yazı yayınlanmadı. Ercan Arıklı engellemiştii yayınlanmasını. Çünkü Ercan Arıklı bizi hiçbir zaman sevmemişti.

Kendisiyle görüşmeye gittiğimizde, toplantısı olduğunu, bunun için acele gitmesi gerektiğini söyleyerek, kapıyı açıp, "buyurun" demişti. Ona bu yaptığını bir gün yazacağımızı söyleyerek yanından ayrıldık.

Bir araya geldiğimiz toplantılarımıza daha birçok kişiyi davet ettik. Bir gün, o zamanlar Yeni Gündem'de çalışan Osman Balcıgil'i de çağırmıştık. Bol bol resimler çekti. Hazırladığı yazı da Yeni Gündem'de çıkmıştı. O da bize, aynı Şule'nin söylediklerini söyledi: "Bu kadar güçlü olduğunuzu bilmiyordum. "

Yabancı gazeteciler veya heyetler de bu toplantılarımızın konukları oldular.

Af Örgütü Türkiye Sorumlusu Anne Burley'i bir gün bir aile evine konuk ettik. Konuk olduğumuz ananın böreğini çok beğenmişti. Ayrılırken bahçeden bir demet gül topladık, hediye ettik.

Bize, "Avrupa'da hep sizi anlatıyorum, çok cesaretli, çok mücadeleçisiniz. " demiş ve bizleri Arjantin'deki analarla karşılaştırmıştı. "Orada olaylar daha kanlı, daha vahşi olduğu halde, sizler daha Çok direniyor, mücadele ediyorsunuz. " dedi.

BÖLÜM 2

ÇOCUKLARIMIZIN MÜCADELESİNE SAHİP ÇIKTIK

Cezaevlerinde baskılar, işkenceler ve her türlü yasaklar karşısında, çocuklarımızın çektiklerinin yanında bizler de cezalandırılıyorduk. Bunlardan bizim üzerimizde en etkilisi tabii ki görüş yasakları olmuştu.

Görüş günleri cezaevlerinin karşısındaki kahvelere sabah erkenden gelir, isim yazdırır, önce görüş saatinin gelmesini, sonra da sıramızı beklerdik. Yöneticiler için, içeride çocuklarımızın beklemesi veya bizlerin heyecanlı ve özlem dolu bekleyişimiz önemli değildi.

Her şey cezaevi yöneticilerinin keyfi uygulamalarına bağlıydı. İster görüştürürler, ister "görüş yok" deyip bizi oradan uzaklaştırmak için her yöntemi kullanırlar veya "görüş yok bitti" deyip, görüşü yarım bıraktıracak bizleri dışarı çıkarmaya çalışırlardı.

Cezaevi karşısındaki kahveden, sloganlar, bağırımlar, çığlıklar duyduğumuz zaman yine operasyon olduğunu anlardık; içeri koşarak giren askerler, kapanan büyük Kapılar bu düşüncemizi kuvvetlendirirdi. Ve tabii ki acı ile burkulan yüreklerimiz, bu çığlıklar, bağırımlarla birlikte harekete geçerdik.

Görüş sırasında gözlerimizin önünde çocuklarımızın dövüldüğü çok olmuştur. Neden işkence yapıldığını, niçin görüş yapılmadığını veya görüşün neden kesildiğini öğrenmeye çalışırdık. Gerektiğinde de cezaevi yöneticilerine çıkar, onlara içeride neler olduğunu, niye görüşün yapılmadığını veya neden kesildiğini sorar, düzeltilmesini isterdik. Bizlere, suçun çocuklarımızda olduğu, kendilerinin yapacak bir şeylerinin bulunmadığı ve emrin yukarıdan geldiği söylenirdi genellikle.

O gün herkes çocuğunu görebileceğinin sevinciyle, erkenden Sultanahmet Cezaevi'nin yolunu tutmuştu. Ancak kapıda görüş yasağını duyunca sevincimiz yarıda kaldı. O ara içeriden bağırımlar ve sloganlar duyulmaya başlandı. Ve kapılar yine kapatıldı.

Evet, içeride yine operasyon vardı. Ve sadece içerisiyle yetinmiyorlardı. Bir anda anaların uzaklaşması için askerler üzerimize saldırmış, anaların, babaların, çocukların çığlıkları ortalığı kaplamıştı. İçeriden çocuklarımızın sloganları, dışarıdan bizlerin bağırma ve çığlıkları birbirine karışmıştı.

Yoldan geçenler şaşkın şaşkın bize bakıp toplaşırken, çevrede oturanlar da camlara, balkonlara koşmuştu.

Bir kadın balkondan, "Yeter, yeter artık!.. Bu çocukları mahvettiniz. Sabaha kadar içeriden gelen seslerden evimizde duramaz olduk. Şimdi de analarını rahat bırakmıyorsunuz!..." diye bas bas bağırıyordu.

Yine Sultanahmet Meydanı civarında bulunan turistler, anaların Çığlıkları karşısında, bir anda cezaevi önüne koşmuşlardı. Cezaevi önü, ana-baba gününe dönmüştü. Turistler soruyor, analar anlatmaya çalışıyordu.

Bu durumu gören bir cezaevi yöneticisi, öfkeyle bağırıma başladı. "Defolun!... Bizi dışarıya rezil ettiniz!... Turistler döndüklerinde ülkelerinde bunları mı anlatsınlar istiyorsunuz?" diyordu.

Evet, bunları anlatsınlar. Ne gördülerse, ne duyularsa onu anlatsınlar. Hem ülkemizi dışarıya rezil edenler biz değildik ki... Ortada bir rezillik varsa, o da çocuklarımıza ve bizlere yapılan işkenceler, eziyetlerdi. Bunları da bu yöneticiler yapıyor, yaptırıyordu.

Ayrıca, "İşkence yok, eziyet yok, her şey insan haklarına göre yapılıyor." diyenler ve böylece dışarıya iyi görünmeye çalışanlar kendileri değil miydi? Kendi yaptıkları eziyetleri, işkenceleri anlattıkça, utanmadan, "Bizi şikayet ediyorsunuz." diyorlardı. Bunlar minareyi çalarken kılıfını bile hazırlamaktan acizdi.

İşte bu yönetici, üstlerinin emirlerine göre durumu kurtarmaya çalışıyordu. Yazık!... Kendi kafası, kendi beyni var oysa... Var mıydı acaba?..

Olsaydı askerlere, "çabuk bunları dağıtın." diye emir vermezdi. Ne yazık ki verdi...

Bizi oradan koparmaları çok zor oldu. Epey uğraştılar, direndik de. Sonuçta zar zor uzaklaştırıldık bizi. Daha sonraları ise Sultanahmet Cezaevi 'turistik bölge' diye kapatıldı zaten.

Sultanahmet Cezaevi'nde uzun süredir açıkça, çocuklarımıza ve biz tutuklu yakınlarına karşı tahrik edici davranışlarda bulunuluyordu. Her an bir olay çıkabilirdi. Bizler bu durumu Cezaevi Müdürü Yüzbaşı Fikret Timuremre'ye birçok kez ilettik.

Bir keresinde Yüzbaşı büyük bir kalabalık içinde, hiç sıkılmadan, saklamadan, açık bir biçimde hakaret ve tehditlerde bulunmuş, bizlere, dilediğimiz yerlere şikayet edebileceğimizi, hiç kimseden çekinmediğini söylemişti.

Bu olaydan bir gün sonra da, yani 10 Ocak 1983 Pazartesi günü yaptırdığı operasyonda, çocuk-

larımıza işkence ederek, dört-beşi ağır olmak üzere yirmi altı çocuğumuzu yaraladı. Olayda, onarım çalışmaları için kullanılan çivili kalas, kazma, kürek sapları ile çocuklarımıza saldırılmıştı. Bunlar yetmemiş, üzerlerine kaynar su dökülmüş, yaralı çocuklarımız kaderine terk edilmiş, rapor almaları engellenmişti.

Her zaman olduğu gibi bu operasyonun da iki kahramanı Astsubay Şahap Polat ve soyadını bilmediğimiz Ayhan Astsubaydı. Tabii ki başlarında da Yüzbaşı Fikret'ten başkası olamazdı.

Bu olayı duyar duymaz gereken tepkiyi göstermiş, 99 imzalı dilekçeler hazırlayıp gerekli yerlere vermiştik.

"Git Onlarla Boy Ölçüş de,
Gör Bakalım Boyunun Ölçüsünü!"

Çocuklarımız içeride, baskı, işkence görüyor, görüş yasakları, hücre cezaları birbiri ardına geliyordu. Bazen Sultanahmet Cezaevi'ne yaklaştırılmadığımız günler oluyor, sokak başlarında askerler bizi, ellerinde silahlarıyla karşılıyordu: "Görüş yok, cezaevine yaklaşmayın, bir an önce buradan uzaklaşın." diyorlardı.

Her şeye rağmen direnir, oradan uzaklaşmamaya çalışır, en azından cezaevi yetkilileriyle konuşmak için uğraşırdık.

Yine böyle bir gündü. Hiçbirimiz gitmeyip, içeride olup bitenleri öğrenmek için diretince, Cezaevi Müdürü Yüzbaşı Fikret Timuremre kahvenin dışında bekleyen bizlere, "Ne oluyor' Neden bağıryorsunuz' Neden rahatsız ediyorsunuz" diye bağırması, bir ana da "Çocuklarımıza neden baskı yapıyorsunuz, bizleri onlarla neden görüştürmüyorsunuz" diye cevap vermişti. Tartışma ve bağırışma uzamış, bir ara Yüzbaşı, "Hanım hanım, 1.80 boyundayım. Sülalenizde var mı benim gibisi." deyince, ana da altta kalmamış, anında cevabı yapıştırmıştı: "İçerideki çocuklarımız da 1.80 boyunda. Git onlarla boy ölçüş de, gör bakalım boyunun ölçüsünü!.."

Kimse O Belgeleri
Hafızamızdan Çıkarıp Atamayacak

Metris Cezaevi yapıldığında, Sultanahmet Cezaevi'ndeki çocuklarımızın büyük çoğunluğu oraya götürülmüştü.

Görüş için Sultanahmet Cezaevi'ne gittiğimizde, uzun süre bekledikten sonra, Metris'e götürüldüklerini öğrendik. Oradan toplu olarak Metris'e gittik. Daha önce Davutpaşa Cezaevi'nden çok iyi tanıdığımız Adnan Özbey'le karşılaştık. Her zamanki alaylı gülüşüyle bizlere, görüş yasağı olduğunu, çocuklarımızdan bazılarının ifade için 1. Şube'ye götürüldüğünü ve şu anda orada olduklarını söyleyip, hemen oradan uzaklaşmamızı "emretti".

Bu arada çocuklarımızın, Sultanahmet'ten Metris'e götürülürken, önce Sultanahmet'te, sonra yol boyunca dövüldüklerini ve daha sonra Metris'teki yetkililerin deyimiyle "hoş geldin" dayığı atıldığını ve yara bere içinde olduklarını öğrendik.

Yirmi gün sonra çocuklarımızla görüştüğümüzde, üzerlerindeki izleri gördük. Zaten yıkanması için içeriden verdikleri çamaşırların yırtık oluşundan ve kan lekelerinden, tüm bu olanları anlamamız zor olmamıştı.

Zulüm vahşetini belgelemişti. insanlığın yüzkarası olarak çocuklarımızın elbiselerinde, kan lekelerinde, hep belgeli olarak kalacak. Kimse o belgeleri hafızamızdan çıkarıp atamayacak...

1.Şube'ye Kabul Edilmeyişimize Üzüldük!

Cezaevlerindeki baskıların ve insanlık dışı uygulamaların kaldırılmasının istendiği bir dilekçeyi Balmumcu'da bulunan yetkililere vermek üzere, iki-üç kişinin dışında hepsi ana ve eş olan, aralarında 1.5-2 yaşlarında çocukların da bulunduğu yüz elli kişi gitmiştik.

Balmumcu'da uzun süre bekletildikten sonra, "Merkez Komutanlığı'na gidin, orada sizi kabul edip, sizinle görüşecekler." dediler. Buna çok sevinmiştik.

Merkez Komutanlığı'na vardığımızda da biraz beklememiz gerektiği ve bizimle görüşecekleri söylendi. Umutla beklemeye koyulduk. Bir müddet sonra da, önce analar olmak üzere büyük bir yere alındık ve ardından kimliklerimiz toplandı. Sonrasında ise, o an için beklemediğimiz bir şey oldu. Etrafımızı polisler sardı. Hepimizi topladıkları gibi polis otobüslerine doldurdular ve doğru 1.Şube'ye götürüldük.

1.Şube'ye geldiğimizde, "burada yer yok." dendi. Çok üzülmüştük. Demek ki, o anda birçok insan orada işkence görüyor, işkence için sıra bekliyordu. Biz üzülmeyelim de kimler üzölsün ki'...

1.Şube'ye kabul edilmeyince 2.Şube'ye götürdüler bizi. Orada gereksiz, korkutmaya yönelik, hakaret ve küfür dolu sözlere maruz kaldık.

Balmumcu'dan Merkez Komutanlığı'na kadar yürüyüş yaptığımız söyleniyordu. Bununla suçlanıyorduk. İyi ama, bizleri Merkez Komutanlığı'na gönderen onlar değil miydi' Böylece amaçları

ortaya çıkmıştı.

Polislere, yürüyüş yapmadığımızı, Balmumcu'dan Merkez Komutanlığı'na kendilerinin gönderdiklerini bir türlü anlatamadık. Acaba anlatamadık mı, yoksa bal gibi anladıkları halde, anlamazlıktan mı geldiler'..

Sonunda yaşlı analar ve eşler, kucağımızdaki çocuklarımızla ancak sabaha karşı serbest bırakılmıştık.

"Onları Besleyip, Topaç Yapıp Elinize mi Vereceğiz?"

Bir başka gün, yine baskı ve işkencenin son bulması için kırk kişi kadar Selimiye'ye gidip, durumu Sıkıyönetim Başsavcısı Süleyman Takkeci'ye anlatmak istedik.

Bizi kabul etti. Kendisine bir dilekçe verip, cezaevinde dayak ve işkence yapıldığını, yemeklerin içine kum ve benzeri şeylerin kasıtlı olarak atıldığını söyledik.

Bir ana Süleyman Takkeci'ye, "Sen olsan yer misin?" dedi. Ne derse beğenirsiniz; "Hanım, cezaevinde dayak da olur, işkence de. Ne yani, onları besleyip, topaç yapıp elinize mi vereceğiz?"

Evet, aynen böyle söylemişti. Ne kadar da çok öğrendik...

Zaten bunu söyledikten sonra, iki asker çağırılmış, önce o anayı, arkasından da bizi odasından attırmıştı. Öğrenmek hafif kalıyordu yaptığına...

"Çocuklarınızın Hepsini Kazığa Oturtmak Lazım!"

Madem ki işkenceler, baskılar, yasaklar için emirler yukarıdan geliyordu, biz de sorunlarımızı "yukarıya" iletmeye karar verdik.

Analara, babalara, eşler grupları halinde Ankara'ya gitmeye başlamıştık. MGK'ya, Genelkurmay'a defalarca dilekçe verdik, çeşitli görüşmelerde bulduk.

Ancak, MGK ve Genelkurmay'da görüştüğümüz yetkililerin birçoğu, baskı, dayak ve işkencenin çok doğal olduğunu, çocuklarımızın bunları hak ettiğini söylüyorlardı. "Ankara'ya kadar gelmenize gerek yok. Bir faydası olmaz. Oturun evinizde, hiçbir şeyi karışmayın." diyenler vardı içlerinde.

Hatta bir kısmı daha ileri gitmişti. MGK'dan bir yetkiliyle görüşmek için telefonla randevu isteyen bir anaya, "Ankara'da ne işiniz var? Evinizde oturun. Çocuklarınızın hepsini kazığa oturtmak lazım." diye cevap vermişti Albay Necdet Büyükyüksel... Albay küstahlık yapmıştı. Ana bunun altında kalmadı ve "Biz sizi kazığa oturtacağız." deyip çat diye telefonu kapattı.

Gittiğimiz yerlerde, görüştüğümüz yetkililere hep şunu söyledik: "'Onları tükettik, kökünü kazıdık diyorsunuz. Ama yanılıyorsunuz. Onlar bizim çocuğumuz!" Yetkililerden bazıları, "Siz çocuklarınızdan daha anarşistsiniz." diyordu. Öyle diyenlerin de ağzının payını verdik.

Evet, biz çocuklarımızla omuz omuza mücadele ettik, ediyoruz ve de edeceğiz...

Bazen de şunları söyledik "yukarıdakilere": "Çocuklarımız suçlu değil. Ne yaptılarsa iyi yaptılar. Elleri sağ. Ama az yaptılar". Sonraki yıllarda ise bu sözlerimize ek olarak, "Artık yeni nesiller yetişiyor, onlar çocuklarımızın kaldığı yerden devam edecek. Bunları öldürsen ne olacak. Arkadan kardeşleri var. Torunlarımız var. Bak büyüyorlar. Gerekirse doğururuz." diyorduk gururla. Öyle olmuyor mu? Öyle de oluyor!...

"Alın Bunları Adnan Binbaşı Yesin!"

Yasalara göre mevcut uygulamalar yapılmamalıydı. Öyle diyordu yasalar. Kaldı ki, aynı yasalara göre "tutuklu suçu sabit görülünceye kadar suçsuz"du. Oysa haksızlıklar, işkenceler hiç eksik olmadı. Özellikle Metris'te Adnan Binbaşı ve grubu, bu uygulamaları en iyi beceren, uygulayan kimselerdi, o zamanlar.

Metris'te bir bayram görüşü için, sabahın erken saatlerinde cezaevi önünde toplanmıştık. Uzakta bulunanlar, sık sık görüşe gelemeyenler, soyadı tutmadığı için normal görüşten yararlanamayanlar da dahil bir araya gelmiştik.

Herkes birbiriyle görüşüyor, bayramlaşıyor, yeni gelenlerle tanışılıyor, çocuklar sevilip öpülüyor, kısaca bir çeşit özlem gideriliyordu. Analara, babalara, eşlere ve yakınlar bayramda vermek için hazırladıkları yiyecekleri birbirine gösteriyor, anlatıyor ve yiyecekleri çocuklarına vermenin sabırsızlığını taşıyordu.

En az iki bin kişi kadardık. Öğlene kadar görüş başlamadı. Ancak öğleden sonra "görüş başladı" dendi. Metris'te o zamanlar koşu şerhleri ayrı ayrı görüşürdü.

Bir koşu şerh görüşçüleri alındı ve normal görüş yapılacakmış gibi nizamiyeden aşağıya, cezaevinin kapısına indirildi. Arkasından, sıradaki ikinci koşu şerh görüşçüleri olarak, birçok işlemten sonra, cezaevinin bulunduğu yere alındık. Derken peşimiz sıra üçüncü, dördüncü koşu şerhleri...

Normal görüş yapılacakmış gibi her şey arandı. Sebzeler, meyveler, şeker ve Çikolatalar... Aşağıya inince, bir kez daha aranmak bahanesiyle getirdiğimiz yiyecekler birbirine karıştırılıp, çantalara sivanıyordu. Büyük bir zevk aldıkları gülüşlerinden, sırtışlarından belliydi.

Bir babanın, orada görevli bulunan üsteğmene, elindeki yiyecek çantasını göstererek, "Bakin askerleriniz ne yaptı?" demesi üzerine üsteğmen, kahkahalar atarak, "Boş ver, onlar ne olsa yer." demişti.

Görüş bir türlü başlamıyordu. Cezaevinin dış kapısındakiler merakla bekliyor, aşağıda, cezaevinde neler olduğunu, neden görüşün başlamadığını anlamaya çalışıyorlardı herhalde.

Aradan uzun bir süre geçtikten sonra, aşağıdaki aileler olarak yavaş yavaş yukarıya, dış kapıya doğru çıkmaya başladık.

Bekleyenlere görüş yasağı olduğunu söyledik. Görüş olacakmış gibi yapılıp, getirdiklerimizi karıştırmak için bu yolu seçtikleri anlaşılıyordu. Bir ana da aşağı inen kardeşinin elindeki çantaya yukarıda baktığında aynı manzarayla karşılaşmıştı. Üzüm, incir, şeftali ve çikolatalar yoğrulmuş ve çantaya sıvanmıştı. Bir de üsteğmenin lakayt sözleri aklına gelince, çantayı kaptığı gibi, kapıda bekleyen askerlerin kafasına var gücüyle fırlattı. "Alın bunları siz yiyin. Bizim getirdiklerimizi gözlerimizin önünde böyle yapıyorsunuz. Kim bilir yemekleri nasıl veriyorsunuzdur'... Alın bunları Adnan Binbaşı yessin!" diye bağırıldı.

Askerler öfkeyle çantayı üzerimize geri atmıştı. Aynı kadın, bir kez daha çantayı kaptığı gibi askerlerin üstüne fırlattı. Tabii ki bu gidip gelmeler sonucunda, çantanın içindekiler etrafa saçıldı.

Askerler ikinci kez çantayı üzerimize atmak için yerden aldıkları anda, orada bulunan bir yüzbaşı askere bağırarak, "Bırak atma. Onlar haklı." demişti.

Bu çanta paslaşması, o gün cezaevi kapısındaki olayların başlaması için yetmişti. Analar, babalar, eşler, çocuklar bağırıyor, bayram görüşü yasağının nedenini soruyor, yetkililerle görüşmek istiyorlardı. Özellikle görüştürülecekmiş gibi alınıp, tekrar geri gönderilmenin anlamını çözmek istemiştik. İçeride yine bir şeylerin olduğunu, operasyon yapıldığını biliyor, daha çok üzülüyorduk.

Cezaevi önu karışmıştı. Cezaevi müdürü Nihat Yıldırım, bizlerin kararlı direnişi sonucunda görüşmek için Adnan Binbaşı'yı göndermiş olmalıydı ki, sırtarak geldi. Adnan Binbaşı bizden hoşlanmadığı gibi, bizler de

hiçbir zaman ondan hoşlanmadık. Çünkü biliyorduk ki, cezaevinde gelişen her olayın altında Adnan Binbaşı vardı; her operasyonun altında Adnan Binbaşı, her işkencede Adnan Binbaşı vardı. Tıpkı 1.Şube'de işkenceye katıldığı gibi...

Adnan Binbaşı Metris Cezaevi'nde kız evlatlarımızın koğuşlarına gece saat 02.00-03.00'te sarhoş ve yaka bağır açık bir şekilde girer, kızlarımıza sarkıntılık etmeye kalkarmış. Yine böyle bir vaziyette, kızlara küfrederek girdiği bir koğuştta, kızlarımızdan biri ona bir tekme atmış. Daha sonra tekmeyle ilgili çocuklarımız hakkında soruşturma açtırdı bu adam. Çocuklarımızın ne kadar emin ellerde olduğunu düşünün...

Bizler cezaevi kapısı dışındaydık. Adnan Binbaşı da iç tarafta duruyordu. Bize sırtarak, çocuklarımızın bizlerle görüşmek istemediklerini söylüyordu. Gerçeği saptırmaya çalışıyor, öfke ve kin dolu biz ana ve babalarla aklınca alay ediyordu.

Hepimiz bağırılmaya başladık. Kimimiz en ağır hakaretleri yağdırıp tehditler savururken, kimimiz açıkça küfrediyorduk. Hatta Adnan Binbaşı'ya dışarıya çıkmasını söyleyenlerimiz bile vardı.

"Yeter Adnan Binbaşı, yeter!... Nereye gitsek karşımıza sen çıkıyorsun. Yapmak istediğin nedir? Hem çocuklarımıza, hem de bizlere yaptığın yetmedi mi?"

Yardım istenmiş olmalı ki, birden etraf asker doldu. Ekip otoları da geldi.

O gün cezaevinden ayrılırken, karşılaştığımız olaylarla ilgili olarak, ertesi gün Adli Müşavirlikle görüşmek için belli bir saatte Selimiye'de buluşmak üzere randevulaştık. Aynı saatte herkes orada oldu. Yaklaşık iki bin kişi kadardık. İçimizde, İstanbul'da oturanlar olduğu gibi, yurdun çeşitli yerlerinden gelenler de vardı.

Kalabalık halimizi görünce, etrafımızı askerler ve sivil polisler sardı. "Yetkililerle görüşmeden, sorunlarımızı iletmeden buradan gitmeyiz." dedik onlara.

Bu arada içimizden temsilci olarak dört kişi seçtik. Bu temsilciler içeri girmek için kapıya yöneldiklerinde, içeriden çıkan askerlerle birlikte, dışarıdakiler üzerimize saldırdı. Önce temsilcilerimiz tartaklandı. Ortalık birden karışmıştı. Sokaklara kaçıştık. Yakaladıklarını tartakladılar, dövdüler. Bizler bir yandan kaçıyor, bir yandan da bağıra çağıra cezaevindeki işkenceleri, uygulamaları anlatıyorduk. Yoldan geçenler, dükkan sahipleri, orada oturanlar şaşırılmıştı. Çoğu ne olduğunu soruyor, kimisi bizle birlikte kaçıyordu.

Daha sonra Selimiye'den tanıdığımız bir subay, o anda toplantı halinde bulunan üst düzey subayların "Selimiye tutuklu yakınları tarafından basıldı." diye saklandıklarını, askerleri üstümüze saldıklarını söyledi.

Her taraf tanklarla kuşatılmış, her sokak başı tanklarla kapatılmıştı. Sonunda 11-12 kişi gözaltına

alındı.

Çocuklarımızın mahkemeleri başladığında, ilk kuşularımız, mahkeme salonuna ailelerin alınıp alınmayacakları noktasındaydı.

Her tutuklu için en fazla bir kişi alınacak dendi bize. Oldukça üzüldük. Bunun arkasından avukat sorunu çıktı karşımıza; her tutuklu için bir avukat dendi.

Düşünebiliyor musunuz, çocuğunuz idamla yargılanıyor, yani çocuğunuzun hayatı, yaşamı söz konusu ve siz birden fazla avukat tutamıyorsunuz. Ona bile hakkınız yok. Veya ana baba olarak, mahkemeye girip çocuğunuzun duruşmasını izleyemiyorsunuz...

Zulmün uygulamaları karşısında şaşırılmamak elde değil. Bu kadar da olmaz ki diyesi geliyor insanın... Ama bal gibi oluyor... Evet, evet zulmün sınırı yok. Her şey ama her şey beklenebilir onlardan.

Mesela, Çocuklarımıza giymeleri için tek tip elbisenin dayatıldığı yıllar boyunca, mahkeme salonuna, çocuklarımızın alınmadığı gibi bizler de alınmadık. "Neden" diye sordüğümüzde, "çocuklarınızın elbise giymediği için salona alınmıyor, o zaman da sizi ilgilendirmeyen duruşmaya giremezsiniz." dendi. Evet, bizler de 2,5 yıl böyle cezalandırıldık, duruşmalardan uzak tutulduk.

Çocuklarımız mahkemelere getirilip götürülürken her defasında, arama bahanesiyle çırılçıplak soyuluyor, onur kırıcı şekilde aranıyordu. Özel olarak da dayak atıyorlardı.

Çocuklarımız üstleri başları yırtık içinde, yalın ayak geliyorlardı. Vücutlarındaki dayak izlerini, zaman zaman çıkmış oldukları mahkemede görüyorduk. Ne kadar korkunçtu...

Bir de elleri arkadan kelepçeli olarak getiriliyorlardı. Bunu ilk gördüğümüzde, birçok ana fenalık geçirmişti. Aklımız bir türlü almyordu, insanların böyle bağlanmasını. İnsanın bu durumda hareket etmesi zor gibi geliyordu bize. Duyuyorduk, yüksek cezaevi arabasına bindirilirken çoğu kez düşüyorlarmış...

Ellerin çok sıkı bir şekilde, zincir kelepçeyle bağlanmasını analar olarak, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Mahkemesi'nden gelenlere anlattığımızda tüyleri diken diken olmuştu. "Bunu buraya gelmeden önce de duymuş, inanmamıştık." dediler.

Çocuklarımız bu uygulamaları sürekli mahkeme heyetine bildirmelerine rağmen, hiçbir şey yapılmadı. Sanki duvarlara anlatıyorlardı. Sesleri salonda yankılanıyor, karşılarındaki mahkeme heyetinden duvara çarpıp bize ulaşıyordu. Hem üzülüyor, hem de öfkeleniyorduk...

Avukatlar Ne Yaptı'

12 Eylül'le birlikte avukatlarla ilişkimiz arttı. Bu da onları yakından ve daha iyi tanımamızı sağladı. Geçen süre içinde ortaya çıkan bir gerçek vardı ki, o da, avukatların bu işi ticari amaçla ve popüler olma hevesiyle yaptıklarıydı. Nitekim öyle de oldu. Adı sanı duyulmamış birçok avukat popüler hale geldi.

Biz aileler, birden çok avukat tutmayı yeğledik. Nedeni de, avukat görüşüne sürekli giden bir avukatın olması içindi. Avukatlarla yaptığımız görüşmelerde, her hafta görüşe ve her duruşmaya gitmeleri konusunda da anlaşma yapardık. Ama ne gezer. Laf üretmeye gelince aslan kenilenler, görüş ve duruşmalara gitmekten çekince duyuyorlardı. Oysa biz çocuklarımızın, yakınlarımızın hem avukatıyla sık sık görüşmesini, hem de uzun yasaklar döneminde soluk almalarını sağlamayı amaçlıyorduk. Birçok avukatın gönüllü yardımcıları olduk. Mahkeme tutanaklarının fotokopilerini kendimiz çektirdik, dosyaları kendimiz düzenledik. Hatta, gerektiğinde evlerine bile gidip yardım ettik.

Başından beri avukatlar, yapmaları gerekenleri yapmadılar. Ne hukukçu olarak, ne de insani olarak. Birçoğu olaya sadece maddi açıdan yaklaştı. Haftada bir kere yapılan görüşe bile gitmekten kaçındılar. Birçoğu yalan söyledi. Orhan Apaydın döneminde Baro'ya gidip bu konuyu görüşmüştük. Daha önce de avukatları dolaşıp neden gitmediklerini sormuştuk. Ancak hiçbir mantıklı açıklama yapan olmamıştı.

Yine sık sık görüşlerimiz kesildiğinden, böylesi günlerde avukatları dolaşır, "Biz görüşemiyoruz, bari sizler gidin, en azından sorunlarını öğrenin." diye rica ederdik. Gitmedikleri halde gittik diyenler oldu, hem de sıkça... Gitmediklerini daha sonradan öğrenip kendilerine söyleyince türlü bahaneler uydururlardı.

Gülçin Çaylıgil avukatların bu tavırlarına hak verdi. İşlerinin çokluğu nedeniyle iki siyasi müvekkilinin davasını bırakacağını söylemişti.

Avukatları görevlerini yapmaları için zorladık. Çocuklarımız sayesinde popüler olduklarını yüzlerine söyledik. Yine bir açlık grevinde ailelere görüş yasağı vardı. Bir tutuklu eşi, eşinin avukatını aramış ve avuktan cezaevine gidip kendisiyle görüşmesi isteğinde bulunmuştu. Taylan Özgür'ün eniştesi olan Avukat Mehmet'in cevabı ise, "Bu sıcak yatağımdan çıkıp cezaevine gidemem"dir. Bunun üzerine tutuklu eşi başka bir avukat tutacağını söyleyip, kendisinden daha önce ödediği parayı iade

etmesini ister. Avukatın tavrı ilginçtir; kızgın bir şekilde "Alabilirsen gel de al." diyerek meydan okur. Durumu öğrenince tutuklu eşiyile birlikte avukatın Sultanahmet'teki bürosuna gittik. Büroda olan ortağı "Arkadaşım şu anda yok, daha sonra gelin." dedi. Çıkarken orada olduğunu anladık ve geri döndük. Odasında oturuyordu. "Senin gibi onların da birer sıcak yuvası vardı. Sen bugün o sıcak yatağında, sıcak yuvanda onların sayesinde oturuyorsun, utanman gerek." dedik ve çıktık. Parayı da bütün kaçamaklarına rağmen aldık.

Bir gün Metris'in karşısındaki kahvede otururken, Avukat Rıza Dizdar hanım ıyla birlikte içeri girdi. Hanımını boş bir masaya oturtup gitti. Yalnız oturduğu için hanımın sıkılacağını düşünerek bizim masamıza gelmesini söyledik. Gayet kibirli bir şekilde "Çok merci, burada oturuyorum." dedi. Hepimiz kahkahalarla gülmeye başladık "mersi" deyişine. Fazla uzun sürmedi, Rıza Dizdar geldi, hanımını alıp gitti. Meğer o gün duruşması varmış ve şöyle uğrayıvermiş. Kim bilir hangi ana-babaya, hangi tutuklu yakınına söz vermişti o duruşmaya gideceğim diye. Ve o gidişini, o kısacık süreyi nasıl aktardı ailelere' Ne kadar ücret aldı, kim bilir'

1980'in Aralık ayında Orhan Apaydın'a gittik ve davaya girmesini istedik. "Seve seve girerim ama benim girmem ters tepki yapabilir." dedi. Burhan Apaydın daha sonra geldi. İşkence izlerinin tespiti için bir dilekçe yazmıştık. Orhan Apaydın, tutuklularla görüşmeleri için, "Müvekkillerimizle uzaktan görüştürüyorlar, bu da gururuma dokunuyor." demişti. Bir süre sonra onlar da tutuklanarak cezaevine girdiler.

Evet, avukatların büyük bir çoğunluğu Türkiye'nin ödelek, basit çıkarlar peşindeki 'aydınlar'ının bir parçası durumundaydılar. Gerçek bir aydın, hukukçu kimliğine sahip olmaktan, haksızlıklara, zulme karşı mücadele etmekten hep uzak duruyor, tehlikesiz ama kendilerini "şöhret" yapabilecek işler peşinde koşuyorlardı. Yüzlerindeki sahte ilericilik maskelerini yakından gördük ve öğrendik.

BÖLÜM 3 İDAMLAR ENGELLENMELİYDİ

İmza Kampanyası

Danışma Meclisi kurulduğunda, Meclis üyeleriyle görüşmemizin yararlı olacağı düşüncesiyle harekete geçtik.

Bu üyeler seçimle gelmiş kimseler olmasa bile, mademki Meclis üyeleri, mademki hukuki vasıfları vardı, o zaman bunlardan bazı isteklerimiz olacaktı... Bizi dinlemek zorunda olduklarını biliyorduk. O zaman gidip görüşecektik.

Analar, babalar, özellikle analardan oluşan gruplar Ankara yolunu tutmuştu. Meclis'e gidip üyelerle görüşerek, çocuklarımızın cezaevi sorunlarını ve üzerimizdeki baskıları anlatacaktık.

Çocuklarımızın, ipe gönderilmelerini onaylayacak olan bu üyelerle görüşmeli, onları tanımalıydık. Öyle de yaptık.

İlk gittiğimizde, danışmada bize verilen bir formu doldurduk. Bu formda adımız, soyadımız, mesleğimiz, nereden geldiğimiz, kiminle ve hangi konuda görüşmek istediğimiz soruluyordu. Sadece bir meclis üyesinin adını verebilirdik. İkinci üyeye görüşmek isteyenler, yeniden aşağıya inip, danışmadan bir başka form doldurmak zorundaydı.

Danışmadakiler bizi bankerzede sanmışlardı.

Bizler uzun süre "Neden görüşmek istiyorsunuz?" bölümüne "özel" diye yazdık. Çünkü sürekli polis vardı. Tutuklu ailesi olduğumuzu öğrenirlerse, kesin engel olurlardı. Son zamanlarda oldular da zaten...

Danışma Meclisi'ne gittiğimizde formu doldurup adı yazılı üyeye görüştüğümüzden sonra, önümüze çıkan üyelerle de görüşüyorduk. Ama çoğunlukla kendilerini tanımıyor, adlarını bile bilmiyorduk. Ancak bunu da çözümledik: Gördüğümüz üyenin ya yolunu keserek veya yanına giderek, tutuklu ailesi olduğumuzu, İstanbul'dan geldiğimizi söyledikten sonra, kendi adını ve hangi ilin üyesi olduğunu sorarak sorunlarımızı anlatmaya başladık. Tabii ki, daha sonra gide gele hemen hepsini tanıdık. Bir kısmıyla mektuplaşmamız bile olmuştur.

Bu üyelerin hepsi, bize göre çok tipik insanlardı. Baştan bilinçsiz bir cesaretle sert çıkış yapanlar, daha sonra bir bakıyoruz değişiyorlardı.

Bizler "cezaevlerinde baskı, işkence var", "idamlara son verin, oylamalarda ret oyu kullanın" diyorduk. Kendi üzerimizdeki baskılarını anlatıyorduk. Sanki başka bir ülkeden gelmiş insanlar gibi dinliyorlardı. Her şeyin yabancı, halkın yabancıydılar. Biz olayları anlatırken; onlar kayıtsızlık ile duyusallık arasında kalıyor, katı mı, insancıl mı olmaları gerektiğine karar veremiyorlardı. Çok katı olanları da vardı tabii ki... Kısaca, bu insanlar, bilinçli bir şekilde bize karşı olanları saymazsak, halk tarafından seçilip gelmedikleri için bizim karşımızda suçluluk duygusu içindeydiler.

Bunlara istekleri dışında bir görev verilmiş de, bu görevin bir an önce bitmesini istiyor gibiydiler. Daha sonraki konuşmalardan anlaştık bunları.

Kimisi bizimle görüşmekten korkuyor, bizden uzak duruyordu. Mesela bizimle görüşmekten kaçanlar arasında Şener Akyol da vardı. Ama biz onunla da görüşmeyi başarmıştık. Kimisi ise, bizi dinliyor, sorular soruyor, üzüntümüne ortak oluyordu. Bize çay ikram edenler bile olmuştu. İlk görüşmemizde çok sert davrananlar giderek farklı davranmaya başlamıştı. Bir de Türkiye'de bu tür olayların olduğundan haberleri olmadığını söyleyenler vardı...

Birçoğunun ortak yanları şuydu: "Biz öylesine geldik. Bir süre sonra görevimiz bitecek. Fazla yetkimiz de yok. Zaten emirler yukarıdan geliyor." diyorlardı.

Biz de onlara; "Yetkimiz yok diyorsunuz, bunu anlamıyoruz. Ama idamlar için oy kullanırken 'Bu gençleri asmaya hakkımız yok' diye düşünmüyor ve söylemiyorsunuz," şeklinde cevap veriyorduk. Sadece "Haklısınız ama emir yukarıdan geliyor." diyebiliyorlardı. İdamlar için göstermelik bir oylama yapıldığını, idam dosyalarının Meclis'te incelenmeden geçtiğini söyleyenler de vardı içlerinde. Hevesli olanlar yok değildi ama çoğunda bir yılgınlık gördük. Ziyaretlerine gelen hemşehrilerine hava atanlar da az değildi.

Burada ziyaretçilerle görüşme saati 12.00-14.00 arası idi. O sırada hem yemek yerler, hem de görüşürlerdi. Bizi yemeğe davet edenler de olmuştu. Bunlardan biri de Özer Gürbüz'dü...

Görüşmeler geniş bir salonda yapılır, herkes birbirini görür, seslerini duyardı. Bir süre sonra bütün üyelerin, hatta oradaki görevlilerin dikkatini çekmiştik. Bazen oradaki görevliler bize yardımcı olur, üyeleri gösterir, adlarını söylerlerdi.

Biz üyelerle sorunları görüşürken, diğer ziyaretçilerin bizleri dinleyip, sorular sorduğu çok

olmuştur. Böylece sorunlarımızı Çeşitli illerden gelen insanlara da duyurmuş olurduk. Gerçekten de bu insanlar arasında ilgilenenler çoktu. Üzülür, bir gün bütün bunların biteceğini söylerlerdi.

Danışma Meclisi'ne ilk gittiğimizde formda, görüşmek istediğimiz üye kısmına Özer Gürbüz'ün adını yazmıştık. Diğer ziyaretçilerle birlikte yukarı çıkarken, biri merdivenin ortasında, diğeri merdivenin başında iki polis çantalarımızı aradı.

Oradan büyük ziyaret salonuna Çıktık. Koltuklara oturup bekledik. Özer Gürbüz'ü beklerken bir başkası geldi. Özer Gürbüz'ü tanımadığımız için geleni o sandık. Oturdu. Kendisine İstanbul'dan geldiğimizi, tutuklu anaları olduğumuzu söyledik. Sorunlarımızı dinlemelerinin yararlı olacağına inandığımızı söylemeye fırsat kalmadan, yanlış kişiye geldiğimizi belirterek, adının İsmail Doğan Gürbüz olduğunu söyledi. Çanakkale üyesiymiş. Bu konuları Özer Gürbüz'e anlatmamızı ifade edip ayağa kalktı. Bunun üzerine kendisine "Mademki bu meclisin bir üyesisiniz, bizi dinlemek zorundasınız." dedik. İtiraz etti. "Siz vatandaşın sorunlarını dinlemeyeceksiniz de, bu görevi niye kabul ettiniz." diye üsteleyince oturdu.

Cezaevlerinde tutuklu bulunan çocuklarımıza baskı ve işkence yapıldığını söyledikçe, o, "Ben anlamam, ben ziraatçiyim, politikadan anlam-ım." diyordu. "Madem anlamıyorsunuz, madem ziraatçisiniz, neden idamlar için evet oyu kullanıyorsunuz." dedik. O yine takılmış plak gibi "Ben anlamam, ben ziraatçiyim." dedi durdu.

"Ne olursanız olun, ama babasınız." dedik. Sonunda haklı olduğumuzu, bu tür olayların olması gerektiğini, ama "yukarıdan baskı yapıldığını" söyledi. "Ben size en iyisi Özer Gürbüz'ü gönderiyim." diyerek yanımızdan ayrıldı.

Biraz sonra Özer Gürbüz'ü kendisi alıp getirmişti. Özer Gürbüz'le görüşürken, yanımızda o da bulundu.

Az önce masadan kalkıp, bizimle görüşmek istemeyen adam etrafımızda dolaşıyordu.

Etkilenmişti belki de...

Danışma Meclisi ziyaretlerimiz böylece başlamış bulunuyordu. Aynı gün Mardin üyesi Beşir Hamitoğulları'nı sorduk. Yokmuş. Onunla daha sonra konuştuk.

Her hafta gruplar halinde Ankara'ya gidiyor, meclis üyeleriyle görüşüyorduk. Danışma Meclisi Adalet Komisyonu üyeleriyle de görüşüp "İdamlara Hayır" demelerini istedik. Hepsini de, kendilerinin idamlara karşı olduklarını, bunun analar, babalar ve yakınları için çok zor olduğunu, asıl cezanın ailelere verilmiş olacağını söylüyorlar ama, "Yapacak bir şeyimiz yok. Eğer mümkün olsaydı, idamlara karşı çıkardım." diye de ekliyorlardı. "Anayasa yapılırken belki bir şeyler yapılabilir." diyordu birçoğu.

Aynı şekilde Adalet Komisyonu Başkanı Rifat Beyazıt'la görüştük. Çok sert ve katı görünüşlü birisiydi. Bizim hemen yanımızda genç bir ziyaretçi daha vardı. Tutuklu ailesi olduğumuzu söyleyince, bizi iç odaya aldı. O genç çocuğun da bizimle birlikte olduğunu sanmış olacak ki, onu da almıştı. Çocuk önce kendisini tanıttı ve "amca" diye hitap etti. Meğerse askerlik işi için gelmiş. Bize çay ikram etti ve o çocuktan önce bizimle görüştü.

İdamlar konusunda, bu duruma çok üzülüğünü, kendisini bizim yerimize koyarak düşündüğünü söyledi. Ardından da "Bir şeyler yaparız, biz de böyle olmasını istemiyoruz, çok acı bir durum olduğunu biliyoruz." demiş, MGK üyeleriyle görüşmemizin yararlı olacağını belirtmişti. Yanından ayrıldık...

Beşir Hamitoğulları ise, bizlerle görüşürken çok duygulandı. İdam cezasına kesinlikle karşı olduğunu, bu cezanın çağdışılığını anlattı. Karşı olduğunu Meclis'te de söylemiş, öyle dedi. Kendisiyle daha sonraları birkaç kez daha görüştük.

Bingöl üyesi Mehmet Hazer ile de görüşmemiz oldu. Baştan, idamlara karşı olmadığını, yapılmasından yana olduğunu söylediğinde, bir ana ayağa kalkarak, "Senin çocuğun yok mu, bunu nasıl söylersin, sen kimsin, seni kim seçti?" diye bağırınca, şaşırılmış, yüzü kıpkırmızı olmuştu. Belki de söylediklerinden utanç duydı. Hemen "Haklısınız, benim de iki çocuğum var, ama elimizde ne var ki" diyerek düzeltmeye çalıştı.

Siz de kendisiyle tekrar görüşeceğimizi söyleyerek yanından ayrıldık.

Daha sonra Anayasa Komisyonu Başkanı Orhan Aldıkaçtı ile görüşmek istedik. Geldi oturdu, kendimizi tanıttık. O arada Eşref Akıncı da geldi.

Onlara cezaevinin durumunu, baskı, dayak ve işkence yapıldığını ve bizlerin üzerindeki baskıları uzun uzun anlattık. Üzülüklerini söylediler. MGK üyeleriyle özellikle görüşmemizi istediler.

Orhan Aldıkaçtı'dan, Anayasa Komisyonu Başkanı olduğu için, Anayasa'dan idam cezasının kaldırılmasını istedik ve bu cezaya karşı olmaları gerektiğini belirttik.

Aldıkaçtı çok duygulanmış(!) ve üzülmüş(!) olmalı ki, gözleri doldu. Biraz sonra da gözyaşları gözlüğünün altından tombul yanaklarına akmaya başladı. Ne olmuştu Aldıkaçtı'ya' Yoksa timsah

gözyaşları mıydı' Oysa duygulanması gereken analar, babalar, eşler ve kardeşlerdi.

Yavaşça gözlüğünü çıkarıp mendiliyle gözlerindeki yaşları sildi. Gözleri kızarmıştı. Bizim gibi orada bulunan herkes şaşırmış, bizlere bakıyordu. Aldıkaçtı bir yandan gözyaşlarını siliyor, bir yandan da "Haklısınız efendim, haklısınız efendim. O çocukların birçoğu benim öğrencilerim, benim eserlerim." diyordu...

Daha sonra bize, yukarıdan çok baskı olduğunu, onlara kalsa idamları kaldıracaklarını, ama Anayasa taslağının çok sert olması için yukarıdan emredildiğini, özellikle de idamlar için baskı yapıldığını söyledi.

Eşref Akıncı da duygulanmış, onun da yüzü kızarmıştı. Birbirlerine dönerek, ikisi de haklı olduğumuzu söylediler. Gerçekten de durumlarını görünce şaşırmıştık. Bir an başka insanlarla mı görüşüyoruz diye tereddüde bile düştük.

Hayır, onlarla konuşmuştuk. Ve yine o bildiğimiz insanlardı. Zaten daha sonra Aldıkaçtı, bildiğimiz Aldıkaçtı olduğunu gösterdi. "Ayda dört-beş idam olursa birikmez." demişti. Kendince nabza göre şerbet verdiğini sanıyor olmalıydı. Gözyaşlarının ardında taştan bir yürek olduğunu öğrenmiştik.

Bu arada idamlar yapılmasın, idam cezası kaldırılсын diye Danışma Meclisi'ne, MGK'ya, Adalet Bakanlığı'na binlerce mektup geldiğini öğrendik. Meclis'e çuvallar dolusu geliyormuş. Görüştüğümüz bütün üyeler söyledi; dolaplarında saklayacak yer kalmamış. Söylediklerine göre de bu mektuplar tek tek okunuyormuş. Meclis'teki emniyet amiri de benzer şeyler anlattı.

Meclis'te idamlara cesaretle karşı çıkan ilk üye, emekli bir asker olan Ertuğrul Alatlı idi. Hemen onu bulup görüştük. Bizimle görüştüğüne gerçekten sevinmişti. Ankara'ya her gidişimizde onunla görüşürdük. Üyelerden imza toplamıştı. Ancak yeterli sayıyı bulamamış.

Özellikle doktor üyeleri sıkıştırıyorduk. Öyle ya, hekimlerimiz mesleğe başlarken Hipokrat yemini ediyorlardı.

"Aşağıda imzaları bulunan bizler;

İnsan haklarının başında gelen "yaşama hakkı"na aykırı ve insan onuru ile bağdaşmayan, toplum üzerinde "çekindirme" etkisi bulunmayan, "öç alma" niteliği taşıyan, "adli hata" halinde düzeltilmesi olanağı olmayan, Ceza Hukuku'nun "islah" amacı ile bağdaşmayan, İngiltere, Fransa, İtalya, Federal Almanya, Hollanda, Belçika, Portekiz, Amerika'nın bazı eyaletlerinde ve dünyanın birçok ülkesinde ceza yasalarından çıkarılan ÖLÜM CEZASININ ceza yasamızdan çıkarılmasını ve bunun bir Anayasa hükmü haline getirilmesini istiyoruz. "

Hukukçular Halit Çelenk, Ahmet Tahtakılıç ve Hasan Esat Işık'ın hazırladıkları bu metnin altındaki imzaları 1880'e ulaştırmıştık. Yanına bir dilekçe ekleyerek Ankara'nın yolunu tuttuk.

Danışma Meclisi Başkanı Sadi İrmak'la Görüşme

O dönemde Meclis Başkanı olan Sadi İrmak'la görüşme talebimiz birçok kez reddedilmişti. 1880 imzalı dilekçeyi verirken ısrarla görüşmek istedik. İsteğimiz kabul edildi. Görüşmeye 14 ana gittik. Danışmada çantalarımız arandı. İçinde yolda yemek için koymuş olduğumuz elmalara ve börekleri görünce onlar da gülmüştü. Meclis kapısından birçok sivil polis eşliğinde içeri alındık. Özel Kalem'e geldiğimizde, Özel Kalem Müdürü içeriye sadece üç kişinin girebileceğini söyledi. Hemen üç temsilci seçtik. Basına da görüşmenin yansımalarını istediğimizden, bir gazetecinin de beraberimizde gelmesini istedik. Özel Kalem Müdürü ile birlikte beş kişi Sadi İrmak'ın odasına girdik. Teker teker kendimizi tanıttık.

Sadi İrmak içeriye girmemizden hemen sonra "Çocuklarınız terörist mi, sağcı mı" diye sormuştu. Biz de "Çocuklarımız terörist değil, devrimci." dedik. Bir ana "Sağcılar terörist değil mi" diye sorunca, söylediğine pişman olmuştu. "Kusura bakmayın, hep öyle dendiği için söyledim." dedi. Meclis Başkanı'nın bu denli tarafgir bir nitelemede bulunması şaşırtıcı gelmemişti bize.

Bir imza metni, bir dilekçe ve 235 sayfadan oluşan 1880 imzayı içeren dosyayı, gerekli açıklamayı yaparak verdik kendisine. 1880 imzayı görünce şaşkınlıkla; "Bu kadar imzayı nasıl bir araya getirdiniz?" demişti. Biz imzaları az bulurken, O gerçekten çok bulmuş ve tekrar açıp imzalara bakma ihtiyacı hissetmişti. Sadi İrmak'ın sorusuna cevabımız; "Sizlerin sayesinde bir araya getirdik. " oldu. Bu imzaların birkaç avukatın dışında sadece çocukları idamla yargılanan ailelerin imzası olduğunu söyledik. "Cezaevleri önünde daha da kalabalığız." dedik.

Sadi İrmak, cezaevlerine nasıl gittiğimizi, orada ne(er yaptığımızı merakla sordu. Biz de o konularda genişçe bilgi aktardık. Çocuklarımızın birçoğunun şu anda hücrelerde bulunduğunu ve cezaevi koşullarını anlattık. 1.Şube'de yapılan işkenceler anlatıldı. Analardan biri, sıkıyönetimin verdiği güvenceye inanarak çocuğunu kendi eliyle götürüp teslim etmesine karşın işkence yapıldığını söyle di. Anlatılanları öylesine bir dinleyiş vardı ki, sanki ilk kez duyuyordu bunları. 12 Mart dönemini

yaşamamıştı sanki... Daha da şaşırtıcı şeyler oldu. Analardan biri "şubelerde cop kullanılıyor." deyince, ne söylesin istersiniz' "Cop nedir" Güler misin, ağlar mısın' Dünyanın diğer bir ucunda yaşayanlar bile Türkiye'nin gerçeklerini bilirken, Meclis Başkanı'nın böylesi garip şeyler söylemesi kabul edilebilir miydi' Bir ana durumu sakın bir şekilde ifade etmeye çalıştı:

"Dünyanın başka bir ülkesinde yaşayanlar bile Türkiye'de işkence yapıldığını biliyor da, siz Meclis Başkanı olarak bunlardan nasıl habersiz olursunuz veya öyle görünürsünüz' 12 Mart dönemini de en iyi siz bilirsiniz. Coptan haberiniz yoksa, Meclis Başkanı olarak yetkilisiniz, gidin yerinde görün, şubeye baskın yapın. "

Bizler konuştuğça beraberimizdeki genç gazeteci sürekli başıyla bizim söylediklerimizi onaylıyordu. Sadi İrmak ise, durmadan bunlardan haberi olmadığını ve bu kadar imzayı nasıl bir araya getirdiğimizi sorup durdu.

İşkencenin, idamların onay vericilerinin, baş sorumlularının hiçbir şeyden haberi yoktu! Copu bile görmemişlerdi. Görmek ne kelime, ne olduğunu bile bilmiyorlardı! Yalancılık ve ikiyüzlülük ülkeyi yönetenlerin karakteri olmuştu. Bunlarla çok ama çok uğraşacaktık. Ayrılırken, imza kampanyasının sürdürdüğünü, ileride daha çok imza getireceğimizi anlattık.

Bir gazete haberi şu başlıkla vermişti: "Cezaevi Kapılarında Bir Araya Gelenler... "

Ve Aydınlar Gittik...

1880 imzalı dilekçenin Meclis'e ve diğer yerlere iletilmesinden sonra, bu ka7ıpanyanın genişletilmesine karar vermiştik. Hukukçular, yazarlar, çizerler, sanatçılar, doktorlar... Kısaca kendine aydınım, ilericiyim diyen tüm demokratlardan ölüm cezasının kaldırılması için imza toplayacaktık.

Bu işe başlayınca, imza toplamaya gittiğimiz aydınlardan farklı farklı tepkiler aldık. Çoğunda beklediğimiz tepkilerle karşılaştığımızı söyleyebiliriz. Ama bir kısmı var ki, tam bir ikiyüzlülük sergilediler. Sonuçta karşımıza şöyle bir tablo çıktı:

Korkmadan, çekinmeden ve isteyerek imza verenler, imza vermekle kalmayıp, imza toplamamıza yardımcı olanlar, kendileri de imza toplayanlar.

Korkarak ve çekinerek imza verenler...

idamlara karşı olduğunu söylemesine rağmen imza vermektan korkanlar...

İdamlara karşı olmadığını söyleyip imza vermeyenler...

Bir de, ne idam cezalarına karşıyım, ne de destekliyorum deme cesaretini dahi kendilerinde bulamayanlar vardı ki, bunların tavrını iğrenç olarak nitelemekten başka bir söz bulamıyoruz. Bunlar yalan söylediler, bizlerden kaçtılar. Akılları sıra bizi atlattıklarını sananlar vardı bunların içinde.

İmza verenlerin içinde bazıları vardı ki, bizlere cesaret verdiler. Böylesi onurlu bir görevi yerine getirdiğimizi söyleyip, bizlere teşekkür edenler de oldu. Bunlar bizlere saygı duyuyorlardı. Gözleri dolu dolu olup, ağlayanları vardı...

Aydınlardan ilk imzaları Gırgır ekibinden aldık. Başta Oğuz Aral olmak üzere ti:-m Gırgır ekibi çekinmeden imza verdiler.

Cumhuriyet'ten Oktay Akbal, Nokta Ankara Bürosu çalışanları bizlerden yardımlarını esirgemediler. Aycan Giritlioğlu, Ahmet Tümel birçok başvurumuzun haber olarak yayınlanmasında yardımcı oldular.

Yine Cumhuriyet'ten İsmail Gülgeç, Tan Oral ilk imza verenlerdendir. Mehmet Kemal daha sonra imza verdi. Çok duygusal biri olmalı ki, hemen gözleri doldu. İlhan Selçuk, Şükran Ketenci, Nadir Nadi, Okay Gönen sin de imza verdiler.

Murat Belge, imza toplama konusunda da yardımcı ve destek oldu.

İmza için çeşitli kitapevlerince düzenlenen "imza günleri"ni kaçırmadık. Yazarlara hem cezaevlerini anlatma imkanı buluyorduk, hem de imza alıyorduk. Onlar da bizlerle sohbet etmekten memnun oluyorlardı. En sağlıklı bilgileri bizlerden alabileceklerini biliyorlardı.

Böylesi imza günlerinden birinde Recep Bilginer de vardı. İmza vermediği gibi homurdandı bir de. Sonraları birkaç kez daha karşılaşmış olmamıza rağmen her seferinde imza vermeyi reddetti.

Füruzan da imza vermeyenlerden. Kendisine uzatılan kağıdı itmiş, yüzümüze bile bakmamıştı.

Müjdat Gezen, Zeki Alasya, Metin Akpınar ise birçok defa "imza verelim" dedikleri halde vermeyenlerdendir. Birkaç kez görüşmemize karşın bir türlü imzalamadılar, hep "atlattılar" bizi.

Şener Şen de, iki kez bulunduğu yerde imza toplanmasına rağmen imzalamaktan kaçındı.

Edip Akbayram'la görüştüğümüzde imza vereceğini, hatta toplayacağını da söyledi. Biz de kendisine imza metinleri verdik. Aradan bir süre geçtikten sonra, imzaları almak için gittiğimizde 120 imza topladığını söylemesine karşın, kendisine ve ailesine ait 20 imzayı verdi. Bizim için toplanan 100

imzaya, avukatı Ünal Emiroğlu tarafından el konulduğunu, veremediği için üzülmediğini belirtti. Samimiydi. Av. Ünal Emiroğlu, kendisi imza vermediği halde bizim adımıza toplanan imzalara da el koymuştu. Bu hakkı kendisinde nasıl buldu acaba?

Çetin Altan'la gazetede görüştük. Epeyce konuştuktan sonra, ölüm cezasına karşı olmadığı için imza vermeyeceğini belirtti. Babası iki kez idamla yargılanan biri olarak şaşırdığımızı söyledik.

Fusun Erbulak, Suna Keskin, Mürüvvet Sim ilk imza aldıklarımızdandı. Mürüvvet Sim metni okurken ağladı ve "Buna imza atılmaz mı?" deyip imzaladı. Suna Keskin'in samimi görüntüsünün gerçekte samimiyetsizlik taşıdığı daha sonra görüşme isteğimizi bile reddedişiyle anlaşıldı. Fusun Erbulak imzalarından çok duygulandı. Ölüm cezasına kesinlikle karşı olduğunu özellikle belirtti. Çok samimiydi. Bizimle tekrar görüşmek istediğini söyledi ve rica etti.

Sinema sanatçısı Ahmet Güllhan ve eşi imzalandılar. Ayrıca yardımcı da oldular.

Dr. İhsan Ünlüer, imza verdi ama ne olduğunu anlamadan 10 dakika sonra imzasını geri aldı. Oysa hekimlik mesleğinin genel ahlak kurallarının başında, insanları yaşatmak geliyordu.

Okta Ekşi ile görüştüğümüzde, Deniz Gezmişler için geçmişte imza topladığı zaman da imza vermediğini ve şimdi de vermeyeceğini söyledi. Bu konuda kafasının net olmadığını, aydınlanmadığını belirtince biz de ona; "O dönemden şimdiye kadar 12 yıl geçti, kafanız hala aydınlanmadıysa, bundan sonra hiçbir zaman aydınlanmayacaktır." dedik.

İlyas Salman eşi ile birlikte imza verdi, ayrıca imza topladı.

İmza için, İzmit, Adapazarı ve Gemlik'e gittiğimizde, parti merkezlerine uğradık. Hepsisiyle görüştük. Tekrar görüşmek istediler.

İzmit'te Şinasi Yelda, Tacettin Değer ve Erol Köse'nin kardeşi ve yeğeniyle görüştük. Hanımıyla telefonla görüşüp durumu anlattık. Hepsisi imza metni bırakmamızı ve daha sonra göndereceklerini söyleyip adres aldılar. Hiçbirinden, kendi imzaları da dahil, hiçbir şey gelmedi.

Adapazarı'nda Av. Cemal Sakarya ile görüştük. Gerçekten samimi karşıladı. Bürosunda birkaç arkadaşı ile tanıştırdı. "Böyle bir şey için imza vermek herkesin görevidir." dedi. Daha sonra bize imza gönderdi.

Gemlik'te Körfez Gazetesi yöneticileri imza metni almalarına rağmen imza- göndermediler. Yine kardeşi DİSK Davası'nda idamla yargılanan Av. Zırtıoğlu- na gittik. Bizi en çok şaşırtanlardan biri olmuştu. "Kardeşimin bu durumda olma sı, benim idamlara karşı olmamı gerektirmiyor. " deyip imzalamadı.

Av. Tafat Seyhan'la görüştüğümüzde imza metni bırakmamızı istedi. Bıraktık. Almak için gittiğimizde, birçok imza topladığını, daha fazla toplayabilmesi için bir süre daha beklememizi söyledi. Daha sonra en az on kez gittik geldik... Sonuçta ne topladığı imzaları verdi, ne de kendisi imzaladı.

Uğur Mumcu da imza vermeyenlerdendi. Görüşmemizde "Hiçbir dernek ve hiçbir partiye imza vermeyeceğini" söyledi. Biz de, ne parti, ne de dernek olduğumuzu, ana olarak geldiğimizi söyledik kendisine... Çok uzun bir süre sonra ise, aileler dışında imza toplayanlara imza verdiğini öğrendik.

Teoman Erel 19 Eylül 1985 tarihli Milliyet'teki köşe yazısında idamlarla ilgili olarak "Korkunç Bir Cinayet" başlığı ile bir yazı yayınlamıştı. Okuduğumuzda şaşırdık.

Çünkü, yazısında "Anayasa imalatçısı" Orhan Aldıkaçtı'nın gençliğinde idama karşıyken, daha sonra bu düşüncesini değiştirmesini eleştiriyor ve Nokta Dergisi'nde Hıdır Göktaş'ın, cellat Hüseyin Yalçın'la yaptığı röportajdan bölüm aktarıyordu.

Celladın anlatımlarını, "müthiş", "insanı çarpan", "ağlatıcı" bulmuştu, Teoman Erel. Öyle ki, Orhan Aldıkaçtı'nın bu anlatımları "nefes alıp, yutkunarak" okumasını diliyordu.

Teoman Erel'e göre, idam "korkunç bir infaz yöntemi"ydi... Öyle diyordu yazısında. Ama, bu satırların yazarı bize imza vermektan kaçınmıştı... Ne ilginç değil mi?..

Sonradan bir ülkenin Uluslararası Af Örgütü Gözlemcisi olduğunu duyduğu- muz Mümtaz Soysal da imza vermemişti. Mehmet Ali Erbil eşi ile birlikte imza- ladi.

Özdemir Erdoğan'ı telefonla aramıştık. Hanımı çıktı. Kendimizi tanıttıktan sonra, imza istediğimizi belirttik ve eşiyle görüşmek istediğimizi söyledik. "Bekleyin" dedi. Az sonra yine hanımı geldi; "Kocamın o kadar çok işi var ki, böyle şeylerle uğraşacak zamanı yok. " dedi.

Av. Muharrem Naci Orhan'a gidip görüştük. İdamlara karşı olmadığını söyledikten sonra, bir de olay anlattı. "Ben bir solcunun idamını istedim. Halen uğraşıyorum." dedi. Hatta idamını istediği kişinin yaşı küçük olduğu için, avukat olarak çocuğun Adli Tıp'a sevkini isteyip yaşını büyüttürmüş. Dava ile ilgili dosyayı açıp bize okudu. "Şimdi sonucu bekliyorum." dedi. Bunları öylesine memnunlukla anlatıyordu ki, biz de şaşırdık. 'Meğer nereye gelmişiz.' diye düşündük. Avukat, bir insanın ölümünden memnunluk duyuyordu. Evet, Naci Orhan... Sonucu biz de merak ediyoruz, ne oldu o gence?

Emel Sayın, imzalamak istediğini, ancak korktuğu için imzalamayacağını söyledi.

Kamran Usluer'in Taksim'de ara sokakta küçük bir çamaşır dükkanı vardı. Bir çok kez gidip orada bulunanlara tutuklu ailesi olduğumuzu, idam cezasının kaldırılması için kampanya başlattığımızı, bu nedenle kendisiyle görüşmek istediğimizi söyledik. Hep "atlatıldık". Çalıştığı tiyatroya gittik; hatta oyunu izledik. Füsun Erbulak davet etmişti. Haber yollamamıza rağmen gelmedi, bizimle görüşmedi.

Erol Günaydın'la görüşmek için tiyatroya gittik, haber yolladık, gelmedi. Girişte beklerken önümüzden hızla geçip gitti. Orada olduğumuzu bildiği halde yüzümüze bile bakmadı.

Genco Erkal'la tiyatrodaki görüştüğümüz. Bize ertesi gün için Dostlar Tiyatrosu'nda randevu verdi. İki kişi gittik, kendisini sorduğumuzda, gişeden elimize bir zarf verdiler. Randevuya gelemediğinden, ayrı bir randevu için haber ya da telefon numarası bıraktığını zannederek zarfı açtık. Bir de ne görelim; para... Ne kadar olduğuna bakmadık. Sekiz-on tane kadar binlik vardı zannedersenek. Bu duruma çok üzülmüştük. Bu kampanya sırasında hiç kimseden para istememiş, tüm maddi yükü biz karşılamıştık. Zarfı gişedeki görevliye geri verip, çok üzüldüğümüzü, kimseden para istemediğimizi söyleyip, tees-süflerimizi bildirdik. Bizleri başından savmak istedi diye düşündük. Bir oyununu izlemeye gittiğimizde tekrar görüşme fırsatı doğdu. Biz bir şey söylemeden, çok üzüldüğünü belirtip özür diledi. Olaydan sonra bizi çok aramış ama ulaşamamış. Metni imzalamak istediğini, her konuda yardımcı olacağını belirtince, üzüldüğüne inandığımız için imzasını kabul ettik. Diğer oyuncular da imzaladılar. Daha sonra dost olduk. Ölüm Orucu döneminde sürekli görüştük, bizden bilgi aldı ve üzüntülerine tanık olduk.

Füsun Önal ve Hadi Çaman ile Ankara'ya gidişimizde kaldığımız Otel Muazzam'da görüştük. Otel, Ankara Sanat Tiyatrosu'nun bitişindeydi ve aynı otelde kalıyorduk. Onlar da "Kelebekler Özgürdür" adlı oyunda oynuyorlardı. Otel personeliyle birkaç kez haber göndermemize ve görüşmek istememize rağmen görüşmediler.

Meral Niron'la AST'a gittiğimizde görüştük. Boş biri değildi. Çocuklarımıza her konuda hak verdiğini belirtip, bizimle fazlasıyla ilgilenmiş, İstanbul'da da görüşmek istediğini belirtmişti. Ağladığını da hatırlıyoruz. Adının Cezmi olduğunu öğrendiğimiz bir başka oyuncu bizlere oldukça kaba davranmış, tutuklu ailesi olduğumuzu öğrenince yanımızdan kalkıp gitmişti.

Daha sonra Kerim Avşar'la birkaç kez görüşmüştük. İlişkilerimiz de iyiydi. Bir ana, Moda Sineması'nda oyunu izlerken sinirleri bozulmuş, ağlamıştı. Oyunun sonunda Rutkay Aziz'den kendini Kerim Avşar'a götürmesini rica etmiş, birlikte gitmişler. Ana ağlayarak Kerim Avşar'ın boynuna sarılmış. Onun da gözleri dolmuş, ağlamaklı olmuş... Ananın izlediği oyun "Bir Ceza Avukatının Anıları"ydı ve idamla ilgiliydi. Daha da ilginç, önceden bize kaba davranıp yanımızdan kalkıp giden Cezmi'yi bu oyunda izlemesiydi,

Nur Yoldaş'la Gençlik Kitapevi'nde imza gününde görüştük. Metni imzaladı, gerekirse cezaevindekiler yararına bir konser de verebileceğini söyledi.

Emin Garip Sandalcı'yla telefonla görüştük. İmza vereceğini söyleyip bizi evine davet etti. Telefonla görüşürken Adalet Ağaoğlu da oradaymış, hemen Ankara'ya gitmesi gerektiğinden telefonla görüşmek istemiş. Kendisiyle görüştük. Çok duygulandığını Sandalcı'nın onun adına da imza verebileceğini söyledi. Sandalcı'nın evine gittiğimizde Adalet Ağaoğlu'nun da bize verilmesi için imza bırakmış olduğunu gördük. Sandalcı oğlunun da adresini verdi. Oğlu Reşat Göleli'ye gittik, o da imzaladı.

Yaşar Kemal de uzun süre bizimle görüşmeyenlerden biri. Birçok kere evini telefonla aradık. Karşımıza hanımı çıkıyor ve bizlere, "Kitap yazıyor, çok meşgul" diyordu. Bir türlü görüşme imkanımız olmadı. Bizim adımıza Murat Belge aramış, hanımı bize söylediklerinin aynısını ona da söylemiş. Murat Belge bununla ilgili olarak "Herhalde 2-3 bin sayfalık bir kitap yazıp bizi mahvedecek. " diye espri yaptı. Daha sonra Yaşar Kemal imza verdi ama bize değil, Murat Belge'ye.

Sadık Gürbüz ve eşi Seval Alkan tutuklu aileleri dışında ilk imza verenlerdendi. Seval'in bürosunda görüştük, o sırada bir arkadaşı daha vardı. O da imzaladı metni. Sadık Gürbüz "Ne olursa olsun, her şeyi göze alarak imza vermek gerekir. " diyerek, o dönemin bir özelliğine de dikkat çekmişti. O sıra, bir imza vermek bile gerçekten yürek istiyordu. Uzun uzun konuştuk, dostça önerilerde bulundular.

Bir imza gününde Necati Cumalı, Hüseyin Ferhat, Pınar Kür ve Hasan Kıyafet de imza verdiler.

Murat Belge görüşmek için Nazlı Ilıcak'tan randevu istemiş. Daha sonra görüştüklerinde idam cezasının kaldırılması için imza verip vermeyeceğini de sormuş. Nazlı Ilıcak, imza veremeyeceğini, "bu kadar insancıl olamayacağını" söylemiş.

Ayşen Gruda, Yıldırım Gürses, Yıldız Kenter ve Şükran Göngör imza vermeyenlerdendi.

Kerim Korcan, Erdal Özyağcılar, Erbil Tuşalp, Mustafa Ekmekçi, Taha Parla, Taci Ser Belge ve Anadolu Yayincılık çalışanları ise imzalarını bizlerden esirgemediler.

Aydınlar... Konuştuğlarında mangalda kül bırakmayan, demokratlıklarından, insancılıklarından

yanlarına yaklaşmayanlar... Zahmetsiz, bedelsiz uğraşların ucuz kahramanları... Bir kısmını tabii ki ayırmak gerekiyor. Örneğin bir Ruhi Su ustayı...

"Bu Böyle İmzalanır"

Ve Ruhi Su'ya gittik. Evde yalnızdı. Bize kahve yapıp ikram etti. Epeyce sohbet ettik. Daha önceden de tanışıyorduk. Bu gittiğimizde rahatsız olduğunu, belinin Çok ağrdığını söyledi. Yine de rahatsızlığını belli etmemeye çalışıyordu. Öyle ki, rahatsızlığını söylerken bile yüzü gülümsüyor, gözlerinin içi gülüyordu. Bize moral veriyor, güç veriyordu: Sohbetten sonra, imza atmak için, bir ananın kucağına kalınca bir kitap verip, imza metnini üzerine koydu. Ana ayağa kalkıp, "Böyle imzalamayın, beliniz ağrıyor, eğilmeyin." dedi. O, "Hayır, hayır siz oturun." diye ısrar etti. Yere diz çökerek, ananın kucagında duran kitap üzerindeki metni imzalarken; "Bu böyle imzalanır." dedi ve imzaladı. Çok duygulanmıştık. Gözlerimiz doldu. Ne diyeceğimizi şaşırдық. Onun da gözleri dolmuştu. Oğlu İlgin daha önce imzalamıştı.

Bazı devlet hastanesi doktorlarından teklifler geldi, imza vermek istediklerini söylediler.

Emekli öğretmenler, kendileri buldular bizi. Görüştük ve metni imzaladılar.

Adli tutuklu yakınları da metni imza etmek isteyenlerdendi.

3030 imza toplanmıştı. Bu imzaları 23.5.1983 tarihinde Danışma Meclisi'ne; 24.5.1983 tarihinde de Adalet Bakanlığı ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne ekleriyle birlikte 407 sayfa olarak verdik.

Milliyet Gazetesi 24 Temmuz 1983 tarihinde haberi şu şekilde verdi: "İdam cezasının kaldırılması istemiyle Evren ve Danışma Meclisi'ne 3 bin imzalı bir dilekçe sunuldu. "

Siyasi Parti Ziyaretleri

Cezaevlerindeki uygulamalarla ilgili olarak toplumun tüm kesimlerini duyarlı kılmak istediğimizden, siyasi partilerin kuruluşundan hemen sonra, parti genel merkezlerini ziyaret etmeye karar verdik. O dönem yine çocuklarımızın, yakınlarımızın aileleriyle ve avukatlarıyla görüşmeleri, havalandırmaya çıkmaları yasaklanmış, işkence ve baskılar artmıştı.

Yazdığımız üçer sayfalık dilekçeleri 21-22 Temmuz 1983 tarihlerinde bütün parti genel merkezlerine ve genel başkanlıklarına gönderdik. Ayrıca değişik yerlere yaptığımız başvuru dilekçelerinin fotokopileri ile "Ölüm Cezaları Kaldırılsın" diye hazırlayıp imzaya açılan metnin bir örneğini de dosya halinde götürdük.

Dilekçede özetle şunlar yazılıydı:

"Biz, Çeşitli cezaevlerinde, evlatları ve yakın akrabaları bulunan tutuklu aileleriyiz.

Haftalar ve aylarca cezaevi önlerinde bekledik ama "görüş yasağı" denip, evlatlarımızı görmemiz bile çok görüldü. "Niye bekliyorsunuz?" deyip, bizden gelmememizi istediler. Zorla bile dağıttılar. Evlatlarımızı, kimi kere yüzü-gözü yaralı halde gördük. İtildik, kakıldık. Mahkemelere "Tek kişiden fazla giremezsiniz. " dediler. Bizleri gözaltına aldılar, sorguladılar, cezaevine koydular. Neden? Ne suçumuz vardı?

Cezaevi müdürleriyle görüşmek istedik. Çoğu kez görüşmek istemediler. Cezaevinde dayak yok dediler. Çoğu kez, gözlerimizin önünde evlatlarımızın dövüldüğünü gördük.

Evlatlarımızın günlerce, haftalarca açlık grevine gittiklerine şahit olduk. Evlatlarımızın ve kendi sorunlarımızı anlatabilmek için, Sıkıyönetim Komutanlığı'na başvurduk. Adli Müşavirliğe gittik. Kapılardan çevrildik. Genelkuruma gittik, anlattık. Yine ziyaret yasağı sürüyor, yine evlatlarımız dövülüyor.

Birçok evladımız "İDAM"la yargılanıyor. Görüyoruz ki, idamlar yapılıyor. Öyle idamlar oldu ki, ailelerine önceden haber bile verilmedi. Oğlunu görmeye giden analar, cenazeleriyle karşılaştı. Neredeyse aklını kaçıran analar biliyoruz. Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerden, yalnızca Türkiye'de idam cezasının uygulanması, övünülecek bir şey olamaz. Demokrasiye geçeceğiz, seçimler yapılacak deniyor. Demokrasi, insan haklarına dayanmaz mı?

İdam cezası çözüm değildir diyoruz. Diyoruz ki, idamlara son verilsin, idam cezası kaldırılınsın, Türkiye de uygar ülkeler arasına girsin.

İdamla Yargılanan ve İdam Kararı Çıkmış Tutuklu ve Hükümlülerin Ana, Baba, Eş ve Yakınları"

İlk ziyaretimizi Turgut Sunalp'in başkanı olduğu MDP' ye yaptık. Bizi sekreter odasına aldılar. İçeride toplantı varmış. Bir süre sonra Doğan Kasaroğlu içeri girdi. Musa Öğün ve Yılmaz Hocoğlu genel başkanın makamından, yani toplantının yapıldığı odadan çıktılar. Turgut Sunalp yanımıza kadar gelerek "buyrun" deyip, bizimle birlikte odaya girdi.

Turgut Sunalp'e sorunlarımızı anlatmaya başladık. Yapılanların demokrasiye ve insan haklarına ters düştüğünü söyledik. Bizlerin üzerinde de baskıların yoğunlaştığını belirttik. Konuyu ölüm cezalarına getirdik. Ölüm cezasının "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi"nde yeri olmadığını, Türkiye'nin

de bu sözleşmeye imza attığını, gözüne alınan yakınlarımıza işkence yapıldığını, bazılarının ölümlerle sonuçlandığını söyleyip, kendilerine verdiğimiz dosyanın içeriği hakkında bilgi verdik. Söylenenler konusunda Turgut Sunalp'ın yaklaşımı çok ilginçti. Bizlere hak veriyor, gelişmeleri bildiği her halinden okunuyordu. O bilmeyecek de kim bilecekti? Öylesine şeyler anlattı ki, bizleri bile şaşırttı:

"Çok haklısınız, söylediğiniz her şeye inanıyorum. Benim de bir arkadaşımın kızını polis işkence-
de öldürdü... Ben çok yufka yürekli bir insanım. Sıkıyönetim Komutanlığı yaptığım dönemde biri yakalandı mı çok üzülürdüm..." Ailesiyle ilgili de anlatma ihtiyacı duymuştu: "iki oğlum var. Burada olaylara karışmasınlar diye, borç harç onları dışarıda okutuyoruz..." İdamlar ve gelecekte yapacakları hakkında da bir şeyler söylemekten geri kalmadı: "İdamlara çok üzülüyorum. Şu anda bu dosyayı hemen inceleyeceğim ve gerekli yerlere ileteceğim. İktidara geldiğimizde de idam cezasını kaldıracacağız. İdamlar çok büyük ve unutulmaz bir acı..." Seçimlerden sonra bizleri tekrar beklediğini belirterek görüşmeye son verdi. Ve oradan ayrıldık. Anlattıklarına inanmamıştık. Bir insan ancak bu kadar yalan söyleyebilir ve yüzü de kızarmazdı.

Aynı Sunalp, daha sonra işkencelerle ilgili olarak; "Elimizde taş gibi oğlanlar varken, copa ne gerek var?" diyecekti. Acaba kızı işkencede öldürülen arkadaşına da böyle mi söylemişti? Bu iğrenç ikizlülük midemizi bulandırıyor.

Aynı gün ANAP Genel Merkezi'ne gittik. Özal'ın orada olduğunu öğrendik. Kendisiyle görüşmek istediğimizi bildirdik. Bu istemimizi Turgut Özal'a ileten kişi "Çok meşguller, sizinle görüşemeyec-
kler." dedi. O anda Bülent Ulusu ile görüşüyormuş. Görüşüp, bir dosya vereceğimizden bilgi sahibi olan Özal, istersek dosyayı bırakabileceğimizi de söylemiş. Oysa biz, kendisiyle görüşüp, sorunlarımızı ilettikten sonra dosyayı bırakacaktık. Bu düşüncelerimizi söyleyip, dosyayı bırakmadan çıktık. Çıkar-
ken; "Bizi şimdi dinlemezseniz, iktidara geldiğinizde hiç dinlemezsiniz." demeyi de ihmal etmedik.

HP merkezine gittiğimizde İstanbul'dan geldiğimizi, tutuklu yakını olduğumuzu ve genel başkanla görüşmek istediğimizi anlattık: Necdet Calp'ın orada olduğunu söyleyip, beklememizi istediler. Bizlerin geldiğini kendisine bildirmeye giden kişi geri geldiğinde Calp'ın olmadığını söyledi. Doğrusu çok şaşırılmış, bundan da öte kızmıştık. Bir süre sonra Danışma Meclisi'nden tanıdığımız Özer Gürbüz geldi. Bizimle görüşmek istediğini belirtip, odasına davet etti. Odasına gittik. Calp'ın çok ayıp ettiğini, oylarımıza ihtiyacı olduğunu söyledik. Calp'ın yalan söylettirdiğini, orada olmadığına inanmadığımızı söylediğimizde, Özer Gürbüz kıpkırmızı oldu. Yanıt vermedi. Sorunlarımızı ona da anlattıktan sonra, belgeleri içeren dosyayı verip HP binasından ayrıldık.

SODEP'te Rafet Tüzün'le görüşebildik. O zamanki Genel Başkan Cezmi Kartay İstanbul'daydı. Aynı şeyleri ona da anlatıp, dosyayı verip ayrıldık.

DYP Genel Merkezi'nde Yıldırım Avcı ile görüşüldü. İstemlerimizi ve şikayetlerimizi olumlu buldu. Haklı olduğumuzu söyledi. Elinden geleni yapacaklarını belirtip, tekrar görüşmek isteğinde bulundu.

"Sizin de Beyninizi Yıkamışlar"

22 Şubat 1983 tarihinde Halkçı Parti'deydik Genel Merkez'de görüşebileceğimiz bir tek Yaşar Aysev vardı. Yanında da İzmir Barosu'ndan Av. Şakir Zarluoğlu bulunuyordu. Orada bulunmasının nedeni, İzmir Barosu olarak cezalarda birer yıl indirim yapılması konusunda bir önerge hazırlamalarıymış. HP' ye de o nedenle gelmiş.

Kendimizi tanıttık. Yaşar Aysev, "Çocuklarınız komünist ve suçlular..." diyerek saldırıya geçti. Ancak bununla da yetinmedi; "Sizin de beyninizi yıkamışlar, onlardan hiç farkınız yok." diyerek daha da ileri gitti.

Avukat da onu destekliyor, söylediklerini doğruluyordu. Hatta kendisinin de aynı şekilde müvekkili olduğunu belirtti. Tabii söylenenleri karşılıksız bırakmadık. Çocuklarımızın suçlu olmadığını, onlarla aynı düşüncede olduğumuzu, bunun doğru olduğunu ve bundan da gurur duyduğumuzu belirttik. Yaşar Aysev'e kendisinin MHP'li bir faşist olduğunu, HP'de ne işi olduğunu sorduk. Avukata da "Mademki bu düşüncedesiniz, niye savunmadığınız bir düşüncenin sahiplerini savunuyorsunuz." dedik. Yaşar Aysev'e "Çocuklarımız senin gibilerini cezalandırdı, ellerine sağlık." diye bağırдық. Üstüne saldırmamak için kendimizi zor tuttuk. Evet Yaşar Aysev MHP'liydi ve "sosyal demokrat" geçinen bir partide yer alıyordu. Ne yazık ki, bu da Türkiye gerçeği oluyordu.

BÖLÜM 4 METRİS'TE BİR GÖRÜŞ GÜNÜ

(Metris'in önündeki yolun trafiğe kapatılması, 25.7.1983)

Yine Metris'te açlık grevi ve görüş yasağı vardı. Çocuklarımız cezaevindeki baskılar nedeniyle açlık grevindeydi. Bu Sağmalcılar Cezaevi'nde tek tip elbise dayatmasına karşı ve İstanbul'daki diğer tüm cezaevlerinin kendi sorunlarının da çözümünü hedefleyen bir açlık greviydi.

Her görüş gününde olduğu gibi, o gün de cezaevinin önü kalabalıktı. Ve hatta çok ilginçtir, görüş açıkken gelemeyenler, görüş yasağında Elazığ, Kars, Malatya gibi şehirlerden gelir, cezaevi önünde beklerdi. Belki de görüş yasağı ya da açlık grevinde, her ana-baba çocuğunun, yakınının hayatından daha çok endişe ettiği için böyleydi. Çünkü görüş yasağı olduğu zamanlar, çocuklarımızla tüm haberleşmemiz de kesilmiş olurdu. Öyle ki, ziyarete getirdiğimiz çamaşırlar alınmaz, çocuklarımız için yatırdığımız paralar bile o gün değil, daha sonra kendilerine verildi.

Böyle günlerde, bizimle konuşmaya, görüşmeye cezaevi yöneticilerinden kimse gelmez. Aramızdan üç-dört temsilci içeri alınır ve güya sorunlarımızı dinlerler. Sanki anlattıklarımız onlarla ilgili değildir. Ve bizlerle ilk konuşan, gelişmelerden 'habersiz'dir hep. Temsilci olarak içeri giren ailelere karşı sert ve son derece katırdılar. Olayların sorumlularımızı suçlarlar. Sanki onları tanımıyoruz, sanki onları biz doğurmadık, biz büyütmedik ve neden cezaevinde tutulduklarını bilmiyormuşuz gibi.

Cezaevi Müdürü Albay Nihat Yıldırım, içeri giren temsilcilere çocukları suçlayıcı sözler söyler, bu nedenle tartışmalar çıkardı.

...

'Beni de Götürün', 'Bizi de Götürün'

Cezaevi kapısının önünde toplandık. Büyük bir kalabalık vardı. Ziyarete gelmiş en az iki bin kişiydik. Ve öfkeliydik. Evet, çocuklarımızın açlık grevi nedeniyle 17 gündür aç olduğunu düşünen bizlerin yüreği yaralı, ama öfkeliydi.

Yetkililerle görüşmek istediğimizi söyledik ve bekledik. Ancak gelen giden yoktu.

Cezaevine askeri bir ambulans girmiş, merakımız giderek artmıştı. Bir süre sonra ambulans cezaevinden çıkıp önümüzden geçerken, herkes ambulansın yanında, önünde, arkasında toplandı. İçindekileri görmeye, yaşayıp yaşamadık larını anlamaya çalıştık. Kimlerdi, durumları neydi, nereye gidiyorlardı'.. Kimse bir şey söylemiyordu. Merak, heyecan ve öfke birbirine karışmış ve giderek de artmaya başlamıştı.

Cezaevi çıkışından sonra, birkaç kişi ambulansı izlemiş, hangi hastaneye gittiklerini öğrenmiştik. Bunu yaparken herkes kendi çocuğunun derdinde değildi. Merakımız ve kaygılarımız birleşmiş durumdaydı. En Küçük bir haber duyan, bir diğer aileye bildiriyor; böylece kısa kısa gelişmeleri ya da cezaevinden çıkan bir ambulansın hangi hastaneye gitmiş olduğunu hepimiz öğrenmiş oluyorduk.

Yine iki-üç ambulans çıktı cezaevi kapısından... Peş peşe çıkarlarken, nasıl oldu bilemiyorum ama, her şey bir anda oldu. Arabanın önü kesildi; içindekileri görmek için ana-baba, eş kardeş, bütün insanlar yığıldı oraya.

Çocuklar o kadar solgun ve cansızdı ki, ölü sandık. Aramızda arabanın önüne atılan analar, çocuklar oldu. Bu çocuklar içerideki evlatlarımızın çocuklarıydı. Yaşları küçüktü ama, her şeyi farkındaydılar.

Kimimizin başından eşarplarımız düşmüş, kimimizin de ayağından ayakkabılarımız fırlamıştı. Bağırınlar, çağıranlar, 'İmdat çocuklarımızı öldürüyorlar.' Diyenler de vardı aramızda.

Genç, yaşlı, ana-baba herkes aynı derecede öfkeyle ambulansların önünü kesmiş durumdaydık. Öyle ki, Beşyüzevler'den Sultançiftliği'ne giden yol trafiğe kapanmıştı. Yolun her iki tarafında uzun bir araç konvoyu oluştu. Yüzlerce araç bekliyordu. Dakikalar ilerledikçe, zaman geçtikçe konvoy Bayrampaşa yönüne doğru uzadıkça uzadı.

Gürültü ve klakson sesleri arttı. Ama anaların çığlığı, feryadı her şeyi bastırıyordu. Bekleyen araçlardan inenler, soru sorular, sohbet edenler, konuşanlar... Hepsi birçok şey öğrendi o gün.

Durumu görüp arabanın birinden inen yaşlı bir karı-koca 'Şimdi gözlerimizle gördük, inandık.' Diyorlardı. Gözleri dolu dolu olmuştu ikisinin de.

Görenler, merak edenler, gerçekten ilgileniyorlar, bilgi alıyorlardı. 'Neden açlık grevine gidiyorlar', 'Hiç mi yemiyorlar', 'Kaç gündür yemiyorlar', 'Niçin cezaevinde' gibi daha bir sürü soru soruyorlardı.

İçeriden askerler çıktı. Sağmalcılar ve Davutpaşa'dan da yardım istenmiş. Analardan biri, bir üsteğmenin yakasına yapışmış durmadan sarsıyor ve çocuklarımızı neden dövdüklerini soruyordu.

'Sizler de bizim gibi halk çocuğu değil misiniz!' Üsteğmen ise kendini 'Ben Davutpaşa'dan geldim' diye savunmaya çalıştı, ama boşunaydı.

Polisler gelinceye kadar askerler bize engel olmadı. Epey zaman geçmişti ki, bağırmalar, haykırışlar ve çığlıklar arasında ekip arabaları gelip aramıza girdi. Gürültümüz bir süre daha devam etti; 'ZİNDANLARIN KAPILARINI AÇINI!' diye bağıyordu bazı analar. Cezaevi yöneticilerine lanet okuyanlar, beddua edenler, polisin gelmesiyle iyice sinirlenip köpürenler vardı. Trafikse tümüyle kapanmıştı zaten.

Polisler arabalarından iner inmez ellerine geçirdikleri ilk on beş kişiyi ekip arabalarına doldurdular. Bunun üzerine öfkemiz iyice taştı. 'Beni de götürün.', 'Bizi de götürün.' Diye bağırdık, haykırdık. Üzüntüden fenalaşan, hırsından ağlayan analar, babalar, kardeşler oldu aramızda. Gözümüzün önünden alıp götürdüler on beş kişiyi. Ne kadar zor gelmişti bize, bir şey yapamamak, saatlerce bekleyip çocuklarımızı görememek, bu da yetmezmiş gibi itilip kakılmak, şubelere götürülmek...

Almanya'dan çocuğunu ziyarete gelen yaşlı, bastonlu bir babanın da copla kafası yarıldı.

O gün alınıp götürülenleri on beş gün şubede tutmuşlardı.

Tutuklu ana-baba, eş ve yakınları arasında ve de çevre halkı ile, o günlerde, kimsenin önceden düşünüp tahmin edemediği böyle bir dayanışma yaşanmıştı, aynı zamanda.

Aynı günlerde, sorunlarımızı iletmek için on beş kişi Ankara'ya gittik. Cumhurbaşkanlığı'na, Genelkurmay'a, Meclis Başkanlığı ve Adalet Bakanlığı'na dilekçeleri verdik ve sorunlarımızı tek tek anlattık.

Verdiğimiz dilekçelerde özetle şöyle diyorduk:

'Bizler, İstanbul Metris, Sağmalcılar ve Sultanahmet cezaevlerindeki tutukluların ana-baba, eş ve yakınlarıyız. Bu cezaevlerindeki yasal olmayan uygulamalar sonucu, çocuklarımız 7-8 Temmuz 1983 tarihinden beri açlık grevindedir.

Çoğu henüz mahkemeye çıkartılmamış, bir kısmının ise duruşmaları devam etmekte olup, büyük çoğunluğu beraat edecek olan evlatlarımızın, eşlerimizin sağlığının devlet güvencesi altında bulunması son derece doğal beklentimizdir.

Tutukluların avukat ve aileleriyle görüşmelerinde sürekli kısıtlamalar getirilmektedir.

Tutukluların sağlıkları için önemli olan havalandırma süresi yetersizdir. Çocuklarımız kıyasıya dövülmüş, bu uygulamalar ve dayak izleri mahkemeye çıkarılınca soyunularak mahkeme heyetine gösterilmiş, bunların önlenmesi yolundaki taleplere rağmen dayak devam etmiştir, etmektedir.

Son olarak Metris ve Sultanahmet cezaevlerinden 149 tutuklu Sağmalcılar'da inşa ettirilen yeni askeri cezaevine nakledilmiş, burada bir ve üç kişilik oda adı verilen hücrelere konulmuş ve tek tip elbise giymeye zorlanmışlardır. Öyle ki, 24 saat kollarından kelepçeler çıkarılmamış, yüzük ve saatleri toplanmıştır.

On beş günden beri havalandırmaya çıkarılmamışlar, ellerinden radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçları alınmıştır.

Metris Cezaevi'nde tutukluların masa ve sandalyeleri toplanmıştır.

(...)

Aşağıdaki yasal isteklerimizin gerçekleştirilmesini talep ederiz.

1-Tutukluların sağlıkları üzerinde olumsuz etkileri olan hücre sisteminin ve tek tip elbise uygulamasının sona erdirilmesi.

2- Havalandırmanın gerekli düzeye çıkartılması.

3- Savunma için gerekli olan kitap, tükenmez kalem ve defterlerin sağlanması.

4- Ellerden alınan savunma ve ders notlarının iade edilmesi.

5-Her türlü baskı ve zorlayıcı yöntemlerin sona erdirilmesi.

6- Bayram açık görüşünün yaptırılması ve yiyecek alınması.

7-Mahkemeye ve hastaneye sevk edilirken, tutukluların ellerinin arkadan bağlanmasına son verilmesi.

8-Tutukluların mahkemeye gidişleri ve ziyarete çıkışlarında insan onuruyla bağdaşmayacak şekilde arama yapılmasına ve mahrem yerlerine bakılmasına son verilmesi...'

...

Cezaevlerine Girmesine İzin Verilmeyen Adalet Bakanı:

Nejat Eldem

6 Kasım seçimlerinden sonra yetkililerle görüşmek için Ankara'ya gittik. Görüşme olanağı bulamadığımızdan, dilekçe vermekle yetindik.

Cezaevlerindeki baskılar tekrar yoğunlaşmış, insanlık dışı uygulamalar artmıştı. Telefonla randevu alamadığımız için, Adalet Bakanı'nın 'Görüşme Günü' olduğunu öğrendiğimiz Salı günü bir ananın

Ankara'ya gitmesinin uygun olacağını düşündük.

O gün için, dilekçe fotokopileri, işkence raporları, tutuklu mektupları ve mahkeme tutanaklarını içeren bir dosya da hazırlamıştık. Bakan'la görüşmeye giden ana, o ziyareti bizlere anlatmıştı:

'Nejat Eldem ziyaretçilerle özel kalem müdürü kanalıyla teker teker görüşüyordu. Bekleme salonunda on kişi kadar vardı. Kadım olarak tektim. Bekleme süresini boşa harcamamak düşüncesiyle, orada bulunanlara cezaevlerini, mahkemeleri ve tutuklu yakınları üzerindeki baskıları anlatıyordum. Değişik illerden gelen bu insanlar beni dinliyorlardı.

Bakan bizzat beni salondan aldı ve görüşme odasına birlikte girdik. Kim olduğunu bilmiyordu. İstanbul'dan geldiğimi, tutuklu yakını olduğumu belirtip anlatmaya başladım. Metris adını duyunca Bakan heyecanlanmıştı birden. Dosya halinde içeri sokamayacağımızı düşündüğümüzden, paket yapmak zorunda kaldığımız belgeleri çıkardım. Bu arada cezaevlerindeki uygulamaları anlatıyordum.

Bakan, hiç beklemediğim bir anda 'Tek tip elbiseyi herkes giyecek, ne yani, o istedikleri sistem gelseydi tek tip giymeyecekler miydi?' dedi. O an nasıl düşündüm bilemiyorum, 'Türkeş'e de giydirecek misiniz?' diye sordum.

Sohbet ilerlemiş, çaylar gelip gidiyordu. Ben anlatıyorum, o da 'Sizin çocuklarınız rahat durmuyorlar, mahkemeye geldiklerinde, daha önce kesekâğıdına koydukları pislikleri mahkeme heyetinin önüne atıyorlar.' Dedi. Bugüne kadar böyle bir şey olmadığını, kendisine yanlış şeylerin anlatıldığını, çocuklarımızın mahkeme heyetinin önüne elleri arkadan kelepçeli ve dövülerek getirildiklerini anlattım. Ama şunu da belirtmeden geçemedim: 'Onlar bu yapılanlara seyirci kalıyorsa, o dediğiniz şeyi de hak etmiş oluyorlar!'

Daha önce de belirttiğim gibi, samimi bir hava doğmuştu aramızda. O da bu havadan etkilenmiş olacak ki, kendisinin cezaevlerini gidip görmesine izin verilmediğini söyleyebildi. 'Geçenlerde Diyarbakır ve İstanbul'a gittiğim halde cezaevlerine gitmeme izin verilmedi. Onun için bir şey yapamayacağım.' Dedi.

Bu sözler üzerine, gittiğimiz her cezaevi yöneticisinin yapılanlardan Adalet Bakanı'nın sorumlu olduğunu, yani emrin oradan geldiğini söylediklerini belirttim. 'Yükünüz çok ağır, o zaman istifa edin.' Dedim. Bakan fazlasıyla şaşırılmıştı; 'Ama nasıl, nasıl istifa ederim.' Diye bildi.

Sanki oraya yapışık veya atanmıştı. İstifa edebileceğini düşünemiyordu bile. Ne biçim insanlardı bunlar, anlamak zordu. Üsteledim; 'İstifa edin, tarihe cezaevlerine girmesine izin verilmediği için, haksızlıklara karşı çıktığı için istifa eden namuslu bir bakan olarak geçersiniz.' Dedim.

...

'Cezaevlerinde Demokrasi Olmaz, Hadi Çıkın Gidin'

1983 yılı Temmuz ayından itibaren İstanbul'un çeşitli cezaevlerinden Sağmalcılar Askeri Cezaevi'ne götürülen çocuklarımıza tek tip elbise giydirmek için her türlü baskı, işkence yapılmış, günlerce dayak atılmıştı. Çoğu hücredeydi. Bir süre sonra da görüş yasağı konuldu. Adli Müşavirliğine ve Ankara'ya gitmiş, dilekçeler vererek bu durumu dile getirmiştik. Ancak, yine bir sonuç alamamıştık.

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne dilekçe vermek için giden biz altı tutuklu yakınına, General Sedat Güneral ellerini masaya vura vura, 'Elbette onlara işkence yapılacaktır.' demiş ve çocuklarımıza hakaretlerde bulunmuştu. Bunun üzerine ayağa kalkarak, 'Siz, bizim çocuklarımızı küpür edemezsiniz.' diyerek onu cevapsız bırakmadık.

Bir babanın 'Demokrasi var diyorsanız, demokrasi varsa baskı ve işkence olmamalı.' sözleri üzerine Güneral, 'Cezaevlerinde demokrasi olmaz, hadi çıkın gidin.' Dedi.

Sedat Güneral ile sonraları birkaç kez daha karşılaştık. Bir keresinde de kızlarımıza küfredmişti. O zaman da gereken cevabı vermiştik ve 'Sizin çocuğunuz yok mu, kızınız yok mu?' diye sormuştuk kendisine.

Ankara'ya bu sefer de 150 kişi gittik. Ankara dönüşü 13 Mart 1984 günü Metris Cezaevi dışında bir basın toplantısı yaptık. Bu toplantıda, çok sayıda yerli ve yabancı gazetecinin yanı sıra bir o kadar da sivil polis vardı.

Basına dağıtılan metinde özetle şöyle diyorduk:

'Sayın basın mensupları,

Bizler Metris ve Sultanahmet cezaevlerinde bulunan tutukluların aile ve yakınlarıyız.

Yedi ayı aşkın bir süredir yavrularımızla görüşemiyoruz. Bu nedenle de hayatlarından endişe duyuyoruz.

Şöyle ki, bugün Metris, Sağmalcılar ve Sultanahmet cezaevlerinin 1. Şube'den daha beter birer işkence odağı haline geldiği, tahliye olan çocuklarımızca da dile getirilmektedir. Bu gerçeği bizler, ziyarete gittiğimizde çocuklarımızın dışarıya kadar ulaşan bağırışlarından da anlıyoruz. 'ZİYARETE İSTİYORUZ! BASKI VE İŞKENCELERE SON!' diye bağırıyorlar evlatlarımız.

İşkence ve dayaktan, hastaneye kaldırılmak zorunda kalan çocuklarımızın, ambulanslarla gözlerimizin önünden geçerken ne halde olduklarını görüyoruz. Yavrularımızın, insan hak ve özgürlüklerinden yoksun, havalandırmaya dahi çıkarılmadan, duvarlarından damla damla sular akan dört duvardan müteşekkil hücrelerde, tüm iletişim ve savunma araçlarından yoksun olarak yarı çıplak bir vaziyette ölüme terk edilmelerini 'DEMOKRASİ' ile bağdaştırıyoruz.

Cezaevi yönetimi istediği zaman, nedensiz bir şekilde ziyareti kapatıp, koşullara operasyonlar düzenleyerek, çocuklarımızı kıyasıya dövüp işkence yapıyor. Giysi ve kitaplarını alarak, dışarıda bizlerin gözleri önünde bidonlara doldurup yakıyor. Gerektiğinde yollar kapatılıyor ve semt sakinleri dahi evlerine, işlerine gitmekte güçlük çekiyor, hakaretlere maruz kalıyor.

Yönetimce, tutuklu bulunan yavrularımıza ve yakınları olan bizlere 'vatan haini' olarak bakılıyor. (...)

Çocuklarımıza yapılan baskı, dayak ve işkencelere son verilsin. Avukat ve aileleriyle görüşme olanağı sağlansın. Kitle iletişim ve savunma gereçleri verilsin.'

...

'Kaldırın!

Kaldırın bu sofrayı

Hasretim artar oldu

Bir de ekmek yemek ha

Bir de doymak tıka basa öyle mi'

Diken olur ellerimden her lokma

Yumruk olur içtiğim her damla su

Ben burada sofra sofra üstüne

Onlar orada taş bağlasın böğrüne

Öyle mi''

Cezaevlerindeki açlık grevleri bizleri hep etkilemişti. İlk zamanlar yirmi-otuz gün aç kalınamayacağını düşünürdük. Çünkü ramazandaki bir günlük oruz dahi bizi etkilerdi. Çocuklarımız aç olduğu için boğazımızdan bir şey geçmez, yemekten adeta nefret ederdik. Birçok şeyi öğrendiğimiz, birçok şeye alıştığımız gibi, zamanla bu tutumumuz da değişti. Onlar hakları için aç kalıyorlardı. Bizlerin bir şeyler yapabilmemesi, ayakta durabilmemize, yemek yememize bağlıydı.

'Oğulsa

Benim oğlum

Orak zamanı

Başak boyunlarına kılıç keskini tırpanlar indiğinde

Ben doğurdum

Yiğitse böyle

Akşam güneşi altında kayaların

Kızıl sütunları gibi onurlu ve muzafferse

Çocuk ayaklarında yaraları ben sardım

Öfkeli gözlerinde gözyaşlarını ilk silen bendim

Şimdi belki aç

Şimdi belki amansız rüzgarlar önünde

Üşümüş bir çınar gibidir

Sabırsa

Benim sabrım

Gün gün

Saat saat eriyen eti

Benim etimdir.

Korkuysa benim korkumdur

Alnıma düşürülmüş kara bir yazgı gibi

Yüzyıllardan getirmişt看.

Çıkmaz desem

Gün yolunda

Yol ortasında

Kuru bir saman yığını gibi yakarım

Sevgiyse benim sevgimdir

Sevdaysa benim sevdam
 Kimse benim gibi sevemez
 Kimse benim gibi sevdiğine kendini veremez
 Ürkekse benim ayaklarım ürkektir
 Cesursa benim yüreğim
 Kar üstünde yürürüm karanlık üstüne
 Çar克斯ız, çıplak ayak
 Ve sessiz
 Bütün çığlıklar benden bilinir
 Kaygaysa benim kavgam
 Yürek teli çağrı sesi vuranda
 Dünyaları yıkıp
 Dünyaları yaratmada
 Mahir'dir ellerim'

BÖLÜM 5

ÖLÜM ORUCU BİZE ÇOK ŞEY ÖĞRETTİ

'Bağırarak isterim avaz avaz
 Haykırmak her bir nesneye
 Kafdağı'nın ardında yok bu zulüm
 Tanrı cehennemine yakıştırmamış
 Nerelerde duyulmuş
 Hücre hücre bir insanın ölümü
 Kim gönderdi insanlara bu zulmü
 Hangi beden
 Günlerce devam eden bir ölümü hak göre
 Nasıl bir zulüm ki bu
 Ölümü yeğler evlatlarımız'

Her şeyin ama her şeyin değiştiği günleri, ayları yaşamaya başlamıştık. Zulümle müthiş bir hesaplaşmaya girmişlerdi evlatlarımız. Kimsenin başlangıçta inanmadığı, 'Hayır yapamazlar', 'yarıda dönerler' dediği bir hesaplaşma. Evlatlarımızın kavganın ortasına sürdükleri canları, bizim de canımızdı. 'Acaba', diye sormuyor, onların sözlerinin eri olduğunu biliyorduk. 'Ya Ölüm Ya Zafer' diyen seslerini içimizde duyuyorduk.

Evet, her şey büyük bir hızla değişiyordu. Direniş yeni bir aşamaya geçerken, evlatlarımız tek başınaydılar. Zulümle zimmi anlaşmaya girenler, 'Burunları sürtülsün.' Diyenler onları yalnız bırakmakla kalmamış, basit siyasal çıkar dürtüleriyle direnişe karşı cephe almışlardı. Değişen içerisi değildi yalnız, biz de değişiyorduk. Ruhumuz, bilincimiz sarsılıyordu. Yeni bir kimliğe bürünürken, direnenlerin anaları, babaları, yakınları olarak onur acımızın önüne geçiyordu. Onurlarını onurumuz olduğunu daha iyi kavırıyor, birbirimize daha iyi sarılıyorduk. Biz saflarımızı sıklaştırdık, direnmeyenlerin aileleri bizi tümüyle terk etti. Terk etmenin de ötesinde, çocukları gibi direnişe karşı cephe alıp, yine çocuklarından kaynaklanan çirkin spekülasyonları dışarıya taşıyorlardı. Çocuklarından etkilenip, direnişe hep kara çaldılar. Olsun varsındı, biz de evlatlarımız gibi doğru olanı yaptık. Onlarla birlikte direnmenin onurunu, gururunu taşıyarak zaferin kazanıldığı günleri de görecektik olan bizlerdik. Ölüm Orucu içeride olduğu gibi bizim aramızda da dönüm noktasıydı.

Ölüm Orucu'nda, her yerde ve her zaman olduğundan daha çok çocuklarımızın yanında onlarla omuz omuza olmuştuk. Biz ailelerin bu tavrı, değişik çevrelerin değişik tepkilerine de neden olmadı değil.

Hiçbir zaman açlık grevlerinde cezaevi önleri boş kalmamıştır. Mutlaka ailelerden bir grup orada olmuştur. Ölüm Orucu'nda bu görevimizi her zamankinden daha çok yerine getirmeye çalıştık. Böyle günlerde genellikle görüş yasağı olur. Oysa Sağmalcılar ve Metris'te ne zamandır görüş yasağı vardır. Avukat görüşü yok... Mektup yok... İçeridekilerden haber alamıyoruz.

Ölüm Orucu'na katılan ve açlık grevi sırasında rahatsızlanan çocuklarımızdan, ancak hastaneye götürüldükten sonra, çektikleri telgraflardan haber almaya başladık. Haydarpaşa Hastanesi'nin bahçesi ve önü ana-baba günüydü. Ve çocuklarından, yakınlarından haber alabilmek için bekleyenlere karşı, yöneticilerin tavrında bir değişiklik yoktu. Önce hastane bahçesinden, daha sonra bahçe kapısının önünden kovulduk. Orada durmamız bile rahatsız etmişti yetkili ve etkilileri.

Farklı tavır gösterenler de vardı. Polis kulübesinde görevli bir bayan polis, çok üzülüğünü, yapabileceği bir şey olmadığını söyleyip sigara ikram etti. Bir komiser de 'Bu insanlara saygı duyuyo-

rum.' Diyebilmişti.

Ölüm Orucu ile ilgili faaliyetlerimiz sırasında, ailelerin katılımı açısından kısmi de olsa farklılıklar vardı. En başta açlık grevi ve Ölüm Orucu'nda yer almayan tutukluların aileleri yoktu yanımızda. Ama çok daha kalabalıktık. Görüşürülmediği için daha önce gelmeyen üçüncü-dördüncü dereceden akrabalar da vardı bu kez. İnsanlar şaşkıncı ilk anda, çocuklarımız gözlerimizin önünde ölüme gidiyorlardı. Sanki herkesin üzerine ölü toprağı serpilmiş gibi bir hava vardı ilk günlerde. Ancak günler ilerledikçe, kısa zamanda derleyip topladık kendimizi. Ve Ölüm Orucu boyunca hiç boş durmadık. Sürekli Ankara'da Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Genelkurmay Bakanlığı, Meclis Başkanlığı, Sıkıyönetim Koordinasyon Başkanlığı'na parti genel merkezlerine gittik. Dilekçeler verip, oturma eylemleri yaptık. Özellikle yabancı basına, gelişmeleri anında aktararak geniş kamuoyu oluşturmaya çalıştık. Birçok ülkenin insan hakları savunucularının desteğini gördük. Çeşitli heyetler geldi. Alman Yeşilleri sürekli ilgilendi. Bir avukat, gazeteci, papaz, yazar ve bir işçinin yer aldığı beş kişilik bir heyet geldi. BBC muhabiri ve Fransız Haber Ajansı'ndan (AFP) bir bayanın da bulunduğu ayrı bir grup Kızılay'da gösteri yaptı.

...

TBMM Önünde Oturma Eylemi

8 Mayıs 1984. Yer Ankara... TBMM önünde oturma eylemi yapmaya gelmiş, eylem için TBMM'nin Kızılay tarafındaki kapısını seçmiştik. Burayı seçmemizin nedeni Kızılay'a yakınlığı, daha fazla gidip-gelmenin olması ve milletvekillerinin giriş-çıkışlarda bu kapıyı kullanmalarıydı. Eylemi saat 13.30'da gerçekleştirecek ve eylemden önce yabancı basına haber verecektik.

Kamuoyu yaratmaya yönelik tüm çabalarımıza rağmen, başta Cumhuriyet gazetesi olmak üzere, yerli basın ölüm Orucuna sessiz kalmayı yeğlemiştir. Be nedenle sadece yabancı basına vermeyi kararlaştırmıştık.

Sabah AFP'yle işe başladık. Ve bütün yabancı basın bürolarına uğrayıp eylem yerini, saatini bildirdik. Saat 13.30'a doğru sekiz kişi Kızılay'dan Meclis'e doğru yola çıktık. Meclis'in karşısında, yolun karşı tarafındaki ağaçların altında bütün yabancı basın organı temsilcileri toplanmıştı. Foto muhabirlerinin kimisinin omzunda, kimisinin elinde fotoğraf makineleri ve teypleri vardı. Onlar bizden daha heyecanlıydılar. Meclis bahçesine girerken orada biraz bekledik. Daha sonra Meclis binasına yakın bir ağacın altında oturduk.

Gelip geçerken yanımıza gelenler, kim olduğumuzu, niçin burada oturduğumuzu soruyorlardı. Onlara Ölüm Orucunun nedenlerini, tutsakların taleplerini anlattık. Biz bunları anlatırken 50-60 kişi birikmişti. Herkes bir şey soruyor, bizlere hak veriyorlardı.

Kısa bir süre sonra kırmızı suratlı, siyah gözlük takmış bir komiser geldi ve 'Burada ne yapıyorsunuz, ne işiniz var' Burası piknik yeri değil.' Dedi. Ona da anlattık. Amacımızın piknik yapmak olmadığını, bunun için gelmediğimizi, piknik için İstanbul'da daha güzel yerlerin olduğunu söyledik. Çok öfkelendi, kolumuzdan tutup çekti. Bir ana 'Git başımdan, Gestapo gibi tepemize dikilme.' Diye bağırdı. Tam o sırada, karşıda, ağaçların altında bekleyen yabancı basın muhabirleri koşarak geldiler. Her gazeteci kendini tanıttı. Flaşlar patladı, teypler açıldı, mikrofonlar ağızımıza doğru uzatıldı. Gestapo tipli komiser şaşırıp ve daha önce bizi dövecek noktaya gelmişken, hemen kendisini toparlamaya çalıştı. Bu arada biz teker teker olayları ve yapılanları anlatıyorduk. Çevremizdeki kalabalık ise giderek artıyordu. Her yeni gelene bir kez daha anlatmaya başlıyorduk ve kalabalık ilgiyle dinliyordu.

İçeriden birkaç polisle bir albay geldi. Bu sefer rica edip ne istediğimizi sordular. Az önce 'Haydi gidin' diyenler 'Hanımefendi' diye hitap etmeye başlamışlardı. Biz ise, bize karışamayacaklarını, görüşmek istediğimiz kişilerin kendileri olmadıklarını belirtip; 'Bir yetkiliyle görüştürün, yoksa buradan kalkmayız.' Diyorduk.

İçeri kim gitti, nasıl oldu bilemiyorum, 'Buyurun, içeride sizi Yıldırım Akbulut bekliyor.' Dediler. O zamanlar ANAP Grup Başkanvekili olan Yıldırım Akbulut, aynı zamanda Meclis Başkanlığı'na da vekalet ediyordu. 'Buyurun' diyerek, Meclis Emniyet Amirliği'ne aldılar bizi. O arada, kalabalığın içinden 20-30 yaşlarında, açık kahverengi takım elbiseli biri, bir ananın omuzlarından tutarak, 'Anacığım, peşini bırakmayın sakın.' Dedi. Oradakilerin hepsi de olaya tanık olmuştu. Kamuoyu yaratılmaya başlanmıştı. Bizi emniyet amirliğine götürürken, gazetecilerin gelmemesini söylediler. Gazetecilere nasıl ve kimden haber aldıklarını soruyorlardı. Gazetecileri almazlarsa görüşmeye gitmeyeceğimizi söyledik. BBC muhabiri telefonla haber aldığını söyledi. Hepsisi de gazeteci olduklarını, görevlerini yerine getirdiklerini belirttiler.

Daha sonra bizi Meclis'e aldılar. İlk başta kolumuzdan tutup bizleri çekiştiren komiser ve albay, kapıyı açıp son derece nazik bir tavırla 'Buyrun hanımefendiler' diyerek yol gösterdiler. Yukarı çıktık. Yıldırım Akbulut bizi bekliyordu. Kapıdan girer girmez, onun sormasına fırsat vermeden kendimizi

tanıtıp koltuklara oturduk. Fotoğraf makineleri, teyp ve mikrofonları ile gazetecileri ve özellikle de BBC muhabirini gören Yıldırım Akbulut şaşırıp ve bozuldu. Galiba sadece onu tanıyordu.

Cümbür cemaat içeri girmiştik. ‘Gazetecileri İstanbul’dan mı getirdiniz, onlara kim haber verdi?’ diye sorunca, ‘Onlar görevlerini yerine getiriyorlar.’ Cevabını verdik. İyice kızmıştı. Her zamanki gibi gazetecilere, bazı art niyetli kimselerin devlet aleyhine propaganda yaptıklarını, propagandanın tek merkezden yönetildiğini belirtmeyi ihmal etmedi. Müdahale edip, yalanları anlattık. Bütün bu insanlık dışı uygulamaları yapanları mı, yoksa yapılmasını isteyenlerin mi art niyetli olduğunu sorarak; ‘Yapmayın, biz de anlatmayalım.’ Dedik.

Akbulut, ‘Gazeteciler çıksın, gerek yok.’ Dedi. ‘Hayır gazeteciler kalacak.’ Diye ısrar ettik... Akbulut, biz cezaevinde yapılanları anlattıkça, bilmiyormuş gibi bizi dinliyordu. ‘Haberim yok.’ Dedi. Her tarafa birçok başvuruda bulunduğumuzu, herkesin haberi olduğunu söyledik, kendisinin bu ülkede yaşayıp yaşamadığını sorduk. ‘Adalet Bakanı biliyor mu’ diye karşı bir soru sormaya bile kalkıştı. Adalet Bakanı’nın cezaevlerindeki uygulamaları bildiğini söylememiz üzerine, bir şey yapmış olmak için Adalet Bakanı Nejat Eldem’i aradı. Defalarca kendisine gidildiği ve özel olarak görüşüldüğü halde, o da ‘Haberim yok.’ Demez mi. Sabrımız taşmıştı. Analarından biri öfkeyle yumruğunu Yıldırım Akbulut’un masasına vurup, ‘Adalet Bakanı yalan söylüyor, daha bir hafta önce ben görüştüm, o zaman haklı olduğumuzu söylemişti.’ Dedi. Akbulut iyice şaşırılmıştı. Bizi dinledi ve notlar aldı, ilgileneneğine kendince söz verdi ve görüşme bitirildi. Biz yine son derece ‘kibar’ kişilerin eşliğinden Meclis’ten çıktık.

Eylemimiz Ankara’da büyük bir etki yaratmıştı. Bazı avukatlar kaldığımız otelde ziyaretimize geldi. Gelen avukatlar, ‘Siz Meclis’i basmışsınız, her yerde sizi konuşuyorlar.’ Diyorlardı. Ertesi gün AFP’ye gittiğimizde, BBC ve bütün dünya basınının, İstanbul’dan gelen tutuklu yakınlarının TBMM’yi bastığı şeklindeki haberleri geçtiğini öğrendik. O akşam Türk gazetecileri gelip, kendilerine haber vermemiş olmamıza üzüldüklerini söylediler. Bizim cevabımız, ‘Biz arşiv için değil,, yazılsın diye size haber veriyorduk.’ Şeklinde oldu.

...

İsminin BBC’de Geçmesinden Korkan
HP Grup Başkan Vekili

Önceden randevu aldığımız HP Grup Başkan Vekili Halil İbrahim Karal ile görüşecektik. Bir gün önceki oturma eylemimizden korkmuş olmalı ki, akşam gittiği kokteylde Hasan Esat Işık’a bizimle görüşmekten çok çekindiğini, her şeyi hemen BBC’ye bildirdiğimiz için ürkütüğünü söylemiş. BBC muhabirinden özel olarak, biz isim versek dahi kendi isminin haberde geçmemesini istemiş. Hasan Esat Işık biraz kendisine cesaret verince, aynı otelde kaldığımız HP Milletvekili Feridun Şakir Ögünç’ün arabasıyla Meclis’e girerek görüştük. Böylece, oturma eylemi sonrası tutuklu ailelerinin Meclis’e girmesine konan yasağı da delmiş olduk.

Görüşmede Halil İbrahim Karal’ın gerçekten kararsız olduğunu anladık. Adını BBC’ye vermeme-mizi nazik bir şekilde rica etti. Biz de adını vermeyeceğimize söz verdik. Böylece rahatladı. Uzun uzun sorunlarımızı anlattık, isteklerimizi söyledik. İşkence yapıldığını, anlatılanların gerçek olduğuna inandığımızı, çocuklarımızın ve bizlerin haklı olduğuna söyledik.

BBC’ye gittiğimizde, günlük görüşmelerimizi ve bu arada bir milletvekili ile görüştüğümüzü söylediğimizde, BBC muhabiri ‘Halil İbrahim Karal mı?’ diye sormaz mı... Halil İbrahim Karal’la akşamki görüşmelerini anlattı. Çok gülmüştük. Konuşmalarımızı aktardık. İsim vermemesini söyledik.

Halil İbrahim Karal BBC’yi dinlemiş, isminin geçmemesi nedeniyle rahatlamış. Ertesi gün Feridun Şakir Ögünç’e ‘Bunlar erkek adam, sözlerinde durdular.’ Diye memnuniyetini dile getirmiş.

.....

Uzun bir süre sonra, yine Meclis’e gitmek için elli kişi ile Ankara’daydık. Ön kapıdan girecektik. Gide gele oradaki görevlilerle tanış olmuştuk. Bir anda etrafımız polis doldu. Meclis’e girmemizin yasaklandığını söylediler. Yasağın kim tarafından konulduğunu sorduğumuzda, ‘Meclis Başkanı tarafından’ diye cevap verdiler.

Düşündük. Toplu olarak girmeyecektik. Teker teker girip, orada buluşmaya karar verdik. Öyle de yaptık. Dağılıyoruz diye polis kordonundan kurtulan soluğu Meclis’te aldı. On beş dakika sonra 50 kişi Meclis’in içindeydik. Milletvekillerinin odalarına dağıldık. Önceden belirlediğimiz çerçevede, sorunlarımızı ve isteklerimizi dile getirdik.

Milletvekillerleriyle görüştüğümüzden sonra, birer ikişer dışarı çıkıp randevulaştığımız yerde buluştuk. Ayrıca Meclis’teki farklı ziyaretçilere de sorunlarımızı anlatmayı ihmal etmedik. Evet, yine başarmıştık; hem de Meclis Başkanı’nca konulan yasağa rağmen...

Bizlerle Ankara’ya Gelen Sivil Polis

Daha önceden belirlenen sekiz kişi 7 Mayıs 1984 akşamı Ankara'ya gitmek üzere terminale gittik. Ölüm Orucu'ndaki çocuklarımız hastanede ve cezaevinde, bizlerse dışarıda koşturuyoruz. Öyle ki, her geçen saat altın değerinde. Hareket saati yaklaştığında Ankara'ya gideceklerin sekiz değil dokuz kişi olduğunu gördük. Kimdi bu dokuzuncusu'

Her zaman olduğu gibi, bizi yolcu etmeye gelen tutuklu yakınları vardı yanımızda. İşte bu dokuzuncu kişi de bunların arasındaydı. Uzun boylu, oldukça esmer ve yüzü parlayan bu kişiyi, başlangıçta cezaevine görüşe gelmeyen veya gelemeyen bir tutuklu yakını zannettik. Daha sonra baktık, omzunda kocaman ve dolu bir çantayla Ankara'ya gitmek için o bizden önce hazırlanmış. Birbirimize soruyoruz; kimse tanımıyor. Ölüm Orucundaki çocuklarımızın kaldığı hastanenin önünde bugün birdenbire ortaya çıktığını söylediler. Ölüm Orucundaki çocuklarımızın alınlarına kırmızı bantlar takıp, kırmızı giydikleri için, aramızda, özellikle de gençlerden kırmızı giyenler vardı. O da üzerine kırmızı bir gömlekle mont giymişti. Kesin olarak tanıyan çıkmadığından, tanımak için kendisine sormaya karar verdik. Sorularımız karşısında şaşırды. Böyle bir şey beklemediği belliydi. Metris'te kalan birinin ismini verip yakını olduğunu, Malatya Arapkir'den geldiğini, astsubay olduğunu söyledi. Yakını olduğunu söylediği isim doğru olmasına doğruydu ama o, Ölüm Orucunda değildi. Böylece açığını vermiş oldu.

Ankara'ya gelmekte ısrarlı davranıyor, bir şeyler yapmayı çok istediğini söylüyordu. Düşündük, 'Gelsin bakalım.' Dedik. Eksik olmasınlar, 'güvenliğimizi' sağlamak için bir sivil polis katmışlardı yanımıza.

Otobüste dokuz kişilik yer ayrıldı. Bizim sekiz kişilik kafiye ikişerli oturduk, onu da en öndeki tek kişilik yere oturttuk. Böylece göz hapsine de almış olduk.

Kendi aramızda konuştuk; onun bize soru sormasına izin vermeyecek, biz kendisine sorular soracak, Ankara'ya varınca da onu atlatacaktık. Önümüze tek olarak oturttuğumuzdan, konuşma olanağını engellemiştik zaten. Bu hoşuna gitmemiş, surat asmıştı. Öyle ya, onu yalnız bırakmıştık, oysa o, bizim için böylesine 'fedakarlık' yapıp Ankara'ya geliyordu. Doğrusu bize de güven olmuyordu hani!..

İhtiyaç molası verildiğinde, bizleri tuvalete götürüp getirdi. Yemek için otururken, etrafımızda dört dönüyor, 'Anacım ne yersiniz'' diye iğrençlikler sergiliyordu. Kimimiz çorba içti, kimimiz yemek yedi. Daha önce kararlaştırdığımız gibi yemek masraflarını ödemek isterse engel olmayacaktık. Öyle de oldu.

Yemek yerken, onu soru yağmuruna tuttuk. İstanbul'a bugün geldiğini, ailesinin Ankara'da olduğunu söyledi. 'Madem annen baban Ankara'dalar, o zaman onlar da bize katılınsınlar.' Dedik. 'Tabii.' Dedi. Sıkışmıştı. Bizim analar da adama görev yaptırmıyorlardı doğrusu.

Tekrar otobüse binip yolculuğa devam ettik. Sabah saat 6.30'da Ankara'daydık ve onu artık başımızdan atmalyydık. Gerçi zavallının varlığı, yapacaklarımıza engel değildi, ama olsun, yine de iğrenç bir keneydi o. Gereksiz biriydi ve fazlalıktı.

Otobüsten indik. Konuşmasına fırsat vermeden Çankaya'ya gideceğimizi, hemen eve gidip annesini oraya getirmesini, akşam da birkaç kişiyi misafir etmelerini istedik. Şaşkın şaşkın, 'Tabii olur' diyebildi. Ankara'da taksilerin dörder yolcu aldığı hatırlatıp, 'Sen de hemen bin git.' Dedik. O sıra bize dönüp, 'Böyle olmaz, yabancı basına haber vermek gerekir.' Demez mi. Biz de, gayet sakin bir şekilde, 'Bak gençlerin hali bambaşka oluyor, aramızda en genç sensin, bu işi de sen yap. Sen olmasan biz hiç düşünmezdik.' Dedik.

Biz çabucak dörder kişi iki arabaya binip, dinlenmek için otele gittik. Sabahın altıbuçuğunda Çankaya'da ne yapabiliirdik ki' Daha sonra Çankaya'ya gittik. Oralarda ne öyle birisi, ne de anası babası vardı. Ankara'da Ölüm Orucu ile ilgili çalışmalarımızı yerine getirip İstanbul'a döndüğümüzde de bir daha onu göremedik. Uyanık polise ve bizleri izlettirme ihtiyacı duyan amirlerine, analardan küçük bir ders vermiştik.

...

Köşk'te Oturma Eylemi

Meclis önündeki oturma eyleminden bir hafta kadar sonra bu kez kırk beş kişi ile Ankara'ya gitmiştik. Elazığ Cezaevi'nde Ölüm Orucunda bulunan çocuklarımızın ailelerinden de gelenler vardı. Elli dört kişi olmuşuk. Otel Muazzam'da buluştuk.

Saat 12.00'ye kadar gerekli yerlere dilekçeler verildi. Her nedense kimse bizimle görüşmek istemiyordu. Belki de görüşecek yüzleri yoktu. Aramızdan iki kişi, yerli ve yabancı basını dolaşıp saat 13.00'te Çankaya'da Pembe Köşk'ün önünde oturma eylemi yapacağımızı bildirdi.

Aileler ve gazeteciler aynı anda, yani saat 13.00'te oradaydık. Özellikle yabancı basın muhabiri mikrofonlarını bizlere uzattılar. Oturma eylemi yapacağımızı söyledik ve elli dört kişi bulunduğumuz yere oturduk. Kapıdaki görevliler nereye haber verdiyse, bir anda her taraf polis ve polis otolarıyla

doldu. Yanımıza geldiler ve bizleri kaldırmaya çalıştılar. Bizse oturmakta direndik. İyice sinirlenmiştik. Tartışmalar uzadı, bağışmalar, çağrışmalar yükseldi. 'Yetkililer nerede', 'Çocuklarımızı öldürüyorsunuz!' diye bağırдық, haykırdık... Bir süre sonra polis işi daha da ileri götürdü. Aramızda sanki bir kovalamaca başlamıştı. Oturup kalkarak devam etti eylemimiz...

Saat 18.00... daha önceden belirlenen yerde on altı kişi buluştu. Diğerlerinden haber alamayınca, endişelerimiz arttı. Hemen BBC'ye haber verdik ve saat 23.00 BBC haber bültenini dinledik: Yabancı basın ailelerin durumunu Ankara Emniyeti'nden ve sıkıyönetimden soruyor; aileleri arıyorlardı.

Otuz sekiz tutuklu yakının akıbetini ertesi gün öğrendik. Meğer kovalamaca sonucu, polis tarafından yakalanıp terminale götürülmüş, oradan da otobüse bindirilip İstanbul'a gönderilmişler. Ankara il sınırını bitimine kadar eşlik eden Ankara polisi, otobüs ücretlerini de üstlenmiş.

İşte böyle... Ölüm Orucunda yetkililer bizlerden kurtulmak için bu derece acizleşmişlerdi.

Taksim Anıtı'na Çelenk Koyma Eylemi

Nisan ayında başlayan Ölüm Orucu, Mayıs ortalarında olmamıza rağmen devam ediyordu. Bizler yine Ankara'dayız. Nereye başvursak bir sonuç alamıyoruz.

Askeri yöneticiler, bir elbisedir tutturmuş gidiyorlar. Bu konudaki dayatmaların önemini zamanla daha iyi anladık tabii. Tek tip elbise çocuklarımız için bir kimlik ve onur sorunuuydu. Ve biz aileler her şeyi rağmen onların yanında olmalıydık.

O günlerde Mamak'ta Ölüm Orucu diye başlayan eylemin bırakılması, gerek basın gerekse de tüm yetkililerin kapılarını bize kapatmasına neden oldu. Kimse eylemin süreceğine inanmıyordu. Herkes açlık grevinin bir sonra bitirileceğini düşünüyor, bizlerin, 'Çocuklarımız bu kez kesin ölüme gidiyorlar.' Sözlerine aldırış etmiyorlardı. Güçlülük görüşme fırsatı bulduğumuz yetkililer de, 'Biz kim-senin ölümüne izin vermeyeceğiz.' Diyorlardı. Herkes eylemin bitirileceği beklentisine girmişti.

Evlatlarımızdan hiç haber alamıyorduk. Eylemi ölüme kadar sürdüreceklerini hissediyorduk, ama ölüm olsun istemiyorduk. İçimizden bazıları, 'Onlar ölmesin, biz ölelim.' Diyordu. Ne yapmalıydık: Evlatlarımızın kararlılıklarını bilmek, haklı olduklarına inanmak, canını vermeye kadar gidecek her türlü eylemi düşündürüyordu bizlere.

Evet, ne yapmalıydık? Ne yaparsak, insanların 'kör' ve 'sağır' gibi davranmalarını bir nebze olsun değiştirebilirdik?

Ankara'da, Güven Park'ta açlık grevi yapmayı düşündük. İçimizde, yol keselim, diyenler oldu. Kendimizi yakmayı önerenler de...

Yolları zaten kesiyorduk. Ankara'ya her toplu gidiş gelişlerimiz bir olay oluyordu. Açlık grevi ise, zaten bir şey yemiyorduk ki... daha doğrusu, yiyemiyorduk. Çocuklarımız açlık grevindeyken lokmalar boğazımızdan geçmiyordu. Sırf güçten düşmemek, bir şeyler yapmak için zoraki beslenir gibiydik. Kendimizi yakmayı da çok düşündük. Güven Park'ın, Selimiye Parkı'nın dili olsa da konuşsa...

Nitekim, bir baba dayanamadı, oğlum ölürse ben yaşayamam, bari onlar için bir şeyler yaparken öleyim, dedi... Bizse, ölmek için erken, başka şeyler düşünelim, dedik.

Ankara'dan dönüyoruz... Biz de bir sessizlik! Düşünüyoruz. Ne yapalım da, şu kapılarından geri çevrildiğimiz 'devlet büyüklerine!' sesimizi duyuralım? Ve karar verdik. Gençlik Bayramı'nda tüm yetkililer, 1 Mayıs Alanı'nda Taksim Anıtı'na çelenk koyacaklardı. Biz de kendi çelengimizi hazırlayıp koyacaktık. Bu kez dilekçe olmayacak, doğrudan konuşmaya çalışacaktık. Elimizden kurtulamazlardı.

Aramızda fısıldaştık. 19 Mayıs'ta Taksim Parkı'nda buluşacaktık. Birkaçımız çelengi yaptırarak, üzerine 'Cezaevleri Düzeltisin-Ölüm Orucuna Son!' yazılı bir şerit taktıracaktık...

19 Mayıs sabahı geldi... Çok heyecanlıyız. Çelengi aldık, şeridin yazısında yanlılık olmuş. Sinirlendik, canımız sıkıldı. Başka bir çiçekçiden harfler aldık, acele düzelttik. Parka gittik. Ailelerden gelenler henüz azdı ama fazla bekleyemedik. Yetkililer gitmeden başlamalıydık.

Altı ana, üç eş olmak üzere, dokuz kadın ve bir erkek on kişiydik. Dört kişi önde çelengi tutuyor, diğerleri arkada yürüyorduk.

1 Mayıs Alanı'ndaydık ve yürüyorduk.

Oğullarımız, kızlarımız için, devrimci tutsaklar için yürüyorduk.

Açlık grevini yetkililere duyurmak için yürüyorduk.

O an bambaşkaydı. Yavaş adımlarla gidiyorduk. İnsanlar dönüp dönüp bize bakıyordu. Yaptığımızı anlam veremeyenler vardı, anlayıp da şaşırın, ama tebessümle bakanlar vardı.

Tören bitmeden yetiştik. Anıtta nöbet tutan bir er, çelengi anıta yerleştirirken müdahale etti. Biz ısrar edince, 'Subayım sorayım.' Dedi. Tören yerinde bulanlar çelenkteki yazıyı okuyunca mosmor oldular. Apar topar ekipler çağrıldı. Beyoğlu Emniyet Amirliği'ne götürüldük. Telsizler durmadan çalışıyor, bir koşuşturmadır gidiyordu. Biz de nezarethanedede sorguya hazırlanıyorduk.

Yetkililer şaşkındı... Sinirliydi, öfkeliydi... Bu da ne demek oluyordu. 'Çelengi nerede yaptırdınız', 'Kim emir verdi', 'Hangi örgüt' vs. diye bağırıp çağırıyorlardı.

Çelengimiz karanfil doluydu. Rengarenkti. Yaşamı, güzelliği simgeliyordu. Üzerindeki şerit ise siyahtı. Siyah bizde yastır, ölümdür. Çelengimiz yaşamın ve güzelliklerin öldürülmesini sembolize ediyordu. Evlatlarımızın ölüme doğru yaklaştıklarını biliyorduk, hissediyorduk. Ve buna sessiz kalamazdık, göz yumamazdık. Eylemimiz bunun içindi.

Çelengi yapan çiçekçiyi getirdiler. Museviydi. Bu yüzden daha çok hakarete uğradı. Oysa o, mesleği gereği çelenk yapıp satmıştı. Ama çiçek satmak da suç görülüyordu. Bu yüzden de bizimle birlikte Gayrettepe yollarına düştü.

Gayrettepe'de kapıda bekliyorlardı; merakla, şaşkınlıkla, öfkeyle... Bu kez 'teröristlerin' kendileri değil, anaları, eşleri, ağabeyleri geliyordu. Küfürler ettiler, tekmelediler, yumrukladılar ve bağırıyorlardı: 'Tüm isteğiniz oldu. Bütün dünyaya duyurdunuz, herkesi ayağa kaldırdınız'

İşte o zaman, eylemimizin önemini ve büyüklüğünü daha iyi anladık.

...

Başlarımıza hırkalarımızı, eşarplarımızı geçirdiler. Nezarethaneye indirildik. İşkenceciler merakla ve kızgınlıkla gelip gelip gidiyorlardı. Gözaltı boyunca, eylemimizin nedenini anlattık hep. Gözaltı süresi, evlatlarımızın gördüğü işkenceyi hatırlattı bize. Onların yaşadıklarını bir bir hissettik orada. İşkenceyi, işkencecileri daha iyi tanıdık. Toplam 13 gün kaldık. Sonunda Selimiye'ye gönderdiler. Ama burada daha fazla bekletmeden Metris yoluna koyulduk.

Metris'e girmek bambaşka bir duygu oldu bizim için. Evlatlarımıza daha yakındık artık. Onlar açlık grevinde olduğu için, biz de açlık grevi yapmaya karar verdik. Bizi açlık grevindeki kızlarımızın üstündeki koşu koymuşlardı. Haberleştik, konuştuk. Analar bambaşka bir hava getirmişlerdi cezaevine. Tutsaklar olayı duyduklarında, mücadelede aynı yeri paylaşmanın gururuyla, kimlerin yakınları olduğumuzu öğrenmeye çalışıyorlardı. Biz de onlara soruyorduk. Hastaneye kimler gitmişti? Açlık grevi Ölüm Orucuna dönüştürülmüş müydü? Bir onlar soruyordu, bir biz...

Türküler söylüyoruz burada. Sayım için düzene girmeyince, cezaevi müdürü ve Binbaşı Muzaffer Akkaya şöyle bir bakıp gidiyorlar. Sinirli... Cezaevini protestodan geldiğimiz için de öfkeli.

Dokuz gün Metris'te kaldık ve serbest bırakıldık. O sıralar basına uygulanan yayın yasağı sürüyordu. Ve bizim eylemimizden söz edilmesi engellenmişti. Bizi TV'ye çıkarmadılar... Teşhir etmediler... Resim çekip haber yapmadılar. Suçluları yakaladık diyebilirlerdi oysa... Ama kamuoyu soracaktı mutlaka: 'Analar da mı terörist oldu?' Herhalde bunu göze alamamışlardı.

Çelenk eylemimizden dolayı 1985'te kurulan DGM'de yargılandık. Dava dosyamız buradan sivil mahkemeye gönderildi, orada beraat ettik. Ama bu, daha sonraki yıllar bizler hakkında açılacak sayısız davanın ilki oldu. Hakkımızda açılan davalar birbirini izledi... Öyle ki, hesabını yapamaz olduk...

...

Avukatlarımızı da Daha İyi Tanıdık...

Toplumun bir çok kesimini olduğu gibi, avukatları da daha yakından tanımış olduk Ölüm Orucunda. Bugünlerde bile birçoğu cezaevine gitmekten çekiniyor, korkuyordu. Görüşmelerin engellendiği, mektup yasağının olduğu, çocuklarımızın duruşmalara alınmadığı bir dönemde, yakınlarımızdan haber alabilmemizin tek yolu avukatlar. Ama bunu dahi bizden esirgediler. Öyle ki, kimileri, her zaman olduğu gibi, cezaevine gitmedikleri halde gittik diyebildiler. Bir kısmının tavrı ise ilginçti. Adeta 'Eh, nasıl olsa bu insanlar ölecek, gitmemize gerek kalmadı.' Der gibiydiler.

Bizler ölümlerin önüne geçebilmek için adeta zamanla yarışıyor, bir oraya bir buraya koşuyorduk. 8 Mayıs 1984 akşamı Ankara'ya gitmek için terminalde toplandığımızda, yanımıza genç bir kişi gelmiş, kendisinin avukat olduğunu ve Ankara'da çalıştığını belirtmişti. Tanımadığımız için kuşulanmıştık. Daha sonra Ankara Barosu avukatlarından Hüsnü Öndül olduğunu söyledi. Oldukça sevinçliydi. Bezi girişimlerde bulunma önerisiyle İstanbul'a gelip avukatlarla görüşmüş, Ankara'ya gitmeyi teklif etmiş, 'olur' da almış. Sevinci bundandı.

Ankara'ya 50-60 kişilik bir grup gidecek, onlar döndükten sonra başka bir grup yola çıkacaktı. Tanıdık avukatlardan Sabri Ünlü de 'Bu akşam Ankara'ya gidiyoruz.' Demişti. Hareket saatlerimiz çakıştı. Saat 23.30'da Topkapı'da buluşacaklardı. Bu durum karşısında, bir-iki otobüsle gideriz diye düşündük.

Saat 23.30 olmuş, hareket saati gelmişti. Ama ne gelen, ne giden vardı... İstanbul trafiğini düşünerek gidişimizi yarım saat erteledik. Saat 24.00 oldu; yine gelen olmamıştı. Kaybedecek zamanımız olmadığından, Ankara'ya hareket ettik. Güneşin ilk ışıklarıyla Ankara'da olmalıydık...

İki gün sonra İstanbul'a döndük. Avukatlarla görüşmemizde Ankara'ya gidip gitmediklerini, gittilerse neler yaptıklarını sorduk. Avukat Sabri Ünlü, o gece otuz kişi ile gittiklerini söyledi. Ne yalan söy-

leyelim, inanmıştık... Daha sonra, söylediklerinin doğru olmadığını öğrendik. Meğer Ankara'ya Hüsnü Öndül dışında, İstanbul'dan dört avukat gitmişler. Cumhurbaşkanlığı'na verdikleri dilekçe fotokopisindeki isim ve imza sayısından öğrendik. Böylece avukatların bir yatanına daha şahit olmuştuk. Hüsnü Öndül'le daha sonra yine görüştük. Ölüm Orucu'ndan etkilendiğini ve saygı duyduğunu gördük.

Ankara'da Avukat Kazım Bayraktar ve Avukat Ahmet ile birlikte çalıştıkları bürolarında yaptığımız bir görüşmede, Hüsnü Öndül, Ölüm Orucu ile ilgili bir kitap yazacağını söylemiş, biz de "Bırakın, Ölüm Orucu'nu yaşayanlar yazsın, en iyi onlar yazar." demiştik. Hüsnü Öndül biraz kızarmıştı o zaman. Onun isteği yazılmasıydı; yazıldı da. Öndül'ü hepimiz severiz.

Otel Muazzam'da Abdullah Meral'in ölüm haberini Hüsnü Öndül getirmişti. Ama öyle bir durumdaydı ki, dili tutulduğundan haberi uzun bir süre söyleyememişti.

Daha sonra, hastanede son günleri yaşayan çocuklarımızı kırmızı karanfillerle ziyarete giden avukatlarımızın ise, Ölüm Orucu'ndakilerden, yalan söylemeyi yeğledikleri tavırlarına ilişkin gereken cevabı aldıklarını öğrendik.

Ölüm Orucu'na katılan çocuklarımızın belki de son isteklerini bile karşılamaktan kaçınmıştı avukatlar. Çocuklarımız avukatlarından kırmızı örtü ve kırmızı kurdele istemişler. Ölüme giderken alınlarına bant olarak takmak ve hastanede kaldıkları odayı düzenlemek için. Ve özellikle, üstüne basa basa "Ailelerimize söylemeyin." demişler. Üzülmemizi istemiyorlardı mutlaka. Ama ne gezer... Bunları bile götürmek avukatlarımıza külfet olmuştu. Avukatlar tam tersini yapıp bize kırmızı bez ve bant götürmemizi söylemişlerdi.

Bir bütün olarak yaşadıklarımızdan sonra, özellikle Ölüm Orucu zamanında onları daha iyi tanımıştık.

"Çocuklarımız"

Ölüm Orucu sırasında birçok insanla, birçok yetkili ile görüşmemiz oldu. Değişik tepkilerle karşılaştık. Bazıları bize cesaret vericiydi, bazıları ise öfkelen diriyordu. Çocuklarımıza, yakınlarımıza, daha özlü ifadeyle siyasi tutuklulara kin duyan etkili ve yetkili kişiler, bizlere karşı da aynı duyguları besliyorlardı. İçlerinden bir kısmı bunu daha işin başında belli ederken, diğer bir kısmı çocuklarımızın haklılığını ısrarla belirttiğimiz zamanlarda açığa vuruyorlardı.

Bizim konuşmalarımıza "çocuklarımız" kelimesi böyle hissettiğimizden yerleşmişti. Oysa "çocuklarımız" deyişimiz yetkilileri kızdırıyor, hatta bazen hırçınlaştırıyordu. Birçoğu böyle söylemememizi istiyor, işi tehditlere kadar vardırıyordu da oluyordu.

Evet, onlar çocuklarımızdı, hepimizin çocuklarıydı. Onlar bizim için, halk için ölüme gitmişlerdi; şimdi yine gidiyorlardı. Ne hayali ihracatçıydı onlar, ne holding sahibi, ne de tefeci... Çocuklarımız, halkın mutluluğu için canlarını ortaya koyanlardı. Özgürlük için, haksızlıklar için mücadele edenlerdi. İşte şimdi de cezaevlerindeki baskıya, işkenceye, insan onuruna yakışmayan uygulamalara karşı çıkıp "Bizi teslim alamayacaksınız." diyerek ölüme yatmışlardı.

.....

Daha önce Ankara'ya gidildiğinde görüştüğümüz bir general vardı. "Siz çocuklarınızdan daha anarşistsiniz, sizden de korkulur." demişti. Doğruydü. Bizden korkulurdu. Çünkü , biz de çocuklarımız gibi, yapılan haksızlıklara karşı çıkmaya başlamıştık. Generale, çocuklarımızın da bizlerin de "anarşist" olmadığını, çocuklarımızın kendi çıkarları için değil, halk için çaba harcadıklarını ve bu nedenle cezaevlerine konulduklarını belirtmiştik. Yine onların onurlu mücadelelerini desteklediğimizi, bize de düşen görevlerin olduğunu, çocuklarımızın bıraktığı yerden bu görevleri yerine getirmeye hazır olduğumuzu söylemiş, "Bize bu şekilde davranamazsınız. Her canlı yavrusuna sahip çıkar." diyerek generalin bize takındığı olumsuz tavra da sessiz kalmamıştık.

"İnşallah Hepsi Ölür"

Hastaneye sürekli olarak telefon ederek Ölüm Orucu'ndaki çocuklarımızdan haber almaya çalışıyorduk. Bir gün yine telefon ettik. Bilgi alamayınca, Sıkıyönetim Komutanlığı'nı arayıp durumu bildirelim dedik. Karşımıza, rütbesinin yüzbaşı, isminin de Sabahattin olduğunu belirten biri çıktı. Kendimizi tanıttınca cevabı şu oldu: "İnşallah hepsi ölür. " Gereken cevabı verdik. O anda elimize geçseydi belki de linç ederdik...

Bir keresinde de Ankara'da Başbakanlığı aradık. Telefona çıkan kişi, Özel Kalem Müdürü Tevfik Ertürk'le görüşebileceğimizi söyledi. Ona da kendimizi tanıttınca, aynı sözleri işitmiştik: "İnşallah hepsi ölür." O da ağzının payını en iyi şekilde aldı. Öyle korktu ki, bir daha karşımıza çıkamadı.

Yine Başbakanlık'ta, telefonda adının Erdal olduğunu söyleyen biri çıkmıştı. Ondan da aynı sözleri duymuştuk. Erdal ve Yüzbaşı Sabahattin şimdi nerede bilmiyoruz ama, Tevfik Ertürk ANAP Ankara Milletvekili olmuştu.

.....

Cumhuriyet Gazetesi yazarlarından Erbil Tuşalp bir görüşmemizde, "Sizin çocuklarınız da Mamak'takiler gibi yapmasın. Çünkü onlar hiçbir hak almadan açlık grevini bıraktılar." demişti. Erbil Tuşalp'in anlayamadığı bir nokta vardı ki, herşeyin belirleyicisi buydu. O da, bizi ve çocuklarımızı tanımamasıydı. İnanıyoruz ki, bizi ve çocuklarımızı iyice tanısaydı böyle söylemezdi.

Ankara'da Havacı Bir Albay

Ölüm Orucu sürüyordu ve yine üç kişi Ankara'daydık. Sorunlarımızı anlatmak için Başbakanlığa gittik. Genelkurmay'ın köşesinde, karşıdan gelmekte olan bir havacı albay gördük. Bize doğru yürüyordu. O yaklaştıkça aklımızdan neler geçti, o anda neyi, kimi düşündük, hatırlamak zor. Albay bize doğru yürüyordu. Onun yüzünde gülümseme vardı ama, bizimki nasıldı bilemiyoruz. Bir anda yakasına yapıştık. Sarstık, sarstık... Ve "Siz, sizler, çocuklarımızı mahvettiniz. Onları öldürdünüz. Kimini işkence de öldürdünüz, kimini astınız. Şimdi Ölüm Orucu'nda öldürüyorsunuz." diye büyük bir hırsla bağırarak. Sanırsız albay hala kim olduğumuzu anlamamıştı. Devam ettik; "Siz, siz resmi elbiseliler, sizden nefret ediyoruz, "

Adamcağız hiçbir şey anlamadan, sadece gülümsüyor, heyecanla sonucu bekliyordu. Artık tutsak yakını olduğumuzu söylemek gerekirdi. Kendimizi tanıtarak, niçin geldiğimizi, nereye gittiğimizi söyledik. Ellerimiz hala yakasındaydı. Yakasını bırakmamızla, O da rahat bir nefes aldı ve konuşmaya başladı; "Sizi çok iyi anlıyorum, çok haklısınız. Bu tepkinizi de haklı buluyorum. Ne olur, bana herşeyi anlatın. "

O anda albayın sevgi dolu bir insan olduğunu anladık. Durmadan sorular soruyor, haklı olduğumuzu vurguluyordu. Artık iyice ahbab olmuştuk. Yüzü kızarmış, gözleri dolmuştu. Belki de başkaları adına yüzü kızarmıştı. Tekrar konuşmaya başladı:

"Yolumu kesip bana bunları anlatmakla ne iyi ettiniz. Bunları gördüğünüz, karşılaştığınız herkese anlatın. Anlatın ki, Türkiye'de neler olup bittiği, neler yaşandığını herkes duysun. Çekinmeyin, her tarafa başvurun. İnanın ben de her yerde anlatacağım. Gördüğüm herkese söyleyeceğim. Genelkurmay'da da arkadaşlarım var, onlara da anlatacağım. Bu yüzkarası olayları herkes duysun. Havacılar iyidir. Abdullah Tenekeci'ye gidin. (Daha sonra gittik ancak kabul edilmedik.) Olayı anlatın, bizi o havacı gönderdi, havacılar iyiymiş deyin." diye konuştu.

Az önce yakasına yapışıp, hesap soran bize sevgiyle sarıldı. Ayrıldık. 5-10 metre yürümüşük ki, arkamızdan seslendi. "Yapabileceğim bir şey varsa söyleyin, çok üzülüm." dedi bir kez daha. Yapması gerekenleri kendisinin daha iyi bildiğini söyledik. Teşekkür edip ayrıldık.

Bu olay neden başlamış, neden böylesi tavr almıştık. Bizi böylesi tavr almaya iten pek çok neden vardı aslında. Çocuklarımıza her türlü insanlık dışı uygulamayı reva görenler, işkence tezgahlarından geçirenler, ölmelerine, sakat kalmalarına neden olanlar bunlardı. Çocuklarımızın daha iyi yaşaması için gittiğimiz her kapıyı yüzümüze kapatan, bizleri aşağılayıp horlayan bunlardı. Öyle ki, birçoğu çocuklarımıza olan kininin bir parçasını bize de kuskıyordu. Herşeyden önemlisi de, 12 Eylül'ün simgeleriydiler. Bunca yapılanlardan sonra, o çok sevdiğimizizin, yaşamayı dolu dolu hak edenlerin, Ölüm Orucu'nda ölüme terk edilmeleri karşısında bizim tavrımız taşkınlık değil, normaldi. Havacı albayın tavrı mı?.. O bir istisnaydı.

"Bize Güvenmediğinizi Biliyoruz. Şunu İyi Bilin ki Hepimiz
Kötü Değiliz"

O gün Başbakanlığa gittik. Kapıda iki resmi polis vardı. Biri sarışın, mavi gözlü, diğeri esmer. ikisi de yanımıza gelerek kim olduğumuzu sordular. Biz de tutuklu yakını olduğumuzu söyledik. Sarışın olan "Yine dövdüler mi?" diye sordu. Cevabımız, "Hiç utanmadan, hem dövüyorsunuz, hem de soruyorsunuz." oldu. Bu sözlerimize ikisi birden "Tamam tamam, siz bizi sevmeyin, hepimizi kötü sanın, ama burada direnin, Başbakan'la görüşmeden gitmeyin. Gerekirse Başbakanlığı işgal edin." dediler. Hemen peşi sıra biri "Bize güvenmediğinizi biliyoruz. Şunu iyi bilin ki, hepimiz kötü değiliz." diye ekledi.

Doğrudur. Çok nadir de olsa iyileri olabilirdi. Ama bunların sayısı ve etkisi ne kadardı ki? Kurum olarak hangi nitelikteydi, bireylerinin ortak özellikleri nelerdi ve kime hizmet ediyorlardı? İşte belirleyici olan buydu.

Bu arada, Genelkurmayda ve MGK Genel Sekreterliği'nde iki dostumuz olmuştu...

.....

"Gözünüz Aydın, Şimdi Yazın Artık"

Ölüm Orucu'nda basın üzerine düşeni yapmış mıydı? Buna, büyük çoğunluğu için hayır diyeceğiz. Özellikle yerli basın açısından.

Bizlerle birlikte geziyorlar, notlar alıyorlar, resim çekiyorlar... Ama hiçbir gazete haber olarak vermiyor veya veremiyordu. Gidip kendileriyle konuştuğumuzda, yazmak istediklerini ancak

yazdırılmadığını, sansür konulduğunu söylemişlerdi hep.

Bu konuda o güne kadar en katı davranan Cumhuriyet Gazetesi oldu. Yılmadık, sık sık gazeteye gittik. Ölüm Orucu'nda da aynı şeyi yaptılar. Bizimle ilgili haber vermekten özellikle kaçındılar. Sonunda bıktıkları için, bizlerle ilgili bir haber verdiler. Onun da yarısı yoktu. Telefon edip, haberin yarısına ne olduğunu sorduğumuzda, olayın farkına varabildiler. Ertesi gün aynı haberin tamamını yayınladılar.

O dönem Cumhuriyet'te, Arjantin'de kayıpların listesini yayınlayan bir gazetecinin tutuklandığını okuduğumuzda, telefon edip Yalçın Bayer'le konuşmuştuk. "O gazetecinin yaptığını yazıyorsunuz da, neden yaptığını yapmıyorsunuz?" diye sorduğumuzda cevabı; "Ne yapalım yani, gazetenin kapanmasını mı istiyorsunuz? Gazete kapanırsa burada çalışanlar aç kalır." olmuştu. Biz de kendisine, "Ya çocuklarımız kimin için aç?" diye sorduk. Yalçın Bayer'le birkaç tartışmamız daha oldu. Abdullah Meral'in ölüm haberini alınca, o öfkeyle telefon edip, "Gözünüz aydın, şimdi yazın artık." demiştik.

Kendisine yok dedirtenlerden biri de Yalçın Pekşen'di. Bu, birkaç defa oldu. Ankara bürosundan da Yalçın Doğan bizimle görüşmeyi her nedense hiçbir zaman kabul etmedi. Bunlar bizden hep uzak durdular.

Oktaç Akbal, Mehmet Kemal, İlhan Selçuk ve Şükran Ketenci o dönem sürekli görüştüğümüz kişilerdi ve sorunlarımıza ortak oldular; yazabildikleri zaman yazdılar.

Ankara bürosundan Erbil Tuşalp, üzüntülerimizi, sevinçlerimizi paylaştı, her zaman bize yardımcı olup, ilgi gösterdi. Hanımı da en az kendisi kadar candan ilgilendi. Abdullah Meral'in ölüm haberini Ankara'da öğrenmiştik ve iki kişi dışında, diğer aileler İstanbul'a dönmüştü. O gece Erbil otele gelip ısrarla evine davet etmiş, telefon beklediğimizden daha sonra geleceğimizi söylemiştik. Akşam Erbil'in evine erken gitmiştik. İçeri girdiğimizde yemek yiyorlardı. Suç işliyormuş gibi, birkaç saniyede masayı topladılar. Öyle ya, birileri bir tarafta insan onurunu korumak için açıklıkla ölümü seçiyor, birileri de bu insanlara duyduğu saygıyla, onların yapmadığını yaptığı için, yani yemek yediği için kendisini suçlu hissediyordu.

O gün yorgun ve çok buruktuk. Birer sakinleştirici aldık. Daha sonra Erbiller'de bir gece daha kaldık. Kızları Ekin'in odasında yatmıştık.

Benzeri olay, İlhan Selçuk'u görmek için gazeteye gittiğimizde yaşandı. Görüşme sırasında daha önce ismarladığı yemek geldi. Yemeği alıp almama ikilemine düştü; yüzünden mahcubiyet okunuyordu. Biz, "Yemeğinizi geri yollamayın, yiyin. Yiyin ama, kendinize düşeni de yazın." diyerek yardımcı olduk. Yemeği bizim yanımızda yemedi. İlhan Selçuk bizi her zaman dinlemiş ve yazmıştır. İdamlarla ilgili de yazmıştı.

Yine Ölüm Orucu sırasında Cumhuriyet Gazetesi'ne gittiğimizde, Tan Oral'la sokak kapısında karşılaştık. Elinde dondurma vardı ve dondurmaya arkasına saklamak gereği hissetmişti.

Bizimle ilgilenenlerden biri de İsmail Gülgeç'ti. Haber servisinin duvarında yer alan bir karikatürü hep Gülgeç'le birlikte hatırlarız. İsmail Gülgeç, bu karikatüründe Okay Gönensin'in eline bir makas vermiş ve altına da şöyle yazmıştı: "Sayfa Kesen Jak..." Ne kadar da uygundu!...

Bizlerle ilgili haber verme, bizleri dinleme, ilgilenme ve yardımcı olma konusunda olumlu bir örnek de Cüneyt Arcayürek'ti. Kendisinin ilgilenmesinin dışında, sekreterine de talimat vererek, bizlere yardımcı olmasını sağlamıştı.

Milliyet'ten Kemal Balcı, Ahmet Abakay ve Raşit Bey de her zaman dinlemişlerdi bizi.

Yayın hayatında çok kısa bir süre kalan Hürgün Gazetesi muhabirleri de bizleri adım adım izleyenlerdendi... Bir keresinde çok acil bir durumda Çankaya'ya bizleri götürmüşler, yol parasını da kendileri vermişlerdi.

İletişim Yayınları'ndan Aydın Köymen, Tanıl Bora, Ahmet Günlük, Murat Sevük, Vasfiye Koçak, Selim Bey ve Asuman Hanım; Nokta Dergisi Ankara bürosundan Ahmet Tümel, Aycan Giritlioğlu, en güç dönemde, hiç kimsenin bizimle ilgili tek bir satır haber yazmadığı günlerde, Ankara'ya her gelişimizi haber yapmışlardı.

Mustafa Ekmekçi ile sık sık görüştük. Hep midemizle ilgili yazıyorsunuz diye sitem ettik. "Şurada şunu, burada bunu yedim diye yazıyorsunuz. Biraz da gördüklerinizi ve duyduklarınızı yazın." dedik. Güldü. O sıra domuzlarla ilgili çok yazardı, kafaya takmıştı sanki. Onun etkisiyle olmuş olacak, "Şimdi, domuzları kesin, cezaevindekilere yedirin diye yazsam kızarsınız." dedi. Doğrusu kızdık da... "Domuzları kendin ye." dedik. Bir keresinde yine gülerek "Çocuklarınız bizi dövecekti." demişti. Biz de "Mutlaka bir nedeni vardır, onlar kimseyi boşuna dövmez." diye cevaplamıştık.

Nedenini daha sonra öğrendik. Çocuklarımız haklıydılar.

Yabancı basından Ankara AFP' de çalışan Armağan Hanım yapması gerekeni fazlasıyla yapmış, her zaman sıcak ilgi ve sevgiyle yaklaşmıştı bizlere.

Yunanlı gazeteci Katerina, Reuter'den Ragıp Bey, Mr. Karnegi, İsmet Bey de ilgilenmiştir sorunlarımızla. BBC Muhabiri David'in özellikle büyük desteğini gördük. Hiç aksatmadan verdiğimiz bilgileri BBC'ye ulaştırdı. Verdiğimiz bilgilerin doğruluğundan emindi. Şimdiye kadar onlara hiç abartmalı ya da yalan haber vermemiştik. O nedenle bize güveniyorlar, "Siz söylüyorsanız doğrudur. " diyorlardı. Ama Ölüm Orucu haberinde tereddüt ettiler. Tereddütlerini ise, "Mamak için de Ölüm Orucu'na başlıyorlar dediler ve biz bunu haber olarak geçtik. Gelin görün ki, tam o gün açlık grevi bitti. Aynı şey Metris ve Sağmalcılar için de geçerli olabilir. Ölüm Orucu olabileceğine pek inanmıyoruz." şeklinde gerekçelendirdiler. Onlar evlatlarımızı tanımıyorlardı. "Çocuklarımızı tanımıyorsunuz, onlar yapacağız dediler mi yaparlar." dedik. Ne biz yalan söyledik, ne de evlatlarımız bizi yalancı çıkardılar. Evlatlarımızın dediklerini yapma, yaptıklarını savunma geleneği bizim de geleneğimiz oldu. Çocuklarımız yüzümüzü hiç karartmadılar.

Bir gün BBC, beklediğimiz haberi vermeyince David'i aradık. Haberi kendisinin vermediğini sandığımızdan nedenini sorduk. Yanılmışız. Haberi verdiğini belirtip BBC Türkçe Yayın Bölümü Başkanı'nın adını ve telefon numarasını verdi. "Görüşün, haberi neden vermediklerini sorun, biz David'e bildirdik deyin." dedi. Bununla da yetinmeyip, kendisini şikayet etmemizi istedi. Böylece ondan da hesap sormuş olacaktık. Telefonla görüştük. Özür dilediler ve beklediğimiz haber, ilk haber programında yer aldı.

'83 yılında verdiğimiz bir haberi inandırıcı bulmayıp, bizden kaynak isteyen Fransız ajansının muhabiriyle yıllar sonra karşılaşmıştık. Bu karşılaşmada bize soğuk davrandığını gördük. "Ne o tanımadın mı?" sorumuza, "Tanıdım, ama sizin yüzünüzden işimden oldum!" diye cevap verdi. Anladık ki, yıllar önce verdiğimiz haberi inandırıcı bulmayıp ajansına geçmeyen muhabiri, ajans sorumluları görevden almışlardı. Bu da yabancı ajansların bize ne denli güvenilir kaynak olarak baktığının ve bize güvenmeyen bir muhabirlerini işten kovacak kadar güvendiğinin bir kanıtıydı. Bu muhabire "Biz sana hiç yalan söylemedik. Ama sen yanlış davrandın. Kabahat senin." diye cevap verdik. Söyleyecek bir şeyi yoktu.

.....

BİR ONURDU O

Bir yaz gecesinin

acılı sessizliğinde!

Saat 24'ü çalarken

bir fidan, bir dağ yitiriyorduk...

erkenden ağarmış saçları

inanç dolu bakışlarıyla

güvenli

güven vericiydi

acılı yürekler

gözler buğulu

sinirler gergin,

bedenler deri ve kemikti

ama

başları dik, gözleri inançlı

Bir ışık parlıyordu

sol köşe yatakta;

beyazlar, kırmızı karanfiller arasında

inancı ve onuru;

yaşam biçimi haline getiren

tarihe damgasını vuranlardı.

Ve yaşıyorlar!

Yaşayacaklar da...

İnançlarıyla, onurlarıyla...

Ankara'da Konak Yerimiz: Otel Muazzam

Ankara'ya gittiğimizde Otel Muazzam'da kalırdık. Kalırdık demek yanlış olur, konaklardık orada. Tuncelili olan sahibinin ve otel personelinin bize karşı takındıkları olumlu tavır, orada rahatça hareket edebilmemizi de sağlardı. Otelde bize her taraf açıktı doğrusu. Bu nedenle, Ankara'ya 200-250 kişiyle gittiğimizde bile doğrudan oraya giderdik. Elimizi-yüzümüzü yıkayıp biraz dinlendikten sonra, herkes gitmesi gereken yerlere dağılırdı. Dilekçe mi verilecek, görüşme mi yapılacak, buluşma yerimiz orası olurdu. Geceleri herkesin yatacak yeri olduğundan, otelde kala kala üç-beş kişi kalırdık. Yolluklarımızı

da açar, orada yerdik.

Müşterilerinin çoğunluğu ya Tuncelili ya da Doğuluydu. Başlangıçta müşterilerin de dikkatini çekerdik. Kim olduğumuzu öğrendikten sonra yaklaşımları sıcaklaşır. Biz otele gidince, oturanlar kal-kar yerlerini bizlere verirlerdi. Genel olarak ve o güne ilişkin kimlerle görüşebildiğimizi, neler yaptığımızı sorarlardı, bizler de anlatırdık. Cezaevleriyle ilgilenirlerdi. Birçoğu "Memlekete gittiğimizde hep sizleri anlatıyoruz, sizlere saygı duyuyoruz, hiç bıkmadan, yorulmadan gidip geliyorsunuz. " derlerdi. Ve söy-lediklerinde de samimiydiler.

Ölüm Orucu sırasında da Otel Muazzam konaklama yerimizdi; orada toplanır, orada görüşürdük. Telefon görüşmelerinde bize öncelik tanınırdı. Gazeteci veya daha değişik kesimlerden insanlarla da orada görüştüğümüz olmuştur. Bizi görmek isteyenler oraya gelirdi. O süre içinde, otelde kalanların ve personelin hemen tamamı Ölüm Orucu'ndakilerin sağlık durumlarıyla ilgiliydiler ve bize sorarlardı. Abdullah Meral'in ölüm haberini de orada aldık. Orada bulunanlar ve otel personeli en az bizim kadar üzül-düler. O akşam Abdullah Meral'in ağabeyleri ve diğer aileler İstanbul'a döndüler. Biz iki kişi kaldığımızda, bizi teselli etmek, acımızı hafifletmek için ne yapılması gerekiyorsa yaptılar. Ertesi gün İstanbul'a dönmemiz için telefon geldiğinde, biletlerimizi temin ederek, birimizi uçakla, diğerimizi trenle yolcu ettiler.

Kısacası, olayları bizimle yaşadı Otel Muazzam çalışanları ve o günlerde orada kalanlar.

.....

Cüneyt Canver'le Tanışma

Bir Ankara dönüşü Cüneyt Canver'i aradık. Meclis'te yoktu. Telefonla da olsa görüşmek istiyor-duk. Bu yüzden bulunduğumuz otobüs yazıhanesinden evine telefon ettik. Bize "Nereden arıyorsunuz hemen oraya geleyim. " dedi. Yerimizi söyledik; "70 dakika sonra oradayım. " dedi. Ve gerçekten 10 dakika sonra yanımızdaydı. Biz Kamil Koç otobüs işletmesinin yazıhanesindeydik ve hareketimize üç saat kadar zaman kalmıştı. Cüneyt Canver'le işletmeye ait yazıhanenin müdüriyet bölümünde görüştük. Biz iki kişiydik ve Canver bizi dinledikçe şaşırıyordu. "Ben sizlerin bu kadar bilinçli ve cesare-tli olduğunuzu bilmiyordum." dedi. O da cesaretliydi. O dönem Meclis'te oldukça sert çıkışlar yapmış, cesaretli tavırlar sergilemişti. Zaten onunla bu yüzden görüşmek istemiştik.

Ona, o gün Avrupa Parlamentosu İnsan Hakları Mahkemesi'nden gelen heyetle görüştüğümüzü anlatınca daha da şaşırıldı. Bizleri bilgisiz, bilinçsiz insanlar olarak düşünmüş olabildi. Oysa 12 Eylül bizlere çok şey öğretmişti. Ve biz her gün yeni şeyler öğrenmeye devam ediyorduk.

Cüneyt Canver'le görüşmemiz bir saat kadar sürdü. Bize, "Siz mücadelenize devam edin, size söz veriyorum, ben de Meclis'te haksızlıklara, baskı ve işkencelere karşı mücadele edeceğim. " dedi. Sözünde de durdu. Meclis'e işkence aletlerini bile getirdi, onları görmeyenlere tanıttı, iktidarın işkence politikasını teşhir etti. Cüneyt Canver o sıralar Halkçı Parti'deydi. İdamlar konusunda Meclis'te yaptığı konuşmalarla, çocuğu idamla yargılanan anaların sevgisini de kazandı.

Bir defasında, oğlunun idam dosyası Meclis'te olan bir ana ısrarla "Beni Cüneyt Canver'e götürün." demişti. Onunla birlikte Canver'e gittik. Daha sonra Ankara Yeni Gündem'de Murat Belge, Mustafa Gündeşlioğlu ve Cüneyt Canver bir araya gelerek, idamların engellenmesi için neler yapılabi-leceğini konuştuk. Aramızda o ana da vardı. Cüneyt Canver, "Meclis'te dosyalara baktım, oğlunun idam dosyası 28. sırada." dedi. Herşeyle ilgiliydi... "Gerekirse iki parlamenter açlık grevine gideriz de." demişti.*

(*) O dönemde haksızlıklara karşı çıkmak onurlu bir tavrıydı. Ancak yıllar sonra Cüneyt Canver 180 derece bir dönüşle. ANAP'a gitmiş, bizler üzerindeki onurlu tavrını bir çırpıda silivermişti. İnsan mücadelesini ancak yaşamı boyunca sürdürürse onurlu yaşamış olur. Rüzgar nereden eser, çıkarı neredeyse. rüzgar gülü gibi oraya dönenler layık olduğu yeri mutlaka bulacaktır. Cüneyt Canver için de, o zaman ne yaparsa yapsın; farklı olmayacaktır.

BÖLÜM 6 TEK TİP ELBİSE, PİŞMANLIK YASASI VE AİLELER

Çocuklarımıza yönelik saldırıların en yoğunlaştığı dönem, tek tip elbisenin dayatıldığı dönem olmuştu. Yıl 1983'tü. Tek tip elbise bahane edilerek, cezaevlerine genel bir saldırı başlatıldı. Devletin paçavralarını giymiyor diye çocuklarımızın tüm hakları gasp edildi. Tam iki yıl sürdü bu yasaklar. Hemen herşey yasaktı. Akla gelebilecek herşey... Görüş yoktu, avukat yoktu, havalandırma yoktu; ayakkabılar, giysiler toplanmıştı, kitaplar, TV'ler, radyolar... Daha pek çok şey toplanmıştı. Mahkemeye don-atlet götürülüyordu tutuklular, duruşmalardan atılıyor, bir daha da çıkarılmıyorlardı.

Devlet, baskı ve işkenceyi yeterli bulmamış olacak ki, sürekli yasakları da gündeme getirmişti. Diyorlardı ki, "Çocuklarınız ya tek tip elbise giyerler ya da böyle yaşamaya katlanırlar. "

Aslında tek tip elbise bahaneydi. Elbise giymek, o zamana kadar uğrunda direnilen şeylerden vazgeçmek demektir. Elbiseyi giymeye boyun eğen, dayatılınca diğer yaptırımlara da boyun eğmek zorunda kalacaktı. Bunu çocuklarımız biliyordu, çok geçmeden biz de kavradık. Gerçi içimizde "Giyseler ne olur sanki." diyenler çıkmıyordu değil. Ama zamanla onlar da gördüler gerçeği... Tek tip elbise giymek yetmiyordu; devlet çocuklarımızın onurunu ve kişiliklerini ezmek istiyordu.

Biz çocuklarımızı taniyorduk. Onların "Tek Tip Elbise Giymedik, Giymeyeceğiz" sloganlarını duydukça, cezaevi kapılarında bağıryorduk: "O paçavraları giymeyin, arkanızdayız. "

Mahkemelerde görebiliyorduk onları, o da uzaktan. Ayaklarında terlik, üstlerinde bir don, bir atlet olurdu hep. O hallerini gördükçe içimiz erir giderdi. Ama onlar, oralı bile olmazlardı. Sanki herşey normalmiş gibi... Hele, kışın o dondurucu soğuk altında, çıplak haldeyken bile yüzlerindeki gülümsemenin hiç eksik olmaması var ya, biz aileleri çok ama çok etkiliyordu. Üzülüyor, çaresizlik içinde kıvranıyorduk. Elimizden gelen herşeyi yapmaya çalışıyor, başvurmadık makam bırakmıyorduk. Onların böyle güçlü olmaları bizi de kamçılıyordu.

Tek tip elbise uygulamasından vazgeçilmeliydi, biz ailelerin talebi buydu. Yasaklar kaldırılın istiyorduk. İşkenceye son verilsin, çocuklarımıza eziyet edilmesin diyorduk. Defalarca Ankara'ya gidip geldik. Cezaevi önlerinden, hastane önlerinden ayrılmadık. "Bu devlet politikası, devlet tek tip elbiseden vazgeçmeyecek. " diyor, başka bir şey demiyorlardı. Üstelik bize baskı yapmaya başlamışlardı: "Çocuğunuz elbise giyip görüşe çıksın. " diye...

Görüş günleri cezaevi kapısında, sabahtan akşama kadar ayrılmadan bekler olmuştuk. İlla da çocuklarımızı görecektik. Ama görüşürmezlerdi. Olmadık yalanlar uydurur, kimi zaman da görüş kabine kadar götürüp "Bak işte, çocuğun görüşe çıkmıyor. " derlerdi Oysa görüş için çocuklarımıza elbise giymeyi şart koşmuşlardı, bunu biliyorduk. Biz bir umut, yine de giderdik kabinlere.

Çok özler, çok üzülürdük. Bayramlarda, Anneler Günü'nde yalnızlığı yaşırdık, ama hiçbirinde çocuklarımızın elbise giyip çıkmasını istemedik. Onları çuval gibi "giysi"lerin içinde, suçlu insanlar gibi görmektense hiç görmemeyi yeğler olmuştuk. İçimizden kimi aileler, hasretliğe dayanamaz ve çocuğunun tek tip elbiseyi giymesini isterlerdi, ama aslında gerçek düşünceleri bu değildi, çaresizlik onları böyle davranmaya iterdi.

Ölüm Orucu ile birlikte, çocuklarımızın kararlılığı bizim kararlılığımıza dönüştü. Mektuplarda, "Tek tip elbise giyerseniz görüşe gelmeyiz." diye yazdık onlara. "Oğlum sen utanma, seni çıplak bırakanlar utansın." derdik. Lacivert ve haki renklerden nefret eder olmuştuk.

İki yıl boyunca, tek tip elbise giymeyen tutukluların aileleri olarak cezaevi kapıları, avukat büroları, Adli Müşavirlik, İstanbul ve Ankara'daki sivil ve askeri makamlar arasında mekik dokuduk durduk. Her yere, her kuruma başvurduk, tek tip elbise kaldırılın diye. Çoğu kez kovulduk ama yılmadık.

Çocuklarımızın direnişi ve bizim çabalarımız meyvesini verdi sonunda. Devlet, tek tip elbiseden vazgeçmek zorunda kaldı. Çocuklarımızdan çok biz sevince boğulduk. İlk görüş günü tarif edilmez bir mutluluk ve coşku yaşadık biz aileler... Sevinçten "Kazandık kazandık" diye bağırınlar, gözyaşı döktenler, birbirine özlemle sarılanlar... Hiçbir çaba boşa gitmemişti. Boş yere şehitler verilmemişti. Direnen çocuklarımızın zaferi, onların olduğu kadar bizim de zaferimizdi.

.....

Biz Aileler "Çocuklarımız Pişmanlığı
Asla Kabul Etmeyecektir" Dedik

12 Eylül sonrası, televizyon ve basında çocuklarımızın aleyhine çok program yapıldı, çok yazı yazıldı. Cezaevinde baskıların en şiddetli olduğu dönemlerde bile, yetkililerin kamuoyuna herşeyi "gül-lük gülistanlık" göstermeye çalıştıklarını gördükçe, söyledikleri, gösterdikleri hiçbir şeye inanmaz

olmuştuk. Herşey yalan üzerine kuruluydu. Cezaevi kapılarında görevli subaylar gözümüzün içine baka baka yalan söylüyordu. Subaylar, "Çocuklarınızla konuşun, disipline uyunlar, siz de rahat edersiniz, biz de." diyorlardı. Disiplinden kasıt, çocuklarımızın "bağımsızlar" bölümüne geçmesi ya da pişmanlık göstererek itirafçı olmasıydı. Biz ailelere bu konuda baskı yaptıkları bile oluyordu. Kimimizin evine cezaevi müdürünün imzasını taşıyan bildirimler yollandı. Kimimiz ziyaret günleri, subay odalarının birine çağırılıp çocuğu ile konuşması için baskıya uğradı. Ziyaret günleri, çocuklarımızın pişman olması için onlara telkinde bulunmamızı isteyen bildirimler dağıtıldı.

Biz ise çocuklarımıza inandık hep. Onlar haklıydı, direnmeye kararlıydı. Bize her defasında, cezaevi idarelerinin başvurduğu taktiklere kanmamamızı, onurlarından ve siyasi kimliklerinden asla taviz vermeyeceklerini, her şart altında direnmeye devam edeceklerini söylediler. Onların bu tavrı, bizi daha da güçlü kılıyordu.

Gün geldi, dağıtılan bildirimleri yırtarak cezaevi idarecilerine teslim ettik. Gün geldi, onlara bağırdık, çağırdık, "Çocuklarımız asla pişmanlığı kabul etmeyecek, onların tüm haklarını kabul edecek-siniz." dedik. Gün geldi, ziyaret kabinine girerken biz ailelerin görmesi için asılan, çocuklarımızı karalayıcı ve aşağılayan yazı ve resimleri tereddütsüz koparttık, yırttık. Öyle oldu ki, pişmanlık getirenlere düşman kesildik.

Biz biliyorduk ki, çocuklarımız gençti, akıllıydı, çalışkandı. İsteselerdi, bu sıkıntıları ve acıları hiç yaşamadan, çok rahat koşullarda bir hayat sürebilirlerdi. Ama onlar herşeyi bir yana itmişler, inandıkları şeyler için mücadele etmişler ve yaşamışlardı. Biz onlara "Herşeyi bırakın, pişman olun." nasıl diyebilirdik? Çocuklarımızın onuru bizim de onurumuzdu. Onlar direniyordu, biz de direnmeliydik.

Bazı ailelerin, fazla ezilmesin, işkence görmesin diye çocuklarından devrimciliği bırakmasını istediği de oldu. Zaman zaman "İdarenin kurallarına uymakla ne kaybedersiniz." diyenler çıkıyordu. Oğlu işkence görmesin diye bilinçsizce söylenen bu sözlere çocuklarımız çok sert tepki gösteriyorlardı. Ve bir daha kimse ağızına bu tür sözleri almaya cesaret edemiyordu.

Biz tutsak aileleri birlik içinde hareket etmenin önemini kavramıştık. Ama bu bazen bizim arzumuz dışında mümkün olmuyordu. Çocuğu direnmekten vazgeçen bir aile ile yollarımız ister istemez ayrılıyordu. Cezaevinde direnenle teslim olan arasındaki keskin ayrım biz ailelere de yansıyor, araya bir soğukluk giriyordu.

Pişmanlık getirenlerin aileleri ise önce çok üzüldü, sonra ne yapacağını şaşırıyor, utanıyor, kaçarcasına görüğe girip çıkıyor ve bizlere görünmemek için elinden gelen herşeyi yapıyordu sanki. Özel görüş günleri, onları sevindiren günler olmazdı hiç. Polis koruması altında yaparlardı görüşlerini...

Halkımızın ihbarcılığa, muhbirliğe, hainliğe karşı olması onun geleneğidir. Kimse ihbarcıyı, muhbiri, haini sevmez, onlarla konuşmaz, dost olmaz. Arkadaşlarını satanlar da biz aileler gözünde her zaman lanetle anılırdı. Özellikle onların gazetelerde yalan dolu açıklamaları çıktığında kızıyor, bunları cezalandırmak gerekir diyorduk. "İşkence yapılmıyor, cezaevinde herşey iyi." demelerine hiç tahammül edemiyorduk.

Mahkemelerde görürdük onları ve insanın içinden yüzlerine tükürmek gelirdi, tükürükle boğmak...

Hiçbir aile çocuğuna, işkence görmemek için "Arkadaşını ihbar et." diyemezdi. Dışarıya çabuk çıksın diye, "Arkadaşını sat." diyemezdi. Çocuğunun yaptırımlara uyarak işkence görmekten kurtulmasını isteyenler bile pişmanlık konusunda farklı düşünmezdi. Oğluna, kızına devrimciliği bırak derken, onurlu yaşamın ne olduğunu bilir, ama bu yaşamın ağır bedellerinin acısını görmek istemezdi.

Pişmanlık Yasası gündeme geldiğinde, biz aileler şiddetle karşı çıktık bu yasaya. 1985 yılıydı. Genelkurmay'a gittik, Meclis'e gittik, "Çocuklarımız pişmanlığı asla kabul etmeyecektir." dedik. Birçok aile, "Benim oğlum, kızım, bizim çocuklarımız arkadaşlarına ihanet ederek yaşayacaksa hiç yaşamasın daha iyi, onu görmeye bile gitmem." diye ortaya koydu tepkisini. Kızgındılar, öfkeliydiler. Çocukları pişman olmayı gerektirecek bir şey yapmamıştı.

Pişmanlık getiren kişi nasıl yaşayacaktı? Kim ona sahip çıkacaktı? Çocuklarımızın pişmanlığı kabul etmeyeceğini biliyorduk. Onlar affedilmeyi bile reddetmişlerdi. "Biz suçlu değiliz af istemiyoruz, af istemesi gerekenler her gün halka karşı suç işlemeye devam eden 12 Eylül yöneticileridir." demişlerdi.

Nitekim Pişmanlık Yasası hiçbir işe yaramadı. Yasanın çıkarıldığı dönemde yaklaşık 2000 kişinin bu yasadan yararlanmak için başvuracağını sanıyordu devlet yetkilileri. Bu yönde yapılan açıklamalar da vardı. Ama topu topu bir avuç "hain" çıkarabildiler. Tüm ülkede Pişmanlık Yasası'ndan yararlanmak isteyen 200 kişi bile çıkmamıştı.

BÖLÜM 7 TAYAD'IN KURULUŞU

Baştan olmasa da, bir süre sonra aileler olarak daha örgütlü olmanın gerektiğini gün geçtikçe daha fazla kavrar olmuştuk. Bunun için bir derneğimiz olmalıydı. Böylece ilişkilerimiz daha geniş ve daha sağlıklı olacaktı. İstanbul dışındaki tutuklu aileleriyle de daha yakın ilişkilerimiz gelişecekti. Daha önceden İzmir, Burdur, Çanakkale, Bartın, Adana, Diyarbakır, Elazığ ve Malatya cezaevlerindeki tutukluların yakınlarını bulmuş ve görüşmüştük. Derneğimiz olduğunda daha sık ve daha çok aile bir araya gelebilecek, ortak sorunlarımıza ortak çözümler üretme ve bilgi alışverişi sağlamada kolaylık elde etmiş olacaktık.

1983 seçimlerinden sonra dernek kurma çalışmalarımızı fiili olarak başlatmış olduk. "Demokrasi" rüzgarları esiyordu adeta. Öyle ya, son derece demokratik olduğu söylenen seçimler yapılmış, "sivil" bir hükümet kurulmuştu. Dernek kurma özgürlüğümüz(!) de vardı.

Ama ne gezer... Dernek kurmak için yaptığımız başvurular ya hiç kabul edilmiyor, ya da geri çevriliyordu. Sonra bununla da yetinmediler; başvuruda bulunan kurucular defalarca gözaltına alınıp, evlerine gece baskınları düzenlendi. Kısacası, değişik biçimlerde gözdağı verilmiş; örneğin baştan beri tüm faaliyetlerimizin içinde yer alan bir kadın üyemizin, tutuklu olan eşinden ayrılması dahi istenebilmişti.

Bu üyemiz, İstanbul II. No'lu Askeri Mahkemesi Başkanlığı'na, Adalet Bakanı Nejat Eldem'e, İçişleri Bakanlığı'na, Meclis Başkanlığı'na ve Genelkurmay'a gönderdiği dilekçelerinden birinde şöyle yazmıştı:

"...Emniyet görevlilerince zaman zaman 'savcılık istedi' gerekçesiyle gözaltına alınıyorum. En son 15 Nisan-15 Mayıs tarihleri arasında gözaltına alındım. Maddi ve manevi işkenceye tabi tutuldum. Bir yandan askı, elektrik gibi işkenceler yapılırken, bir yandan da eşime pişmanlık getirmem, ya da ayrılmam konusunda baskılanma yapıldı. Bu hususlar beni oldukça rahatsız etmiştir. Hem sağlık yönünden, hem de manevi yönden zarara uğratmıştır. Ayrıca sonradan eşimin ailesinden öğrendiğimde pul albümü, mektuplar, PTT makbuzu (birkaç adet), ikametgah ve nüfus sureti gibi bazı eşyalarımız alınmıştır. Bilginize sunar, gerekli işlemlerin yapılmasını talep ederim. "

Yetmiyordu bizlere işkence yapmak, gözaltına almak... Pişmanlık getirmemiz, çocuklarımız ve yakınlarımızla ilgilenmememizi isteniyordu.

Bunların yararı oldu mu? Hiçbirinin olmadı. Çünkü yılmadık, korkmadık. Aksine yaptıklarımızın daha da gerekli olduğuna inandık. Bizlere sorulan soruların başında gelen, bunca faaliyeti nasıl düzenleyip, nasıl bir araya geldiğimizi. Sadi İrmak bile bunu merak etmemiş miydi? Oysa birazcık düşünseler bunun cevabını bulabilirlerdi. Bizleri 12 Eylül ve uygulamaları bir araya getirmişti. Bunu bilmeyecek ne vardı.

Bizler salt İstanbul cezaevleri ve orada bulunan yakınlarımızın sorunlarıyla ilgilenmedik. Tüm Türkiye cezaevlerinin sorunları bizim ilgi alanımızdı. Ve bunu, en "zor" dönemde, aydınların birçoğunun kendi kabuğuna çekildiği, bir kısmının da "anarşist", "terörist" deyişlerinin arkasına takıldığı dönemde yaptık, yapmaya çalıştık. Bu dönem, "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın" dönemiydi, birçoğu için... Oysa bizler, her türlü haksızlığa, baskıya karşı çıkmıştık.

Bunu kabul edenler oldu, etmeyenler oldu. Bir kısmı "Uyuyorduk, bizleri uyandırdınız." dedi... "Bizim yapmamız gerekenleri sizler yapıyorsunuz." diyen hukukçularımız, politikacılarımız, kuruluş çalışmalarımıza yardım eden aydınlarımız oldu. Kurulduktan sonra tüzük kapsamını genişletmemizi, derneğe üye olmak, kendilerinin de bir şeyler yapmak istediğini, söyleyenler çıktı.

Şüphesiz birçok engelle de karşılaştık. Kuruluş aşamasında, her gün şubeye alındı kurucularımız. Müracaat dosyamız yasal süresi dolmasına rağmen bir türlü bize verilmedi. Dernekler Masası'na gittiğimizde, dosyanın valilikte olduğu, valiliğe gittiğimizde ise incelendiği söyleniyordu. Bir süre sonra, bu ikili durumu iletmek için Ankara'da Dernekler Masası'na gittik. Durumu aktardık. Bir komiser ögle tatiline az bir süre kalmasına rağmen dosyaları aradı ve bize "İstanbul'da boşuna aramayın, dosyanız buraya gelmiş, şimdi Başbakanlık'ta" demez mi?.. Şaşırmıştık. Başbakanlık'ta ne işi vardı dosyanın? İstanbul'a gelip durumu valiliğe ilettiğimizde verilen cevap şu olmuştu; "Amma da araştırıyorsunuz, sizden korkulur. "

Bizlerin yoluna salt bu türden engeller çıkmadı. Tutuklu yakınları arasında dahi engellerle karşılaştık. Bunlar başından beri işin bilincinde ve ciddiyetinde değillerdi. Bunların bir kısmı, bu faaliyetlerimize çıkar hanesinden yaklaşıtlar.

Dernek kurulmadan önce, Ankara'ya gidip gelmek için tutuklu aileler arasında bir fon

oluşturmuştuk.

Kendi aramızda toplanan paralardan oluşan fon, o dönem çocuklarımızın avukatlarından birinin sekreterinde toplanıyordu. Ceplerinden para harcamayan bazı kişiler, özel ihtiyaçlarını bile bu fondan karşılama yoluna gidebiliyordu. Sekreter, bize olayı anlatıp, "Ne olur, bana artık para bırakmayın." deme ihtiyacını hissetmişti. Bu olumsuzluğu yapanlar, derneğin kuruluş çalışmalarına katılmadıkları gibi, kurulduktan sonra da polisle aynı şeyleri söylediler. Onlara ve polise göre; "Derneği Devrimci Sol'cu aileler kurmuş"tu.

Sanki suçtu; önde olmamız, uğraşmamız, korkmadan, çekinmeden baskıların üstüne üstüne gitmemiz! "At binenin, kılıç kuşananın" dı ve bizler çocuklarımızla övünüyorduk. Herşeye rağmen derneğimizi, TAYAD'ı kurduk. Kurduk da spekülasyon, yalan ve baskıdan kurtulabildik mi? Tabii ki hayır! Artarak, eksilerek sürdü, geçmişte yapılanlar. Ama kazanan biz olduk; derneğimiz gelişti, güçlendi.

.....

"TAYAD'a Ne Gerek Var?"

İHD'nin kuruluş aşamasında TAYAD'ın kuruluş işlemleri bitmiş durumdaydı. Yer bulunmuş, Dernekler Yasası'na göre faaliyete geçmiştik. Bir süre sonra, dernek başkanımız bir bahaneyle Eyüp Emniyet Amirliği'ne çağrılarak dernek dosyası kendisine geri verilmiş, eksiklikleri olduğu söylenmişti.

Bize gösterilen zorluklar İHD'nin kuruluş çalışmalarında gösterilmedi. Aydınlar kuracak, tutuklu ailelerinden kimse yönetime alınmayacak denmişti. Bunları duyar duymaz, İHD kurucularıyla görüştük. İHD'nin daha geniş kapsamlı bir dernek olduğunu belirtip TAYAD'ın yanı sıra İHD'de de çalışmak istediğimizi söyledik. Beklemediğimiz bir cevap verdiler: "TAYAD'a ne gerek var?"

Oysa cezaevlerini ve sorunlarını en iyi bizler bilirdik. 12 Eylül'den bu yana, insan haklarıyla ilgili olarak en fazla çaba gösterenler bizlerdik. Bu gerçekleri aydınlarımıza anlatmakta, daha doğrusu kabul ettirmekte başarılı olamadık. İHD, çok daha kapsamlıydı ve cezaevleri, bütün uğraşlarına açısından ele alındığında tali kalabilirdi. O günkü koşullarda, cezaevlerinin insan hakları ihlalleri açısından en önemli yerler olması bu gerçeği değıştirmezdi.

İHD'nin kuruluş çalışmalarında yer alan aydınların İstanbul'da olanlarıyla görüşmüştük. Ankara'da ise kuruluş çalışmalarını Nevzat Helvacı yürütüyordu. Ankara'ya gittik, ancak Nevzat Helvacı bizimle görüşmedi.

Aziz Nesin'le görüşmek için Çatalca'da kendi adıyla kurduğu vakfa gittik. Üç kişiydik. Görüşmemizde "İki derneğe ne gerek var, İHD kurulacak, biz cezaevleriyle de ilgileniriz." dedi. Bu, açıkça TAYAD'ı feshedin demektir. Biz, kendileriyle aynı düşüncede olmadığımızı, bu alanda birçok derneğin çalışmasının iyi olacağını ve bir derneğin kurulacak olmasının pratikte var olan bir derneği gereksiz kılamayacağını söyledik. Aziz Nesin biraz düşündükten sonra, "Haklısınız, hemen Ankara'ya gidip Nevzat Helvacı'yla görüşün. İki gün sonra başvuru yapılacak, yarın da son toplantı olacak, onlardan önce gidin." dedi.

Aziz Nesin'in önerisine uyararak, o akşam beş kişi Nevzat Helvacı ile görüşmek için Ankara'ya gittik. Sabah Ankara'ya iner inmez, kendisini evinden aradık. Nerede ve nasıl görüşebileceğimizi sorduk. Görüşme önerimizi reddetti, ama biz görüşmeden gitmeyeceğimizi söyleyince, akşam saat 17.00 için randevu verdi. Aynı saatte gittik, bizi bekliyordu. Görüşmek için emrivaki yaptığımızdan olsa gerek, oldukça gergin bir hali vardı ve oturun bile demedi. Biz oturup kendimizi tanıttık. "Derneğinizin dosyası geri verilmiş, artık o derneği kuramazsınız." dedi. Birileri anlatmış olmalıydı, Bunları söylerken seviyordu. Biz de derneğimizin kısa zamanda tüzel kişilik kazanacağını söyledik. İHD hakkındaki görüşlerimizi bir kez de ona aktardık. İHD'de görev almak istediğimizi söylediğimizde kabul etmedi, bir süre sonra da açıkça "Bu derneğe giremezsiniz." deyince, hava gerginleşti. TAYAD'ın kurulacağına bir türlü inanamıyordu, daha doğrusu inanmak istemiyordu. Çıkarken "TAYAD kurulacak, biz İHD' de görev yapacağız." dedik. Çok sinirlenmişti.

Nevzat Helvacı ile görüşmeye gitmeden önce, Cumhuriyet'e uğrayıp Erbil Tuşalp ile de görüşmüştük. TAYAD dosyasının geri verildiğini gazeteden okumuş; O da sevinçliydi. şunları söyledi; "Tabii dosyanızı geri verirler. Öyle ayrı bahçelerde oynarsanız olacağı buydu." Bunları söylerken, şakayla karışık "iyi olmuş" demeyi de ihmal etmedi.

Biz derneğimizin daha önce kurulduğunu anlatmaya çalıştık ve "Ayrı bahçede oynayanlar sizlersiniz. Siz daha sonra düşündünüz. Şimdiye kadar aydınlar neredeydi?" dedik. Onlarla aynı düşünmediğimizi, bu alanda birçok derneğin kurulmasından kıvanç duyacağımızı da ekledik.

BÖLÜM 8

EN DUYARLI OLMASI GEREKENLER

BİZDEN VAZGEÇMEMİZİ İSTİYORLAR

Mamaklı Aileler

Mamak'ta kalan tutukluların aileleri, başından beri bizlerin faaliyetlerini anlayamadılar, önemini kavrayamadılar. Bu, onları, her türlü çabanın ister istemez karşısında olmaya itti. Hiçbir olaya, hiçbir başvuruya katılmadılar; kendi başlarına da çok uzun süre, 1984 açlık grevine kadar hiçbir girişimde bulunmadılar.

Ankara'ya her gidişimizde Hasan Esat Işık'la görüşür, evlerine giderdik. Eşiyle bizi çok iyi karşılayıp, "Neden hepiniz gelmediniz, hepinizi bekliyorduk. " derlerdi. O zaman Mamak'ta oğulları vardı. Bir keresinde hanımı bize "Sizlere saygı duyuyorum. Ne güzel yılmadan, korkmadan olayların üzerine gidiyorsunuz. Her gün Ankara'dasınız. Sizleri Mamak'taki ailelere anlatıyorum." demişti. Biz de kendisine, "Siz buradasınız, sizler için daha kolay, neden benzer şeyleri yapmıyorsunuz?" diye sormuştuk.

1982 yılında idam cezasının kaldırılması için başlattığımız imza kampanyasını Ankara'daki ailelere duyurmak için onların avukatlarına gitmiştik. Avukat İbrahim Tezan'dan bizleri Mamaklı ailelerle tanıştırmasını ve idamların kaldırılması için kampanyayı desteklemelerini istedik. İbrahim Tezan, "Salı günü ziyaret var, saat ikide gelin. Onlara da haber veririm, görüşürsünüz." dedi.

Söylediği gün ve saatte İbrahim Tezan'ın yazıhanesine gittiğimizde bir toplu davada, örgütün yöneticisi oldukları savıyla yargılanan iki kişinin ailesiyle karşılaştık. Durumu kendilerine anlatıp, imza vermelerini, toplamalarını istedik. Yine Danışma Meclisi üyelerine idam cezalarının kaldırılması için mektuplar göndermelerini önerdik. "Ankara'dasınız, gerekirse her gün gidebilirsiniz. " dedik. Birkaç tane mektup örneği verdik. Mektupları okuyunca şaşırıldılar. Mektuplarda çocuklarımızın suçsuz olduğunu, gerçek suçluların onlar olmadığını yazmıştık. Telaşlandılar ve ürkütüler. Kendilerinden rica ettik. "Çocuklarınızla görüşün, susmanın bir yararı yok. Bir şeyler yapmalısınız. Yapılan herşeyin yararı olacaktır." dedik.

İki gün sonra tekrar bulduğumuzda; "Biz çocuklarımızla konuştuk. 'Sakin bir yere gitmeyin, imza da vermeyin.' diye cevap verdiler. Bizler de gitmemeliymişiz, çok daha kötü oluyormuş. " dediler.

Mamak için daha kötüsü nasıl olabilirdi ki?.. Gerçekten de hiçbir yere gitmediler. Bizimle de gelmediler, mektup yazmadılar, imza vermediler ve toplamadılar. Oysa o dönemde, cezaevinde hiç kimsesi olmayanlar dahi korkmadan imza vermişlerdi. Bu insanlar Mamaklı ailelere göre çok daha korkusuz davrandılar.

Biz, onlara şunu da teklif etmiştik. Biz imza toplayalım, Ankara'ya geldiğimizde gerekli yerlere birlikte gidelim... Amacımız onları alıştırmaktı. Ancak bunu da kabul etmediler. Dahası, "İstanbul'daki aileler de bizler gibi davransa daha iyi olur. " dediler.

1984'te Mamak'taki açlık grevine destek vermek için elli kişi Ankara'ya gitmiştik. Mamaklı aileler ilk başvuruyu o zaman yaptı ve dilekçeler verildi.

1985'in ekim ayında ise, SODEP'e gitmiş, Sağmalcılar Cezaevi'ndeki bir operasyonla ilgili olarak bir basın toplantısı yapmıştık. Bu basın toplantısı bir sürü zorluktan sonra gerçekleşmiş; HP'den Cüneyt Canver, Sabri İrmak ve SODEP'ten Mustafa Gündeşoğlu ile Güler Tanyolaç'ın desteği sonucu olmuştu.

Basın toplantısı için Mamaklı ailelere de haber vermiş, gelip sorunlarını anlatmalarını söylemiştik. Geç de olsa yedi kişi geldi. Ancak bizim analar teker teker olayları anlattıkça, onlar ürkütüler, rahatsız oldular. Gazeteciler bizlerin resmini çekmek isteyince, yanımızda oturan Mamaklı aileler huzursuz olup, korktular, yüzlerini sakladılar. Dahası, kalkıp dışarı çıkarak "Bizim resmimizi çekmeyin, bizim bir şikayetimiz yok. " dediler.

Aralarından biri "Çocuklarımız doğru söylüyor. İstanbul'daki aileler tepki gösterdikçe daha olumsuz oluyor." diyerek, gerçek düşüncelerini açığa vurdu. Güldük. "Sizin tepki göstermeniz için önce çocuklarınızın direnmesi gerekir. Asıl onlar sustukça kötü oluyor. Mamak'ın içinde bulunduğu durum da bu yüzden zaten... Madem korkuyorsunuz, dışarı çıkın." dedik. Epeyce de tartıştık.

Mamaklı aileler, cezaevi sorunları ve idamlarla ilgili olarak Danışma Meclisi üyeleriyle görüşmediler. Daha sonra milletvekilleriyle de aynı şey oldu. Oysa Ankara'daydılar ve onlar için birçok şey daha kolay yapılabilirdi.

Mamaklı analar çocuklarının faşistlerle birlikte kaldıklarını anlattıklarında, tüylerimiz diken diken olmuştu. "Çocuklarınız da siz de neden direnmiyorsunuz? Çocuklarınız faşistlerle aynı koğuştur

paylaşırken, sizin nasıl uykularınız kaçmıyor, nasıl tahammül ediyorsunuz?" diye sorduk, bu konularda tartıştık. Cevapları yine olumsuz olmuştu...

Bayramlarda ve özel günlerde nasıl açık görüş yaptıklarını anlattılar: Önce aileler gruplar halinde alınıyor, masaların bir tarafına yerleştiriliyorlar, daha sonra da tutuklular tek sıra halinde, başları öne eğik, ailelerin karşısına oturtuluyorlardı. Başlar önde, birkaç dakika görüştükten sonra, önce tutuklular tek sıra halinde içeriye alınıyor, ardından da aileler çıkartılıyordu.

Bunları duyduğumuzda, tutuklu anaları olarak gururumuz kırılmıştı. Bu kadar da boyun eğmek olamazdı... Biz onlara, "Çocuklarımız karşımıza başı öne eğik gelirse, onlarla bir daha görüşmeyiz." dedik. İçimizden biri, "Kardeşim karşıma böyle gelirse, onu kardeşlikten reddederim. İnsanlık onuru herşeyin üzerinde tutulmalı." demişti...

Ölüm Orucu'ndan sonra, "Aydınlar Dilekçesi" ile ilgili Mamak'taki bir duruşmadan dönerken, arabada bulunan Mamaklı bir ana "Çok şükür burada çocuklarımızın burnu bile kanamadı." demişti. İnsan bu kadarına tahammül edemiyordu. Baskının, işkencenin hiç eksik olmadığı Mamak'ta, direnmeyen çocuklarının yaşadığı koşullara şükredebiliyordu bu ana.

İçimizden biri dayanamamış, "Bizim çocuklarımız onurlarını korudular, ya sizinkiler" diye cevap vermişti.

Gerçekten de, ailelerinden, analarından önce çocuklarının direnmesi gerekiyordu.

BÖLÜM 9 ANKARA'DA BİZİ KONUK EDENLER VE ETMEYENLER

Sık sık Ankara'ya gittiğimizden ve çoğu zaman da kalabalık olduğumuzdan, gece kalacak yer sorunumuz hep olurdu. Sorun dediğimize bakmayın, öylesine dostlarımız vardı ki, her akşam Otel Muazzam'a gelip, "Hadi bize gidelim, otelde kalmayın." diyerek çantamıza yapışırlandı. Ve evlerine gittiğimizde, karşılaştığımız sıcak ilgi tüm yorgunluğumuzu unuttururdu. Yine birçoğumuzun yakın akrabaları vardı ve onlarda konuk olurduk.

Bizleri konuk edenler arasında hiçbir akrabalığımız olmayan bir aile vardı ki, onları unutmamız mümkün değil. Bu aile daha önce İstanbul'da bir tutuklu yakınının komşularıydı. Eşini kaybetmiş ve üç çocuğu olan Fatma Hanım, her akşam gelir, otelden altı-yedi kişi alıp evine konuk olarak götürürdü. Dönüşte, ikram ettiği güzel yemekler ve yatırdığı güzel, rahat yataklar sohbet konumuz olurdu. Yine böylesi ziyaretlerden birinde sekiz kişi gitmiştik. Hava soğuk mu soğuktu. Bizlere akşam sıcak bir odada, köy ekmeğiyle birlikte erişte ve köy yoğurdu yedirmişlerdi. En güzeli de sıcak insanlar arasında olmamızdı. O gece güzel güzel sohbet etmiş, çok da gülmüştük. Tüm evi bize açmışlardı. Ertesi gün öğrendik ki, yeni evli olan oğluya gelini kalmak için başka bir yere gitmişler; yataklarını bize bırakmak için.

Güler Tanyolaç, her zaman evini bize açan, kalmamızı isteyenlerdendi. Üç kişi olarak gittiğimiz bir gece, hem kendi yataklarını, hem de kayınvalidesinin yatağını bize vermişlerdi. Küçük kızını büyük kızına göndermiş o gece. Onlar nasıl yatmıştı bilemiyorum. Akşam yemeğini birlikte yedik; sabah da kahvaltı yapmadan bırakmamıştı.

SHP'de sekreterlik yapan Necla Hanım'la partiden tanışıyorduk. Gittiğimizde parti binasında sandviç ikram ederdi. Evine davet etmiş, bir gece de onda kalmıştık. Çok candan ve sıcak bir insandı. Ama köpeğinden çok korkmuştuk. Yalnız yaşadığı için evinde köpek besliyormuş.

Jülide Gülizar da her zaman için evinin bir odasında bizim kalabileceğimizi belirtmiş ve sıcak ilgi göstermiştir.

Erbil Tuşalp'in evi zaten bize her zaman açıktı. Herkes bizlere aynı davranmıyordu elbette. Nasıl ki, farklı yerlerde farklı olay ve insanlarla karşılaştıysak, konaklama ilişkilerinde de olumsuz örnekler yaşadık.

Ölüm Orucu döneminde Şerafettin Elçi'yle telefonda görüştük. Bürosuna gittiğimizde bizi evine davet etti. İki kişiydik, öğle yemeği yedik. Bizlere hak verdiğini, inandığını belirtti. Bir de "Arizona Karıncaları" hikayesi anlattı. Daha sonraki bir görüşmemizde "En zor dönemde, herkesin kabuğuna çekildiği günlerde, insan haklarını sizler savunuyorsunuz." demiş şunu eklemişti; "Önemli olan demiri sıcakken tutmaktır, sizler demiri sıcakken tutunuz. Cesaretinize hayranım. " Şerafettin Elçi'nin bu yakınlığını hanımında bulamadık. Bir telefon görüşmesinde iki hanım kalıp kalamayacağımızı sorduğumuzda, "Yerimiz yok." diye reddetmişti. Ama olsun!..

Misafir sevmeyenlerden biri de Kamer Genç'in hanımıydı. Kamer Genç'i Danışma Meclisi'nden tanırdık. Ve o da Otel Muazzam'da kalırdı zaman zaman. Bu nedenle sık sık görüşme imkanımız olurdu. Seçim sonrası, 1985'te, yine iki kişi Ankara'ya yeni milletvekilleriyle tanışmak, sorunlarımızı anlatmak ve tutuklu yakınlarının hazırlayacağı bir panele konuşmacı olarak katılmalarını istemek için gitmiştik. SHP Genel Merkezi'nde görüştüğümüz milletvekillerinden biri de Kamer Genç'ti. Gece kalmamız gerektiğinden evini aradık. Hanımı "Yerimiz yok, yatağımız yok." dedi. Hayret ettik. Anadolu insanı olacak da, iki kişiyi yatıracak yeri olmayacak! Akşam bir kere daha arayıp iki hanım olduğumuz için otelde kalamayacağımızı, zor durumda olduğumuzu söyledik. İnadını kıracaktık onun. Telefonla görüşmemizde, önce ikimizin tek yatağa yatabileceğini, daha sonra da gerekirse sabaha kadar yatmadan oturabileceğimizi belirtmiştik. Bizi reddeden hanımı ve evini gerçekten merak eder duruma gelmiştik. Yine aynı şeyleri sıraladıktan sonra kafamıza vurur gibi "gelin" dedi, Biz de gittik.

Evleri hiç de küçük değildi. Kapıda çok soğuk karşıladı. "Kamer'e söyleseydiniz, sizi otele gönderseydi. zaten Kamer köyden gelenleri otele gönderir." deyince doğrusu çok utandık. Onun adına utandık. Sevim Hanım üstelik öğretmendi.

O gece çok soğuktu. O soğuk, Sevim Hanım'ın soğuk tavrıyla birleşince, evi daha da soğuk yapmıştı. Gece yatağa üzerimizdekilerle girmek zorunda kaldık. Sabah yüzümüzü bile yıkamadan evden çıktık.

BÖLÜM 10 DOKTORLAR VE TABİB ODALARI

12 Eylül döneminde, toplumun diğer kesimlerinde olduğu gibi, doktorlarda da kendi kabuğuna çekilme ve bir içe kapanıklık oldu. Bir kısım doktorun, özellikle cezaevlerindeki işkenceye ya bizzat katıldığını ya da seyirci kaldığını gördük. İşkence yapıldığı ve işkence izleri olduğu halde "İşkence yapılmamıştır." şeklinde rapor düzenleyenlerin sayısı hiç de az olmadı. , "Şüpheli ölümler de hep 12 Eylül yönetiminin yanında olundu. Cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülerin hastalanması karşısında müdahale etmeyen, sessiz kalan az değildi. Hipokrat yeminiyle mesleğe giren bu insanlar, "insan sağlığını her şeyin üstünde tutma" görevini unutmışlardı. Öyle ki, çeşitli dergilerde işkenceci olanların bir kısmının isim listeleri bile yer aldı.

Turan İtil ve Ayhan Songar da birer "doktor"du. Hem de profesör!

1985 yılında bu olayları İstanbul Tabip Odası'na götürmek için önce Tabip Odası Genel Sekreteri Necat Yazıcıoğlu ile görüştük. Necat Bey tok sözlü ve tipik Adanalıydı. Kendisine gitmemize çok sevindi ve bizi sıcak karşıladı. "Dört yıldır uyuyorduk, bizi siz uyandırdınız, teşekkür ederiz." dedi. Bizi hanımıyla da tanıştırdı.

Ertesi gün Tabip Odası'na gittik. Necat Bey, Yönetim Kurulu'nun toplanmasını sağlamıştı. Hepsi iyi karşıladılar. Yönetim Kurulu Başkanı Tarık Bey, bizi dinledikten sonra, çok üzüldüğünü, bunların unutulamayacağını söyledi. Biz de Tabip Odası'nın üzerine düşeni yapması gerektiğini belirttik.

30 Eylül 1985 tarihinde, Sağlıkçılar Askeri Cezaevi'nde koşullara düzenlenen bir operasyonda, burnu kırılan, dayak yiyen tutuklularla ilgili bazı raporları ve ailelerin vermiş olduğu dilekçeyi götürdük. Bazı doktorlar hakkında Tabip Odası'na suç duyurusunda bulunduk. Daha sonra aynı sorunları Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi'ne ve Ankara Tabip Odası'na da ilettik. Çok yararlı oldu. Cezaevinde görev yapan doktorların görevlerini yapmadıklarını, hastalarla ilgilenmediklerini anlattık. Operasyonlara, işkencelere katılan doktorların bulunduğunu söyledik, isimlerini verdik.

Aynı sorunları Dünya Sağlık Örgütü'ne, Dünya Hekimler Birliği'ne ve Nükleer Araştırmaya Karşı Hekimler Birliği'ne de iletmek istedik. Nükleer Araştırmaya Karşı Hekimler o tarihte ödül almışlardı. Bazı belgeleri ekleyerek birer mektup yazmamız gerekiyordu. Dünya Sağlık Örgütü'nden bir yetkiliyle yaptığımız görüşmede, belge ve mektuplarımızın İngilizce'ye çevrilerek gönderilmesi halinde daha çabuk inceleneceği söylendi. Sonuç olarak, belge ve mektupların İngilizce, Fransızca ve Almanca'ya çevrilmesi gerekiyordu. Bu işi Tabip Odası Bülten Yayını'nda görevli Stajer Dr. Faik Biçer üstlendi. Çok memnun olduk. Onbeş gün sonra bitirebileceğini söylemişti. Onbeş gün geçti, bir on beş gün daha zaman istedi. Derken aradan tam altı ay geçti. Bir de baktık, belgelerimiz verdiğimiz gibi, tek bir sözcüğü bile çevrilmeden bize geri geldi. Böylece altı ay kaybımız olmuştu. Sevgili hekimimiz şimdi ne yapıyor, bilemeyiz ama bize ve çocuklarımıza, insan sağlığına altı ay kaybettirmeye hakkı var mıydı? Çok üzümüştük. Kandırılmıştık. Daha sonra, kısa zamanda üç dile de çevirerek yerlerine gönderdik. Hem de elden. Gönderdiğimiz kuruluşların sonradan verdiği cevaplardan, belge ve mektuplarımızın yerlerine ulaştığını anladık. Bize teşekkür ettiler.

Ankara Tabip Odası sorunlarımızla her zaman ilgilendi. Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi de öyle. Nusret Fişek, Kazım Türker ve İstanbul Tabip Odası Genel Sekreteri Necat Yazıcıoğlu TAYAD tarafından düzenlenen panele konuşmacı olarak katıldılar.

BÖLÜM 11 HZİ VAKFI VE AİLELER

HZİ (Hafize Zekeriya İtil) Vakfı'nın cezaevlerindeki mahkumları kobay olarak kullandığını duyup, okuduğumuzda tüylerimiz diken diken olmuştu.

HZİ Vakfı, 1 Ocak 1971 tarihinde Prof. Dr. Psikiyatr Turan İtil tarafından İstanbul Gayrettepe'de kurulmuş bir "sağlık merkezi"ymiş ve bunun yanında çeşitli alanlarda poliklinik çalışmaları da yapıyormuş.

Vakfın en önemli araştırmalarının arasında "12 Eylül öncesi anarşik olaylarla ilgili tıbbi ve sosyolojik analiz"ler var...

Hemen Nokta Dergisi'nden bu diziyi hazırlayan ve kobaylarla görüşen Semra Somersan'ı aradık. Önce çekindi, daha sonra kim olduğumuzu öğrenince bizimle görüşmeyi kabul etti. Nokta Dergisi'ne gittik. Üç kişiydik. Yanımızda bir de, babası idamla yargılanan sekiz yaşında bir kız çocuğumuz vardı. Çocuğun olması ve de gidip Somersan'ı iki yanağından öpmesi rahatlatmıştı onu. Somersan, Turan İtil dosyasıyla ilgili tüm bilgi ve belgeleri bize verdi. Biz de, cezaevlerindeki yakınlarımızdan bu konuda edindiğimiz bilgileri kendisine ulaştıracağımıza söz verdik. Daha sonra birçok konuda yardımcı oldu bize.

Sağmalcılar Cezaevi'nde yatan bir oğlumuz, eşine yazmış olduğu bir mektupta şöyle diyordu: "İtil olayı var ya. Bizi bir dönem Adli Tıp'a Prof. Ayhan Songar'a götürmüşlerdi. Sanırım bilgin vardır. Biz herhangi bir müdahaleyi kabul etmemiştik. İki hafta önceki Cumhuriyet'in Siyaset '85 ekinde bir rapor yayınlamıştı. Adli Tıp'ın bu tür faaliyetleriyle ilgili bilgiler veriyormuş. Bir ara bir dava açmayı düşündüm. Ama öyle kaldı. Bizi(on kişi) Metris'ten Sıkıyönetim Adli Müşavirliği kararıyla götürmüşlerdi. Cezaevi ve Adli Tıp kayıtlarında giriş ve çıkışlarımız bellidir. O zaman araştırmanın neye hizmet edeceğini sadece yorumlamıştık. Ama şimdi, basından çıkardığımız göre kobaylık için olduğu ortaya çıkıyor. Düşün, Hipokrat yemini etmiş bilim adamı geçinenlerin insan sağlığına verdikleri değeri ve yaşadığımız koşullar. "

Kafamızda birtakım soru işaretleri belirmişti. Cezaevindeki evlatlarımıza götürdüğümüz ilaçlar, cezaevi idaresi tarafından kutusundan çıkarılarak verilir. Yine bu ilaçlar ya zamanında tutuklulara verilmez ya da kısıtlama yapılırdı. içimize kuşku düşmüştü.

Hemen gerekli yerlere dilekçeler yazdık. Başbakanlık ve Genelkurmay Başkanlığı, Sağlık, Millî Savunma, Adalet ve İçişleri Bakanlıklarına dilekçe ve mektuplar gönderdik. Ankara'ya giderek ilgili yerlere dilekçeler verdik.

Yeni Gündem Dergisi, haberi "Tutuklu Yakınları, HZİ Vakfı ve Bir Dilekçe" başlığıyla vermişti. Dilekçemiz özetle şöyleydi:

"Yüksek Adalet İşleri Komisyon Başkanlığı'na

Son günlerde kamuoyunu oldukça meşgul eden Turan İtil ve HZİ Vakfı olayının, detaylı ve ispatlayıcı bir açıklamasının yapılmasını merakla bekliyoruz. Sorun, bir haber, bir röportaj olmaktan çıkmış, topluma sürülen kara bir leke olmuştur.

Bizler Turan İtil'le "kanbağı" araştırmasında tanıştık. Bu araştırma ve incelemeler sonucunda, biz ana babaları, tutuklu yakınlarını, yüzyıllardır toplumları bizzat ilgilendiren, düşünce özgürlüğünü yerleştirme kavgasının faileri yaptık.

Yakınlarımızın cezaevlerinde, haberi olsun olmasın, kobay olarak kullanıldıklarından şüphe ediyoruz. İlaçlarda yapılan kısıtlama, ilacın kutuyla verilmemesi(...) Evet, biz böyle huzursuzken, ilgililerden Turan İtil ve HZİ Vakfı hakkında açılan soruşturmaların daha derinleştirilerek, kısa sürede sonuçlandırılmasını dileriz."

BÖLÜM 12 GELEN HEYETLERLE GÖRÜŞMELER

12 Eylül ve onun sivil uzantısı olan Özal iktidarı döneminde, insan hakları savunucusu olup, ülkemize inceleme, araştırma yapmak için gelen herkesle, her heyetle görüştük. Türkiye'de olup bitenler, yurtdışından ülkemizde inceleme yapmaya gelen her kesimden insanı ilgilendirdi. Yazarından doktoruna, hukukçusundan papazına kadar... Çeşitli ülke TV'leri ülkemizdeki gelişmelerle ilgili olarak programlar yaptılar.

Uluslararası Af Örgütü'nden, Avrupa Parlamentosu'ndan, NATO Kuzey Atlantik Asamblesi'nden, Helsinki İzleme Komitesi'nden gelenlerle ayrı ayrı görüştük. Hepsiyile yazıştık, telefon görüşmeleri yaptık, sürekli bilgi ve belge verdik. Bu bilgi ve belgeleri zaman zaman diplomatlar ya kendileri götürdüler ya da gerekli yerlere ulaştırdılar.

İdam cezasının kaldırılması için yürüttüğümüz kampanya sırasında topladığımız imzaları Af Örgütü'ne de gönderdik. O dönem Türkiye Sorumlusu Anne Burley'di. Sürekli görüşüyorduk. Öyle ki, görüşmek için birçok kez evlerimize gelmiştir kendisi. Gözaltına alınmalarla ilgili çok yardımları oldu.

Anne Burley, Sultanahmet Cezaevi önünde bir görüş yasağında, subay ve askerler ile tutuklu yakınlarının tartışmalarına ve bizlerin cezaevi karşısında bulunan kahvehaneden nasıl dışarıya çıkarıldığımızı tanık olmuştur. Tabii, bizim nasıl direndiğimize de... Sadece onlar değil, tanık olanlar, o sırada o çevrede bulunan turistler de tanığı oldular gelişmelerin.

Türk hükümetinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne şikayet edildiği zaman, bazı temaslar için Türkiye'ye gelen heyetle de görüştük. Görüşmemiz Kent Otel'de olmuştu. Kendi odalarının dinlenebileceğini düşündüklerinden, bizimle görüşmelerini yemek salonunun boş masalarında yaptılar. Kendilerine işkenceleri anlattık, örnekler verdik. Çok fena olmuşlar, heyette başkan durumunda olan kişi "Olamaz, bu kadar insanlık dışı olay olamaz." demişti. Verdiğimiz belgeleri değerlendireceklerine söz verdiler, sözlerinde de durdular. Onlarla da yazıştık.

Fransız avukatlar grubu geldi. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda bulunduğumuz takdirde bizi savunabileceklerini söylediler. Adres ve telefon numarası bıraktılar. Dışarıda savunmamızı üstlendiler.

Belçika Dışişleri Bakanı ile de görüşme imkanımız oldu.

Alman Yeşillerle görüştük, yazıştık.

İngiliz gazeteci-yazar Jane ile de tanıştık. 12 Mart döneminde yapılan işkenceleri anlatan bir kitap yazmıştı. Ve 12 Eylül'de yapılanlar ile ilgili de kitap yazmayı düşünüyordu. Kendisine yardımcı olduk. Daha sonra böyle bir kitap yazdığını da öğrendik.

Yabancı Heyetlerle Görüşmelerimiz

Ajan Filmlerine Taş Çıkartacak Nitelikteydi

Türkiye'ye gelen yabancı heyetlerle, yabancı ajans görevlileriyle sürekli görüşmelerimiz olurken, birçok polisiye önleme de dikkat etmek gerekiyordu. Cezaevlerinde olan biteni bilmek, öğrenmek, onlara bunları aktarmak, onlar aracılığıyla dünyaya duyurabilmek bizim görevimizdi. Fakat o süreçte büyük bir baskı vardı ve tüm bu görüşmelerin hem onlar hem de bizim açımızdan gizli yapılması gerekiyordu.

Yine böyle bir kişiyle görüşmek, elimizdeki bilgileri, çeşitli dokümanları vermek gerekiyordu. Bir ailenin evinde görüşecektik. Ama oraya nasıl gidilecekti? Gelen yabancı kişiyle birbirimizi tanıyamıyorduk bile. Güvenlikli bir buluşma sağlamalıydık. Daha önceden tanıdığımız bir yabancı ajans muhabiri buluşmayı ayarlayacaktı. Buluşma ayarlandı.

Tanımadığımız bir kişi ile şehrin ana merkezlerinden bir yerde buluşacaktık. Bunun için, aramızdaki ilişkiyi sağlayan muhabir vasıtasıyla her iki tarafta da bir işaret olmasına karar verdik. Karşılıklı tarifler verildi. Ve o gün tam saatinde buluşma yerine gittik. Ama o yere gidene kadar, izlenip izlenmediğimizi anlamak için saatlerce dolaşmak zorunda kaldık. Buluşma yerine vardığımızda, bize tarifi verilen kişinin karşıdan geldiğini, daha önce kararlaştırılmış işareti taşıdığını gördük. O da bizi tanımış olmalıydı. Yanından geçerken gözlerimizle hafifçe, "tamam" anlamında işaretledik. O da durmadan yanımızdan geçti. Belli bir yerden tekrar geri dönüp geldik, O da gelmişti. El sıkıştık ve birlikte gideceğimiz eve doğru yola koyulduk.

İki anne yolda giderken birbirimize bakıp gülüyorduk. Herhalde bu yaşımızda ancak filmlerde gördüğümüz türden bir olayın kahramanları olmak garibimize gitmiş olmalı ki, yaşadıklarımız bizi güldürüyordu.

BÖLÜM 13 AYDINLIKÇILARA ARAMIZDA YER YOKI..

Hatırlayabildiğimiz kadarıyla, çocuklarımızın yaptığı Ölüm Orucu'ndan kısa bir zaman sonra, bir hanım, telefonla biz tutuklu ailelerini aramıştı.

Telefonda, cezaevinden yeni çıktıklarını, bizlerle yeni bir şeyler yapmak istediklerini, bu nedenle de görüşmek istediklerini söylemişler. Telefonla görüşen ana boş bulunup evinin adresini vermiş. Bir de telefon numaramızı nereden bulduğunu sormuş. Numaramızı, iyi niyetli, dış basında çalışan bir hanımdan aldığını söylemiş. O hanıma da bize söylediklerini söylemişler.

Neyse telefon konuşmasını yapan ana, durumu bize de bildirdi. Birkaç kişi eve gittik. Evde, yeni tahliye edilmiş bir oğlumuz da vardı.

Geldiler. Gele gele kimler geldi biliyor musunuz' Fatma Yazıcı ile Yaşar Gömeç.

Kendilerini tanıttılar. En masum tavırlarını takınmışlar, habire anlatıyorlardı.

Onlar da bizim çocuklarımız kadar işkence görmüşlerdi. "Hepimiz aynı şeyler için mücadele ediyoruz. Bundan sonra birlikte mücadele edelim." diyorlar, herşeyi kendilerine anlatmamızı istiyorlardı. Neler yapmamız gerektiğini bize söyleyeceklerdi. Gerekirse bize öncülük bile edebilirlerdi. Yeter ki, biz onlara bilgi ve belge verelimdi. Hatta yaşadıklarımızı, anılarımızı anlatırsak kitap bile yazabilir, içeriden gelen mektupları da verirsek, belge olarak kullanırlardı. Yazar arkadaşları Osman Şahin, hemen kitap yazmak için hazırmiş. İstersek, o anda telefon edip yanımıza çağırabilirlermiş...

Saatlerce oturdular. Daha bir sürü şey anlattılar. Bulduğumuz evin oğlunun cezaevinden ailesine yazdığı mektupları, babası okuyunca, neredeyse elinden kapacaklardı.

"Bakin" dedik, "Sizlerin kimler olduğunuzu öğrendik artık. 12 Eylül öncesi tüm devrimcileri, ilericileri ve demokratları nasıl ihbar ettiğinizi de biliyoruz. Şimdi sıra bize mi geldi"

"Yaşadıklarımıza ve anılarımıza gelince, bırakın da o anıları yaşamış olan bizler yazalım. Hatta bu görüşmemizi de, sizleri de anlatalım. Doğu Perinçek'in 12 Eylül mahkemelerinde söylediklerini, 12 Eylül yönetimine destek ve yardımcı olmak için neler yaptığını, kısaca tüm muhbirlik ve karşı-devrimci faaliyetlerini de yazabiliriz. "

Daha birçok şey söylememize rağmen, o kadar pişkindiler ki, sıkıldık, rahatsız olduk.

Daha sonraları, bizim dışımızdaki ailelerle ilişki kurdular. Onların arasında da birçok sürtüşme çıktı; birbirlerini suçladıkları zamanlar oldu. Ama dedik ya, pişkinlikleriyle, yüzsüzlükleriyle ve herşeyden önemlisi de, ilişkide oldukları ailelerin ve çevrelerin bunlara taviz vermeleriyle aralarında yer edebildiler.

Lütfü Oflaz'la kendisi cezaevinden çıktıktan sonra, bir tutuklu yakını vasıtasıyla tanıştık. Çok ilginç biriydi. Cezaevine hasbelkader girmiş ve çok kısa bir süre sonra da tahliye edilmişti. Aydınlıkçıydı... Lütfü Oflaz, kendisi anlatır ve anlattıklarıyla övünür, kendisini kahramanmış gibi hissedirdi.

Tanıştık demek yanlış olur, sanki yapıştı bizlere. Ankara'ya gittiğimizde onu aramıyoruz diye kendi kendine gücenir, kapris yapardı. Kendisine öylesine payeler biçiyordu ki, şaşırılmamak elde değil. O olmasa gazeteler bizimle ilgili tek bir haber yazmamış. Oysa bizim de her gazetede tanıdığımız vardı ve O'na hiç ihtiyacımız yoktu.

İstanbul'a sık sık gelir, bizimle görüşmek istediğini söyleyip dururdu. Bu durum bir süre böyle devam etti. Gazetelerde de ilginç haberler yer aldı. "Tek kişilik Af Örgütü", "Türkiye'nin Walessa'sı" diye söz ettirdi kendisinden. Öyle ki, tutuklu yakınlarının iki milyona yakın mektup gönderdiği bile yazılıyordu. Oysa biz biliyorduk ki, ona bir tek mektup bile gitmemişti. Gazetelerde tanıdığı arkadaşlarına kendisi yazdırıyordu bu haberleri.

Gittiği evlerde de ilginç şeyler yapıyordu. İlgimizi çektiğinden, gittiği evlere biz de kalabalık olarak gidip amacını anlamaya çalışıyorduk. Kaldığı her evde bir diş fırçası bırakır ve "yine geleceğim" derdi. "Fazla kap kaçağınızı ayırın, giysileri hazırlayın, ben onları bazı yerlere göndereceğim. " ya da "Göndereceğim adamları evlerinizde konuk edin, saklayın. ", "Benden habersiz bir iş yapmayın." vb. türden şeyleri söylemekte hiç çekincesi yoktu. Öylesine de meraklı biriydiki, bizimle ve çocuklarımızla ilgili herşeyi öğrenmek istiyordu. Bunu elde edemiyordu tabii. Çok da şüpheli olduğunu belirtmiyiz. Kendi aramızda bir şey konuştuğumuzda bile dikkat kesilir, bununla da yetinmeyip, "Ne konuşuyorsunuz?" diye sorabilirdi.

Bizlerle böylesine ilgili olduğuna bakmayın. O bizlerin ve çocuklarımızın haklarını almasını, mücadele etmelerini kesinlikle istemiyordu. Çocuklarımızın ceza evinde olduğunu, yapacakları bir şeylerinin kalmadığını, herşeyin bittiğini anlatıp dururdu. Kısaca, bizler de umutsuzluk tohumlarının

gelişip güçlenmesini ve olaylara boş vermemizi istiyordu. Çocuklarımızı "eleştirir", bizlerden onları suçlamamızı beklerdi.

Hava atmayı da çok severdi. Kendi işleri için İstanbul'a geleceği zaman, telefon eder ve "Gelin beni karşılayın." derdi.

Oysa biz onu normal bir gazeteci sanmıştık. Yaptığımız her başvuruyu, gideceğimiz her yeri kendisine bildirmemizi istemişti. Bir süre sonra gerçekleri gördük, kendisiyle konuşup ondan uzaklaştık. İşlerimize burnunu sokmamasını istedik. Kendince kahraman olan bu kişinin, komplekslerini ve kaprislerini çekemez olmuştuk doğrusu.

BÖLÜM 14

ÇOCUKLARIMIZIN CESETLERİYLE KAZANILMIŞ ZAFERİN TAÇLANDIĞI GÜN

Tek tip elbisenin işi bitmişti artık. Zulüm direniş karşısında teslim bayrağını çekmiş, yasaklar kalkmıştı. Ve sonunda açık ziyaret gününe gelinmişti. Açık ziyaretin olacağını duyunca önce inanamamıştık bir türlü. Herkes birbirinin boynuna sarılıyor, sevincini açığa vuruyordu. Sonra hepimizi garip bir heyecan sardı. Doğru muydu 'Çocuklarımızla yıllar sonra kucaklaşıp, aramızda hiçbir engel olmadan mı konuşacaktık' Birbirimizi hiç görmeden geçen iki yıldan sonra bu günlere gelmiştik.

Açık görüş günü yaklaştıkça heyecanımız daha da artıyordu. Sonunda o gün geldi. 23 Nisan 1986. Kapıda sabahın erken saatlerinden itibaren toplanmaya başlamıştık. Herkes birbirini arayıp buluyor, geniş bir topluluk oluşturuyorduk. Biz heyecandan yerimizde duramıyorduk ama tek tip elbise giymiş, daha önceleri çocuklarının üzerindeki mavilerle görüş yapmış ailelerde garip bir burukluk vardı. Nasıl olmasın ki, aynı hakları bizler zulmü yenerek kazanmıştık, onlar ise zulme yenilerek... Biz çocuklarımızla övünüyorduk. Ya onlar'..

Ailelerin birçoğu sevinç, heyecan karışımı bir duyguyla ağlıyordu. Bunun üzerine toplandık. Bir karara vardık: Çocuklarımız bizi ağlar görmemeliydiler. Onları üzme hakkımız yoktu. Evet bunlar sevinç gözyaşlarıydı ama yine de ağlamayacaktık. "Ağlayacak olan burada ağlasın, sonra içeri girsin." dedik.

Çiçeklerimiz elimizdeydi. En çok da kırmızı karanfillerimiz... Biz bugünleri dört karanfilimize borçluyduk. Nasıl unuttuk onları. Onlar bu zaferlerinin taçlandığı günde yine aramızda olacaklardı.

Ve o an... Görüşün yapılacağı havalandırmaya giriyoruz. Müthiş bir duyguydu yaşanan. Gözlerimiz tek tek çocuklarımızı göremiyordu; başımızda duranlar gülen gözleri, olağanüstü neşeleryle birer kor parçasıydılar sanki. Apolar, Haydarlar, Fatihler, Hasanlar karşımızda dimdik duruyorlardı. Bir anamız dayanamadı, hıçkırarak ağlıyordu. Oğlu değil bir başka oğlumuz yakaladı onu, sarıldı boynuna ve bir kenara çekip "Anacığım ağla, doyasıya ağla ve oğlunun yanına sonra git." dedi. O da öyle yaptı. Oğlu onunla karşılaştığında sadece gülen gözlerini görüyordu.

Evet kazanmıştık. Evlatlarımız ve biz kazanmıştık. Binbaşı Muzaffer Akkaya, ziyareti videoya alıyordu. Yenildiğini belgeliyordu herhalde. Zulüm ve zulmün Metris temsilcileri yenilmişlerdi.

Yaşamım boyunca bu denli gururlandığım, heyecanlandığım başka bir günü hatırlamıyorum.

BÖLÜM 15 TAYAD VARDI ARTIK

Sonunda TAYAD'ı kurduk. Kurduk dedimse herşeyiyle faaliyete geçmiş değildi tabii. Tüzel kişilik kazandı, ancak dosyalar "inceleme"deymiş... Ne olursa olsun başardık bu işi biz. Sorun, bir yerde bu işe karar vermek ve ilk adımı atmaktı ve onu da atmış olduk. Bu işe soyunurken kendi aramızda çok tartışmış, nelerle karşılaşabileceğimizin hesaplarını yapmıştık. "İnceleme" de olasılıklar arasındaydı.

Bundan böyle, görev ve sorumluluklarımızın artacağını da biliyorduk. Ama, şöyle bir geriye baktığımızda, bunun üstesinden geleceğimize olan inancımız daha da artıyor, pekişiyordu. Ne zor günler aşmıştık. Bu zorluk sadece 12 Eylül'ün toplum kesimleri üzerinde estirdiği baskı, terör ve yasaklar değildi. Bunun yanı sıra bizlerin, yani ailelerin mevcut yapıları da zorlukların diğer yanını oluşturuyordu. En başta birçok aile devlet güçleriyle ilk kez karşı karşıya geliyor, onlardan yapılan haksızlıklara son verilmesini, kendi haklarını istiyordu. Mevcut uygulamalara karşı koyuyordu, koyması gerekiyordu. Ve bu tavırları hep zorla, tehditle engellenmek isteniyordu. Bunu aşmak gerçekten güçtü... Ama biz bunda da başarı sağladık, çekinmeden yetkililerden haksızlıkların durdurulmasını istedik.

Bende artık alışkanlık haline gelmişti. Geceleri yatağıma girdiğimde, özellikle o günkü veya o günlerdeki uğraşlarımızı düşünür, neler yapmamız gerektiğine kafa yorardım. Ama, bir de bakarım ki, geçmişe dönmüşüm; geçmişe kıyaslamalara başlamışım. Bundan sıyrılıp yaşanan güne gelmekte pek zorluk çekmedim, ama bazen zorlandığım da olurdu. Özellikle de cezaevlerinde açlık grevi, operasyon varsa, ne yapmam, ne yapmamız gerektiğine fazlaca kafa yorardım. Bazen ben de şaşardım bu duruma; "Ne kadar da hassaslaşmışım, dünyanın bilmem neresindeki olay beni etkiliyor." diye düşünürdüm. Günlerce ev sorunlarını, aile ilişkilerini düşünmediğimi hatırlar, eski hassasiyetimle kıyasladığımda değiştiğimin farkına varırdım.

Uzun zamandır faaliyetlerimizin bir dernek çatısı altında yürütülmesinin gerekliliğini tartışmış ve bu konuda hemen herkes hemfikir olmuştuk. Ama benim de kurucular içinde yer almam söylendiğinde, yine de bir hoş olmuştum. Bendeki bu değişikliğin nedeni çekincelerim olduğundan değildi. O gün akşam olup da evime gelene kadar, kafam hep dernekle meşguldü. Yürürken olsun, değişik sohbetlerde olsun, sık sık dernekte yöneticilik aklıma takılıyor, bazen anlık da olsa çevremle ilişkilerim kopuveriyor, mevcut ortamdan uzaklaşıveriyordum.

İlk tanışların arasında biri var ki, onu hiç unutmam. Unutmak mümkün değil, Çünkü artık sürekli birlikteyiz, aynı amaç uğruna mücadele ediyoruz. Bugün ne de kolay söyleyiveriyorum "aynı amaç için mücadele", veya "mücadele" kelimelerini. Oysa o ilk günü ve o ilk dönemi hatırladığımda, bu sözleri söyleyebilmem, benim için pek o kadar kolay olmamıştı.

O, yaptığı her işin, ondan sonra yapılması gerekenlerin bilincindeydi. Bizlere hemen her konuda yol gösterir, gerçekleri görmemizi, kavramamızı sağlamak için olağanüstü çaba harcardı. Cezaevinde açlık grevi mi varmış, baskı mı varmış, yasaklar mı artmış... Nerelere müracaat edileceğini, nerelere gitmemiz gerektiğini söyler, neler yapabileceğimizi tartışırır, bir karara varır ve yapardık. O, yapılanların, yapanların en önünde olurdu... Bugünlere gelmemde büyük etkisi oldu O'nun. Sadece benim mi? Tabii ki hayır. Birçok aile için geçerli bu durum. Ondaki fedakarlığı, cesareti, Çalışkanlığı ve birçok olumlu özelliği kendimde ve çevremdeki insanlarda görebiliyorum artık. Yılmadan, sabırlı bir uğraş içinde olmuştur hep. Genç, çocuk, yaşlı demeden herkesin her türden sorunuyla ilgilenmeyi alışkanlık haline getirmişsek, yine O'nun etkisi büyüktür.

Horlanmaya, itilip kakılmaya, coplanmaya, polis izlemesine, gözaltılara, işkence ve hakaretlere de "alıştık". Bunlara alışmak mümkün değil, aksine bunlara karşı koymayı, her türlü olumsuzluğa rağmen yapmamız gerekenleri yapmayı öğrendik. Çünkü bu uygulamaları bize reva görenler istiyorlardı ki, yarattıkları korku ortamından bizler de korkalım, tüm toplum korkunun esiri olsun!..

12 Eylül öncesi devletin polisini ve ordusunu tanırdım. Örneğin polisin bugün filmlerde gösterilen "baba polis, baba komiser" olmadığını bilirdim, ama 12 Eylül sonrası bana ve çevremdekilere yapılanları gördükçe, duydukça onun işlevini daha bir kavradım. Askeri de tanırdım ve daha çok "dış düşman"a yönelik olduğunu sanırdım. Oysa gerçek daha farklıymış, 12 Eylül'ün uygulayıcılarıydılar, her yerde karşımıza çıkıyorlardı. Yolda, işte her yerde onlar vardı. Cezaevlerinde işkencenin de uygulayıcısıydılar... 12 Eylül sonrası, herşeyi daha da belirginleştirdi. Meğer hepsi bize karşıymış... Gerçekler okuyarak veya birisinin anlatımıyla da kavranabilirdi ama bizler yaşayarak, hem de gün gün yaşayarak öğrendik.

Cezaevindekiler işkence yapılmasın, insanca yaşayalım diye açlık grevleri yapıyorlar; bizler

dışarıda sesleri oluyoruz diye bizlere de saldırıyorlardı. Başlangıçta bunları fevri davranışlar, "kötü yöneticilerin, idarecilerin" uygulamaları sanıyorduk. Daha yukarı kademelere "şikayet" ettiğimizde gördük ki, tüm yapılanların sorumluları onlardı. Selimiye'ye sorunlarımızı anlatmaya gittiğimizde saldırıya uğradığımız gün, sıkıyönetim yetkilileriyle konuşmalarımızda takındıkları tavırları, devletin üst kademelerinde yer alan yöneticilerin çocuklarımıza yaklaşımını, hele Evren'in "Asmayıp da besleyecek miyiz?" sözlerini yorumlamak için ihtisas sahibi olmak gerekmiyordu...

Bunun az şey olduğu düşünülmesin. Devleti tanımam "suçlu"nun kim olduğunu da gösterdi bana. Oğlum ve oğlumun arkadaşları, yani cezaevlerine doldurulan binlerce devrimci, ilerici, yurtsever suçlu değildi, suç işlememişti. Asıl suçlular, cezaevlerine doldurdukları çocuklarımıza yaptıklarıyla suçlarına suç katıyorlardı. Çocuklarımızın direnişi, bizlerin onlara dışarıdan desteği, haklıların en haklısıydı. Bu, geçeceği görenlerin, bilenlerin göreviydi ve bizler görevimizi yerine getirdik, bundan sonra da getireceğiz.

İlk dönemler bizlerin etkisinin olmayacağını düşünürdüm ben de birçok aile gibi. Ama bunun böyle olmadığını çok geçmeden anladım. Bizim oraya buraya koşturmamızdan, cezaevindekilerin sesi olmamızdan rahatsız oluyorlardı. Kamuoyu oluşturulmasını, yaptıklarının Türkiye'de ve dünyada duyulmasını istemiyorlardı. Bizlerin bu yöndeki faaliyetlerini engellemek için her yola başvuruyorlardı. Coplanıyorduk, gözaltına alınıyorduk, tehdit ediliyorduk, hakarete uğruyorduk. Yaptıklarının duyulmasını, yapılanlara kademiş gibi boyun eğilmesini istiyorlardı. Hiç kimse hakkını aramasın, ne verirlerse onunla yetinilsin istiyorlardı. İstemleri bitmiyordu bir türlü. Sessiz kalındıkça daha çok, daha çok istiyorlardı. Kısaca, kul-köle olursun istiyorlardı.

Elbette yapılması gerekenler vardı. Bunu da yaşayarak öğrendim. Karşı konulmalı, dur denmeliydi, en azından sessiz kalınmamalıydı!.. Biz de bunu yaptık, bildiğimiz, yapabildiğimiz kadarıyla tabii...

Ziyaret yok dediler, yasakladılar ama bizler cezaevleri önünden ayrılmadık, nedenlerini sorduk. Bununla yetinmedik, haksız olduklarını yüzlerine haykırdık, bundan vazgeçmelerini söyledik. Dilekçeler yazıp üst mercilere başvurduk; yanıt vermediler çoğu zaman. Savuşturmaya da çalıştılar. Yılmadık, umutsuzluğa düşmedik, daha üst mercilere başvurduk, belli başlı yerlerde protesto eylemleri gerçekleştirdik. Yönetimin gerçek yüzünü gösterdik. O işkenceciydi, baskıcıydı...

Uğraşlarımız sonuç veriyordu, etkili olabiliyorduk. Önemli olan, zamanında, en etkili eylemi yapabilmektir. Bazen basit bir eylem bile etkili olabiliyordu, yeter ki yöneticilerin yalan ve demagogilerinden etkilenmesin. Çabalarımızın en küçüğünün bile boşa gitmediğini görmek bizleri cesaretlendiriyor, daha fazlasını yapmak için kamçıliyordu adeta.

Bu süreç içinde, uygulanan baskılardan yılanlar da olmadı değil. İçeride ve dışarıda az karşılaşmadı bunun örnekleriyle... Öyle ki, birçok aile, cezaevi ve sıkıyönetim görevlilerinin etkisinde kalıp içerideki yakınlarından direnmekten vazgeçmesini istedi ve bizlerden koptu. Bazen de içerideki insanın baskı ve işkencelerden yılarak arkadaşlarından kopması, yakınına da bizlerden kopardı. Farklı türde gelişmeler de olmadı değil. Aramızdan içerideki yakınına zor günlerinden manen destek veren kararlı ana ve babalar da çıktı. Veya çocuğu tarafından ne yapması gerektiği konusunda bilinçlendirilip, daha sonra tekrar bizlere katılanlar da oldu. İçerideki çocuklarımızın ailelerini etkileyebilmeleri, bizlere nazaran daha kolay oluyordu. Başlangıçta çekingen de olsa, giderek bizlerle birlikte olabiliyor, aktif olarak çalışmalara katılabiliyorlardı.

Uzun ve kısa süreli pek Çok açlık grevi yaşandı; hepsinin bende ve birçok ailede izi vardır, anısı vardır. Ama 75 gün süren Ölüm Orucu'nun ve şehit düşenlerin etkisi apayrıdır. Ölüm Orucu benim siyasi asallaşmamın dönüm noktası oldu da denilebilir. En zor anlarımda, karşılaştığım zorluklarda cesaret kaynağı oldu Ölüm Orucu'na gidenler, şehit düşenler. Çünkü onlar özverinin, sınırsızlığın örneğiydi.

Ölüm Orucu'nun biz ailelere bir etkisi de örgütlü olmanın, örgütlü hareket etmenin gerekliliğini ve önemini kavratmasıdır. O nedenle TAYAD'ın Ölüm Orucu sırasında filizlendiğini söyleyebilirim.

Dernekleşme ile herşeyin halledileceğini, işlerin rayına gireceğini hiçbir zaman düşünmedik. Dernekleşme önemliydi ama asıl önemli olan görevlerin yerine getirilmesiydi mücadele edilmesiydi, mücadelenin boyutlarının yükseltilmesiydi!.. TAYAD'ı bir demokratik mevzi haline getirdiğimizde biliyoruz ki, görevlerimizi yerine getirmiş olacağız, bunun hazzını ve mutluluğunu yaşayacağız. Ama, biz yine biliyorduk ki, önümüze yine birçok engel dikilecekti, görevlerimizi yapmamız engellenmek istenecekti. Bunların bir kısmı "yasal", bir kısmı ise yasadışı olacaktı. Bunun göstergeleri de mevcuttu. Daha kurulmadan önce "gizli örgüt" olmakla itham ediliyorduk. Gerekece de çok basitti. Çocuklarımız bir siyasi davanın tutuklularıydılar ve başeğmezlikleriyle 12 Eylül'cülerin başını ağrıtmışlardı. Bundan da öte, 12 Eylül'cüler örgütlenmeye karşıydılar. Toplumun hiçbir kesiminin örgütlenmesini istemiyorlardı. Bunun için örgütlenmenin önüne birçok engel dikilmişti. Örgütlenenlerin de, kendi çizdikleri sınırlar

içerisinde gidip gelmeleri isteniyordu. Oysa biz, mevcut statüleri zorluyor, yıkıyorduk.

Her ne olursa olsun, haklılığımızın bilinciyle hareket ettiğimizde karşımıza dikilen engelleri bir bir aşacaktık. Bunu biliyorduk. Çünkü daha bilinçliydik, birçok şeyin daha çabuk farkına varabiliyorduk. Üstelik görevlerimizi daha rahat yapabileceğimiz örgütlü bir güç haline gelmiştik. TAYAD vardı artık. Bundan böyle kimse TAYAD'ın ve TAYAD'lıların devrimci mücadelede yer almasını engelleyemezdi. Bunu dost-düşman herkes görecek, anlayacaktı!..

BÖLÜM 16 ONURLARI ONURUMUZDUR

"Neredeyse doğacak olan güneşe benzer
bir dirim ışığı yüzlerinde
yeniden doğurmaya hazır cömertçe
yeni oğullar için mayalanmış yürekleri"

Öyle bir gece düzenlemeliydik ki, cezaevlerinde o güne kadar yaşanan baskı ve işkenceleri, cezaevi direnişlerini; inancı, kararlılığı ve zaferi anlatmalıydık. Direnenleri, evlatlarımızı getirmeliydik geceye, anlatmalıydı kendilerini; anlatmalıydı onları!..

Gecenin anlamı bizim için çok büyüktü; heyecanlı ve sevinçliydik!

Herşeyi en ince ayrıntısına kadar hesapladık. Yaşlısından gencine, kadınından erkeğine kadar hepimiz gecenin harika bir şekilde geçmesi için çalıştık, uğraştık. Baskıyı, coşkuyu, direnişi, başkaldırıcı anlatan türkülerimiz, marşlarımız; evlatlarımızın yaşadıklarını anlatan oyunlarımız büyük bir titizlikle hazırlandı. Gazetelere ilanlar verip, basın açıklamaları yapıldı.

Adı, "Onurları Onurumuzdur" olmalıydı. Geceye en iyi yakışan ad buydu.

14 Şubat 1987. Emek Sineması'nın salonu tika basa dolu. Salonda bini aşkın insan var. Oturacak yer bulamayanlar geceyi ayakta izliyorlar. Misafirlerimiz bizleri onurlandırmıştı: Bilgesu Erenus, Deniz Türkali, Ömer Özgeç, Mehmet Başaran, Celile Toyon...

Gözüne alınıp, işkence gören bir kadının yaşadıkları, duyguları Celile Toyon'un güzel oyunu ile salonu doldurdu, herkesi sarıp sarmaladı. Üç amatör tiyatrocunun oynadıkları oyunla, cezaevlerini getiriyor geceye. Bu oyunlar öfkemizi, kinimizi giderek artırırken, peşi sıra şiirlerle bezenmiş dia gösterileri bizleri, geceye katılanları iyice birbirine kenetliyordu. Folklor ekibimiz, sevinçlerle, coşkularla selamlıyordu geceye katılanları; içimizi kıpır kıpır etmişlerdi.

Metris Cezaevi'ndeki yaşamı ve baskılara karşı direnişi anlatan "Metris Marşı" ilk kez bu gecede ıslıkla söylendi. Cezaevini anlatan oyunumuzda ise, cezaevindeki yaşamın ve olanaksızlıkların örneklerini vermeye çalıştık. Cezaevindeki tüm kısıtlamalara ve engellemelere rağmen, büyük bir yaratıcılık örneği ile gerçekleştirilen, evlatlarımızın, tutukluların birbirleriyle haberleşme yöntemlerini canlandırdık. Yine aynı biçimde, koşullar arasındaki alışverişin nasıl olduğunu gösterdik.

Oyun sırasında ilginç bir gelişme oldu. Metris Cezaevi maketi kazayla sahneden aşağı düşünce, geceyi izlemeye gelenler arasında gülüşmeler ve espriler yaygınlaştı. Hepimiz "Gün gelecek, zindanları işte böyle yıkacağız." diye düşündük.

Cezaevinden gelen mesajların okunduğu anlar, bizi en çok duygulandıran anlardı. Bu mesajlarla evlatlarımızla tek vücut haline gelmiştik adeta.

Cezaevlerindeki direniş, Emek Sineması'nın salonundaydı şimdi. Hepimiz büyük bir coşku ve duygu yüküyle doluyduk. Aramızda ağlayanlar bile vardı. Ayıplamadık. Böyle bir ortamda gözyaşlarımızı tutmak gerçekten zordu. Ama biliyorduk ki, şimdi gözyaşı dökmenin değil, cezaevlerindeki direnişi dışarıya taşımanın zamanıydı. Mesajlar okunurken, hepimiz ayaktaydık. Sonunda büyük bir alkış koptu. Alkışlar bitmek bilmiyor, salon alkışla inliyordu.

Tepkimizi, öfkemizi, hincimizi, başkaldırımızı, alkışlar ve sloganlarımızla anlatıyorduk. "Onurları Onurumuzdur", "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek" sloganları salondan dışarı taşmaya başladı.

O gece, birçok insanla tanışmamızı sağlamıştı. Daha sonra derneğimize gelen birçok kişi bize olan yakınlıklarını anlatıp, gecemiz için bizi kutladılar.

"Emeklerimiz Özgür Olmalıdır" Sergisi

Diyelim ki hapisteyiz

Yaşınız da elliye yakın

Daha da on sekiz sene olsun

Açılmasına demir kapının

Yine de dışarıyla beraber yaşayacağız

İnsanları, hayvanları, kavgası ve rüzgarıyla

Yani duvarların arkasındaki dışarıyla

Yani nasıl, nerede olursak olalım

Hiç ölmeyecekmiş gibi yaşanacak

"Onurları Onurumuzdur" gecesinin üzerinden bir ay kadar zaman geçmişti. Cezaevlerinde üretilen şeylerin sergilenmesi düşüncesinden yola çıkarak, bir sergi açmayı kararlaştırdık. İlk kez böyle bir sergi açılacaktı ! ..

Cezaevlerindeki evlatlarımız, yaşadıkları bütün eziyetler, baskılar yanında "Yaşamak Direnmektir" diyerek, inadına bütün yaratıcılıklarını ortaya koymuşlardı. Çirkinliklerin ortasında güzelliği yaratmak erdemi, ancak bizim evlatlarımız, devrimciler için geçerli olsa gerek!..

Sergi öncesi geniş bir çalışma yaparak hazırlandık. Cezaevlerine mektuplar yazıldı. Düşüncemizi anlatarak, onlardan sergi için kullanabileceğimiz ürünlerini göndermelerini istedik. Bunların yanında, daha önce çeşitli ziyaretler sırasında ailelere gönderilen ürünler vardı. Onları da toplamaya çalıştık.

Bir süre sonra birçok ürünü bir araya getirmiştik. Şaşkındık. Kalemın, kağıdın bile çok görüldüğü koşullarda ortaya çıkan ürünlerin insanı şaşırtmaması mümkün değildi.

"Emeklerimiz Özgür Olmalıdır. " Sergimizin adı da buydu. Biz bu yolda bir adım daha atmıştık. Sergiye dışarıdaki aileler de katkıda bulunmuştu. Onlar da çeşitli el ürünlerini sergiye taşımışlardı. Biz de TAYAD'lı aileler olarak fularlar yaptık. Dört kırmızı karanfil ile süsledik fularlarımızı. Bu karanfiller, Ölüm Orucu'nda kaybettiğimiz dört yiğit evladımızı simgeliyordu.

Sergiye seramik vb. el ürünleri bayanlar koğuşundan geldi. O dönem erkek tutuklulara bu tip malzemelerin hiçbiri verilmiyordu.

Tahta mandaldan yapılan minyatür koltuk ve sehpaye, abajura kadar pek çok el ürünü bir araya gelmişti. Adli tutuklular da sergimizi duyarak el ürünlerini gönderdiler. Direniş şiirleri de vardı; çerçeveletip asmıştık. Heykel ve biblolar, tahtadan saz, boncuk işleri, tespih, değirmen, vazo vardı gelen ürünler arasında. Alçıdan, kilden seramikten değil, kibrit çöplerinden, tahta parçalarından, mukavvalardan, tutkaldan yapılmışlardı. Akla gelen, gelmeyen her türlü malzemenin ustaca bir araya getirilmesi karşısında insanın duygulanmaması düşünülemezdi.

İlk olarak sergimizi TAYAD'ın Aksaray'daki merkezinde, ardından da Ortaköy Kültür Merkezi'nde açtık. Gerçekten büyük ilgi gören sergiyi hemen her gün çok sayıda insan ziyaret etti. Sergi için geceli gündüzlü dernekte yatıp kalkıyorduk. Sergimizi daha sonra da Adana, Ankara ve Samsun'da açtık. Burada pek çok güçlkle karşılaştık. Polis, sergilerimizi açtırmamak için her yolu denedi, ancak başarılı olmadı. Hatta Adana'da sergimizi önce Adana'nın merkezinde bir kitap fuayesinde açacaktık. Fakat polisin buranın sahibi üzerindeki baskısından dolayı, önce anlaşmamıza rağmen fuayenin sahibi durumu anlatarak yeri veremeyeceğini söyledi. Daha sonra bir avukat bize bürosunu verdi. Sergimizi bu avukatın bürosunda açtık.

Mersin'de açmak istedik, ancak bütün çabalarımıza rağmen, izin alamadık. Ama biz bir gün emeklerimizin gerçekten de özgür olacağına yürekten inanıyoruz.

BÖLÜM 17

SORUNLAR CEZAEVİNDE

YAŞANDIĞINA GÖRE PROTESTOMUZ DA

CEZAEVİ ÖNÜNDE OLMALIYDI

Yine cezaevinde birçok sorun yaşanıyor. Tek tip elbise dayatmasıyla birlikte, sevk zinciri uygulanmaya çalışılıyor, keyfi yasaklar gündeme getiriliyor. Bizler de TAYAD olarak cezaevindeki sorunların çözülmesi için çaba sarfediyorduk. Yetkililer her zaman olduğu gibi kör ve sağırdılar. Sorunları ortadan kaldırmak, keyfi baskı ve yasalara son verebilmek için içeride ve dışarıda her yol denendi. Aslında fazla bir şey de istenmiyordu. İstenen tek şey, insanca yaşam koşullarının sağlanmasıydı. Devlet yine demagoji yapıyor, cezaevlerindeki tutsaklar için "Onlar lüks oteller istiyor, cezaevini yönetmek istiyor." diyorlardı.

Bütün girişimler sonuçsuz kalınca, 8 Temmuz 1987 günü İstanbul Sağmalcılar ve Malatya Kapalı Cezaevlerindeki tutsaklar süresiz açlık grevine başladılar. Adalet Bakanlığı 12 Eylül'ün hemen sonrasında hazırlanan cezaevi tüzük ve yönetmeliğinin hemen uygulanmasında ısrar ediyor, 12 Eylül'ün ilk günlerindeki baskı ve yaptırımlara yasalık sağlanmak isteniyordu.

Malatya Cezaevi'ndeki açlık grevi 15 güne yakın sürdü. Bu süre sonunda, açlık grevinde ileri sürülen taleplerin çoğu kabul edilmişti. Talepler kabul edilince, Malatya Cezaevi'ndeki açlık grevi de bitmiş oldu.

Sağmalcılar'da ise açlık grevi sürüyordu. Cezaevi idaresi taleplere son derece katı ve olumsuz yaklaşıyordu. Başvurduğumuz hiçbir devlet kurumundan yardım alamamıştık. Cezaevi idaresine, savcılığa, İstanbul Valiliği'ne ve Adalet Bakanlığı'na yaptığımız tüm başvurular ısrarla reddedilmişti. Cumhurbaşkanıyla, Başbakanla görüşmek istedik ama kabul edilmedi. Başbakan "İşim var." demişti. İşim var dediği sırada da, o dönemde yurtdışından icazet dilenerek pişmanlığı seçip geri dönen Cem Karaca'yla görüşüyordu. Başbakan "dost düşman" ayrımına göre muamele yapıyordu. Günler hızla akıp geçiyor, açlık grevi de sürüyordu. Artık basın da açlık grevindeki direnişçilerin taleplerine yer vermeye başlamıştı. Bizler bu durum karşısında daha başka tavırlar almak gerektiğini düşündük. Çünkü o güne kadar yaptığımız bütün girişimler sonuçsuz, cevapsız kalmıştı. Bu durum üzerine, başka ne yapabiliriz diye aramızda tartışmaya başladık. Protestomuzu yükseltmek, tavır almak, kayıtsızlığın, duyarsızlığın bir an önce ortadan kalkmasını sağlamak için bir araya gelmiştik. Gözaltına alınmayı, dövülmeyi, hakareti göze aldık. Gözdağı vermek için bizleri tutuklayabileceklerini de hesaba kattık. Ancak bütün bunlara rağmen, Çocuklarımıza sahip çıkmak için, yapılacak her türlü haksız uygulamalara karşı direnişi yükseltme kararı aldık. Sorunlar cezaevinde yaşandığına göre, yapılacak protesto da cezaevi önünde olmalıydı. Doğrusu buydu. Bu arada, kimi tutsak yakınları da Ankara'da oturma eylemini başlattılar. Cezaevindeki siyasi tutsaklardan yedisinin açlık grevini 3 Ağustos'ta SAG'ye dönüştüreceğini açıklamasıyla, biz TAYAD olarak zamansız ve programsız yapılacak eylemleri, dolayısıyla da bu eylemi reddettik. Nitekim alelacele alınan tavır, polisin müdahalesi karşısında dağıtılmıştı.

Açlık grevi yapanlar arasında hastaneye kaldırılanlar vardı. Hastaneye kaldırılan yedi kişi, hastane koridorlarında sürüklenerek, zorla tüberkülozlu olan koşuşuna gönderilmişti. Üstelik o dönem hastanenin başhekimisi, bu olay karşısında, "Elimde silah olsa hepsini tararım." demişti. Bu başhekim, zamanında Hipokrat yemini etmiş biriydi. Herhalde eğitimini Mengele'nin uygulamalarını öğrenerek tamamlamıştı... Bu sözleri duymamız sabrımızın taşmasına neden olmuştu. Çünkü benzer olayları cezaevi kapısında da yaşadık. O dönemde Sağmalcılar Cezaevi güvenlik sorumlusu olan Binbaşı Mustafa Nacak, hastaneye ve mahkemeye götürülen tutsaklara gidiş ve gelişte dayak attırıyor, falaka çektiriyordu. Daha fazla bekleyemedik. 3 Ağustos 1987 tarihinde Sağmalcılar Cezaevi önünde toplandık. Öğleden sonraydı. Cezaevi önünde bir basın toplantısı yaparak cezaevindeki sorunları anlattık, yeni ölümlere izin vermeyeceğimizi söyledik ve tüm duyarlı insanların da buna izin vermemesi gerektiğini belirttik. Üç günlük açlık grevine başladık. Basın toplantısının başından beri polisler oradaydı.

Açıklamamızı yaptıktan sonra, yanımızda getirdiğimiz battaniyeleri kaldırmanın kenarına serdik. Otuzun üzerinde tutuklu yakını vardı. Daha önceden konuyla ilgili çeşitli dövizler hazırlamıştık. Bu dövizleri de cezaevi önündeki parmaklıklara astık. Çevredekiler ve o sırada cezaevine gelen aileler toplanmış, ne olduğunu öğrenmeye çalışıyorlardı. Basın toplantısına çok sayıda katılım olmuştu. Aramızda cezaevinden yeni tahliye edilip, açlık grevimize katılanlar da vardı.

"Çiçek Verirsin Ha!.."

Tüm bunlar olurken, polisler de etrafımızı çevirmeye başlamıştı. Siyasi şube de aralarından eksik değildi. Polis, saldırmaya hazırlanıyordu. Biz daha önce gözaltına alınabileceğimizi, tutuklanabileceğimizi düşünmüştük. Ancak doğrusu, analarımıza saldıracak kadar aşağılık bir tavra gireceklerini pek tahmin etmemiştik o zamanlar. Etrafımızı çevrelemiş polisler arasından bir sivil ileri çıkarak, yanımızda oturan analarımızdan birine "Hadi kalk bakalım buradan." dedi. Bununla birlikte birkaç polis daha bu ananın üzerine çullandılar. Direniyorduk. Hemen birbirimize kenetlenmiştik. Bizleri öyle kolay ayıramayacaklardı. Aramızdan kopardıklarını, çevik kuvvet otobüsüne götürmeye çalışıyorlar ama direniş bu sırada da devam ediyordu. Kimimizi yerlerde sürüklüyorlar, kimimizi saçımızdan çekiştiriyorlardı. Üzerimize ellerindeki kalkanları, copları fırlatıyorlardı. Küfürlerin ise bini bir paraydı. Onlardan başka bir şey de beklemiyorduk zaten. Haklı protestomuz verdikleri cevap bu olmuştu. Şaşırtıcı değildi. İnsanlık onurunun işkenceyi yeneceğini haykırıyorduk sürekli. Sonuçta hepimizi çevik kuvvet arabasına doldurmuşlardı. Bir tutuklu yakını da bize çiçek verdiği için aramızdaydı. İşte buna şaşılırdı. Çiçek vermenin gözaltına alınmayı gerektiren bir suç olduğunu da orada öğrendik.

Hücrelerle Tanıştık. Ama Rahatsızlık Duymadık

Arabalara bindirildikten sonra birinci şubeye getirildik. Hiçbir şeyden korkmuyorduk. Herşeye hazırlıklıydık. Şubede de açlık grevimizi sürdürecektik. Şube girişindeki bilinen işlemlerden sonra, bizi üçerli beşerli gruplar halinde masalara oturtular. Tek tek ifademizi almaya başladılar. Biz eylemimizin haklılığını ve doğruluğunu orada da savunduk, gerekirse bir daha aynı şeyleri yapmakta tereddüt etmeyecektik. İfade sırasında da tekme, tokat ve yumruklar yağmur gibi yağıyordu. Hırslarını alamayıp, ayaklarımızı çiğniyorlardı. Daha sonra bizi tek tek hücrelere koydular. Şimdi hücrelerle de tanışmıştık. Ama bundan rahatsızlık duymuyorduk. Çünkü üzerimize düşeni, yapılması gerekeni yaptığımızı inanıyorduk.

Ertesi gün, hafta sonu olduğu için bizi Eyüp Savcılığı'na götürdüler. Savcılığa gittiğimizde TAYAD'lı aileler bizi burada bekliyorlardı. Çok sevindik. Bizi yalnız bırakmamışlardı. Bize çiçekler vermeye çalışıyorlardı. Bir anda ortalığı marşlar, türküler kapladı. Coşkumuz artmıştı. O gün savcı olmadığı için tekrardan şubeye geri getirildik. Bir sonraki gün DGM'ye götürüldük. Önce bizi bekleme odasına aldılar. Bekleme odasında da susmadık; türküler, marşlar devam ediyordu. DGM ayağa kalkmıştı. Görevliler gelerek bizden susmamızı istediler. Bizi parmaklıkları bir yere koymaya çalıştılar. Reddettik, çünkü susması gerekenler bizler değildik.

Çıkarıldığımız savcılıkta da eylemimizi savunduk. Savcılıkta ifade verdikten sonra mahkemede aramızdan altı kişi tutuklandı.

"Bu Ülkede Tek Tip Elbiseyi Protesto Edene

Tek Tip Elbise Giydirilir"

Cezaevine götürülürken, geçtiğimiz yolları slogan, marş ve türkülerimizle tanıştırdık. Cezaevi girişinde evlatlarımıza yaptıklarını bize de yapmak istediler. Onur kırıcı bir şekilde aramaya çalıştılar. Aratmadık. Koşullara götürüldük. Koşu gittiğimizde bütün tutuklular camlara dolmuştu; bizlerle sohbeteye başladılar...

Kadın siyasi tutuklular destek açlık grevini yeni bitirdikleri için biz de açlık grevini bıraktık. Ancak, daha sonra yapılan her destek açlık grevinde yerimizi aldık. Toplam 12 gün açlık grevi yapmıştık.

Bizim tutuklanmamızdan sonra, TAYAD'lı aileler bunu protesto etmek için valiliğin önüne bir çelenk bırakmışlardı. Aynı anda da TAYAD, bazı sosyalist dergilerle birlikte bir basın toplantısı yaparak olayı kınarken, bizi görüş günlerinde de yalnız bırakmıyordu.

20 Ağustos günü Almanya'dan da bir heyet gelmiş, açlık grevindekilerle görüşmek istemişti. Bu istekleri kabul edilmeyince, onlar da durumu protesto etmek için cezaevlerine kırmızı karanfiller bıraktılar. Yine aynı gün, cezaevi önünde bir tek tip elbise maketi yakıldı. Almanya'dan gelen heyetle birlikte çeşitli protesto gösterileri gerçekleştirildi.

Bizi bir ay sonra mahkemeye çıkardılar. Biz, ilk duruşmamıza başörtüleriyle çıkmıştık. Başörtümüzde gözaltında "kaybolanlar", işkencede katledilenler ve Ölüm Orucu'nda şehit düşenlerin resmi vardı. Biz, daha sonraki bütün etkinliklerimizde de bu başörtülerimizi kullanmıştık.

Mahkeme sırasında da eylemimizi savunduk. İlk mahkemenin sonucunda tutukluluğumuzun devamına karar verilmişti. Cezaevlerinde insanca yaşam koşullarının sağlanmasını istemek, tutukluluğun devamı için yetmişti de artmıştı bile. Çıkarıldığımız ikinci mahkemede serbest bırakıldık. Aramızda bulunan erkekler ise tek tip elbise dayatmasını kabul etmediklerinden, mahkemeye çıkamamışlardı. Onlar, tek tip elbise dayatmasını ve uygulamalarını protesto ettikleri için cezaevine girdikleri halde, onlardan tek tip elbise giymeleri istenmişti...

Sonuçta kadınlar üç ay, erkekler de yedi ay tutuklu kaldılar. Aradaki dört aylık fark, tek tip elbise giymeme farkıydı...

BÖLÜM 18 İŞKENCECİLERE, HALK DÜŞMANLARINA CEZA, TUTSAKLARA ÖZGÜRLÜK

Özgürlük Ellerimizdedir

Bizze asıl olan tüm halk üzerindeki baskıların, işsizliğin, pahalılığın, açlığın ve tutsaklar üzerindeki baskı ve kısıtlamaların kaldırılmasıdır. Tüm bu uygulamaların gerçek sorumluları teşhir edilip, cezalandırılmalıydı. İşte bu gerçekten hareketle, 1987 yılı ağustos ayında genel kurul kararlarımız içinde yer alan maddelerimizi de genişleterek eylül ayında "Özgürlük Ellerimizdedir" kampanyasını başlattık. Kampanyamızda bir diğer hedefimiz de, genel af çağrısının yanlışlığını tartışma gündemine sokmaktır.

Bizler yakınlarımızı suçlu görmüyorduk. Asıl suçlu olanlar, kızlarımızı, oğullarımızı, işkencelerden geçiren, yıllarca zindanlarda tutanlardı; işsizliğin, yoksulluğun ve her türlü ahlaki çöküntünün sorumlusu olanlardı. İnsanlık onuru ve insanca yaşamak için verilen kavgada yakınlarımızın haklılığını, yaşadığımız zorlu günlerde yaşayarak ve görerek anladık. Hasreti, acıyı, güçlükleri onlarla paylaşırken, bunca işkencenin, baskının, keyfi uygulamaların savunucularının ve uygulayıcılarının cezasız kalmalarına göz yumamazdık. Onları bağışlamamızı bizden kimse isteyemezdi. Hiç kimse bizden Çorumlar'ın, Kahramanmaraşlar'ın sorumlularını, onlarca evladımızı gözaltında "kaybedenleri" unutmamızı ve bağışlamamızı isteyemezdi.

İşte bu yüzden biz "Ayrımsız Genel Af" çağrısı yaparak, "toplumsal yaraları kapatma" adına geçmişe sünger çekemedik. İnsan hakları savunucuları olarak, bu çağrının yanlışlığını ısrarla vurguladık. İşte "Özgürlük Ellerimizdedir" ile "İnsanlık Onuru Düşman İşkenceciler ve Faşistlere Ceza, Tutsaklara Özgürlük" sloganları böyle belirlendi. Kampanyamızı 13 Eylül'de mitingle başlatmayı planladık. Bundan bir gün önce, yani 12 Eylül'de de bir gece yapmayı planlıyorduk. Ancak daha ilk gündən başlayarak önümüze çıkarılan engeller, kampanyamızı bir basın açıklamasıyla başlatmamızı dayattı. Afişler, el ilanları, bildirilerle birlikte, büyük şehirlerde mitingler hedeflemiştik.

Bu kampanya ile ilgili olarak, ortak bir platform için diğer benzer kurum ve kuruluşları olduğu gibi İHD'yi de aradık. Onlarla da diyalog kurmak istiyorduk. İHD başkanını ilk aradığımızda tatildeydi. Başka hiçbir yetkiliyi de bulamadık. Yine de bir ev ve işyeri telefonu vererek, aranmamızı istedik, ancak ne yazık ki, bu hiç gerçekleşmedi. O dönem bir derginin yıldönümü kutlama çağrısına gittiğimizde, İHD başkanı ile karşılaştık. Kısa bir konuşmamız oldu. Kampanyamızdan söz açtık. İstanbul'da miting yapacağımızı, ancak engellemelerin yoğun olduğunu söylediğimizde, o dönemki İHD başkanı kendilerinin de bir miting yapmayı düşündüğünü söyledi. Bu arada af mı, özgürlük mü konuşması sırasında, kampanyamızı doğru bulduğunu, ancak kendilerinin "Sadece siyasi tutuklulara mı af isteniyor" şeklinde gelişebilecek tartışmalara girmek istemedikleri için "Ayrımsız Genel Af" çağrısı yaptıklarını belirtti. Biz bunun üzerine, yanlış mesaj vermenin sorumluluğunun daha ağır olduğunu belirterek onlara iyi çalışmalar diledik. Bizim miting başvurumuza 11 Ekim'de izin verilmiş, ancak araya seçim yasakları girdiği gerekçesiyle ertelenmişti.

Bu arada mitingimizin İHD'nin yapacağı mitingle çakışmaması için İHD başkanını telefonla aradık. Başlangıçta tepkisel yaklaşırsa da, haklılığımız karşısında olumlu bir havaya girdi. Yine bu görüşmemizde mitingle ilgili izni aldığımızı, tarih konusunda dışımızda engeller olacağını, bunun seçime bağlı olduğunu (çünkü o sırada erken seçimin Anayasa Mahkemesi'nce ertelenmesi söz konusuydu), seçimin ertelenmesi ya da yapılması halinde bunun ardından gelen ilk pazar günü miting yapılacağını söyledik. Ancak bütün girişimlerimize rağmen, İHD'lilerin mitingyle bizimki çakıştı. Mitingle ilgili olarak İstanbul İHD başkanıyla bizzat evinde bir görüşme yapmıştık. Ancak sanki biz böyle bir görüşmeyi yapmamışız gibi, o dönem İHD başkanı olan Emil Galip Sandalcı, kendisiyle görüşülmediğini, haberi olmadığını vb. söylemişti. Hatta damadının tahliye edilmesi nedeniyle evine ziyarete gitmemizi bile çarptılabildiler. Bu ziyaret, daha sonra amacından saptırılmış olarak "yalvarmaya gittiğimiz" dedikodusuna dönüştürüldü.

Oysa onlar bizim mitingimizin hangi gün yapılacağını biliyorlardı. Zaten valilik de bilinçli olarak her iki mitinge özellikle aynı saatte izin vermişti ve İHD'liler bizim miting iznini önceden almamıza bakmadan, mitinglerini yapacaklarını açıklayarak kitlenin bölünmesine yol açtılar. O dönemden sonraki tartışmalarımızda, haberleri olmadığını söylemişlerdi. Ancak ortada olan gerçekler bunu yalanlıyordu. Biz bütün duyarlılık ve sorumluluğumuzla iki demokratik kitle örgütünün birden aynı günde miting yapmalarının önüne geçmeye çalıştık, ancak bunu başaramadık. Çünkü bizim miting iznimiz daha önceden alınmıştı ve onları bu konuda haberdar etmiştik.

İki Bini Aşkın İnsan, "Tutsaklara Özgürlük" Diyordu

Propaganda çalışmaları için, mitingin bir gün öncesi mesai saati bitimine kadar izin vermişlerdi. Bu süre içerisinde afişler yapıştırdık, el ilanları yaptık, arabalarla, mahalle mahalle dolaşarak, mitingimizin duyurusunu gerçekleştirdik. O gün propaganda çalışmaları için bütün semtlere dağılmıştık. Bu çalışmalar sırasında polisin yoğun engellemeleriyle karşılaştık. Elimizde izin belgemiz olmasına rağmen, hemen hemen bu çalışmalara katılan herkes karakollara dolduruldu. Yasadışı bir şekilde saatlerce gözaltında tutuldu. Bizim propaganda çalışmaları yapmamızı engellemek istiyorlardı. Astığımız afişler polis tarafından yırtıldı, anons için dolaşan arabalarımız çevrilerek durduruldu, saatlerce duyuru yapması engellendi. Var güçleri ile bizi engellemeye çalışıyorlardı. Ancak, halkın bize karşı gösterdiği ilgi bizlerin coşkusuyla daha da artırdı. Tüm engellemelere rağmen, 6 Aralık 1987 günü Bayrampaşa meydanı dolmuştu. Coşkulu bir kitle vardı. Yaklaşık iki bin kadar insanı bir araya toplamıştık. İHD'nin aynı gün bir başka miting düzenlemesi bile bunu engelleyememişti. Saat 13.00'te başlayacak olan mitinge, öğle saatlerinden itibaren insanlar gruplar halinde gelmeye başladılar. Kitle toplanmaya başladığında, sık sık "Zindanlar Boşalsın"; "Tutsaklara Özgürlük" sloganları haykırılıyordu. Kitle oldukça inançlı ve coşkuluydu. Mitingimiz devrim şehitleri için yapılan saygı duruşu ile başlamıştı. Açılış konuşmasında, cezaevlerine verdiğimiz desteği bundan sonra da sürdürmekte kararlı olduğumuzu vurgulayarak, "Özgürlük Ellerimizdedir" kampanyasını anlattık. Bu arada aynı saatte yapılmakta olan İHD mitinginin de başarılı geçmesi temennisinde bulunmuştuk. Konuşmamızın son cümlelerinde ise "Daha güzel bir gelecek, en zor koşullarda bile yaşamları pahasına, ülkesinin ve halkının onurlu bir evladı olduğunu ispatlayanların acıları ve emekleri üzerinde kurulacaktır. Bu gerçeğin bilinci ile hepimizi karınca kararınca da olsa özgürlük kampanyasına omuz vermeye çağırıyoruz." dedik. Mitingimize Bilgesu Erenus da katılmıştı. Rifat Ilgaz ise rahatsızlığından dolayı gelememiş, ancak mitingimize güzel bir mesaj yollamıştı.

Mitingde Yeni Çözüm Dergisi Yazı İşleri Müdürü, bir tutsak anası ve babası, ağabeyi, akrabası ve cezaevinde olan yüzlerce binlerce çocuğumuzdan biri de konuşmalar yaptı. Şiirler okundu. Konuşmaları sık sık atılan sloganlar kesiyordu. Toplanan insanların coşkusu vardı bu sloganlarda.

Miting Tertip Komitesi'ne çeşitli kişi ve kuruluşlardan da destek mesajı geldi. Cezaevlerindeki tutsaklar da mitingimize mesaj göndermişti. Miting devam ederken, daha önceden hazırlanan Metris Cezaevi maketi, özgürlüğü simgeleyen güvercinlerin eşliğinde göğe ulaştı... İşte bu anda herkes çok mutluydu. Mitinge katılanların başındaki şapkalar mitinge ayrı bir hava vermişti. Polis daha sonra bunları "bilinçli" yaptığımızı söyledi. Bunların yapılmasını örgüt üyeliği için yeterli bir neden olarak görüyorlardı. Çünkü TAYAD üyelerine artık TAYAD'a gidiyor musunuz diye sorulmuyor, TAYAD üyeliği örgüt üyeliği ile eşanlamlı tutuluyordu...

Miting, zindanlardaki direnişçilerin ve bu direniş sırasında şehit düşerek ölümsüzleşenlerin anısına uçurulan güvercinlerle sona ererken, "Devrim Şehitleri Ölümsüzdür", "Ölüm Orucu Şehitleri Ölümsüzdür" sloganları atılıyordu. Apolar, Haydarlar, Fatihler, Hasanlar ölmez diyorduk.

Miting sona erdikten sonra, Topkapı'ya doğru sessiz ve düzenli bir yürüyüş gerçekleştirdik. Mitingin başlamasından itibaren miting provoke etmeye çalışan polis, bu şekilde dağılmamız karşısında yeni oyunlara başvuruyordu. Birlikte yürüyerek dağılmakta olan kitleyi bölmek için yürüyenleri itip kakmaya, yolu kesmeye başladı. Ancak herşeye rağmen soğukkanlılığını ve disiplinini kaybetmeyen kitle, polisin bütün çabalarına rağmen engelleri aşarak Topkapı'ya kadar yürüyüşünü devam ettirerek burada dağıldı. Yine onların dediği değil, kendi istediğimiz olmuştu.

Bu miting bize bir kez daha geleceğin umut dolu olduğunu göstermişti. Polisin miting öncesi "TAYAD mitingini bir politik anlayışın mitingidir.", "Kesin olay çıkacak.", "Gitmeyin, provokasyon olacaktır." vb. şeklinde yaygınlaştırılan tüm propagandasına rağmen, o gün iki bini aşkın insan "Tutsaklara Özgürlük" dedi. Miting günü, mitinge gelmek için polisin video kamerasının önünden geçmek zorunda olmak ve beş kere polis arabası ile karşılaşmak da bu katılımı engelleyememişti.

Biz, gelecek günlerde el ele, omuz omuza yürüyenlerin miting alanlarından taşacaklarına inanıyoruz.

Eğer Yaptıklarımıza, Çocuklarımızın Bıraktığı Yerden
Devam Etmek Deniyorsa, Evet Biz Onların Bıraktığı
Yerden Devam Ediyoruz

Takvimler 1988 yılının ağustos ayına yaklaşıyordu. 1 Ağustos günü siyasi iktidar bir genelge çıkararak, cezaevlerindeki evlatlarımıza karşı yeni bir saldırı kampanyası daha başlatmıştı. Bu saldırı siyasi tutsakların tümünü kapsıyordu. Kamuoyunda "1 Ağustos Genelgesi" olarak bilinen bu yasak ve baskı fermanı, yıllardır sindirilemeyen, teslim alınamayan evlatlarımızın, kişiliklerini, inandıkları, uğrunda ölmeyi, yıllarca cezaevlerinde yatmayı göze aldıkları dünya görüşlerini istiyordu...

1 Ağustos Genelgesi, asıl olarak tek tip elbise üzerine oturtuldu. Tabii, tek tip elbise için sadece

görünen yanıydı. O dönem basına yansıdığı gibi tek tip elbise ne güvenlik gerekçesiydi, ne de yalnızca o "mavi takımı" giyip giymeme meselesiydi. Bir kez giyildiğinde peşinden gelecek yaptırımların, isteklerin ardı arkası kesilmeyecekti. Bunu cezaevi kapılarında geçen sekiz yılımız bize öğretmişti.

Genelgenin çıkacağını daha önceden öğrenmiştik. O sıralarda Urfa Cezaevi'nde de bir açlık grevi vardı. Cumhuriyet Savcılığı'na bu açlık grevi ile ilgili olarak görüşmeye gittiğimizde, genelge çıkmadan önce Adalet Bakanlığı'na verilmek üzere bir dilekçe hazırladık. Bu genelgeyi ne bizlerin, ne de çocuklarımızın kabul edeceğini söyledik. Böylesi bir genelgenin yürürlüğe konulamayacağını, uygulanmaya çalışıldığı takdirde ise bizlerden gerekli cevabı alacağını anlattık. Gerçekten de insanlık dışı bir genelgeydi. Bu genelgeyle çocuklarımızın hava alması bile yasaklanmış, havalandırma iki üç saatle sınırlandırılmak istenmişti. Çocuklarımızın hava alıp almaması, gardiyanların keyfine bırakılmış, hatta infaz yakma gerekçesi sayılmıştı. Örneğin, havalandırmaya çıkarılmak istenen bir kişi havalandırmaya çıkmak istemezse, onun infazı yakılabilecekti. İnfaz yakmak için ise gardiyanın "havalandırmaya çıkmadı" demesi yeterliydi.

Adalet Bakanı Bizleri Dinlemeyi Değil, Çizme Defilesine
Gitmeyi Tercih Etti

TAYAD'ın 1 Ağustos Genelgesi'ne karşı yürüttüğü mücadele çerçevesinde, TAYAD üyesi dokuz ana 24 Ekim günü ANAP İstanbul İl Merkezi'ne giderek, cezaevlerinde uygulanmaya çalışılan baskılardan vazgeçilmesini ve insanlık dışı uygulamalara son verilmesini istediler. Bu istek karşısında ANAP İl Örgütü yöneticileri, sorunun kendilerini aştığını belirtip, başlarından savmaya çalıştılar. Bu çabaları sonuç vermeyince; bu kez aileleri kovabilmenin yollarını aramaya başladılar ama başaramadılar. Sorunun kaynağında 12 Eylül'ün devamı olan ANAP iktidarı ve Adalet Bakanı vardı. TAYAD'lı aileler ve değişik illerden gelen tutuklu yakınları, 31 Ekim günü Meclis'te SHP milletvekilleri ile görüşerek, cezaevlerinde kazanılan haklara yönelik saldırılara son verilmesini, 1 Ağustos Genelgesi'nin bir an önce yürürlükten çekilmesi için parti olarak etkin tavır alınmasını istediler. Fakat bu çağrılarını sonuçsuz kaldı. SHP, cezaevleri konusunda da ANAP iktidarının çizdiği sınırlar içinde hareket etmeyi tercih etmişti. Aileler daha sonra, Adalet Bakanı'nın veya Başbakan'ın açıklama yaparak genelgeyi yürürlükten kaldırmalarını istemek için ANAP Grup Odası'na gittiler. Ne Başbakan'ın ne de Bakan'ın sorunu çözmek gibi bir çabası da yoktu. Hatta ailelerin Meclis'te beklediği saatlerde, Bakan Ankara'da yeni açılan bir ayakkabı mağazasının çizme defilesine gitmeyi tercih etmişti.

"Emir Böyle, Elimizden Bir Şey Gelmiyor"

1 Ağustos Genelgesi uygulamaya girmeden önce, Urfa Cezaevi'nde bir olay gelişti. Henüz 1 Ağustos Genelgesi'nin hazırlıklarını yapma aşamasındaydılar.

Temmuz sonlarına doğruydı. Acil bir telefon geldi. Urfa'dan arıyorlardı. Ne yapıp edip, hemen Urfa'ya gelmemizi, Urfa Cezaevi ile ilgilenmemizi istiyorlardı. Urfa Cezaevi'nde o dönem ağır hasta olanlar hastaneye kaldırılmadıkları ve son derece sağlıksız yaşam koşulları içerisinde bulduklarından, ölüm tehlikesi ile karşı karşıyaydılar. Biz bu durumu öğrendiğimizde olanaklarımız son derece kısıtlıydı. Hemen gelmemiz isteniyordu. Telefonu alır almaz hareket etsek, ancak 32 saat sonra Urfa'da olabilirdik. Bilebildiğimiz kadarıyla, Urfa Cezaevi'ndeki durum oldukça önemliydi. Zaman kaybına tahammül yoktu. O yüzden de bütün olanaklarımızı zorlayarak, uçakla Urfa'ya gittik. Doğrudan cezaevindeki savcıyla görüştük. Bizden önce cezaevi savcısıyla görüşen SHP'nin avukatları, cezaevi yönetiminin de pek fazla ses çıkarmayacağı, uzlaşmacı çözümlere yaklaşırken, biz bu türden çözümlerin hepsini tümünden reddettik. Tavrımız cezaevindeki tutsakların tavrı ve talepleriyle aynıydı. Savcı bize genelgeyi gösterdi. Klasik, bilinen nakaratı tekrarladi: "Emir böyle, elimizden bir şey gelmiyor..."

Biz de cezaevindeki tutsaklarla görüşme talebinde bulduk ve iki temsilciyle görüştük. Cezaevindeki tutuklular uygulanan baskılar karşısında açlık grevi yapıyorlardı. Bütün gelişmeleri ayrıntılı şekilde öğrendikten sonra, tekrar savcıyla görüşmeye gittik. Savcının tavrında bir değişiklik olmamıştı. Bunun üzerine, Urfa SHP'de süren açlık grevine katıldık.

Bir süre sonra açlık grevi sona erdi. Taleplerin çoğu kabul edilmişti. Açlık grevi bittiği sıralarda, cezaevinde bir açık görüş vardı. Açık görüşe biz de girdik. Orada savcının hakkımızdaki görüşlerini de öğrenmiştik... Savcı bizle görüştüğünden sonra, cezaevindeki tutsaklara bizden illallah dediğini, yaka silktiğini söylemiş; oysa biz kararlılığımızı göstermiş ve haklılığımızı diretmıştik.

"Çok İstiyorsan, Elbiseyi Sen Gidip Dolaş da
Ne Demek Olduğunu Öğren!"

1 Ağustos Genelgesi ile birlikte, cezaevlerindeki evlatlarımız üzerinde yeni bir terör estirilmesine daha seyirci kalamazdık. Bu olaya karşı sessiz kalmamız, evlatlarımızı saldırılarla baş başa bırakmak anlamına gelecekti. Genelgenin açıklanmasından kısa bir süre sonra, Ankara'ya gittik. Yaklaşık 30 kişi

kadardık. O dönemin Adalet Bakanı Mehmet Topaç'a sorunu anlattık. Saldırlara karşı kayıtsız kalamayacağımızı söyledik. Tüm gücümüzü seferber etmiştik. Tüm kesimleri, siyasi partileri duyarlı olmaya çağırdık. Topaç bize, 1 Ağustos Genelgesi'ni uygulamada sakinca görmediklerini, bu genelge ile cezaevlerine "güvenlik" getireceklerini söylüyordu. Biz de bunun üzerine, sorunun güvenlik sorunu olmadığını, bunun kamuoyunda çarpıtıldığını, aslında çocuklarımızı teslim alma politikasının amaçlandığını belirterek, tek tip elbiseye karşı olduğumuzu, bu elbiselerle çocuklarımızı görmek istemediğimizi anlattık. Bakana, elbiseyi çok istiyorsa kendisinin giymesini ve o elbiseyle dolaşmanın ne demek olduğunu görmesini söyledik. Rize tepki gösterdi. Öfkelenmişti. Hiddetle bağıarak "Ne demek istiyorsunuz? Siz de çocuklarınız gibi konuşmaya başladınız. Onlar devleti yıkmak istiyorlar. Siz de onlara destek oluyorsunuz. Çocuklarınızla aynı ağızdan konuşup, onların bıraktığı yerden yoksa siz mi devam ettiriyorsunuz?" dedi. Cevabımızı verdik: Bizim çocuklarımız utanılacak hiçbir şey yapmamıştı. Onların düşünceleriyle, davranışlarıyla, mücadeleleriyle gurur duyuyorduk. Eğer bu çocuklarımızın bıraktığı yerden devam etmekse, evet biz onların bıraktığı yerden devam ediyorduk. Edecektik de. Utanması gerekenler bizler değildik. Asıl utanması gerekenler, bize bu düşüncelerimizden dolayı utanılması gerektiğini söyleyenlerdi.

"Burası Senin Değil Bizim"

Adalet Bakanı bu tavrımızdan sonra dışarı çıkmamızı söyledi! "Buyurun, çıkın" diyordu. O binanın bizim vergilerimizle yapıldığını bile unutmamıştı... Biz de buna karşılık, "Burası senin değil, bizim." diyerek, koridora oturduk. Buradan sonuç almadan gitmemekte kararlı olduğumuzu söyledik. Biraz önce, utanmamız gerektiğini söyleyenler, biz annelerin üzerine çevik kuvvet göndermişti. Onlar herşeyin ötesinde, analık, babalık duygularından bile habersizdiler. Çevik kuvvet de yetmemiş, siyasi şube polislerinden takviye istemişlerdi. Koridordan dışarı çıkmamızı söylüyorlardı. Yadırgamadık. Yöntemleri hep aynıydı. Zora geldi mi kaba kuvvet, baskı, tehdit ve gözdağı... Direnişimiz karşısında bu kez de, dernek yönetimindeki kişileri çağırdılar. Amacımızın eylem yapmak olmadığını, buraya cezaevindeki işkencelerin son bulmasını ve insanlık dışı 1 Ağustos Genelgesi'nin kaldırılmasını istemeye geldiğimizi söyledik. Bakanın tek tip elbisenin kaldırılması yönünde bir açıklama yapmasını istedik.

Oturma eylemimiz yaklaşık bir saat sürdü. Söylemek istediklerimizi söylemiş, cezaevindeki baskıların devam etmesi durumunda sessiz kalmayacağımızı belirtmiştik. Yani hedefimize ulaşmıştık. Cezaevlerindeki baskılar son bulana, genelge kaldırılana kadar mücadelemize devam edeceğimizi, gerekirse yeniden geleceğimizi, bundan bıkip usanmayacağımızı söyleyerek, kendi isteğimizle ayrıldık.

Direnış Ve Mücadele | Ağustos Genelgesini Yendi

Nitekim 1 Ağustos Genelgesi'nin uygulanmaya çalışıldığı süre boyunca, hemen her hafta Ankara yollarına düştük. Güven Park, bahçemiz gibiydi. Cezaevindeki baskı ve işkenceye karşı protesto durmaksızın sürdü. Güven Park "1 Ağustos Genelgesi'ne Hayır", "Yeni Ölümlere İzin Vermeyeceğiz" pankartlarımıza aşına olmuştu. "Mehmet Topaç İstifa" diyen sloganlarımız Güven Park'ın hemen her köşesinde yankılandı.

Bakan da bize, 1 Ağustos Genelgesi ile birlikte İstanbul'a geleceğini, cezaevlerine gideceğini, savcılardan bilgi alacağını söyledi, Yaşanan sorunların üzerine eğileceğine söz verdi. Adalet Bakanı ile yaptığımız görüşmeden sonra, İstanbul'a geri döndük. Bu, 1 Ağustos Genelgesi'ne karşı açtığımız kampanyanın ilk adımıydı. İstanbul'a döndükten bir gün sonra, 20.8.1988 tarihinde "Tek Tip Elbiseye Hayır", "Cezaevlerinde İnsan İçin Onurlu Bir Yaşam", "1 Ağustos Genelgesi'ne Hayır" yazılı dövizleri, gittiğimiz valilik önündeki parmaklıklara astık. TAYAD'lı aileler olarak açtığımız kampanya başlamıştı. Dövizlerle birlikte TAYAD'lı aileler tarafından yine Valilik önünde 1 Ağustos Genelgesi yakılarak protesto edildi. Hemen ertesi gün Adalet Bakanının Bakırköy Savcılığı'na geldiği haberini aldık. Bu haber üzerine bir grup Bakırköy Savcılığı'na, bir grup da Metris Cezaevi önüne gitti.

21.8.1988 tarihinde Adalet Bakanının Bakırköy Cumhuriyet Savcılığı'nı ziyareti sırasında, TAYAD'lı aileler olarak Bakan'dan hesap soruyor, genelgeye karşı her türlü eylemi yapmaya hazır olduğumuzu söylüyorduk. Metris Cezaevi'nde ise aileler cezaevine alınmıyor, kapıda bekletiliyorlardı. Güya Bakan, cezaevinde "yetkililerle görüşüyordu". O zaman biz de O'nun dışarı çıkmasını bekledik. Dışarı çıktığını görür görmez, önceden hazırladığımız "1 Ağustos Genelgesi'ne Hayır"; "Tek Tip Elbise Kaldırılın" pankartlarını açtık. Bu arada Bakan, arabasının içinde cezaevinden çıkmaya hazırlanıyordu. Arabanın önünü kestik. Durdurduk. Kimimiz arabanın önüne atladı, kimimiz arabanın kapısına sarıldı, kimimiz de pankartlarımızla arabanın önüne geçtik. İçimizden bir ana "Ankara'da söz verdin, bizimle görüşüp, sorunları çözeceğini söyledin. Fakat şimdi bizlerle görüşmekten kaçırıyorsun. Neden yalan söyledin?" diye haykırıyordu. Onun sesi, hepimizin sesi olmuştu. Bakan cezaevinde hem Çocuklarla, hem de cezaevi yetkilileriyle görüştüğünü, çocukların tek tip elbise ile ilgili herhangi bir şikayette

bulunmadıklarını söyledi. Açıkça yalan söylüyordu.

Orada bizim daha fazla direnmemizi engellemek için yalana başvurarak, tepkilerimizi yumuşatmak istiyordu. Oysa o da gayet iyi biliyordu ki, hem biz, hem de çocuklarımız tek tip elbiseyi kabul etmeyecekti.

Çareyi o anda kaçmakta bulan, kaçmakla kurtulacağını zanneden Bakan yanılıyordu. Bu kez, gittiği İstanbul Adliyesi'nde önüne geçiyor ve bize "Tek tip elbisenin kaldırılacağı" sözünü vermesini istiyorduk.

22.8.1988 günü ise TAYAD olarak bir basın toplantısı düzenledik. Basın toplantısına o zaman derneğimizin başkanı olan Mustafa Eryüksel, SHP İstanbul İl Başkanı Ercan Karakaş, SHP İstanbul Milletvekili Hüsnü Okçuoğlu, A. Başer Kafaoğlu, SHP Şişli Gençlik Komisyonu ve AKAD temsilcisi de katılmıştı. Dernek başkanımız, toplantıda cezaevlerindeki baskıları, yasakları, başlangıçtan bugüne uygulanan sistematik işkenceleri, direnişleri anlattı. Diğer konuşmacılar da 1 Ağustos Genelgesi'ne karşı çıktılar. Biz o toplantıda da 1 Ağustos Genelgesi'nin yaşama geçirilmeyeceğini söylemiştik. Nitekim öyle de oldu. Direniş ve mücadele 1 Ağustos Genelgesi'ni yendi.

Basın toplantısının çıkışında oğlu PKK davasından tutuklu bir anne "Eğer çocuklarımız bu genelgeyle öldürülmek isteniyorsa, biz onlardan önce ölmeye hazırız." diyerek üzerine benzin dökerek kendini yakıyordu.

"Bizi de Alın!"

TAYAD'lı aileler olarak biz de, yeni ölümler getirebilecek olan 1 Ağustos Genelgesi'ni Sultanahmet Meydanı'nda üzerimize giydiğimiz kefenlerle, yakarak protesto ettik. Çocuklarımıza kefen giydirilmek isteniyordu. Bunun karşısında eli kolu bağlı kalamazdık. Gerekirse kefenleri bizler onların yerine giyerdik... 1 Ağustos Genelgesi'ne karşı başlattığımız mücadele, 12 Kasım Cumartesi günü Sultanahmet Parkı'na taşındı. O gün Sultanahmet Parkı'nda, kampanyamızın bir parçası olarak TAYAD'lı, İHD'li ailelerle, DKÖ'ler ve öğrencilerden oluşan yaklaşık 200 kişilik bir toplulukla açlık grevine başladık. Cezaevi önündeki baskıları protesto ediyor ve çocuklarımızın mücadelesini biz de aç kalarak destekliyorduk. Açlık burada bir direniş oldu. Direniş bizi birbirimize kenetlemişti. Çocuklarımız onurlarını korumak için Ölüm Oruçları yapmış, açlık grevlerine gitmişti. Şimdi biz de onların yaşadıklarını yaşıyorduk.

Sultanahmet Parkı'nda açlık grevcileri adına konuşan bir hükümlü ailesi, alanda üç saat oturacaklarını, daha sonra açlık grevini İHD'de sürdüreceklerini açıklamıştı. TAYAD'lı aileler, diğer tutuklu ve hükümlü aileleri, insanlık onuruna karşı yapılan zulmü kınamak, siyasi tutsakların direnişine omuz vermek düşüncesindeki birçok demokrat insan da alandı. Öğrenci gençlik de direnişçi ailelerin yanında yerini almıştı. Cezaevlerindeki direnişlere destek mesajları veren çeşitli pankartlar açılırken, hep bir ağızdan marşlar söylenmeye başlandı. Etrafımızda kalabalık bir kitle toplanmıştı. Halk merakla ne olduğunu anlamak istiyor, soran gözlerle bizlere bakıyorlardı. Meraklı bakışlar fazla uzun sürmedi. Polis kalabalığı bir çırpıda dağıtıvermişti. Onlar birazdan sergileyecekleri terörü gözlerden uzak tutmayı hedefliyorlardı. Amaçları buydu. İşlerini kıyıda köşede, kimsenin göremeyeceği bir biçimde yapmak istiyorlardı. Nitekim kısa bir süre sonra, çevik kuvvet hepimizi çember altına aldı. Çok sayıda sivil polis çevremizde kümelenmiş bekleyordu. Onlar da senaryonun gönüllü oyuncularındı. Bu durum karşısında birbirimize iyice sokulduk. Kol kola girdik. Kollarımız birbiriyle bütünleşti. Bedenlerimizle barikat oluşturmuştuk. Polis saldırısına karşı hazırlıklydık. Aradan fazla zaman geçmedi. Polisler azgınca üzerimize saldırıyorlardı. Bir anda insanlar, etten kemikten oluşturulan barikatlarımızdan koparılıp, coplarla, sopalarla, tekmelerle dövülüp sürüklenerek çevik kuvvet otobüsüne götürüldü. Çevik kuvvetin elinden kurtulmayı başaranları, bu kez de sivil polislerin saldırısı bekliyordu. İntikam almak isteyen insanlara özgü bir kinle üzerimize saldırdılar. Bu azgınca saldırı sonucu birçok ana yaralanıp, hastaneye kaldırılırken, baygınlık geçirenler oldu. Polis saldırısını sloganlarımız karşılamıştı. Hep bir ağızdan haykırıyorduk: "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek!"

Tüm bu vahşetin ortasında, güzel olan bir şey vardı. Bu olay, aramızdaki bağların ne denli güçlü olduğunu göstermesi bakımından da çarpıcıydı. Polis saldırısından kurtulmayı başarabilen aileler polislerle bağırıyorlardı: "Bizi de alın!" Daha da ötesi, onlar da polis otobüslerine binmeye çalışıyorlardı. Bu saldırı sonucunda 33 kişi gözaltına alındı. Geride kalan aileler ise açlık grevini sürdürmek amacıyla İHD'ye gittiler. Açlık grevimiz şimdi yeni katılımlarla birlikte burada devam ediyordu. Açlık grevinin devam ettiği ilk akşam Aziz Nesin, Erdal Öz ve Demirtaş Ceyhun grevcileri ziyaret ederek, başarılar dileyip ayrıldılar.

Gönlümüz isterdi ki, aydınların cezaevlerindeki ve dışardaki direnişe karşı destekleri, başarı dilekleriyle sınırlı kalsın. Ne yazık ki bazı istisnalar haricinde, ülkemiz aydınlarının tavrı yine "seyircilik" ve "tarafsızlıktı". Sadece bir grup aydın basın toplantısı düzenledi.

"Kazanan Mutlaka Direniş Olacak"

Açlık grevinin ikinci gününde, gözaltına alınan 33 kişiden 20'sinin tutuklandığını öğrendik. Tutuklama Mahkemesi'ne çıkarılanlardan "Sultanahmet'teki açlık grevine katılmadım. ", "Tesadüfen orada bulundum. " vb. şeklinde ifade verenler serbest bırakılırken, "Açlık grevine katıldım." şeklinde ifade verenler ise tutuklanmıştı. Bizler, mahkeme sırasında da arkadaşlarımızı yalnız bırakmadık. TAYAD'lılar, DEMKAD'lılar, AKAD'lılar ve birçok devrimci, demokrat insan İstanbul Adliyesi'nin önünde gün boyu bekleyerek gözaltına alınan insanlara destek sunduk. Açlık grevini Sultanahmet'te bitirmek düşüncesinde olan İHD'liler, tutuklamalar sonrasında bu kararlarından vazgeçerek, açlık grevini bir sonraki gün dernek binasında bitirdiler. TAYAD'lı ailelerin açlık grevi ise, DEMKAD'lı ve AKAD'lı üyelerin desteği ile TAYAD'a taşınarak sürdürüldü.

TAYAD'da açlık grevini sürdüren aileler olarak 15 Kasım sabahı, '84 yılının Haziran ayında Ölüm Orucu direnişinde şehit düşen Haydar Başbağ'ın mezarını ziyaret ettik. Haydar'ın mezarında tüm direniş şehitlerini andık. 12 Eylül'ün karanlık günlerinde baskı ve işkenceye boyun eğmeyerek, şehit düşen devrimci tutsakların anısına saygı duruşunda bulunduk. Hepimiz çok duygulanmıştık. Gencecik bedenlerini açlığa sunan evlatlarımızın düşünceleri vardı beyinlerimizde. Yürelerimiz bu düşünceyle doluydu. Haydar adeta bizlere sesleniyordu yattığı yerden: "Onurunuz Onurumuzdur", "Kazanan Mutlaka Direniş Olacak".

Açlık grevimizi kararlaştırdığımız gibi, İHD'lilerden ayrı, 16 Kasım'da Sultanahmet Meydanı'nda bitirdik. TAYAD üyesi üç ana, beyaz kefenler giyerek 1 Ağustos Genelgesi'ni yaktılar. Yıllardır kavgayla yoğrulan TAYAD'lı analar, açlık grevlerinde, alanlarda, mitinglerde, direnişlerde evlatlarının onurlu mücadelesinin yanında olduklarını gösteriyorlardı bir kez daha. Biz açlık grevini bitirdikten sonra, AKAD ve Samandıra Kültür Derneği üyesi 30 kişi açlık grevini devam ettirdiler. Daha sonra Ümraniye'den bir grup devrimcinin katılımıyla açlık grevindekilerinin sayısı 45'e yükseldi. 22 Kasım günü ise açlık grevi bitirildi.

1 Ağustos Genelgesi'ne karşı açtığımız kampanya, ülke içinde ve dışında yankısını bulmuştu. Kendi gücümüze güvenerek ortaya koyduğumuz mücadele, kamuoyunda olumlu sonuçlar yaratmıştı. 1 Ağustos Genelgesi'ne karşı toplumun çeşitli kesimlerinden tepkiler yükselmeye başlamıştı. Hollanda'dan gelen bir televizyon ekibi, genelgeye karşı tepkileri izlemeye başlamıştı. Oluşturduğumuz kamuoyunu yurtdışına da taşımayı başarmıştık. O yüzden de sevinçliydik.

Kampanya boyunca bizi en çok duygulandıran olaylardan birisi de, Türkiye Sakatlar Derneği üyesi olan bir grup duyarlı, demokrat insanın İstanbul Adliyesi'nin kapısına "Cezaevlerinde Yeni Sakatlanmalar ve Ölümler İstemiyoruz" yazılı bir çelenk bırakmasıydı. Çelengin bırakılmasının ardından, polis müdahalede bulunarak çelenk bırakanları savcılığa götürmek istedi. Polisin müdahalesine karşı tavır alan eylemciler, süresiz açlık grevine başladıklarını ve eylemlerini TAYAD'da sürdüreceklerini açıkladılar.

BÖLÜM 19

12 EYLÜL UYGULAMALARI TÜM SONUÇLARIYLA ORTADAN KALDIRILMALIDIR!

Yüreklерimiz Acı Dolu, Ancak Şimdi Haksızlıklara

Karşı Çıkma Zamanı

12 Eylül'ün 8. yıldönümünde toplumun çeşitli kesimlerinden de sesler yükselmeye, 12 Eylül'ün "haksızlıklara neden olan uygulamaları olabileceği" sözleri duyulmaya başlanmıştı.

Doğrusu bunların çoğunun ne kadar samimi olduğu merak edilecek bir şeydi. Çünkü, onlar demeçler verip, basın toplantıları düzenlerken, 12 Eylül'ün uygulamaları devam ediyordu. 12 Eylül'e karşı ses çıkarabilmek şüphesiz olumlu bir şeydi, ancak yeterli değildi. Yeterli olabilmesi için, 12 Eylül hukukunun ve uygulamalarının önüne geçmek, dur demek ve uygulamaların sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasını sağlamak gerekirdi.

Aradan geçen sekiz yıla rağmen, binlerce siyasi tutuklu halen sıkıyönetim mahkemelerinde yargılanıyor, Uluslararası İşkence Sözleşmesi imzalandığı halde şubelerde, karakollarda, işkence altında ölen, sakat kalan insanların sayısı sürekli artıyordu. Bugün yargılamalar adil ve bağımsız olmayan, işkenceye dayalı ifadelerin delil olarak kullanıldığı askeri mahkemelerde değil, yeni baştan sivil mahkemelerde yapılmalıydı. Örneğin Hollanda'da faşistlerce öldürülen Ahmet Köksal'ın cenazesi-nin yurda getirilişi sırasında, havaalanından cenazeyi almak isteyenlere polis saldırmış, cenazeyi almak isteyenler coplanmış, gözaltına alınmış, aralarından birinin bacağı yine polisler tarafından acımasızca kırılmıştı.

İşte bu nedenle 12 Eylül'ün 8. yıldönümde bu uygulamaları protesto etmek, ülkesini ve halkını sevmekten başka hiçbir suçlu olmayan ve salt bu nedenle yıllardır zindanlarda çürütülmeye çalışılan evlatlarımızın serbest bırakılması için Sultanahmet Meydanı'nda TAYAD'lı aileler olarak bir gösteri düzenledik. Evlatlarımızın yıllardır zindanlarda çürütülmek istenmesine karşı yüreklerimiz acı dolmuştu. Ancak şimdi haksızlıklara karşı çıkma zamanıydı. Bunu biliyorduk.

İşte 12 Eylül 1988 sabahı bu duygularla uyandık. Daha doğrusu uykuyu unutmuş gözlerimizi, bu duygularla aydınlanan güne çevirdik. Acıyı ve öfkeyi bir arada yaşıyorduk. O gün hep birlikte Sultanahmet Meydanı'na gidecek, bu duygularımız ve düşüncelerimizi yine hep bir ağızdan haykıraca-kttık. Daha önceden üzerinde "12 Eylül Uygulamaları Tüm Sonuçlarıyla Ortadan Kaldırılmalıdır. Evlatlarımız Serbest Bırakılmalıdır- TAYAD'lı Aileler" imzalı bir pankart da hazırlamıştık. 12 Eylül'le ilgili kampanya, Metris Cezaevi'nin karşısındaki kahvede bir basın toplantısıyla başlamıştı. Ailelerle toplantıdan sonra Sultanahmet Meydanı'na geldik. İçimizden beş kişinin başında, beş generali simgeleyen şapkalar vardı. Sultanahmet Meydanı'nda pankartımızı açtık. Sloganlar attık. Olayı izlemeye gelen basın mensuplarına amacımızı, düşüncelerimizi anlattık. Etrafa toplanmış Çok sayıda sivil polis vardı. Onları gördük. Onlar da bizi... Artık onları bakışlarından, yüz ifadelerinden bile tanıyabiliyorduk. Bir de bizlere gösterdikleri dişlerinin gıcırtsından... 12 Eylül bizi bu konuda da ustalaştırmıştı galiba.

Bizim protestomuz sırasında sivil polisler müdahale edemediler. Daha çok yüzlerinde şaşkınlık ifadesi vardı. Öyle ya, biz aileler böyle bir şeye nasıl cesaret edebiliyorduk. Hem de İstanbul'un göbeğinde. Gördüklerine inanamamışlardı herhalde. Çünkü 12 Eylül'e karşı ilk defa böyle açıktan bir tavır alınıyordu. Bu onları iyiden iyiye şaşkınlığa düşürmüştü. Eylem sonrasında dağıldık. Bir süre sonra çevik kuvvet de gelmişti. Adeta Sultanahmet Meydanı'nı abluka altına aldılar. Durakları, sokak-ları, hatta evleri arıyorlardı. TAYAD'lı ailelerden birilerini arıyorlardı. İşkenceye, baskılara ve zulme karşı çıkanlar, görüldükleri yerde gözaltına alınacak, işkence görecek ve tutuklanacaktı. Çünkü "suçlu" onlardı. 12 Eylül'ü yaratanlar değil.

Acıyı, Direnişi, Onurumuzu Öyküleştirelim

TAYAD olarak '88 Nisan ayı içinde "Suçlu Olan Çocuklarımız Değil 12 Eylül Hukukudur" adlı bir kampanya düzenlemiştik. Bu kampanyada "Sevgimiz çiçek Açsın-Dünya Tutuklularıyla Dayanışma Geceleri" konulu karikatür sergisi ve panellerin yanında "Acıyı, Direnişi, Onurumuzu Öyküleştirelim-En İyilerini Seçelim" başlıklı bir de öykü yarışması vardı. Bu yarışmaya ilgi çok fazla oldu. Elimize 60'ı aşkın öykü ulaşmıştı. İçlerinden bir seçim yapabilelim bizim için oldukça zor olmuştu. O yüzden, oluşturduğumuz jüri epey zorlandı. Hepsinin tarihsel bir önemi vardı. TAYAD'ın yaptığı ön eleme, kamuoyunun bildiği olayların dışındaki anlatımı içerme amacı taşımıştı. Seçici kurulumuz ise öykülerin sanatsal açıdan değerlendirmesini dikkate aldı.

Bu öykülerin çoğunu, ileride çeşitli yerlerde ve zamanlarda değerlendirmek üzere arşivimizde sakladık. Yarışma sonucunda koyduğumuz ödül ise daha çok manevi bir anlam taşıyordu. Verdiğimiz

ödülleri bizlerin ve çocuklarımızın yaptıkları el işi ödülleri idi. Bunun anlamı bizler için büyüktü. Bu, yarışmaya katılan insanlar için de geçerliydi.

Aynı etkinlik içerisinde 15 Ekim günü Ortaköy Kültür Merkezi'nde cezaevlerindeki uygulamaları anlatan bir oyun sergilendi. Adı Metris Müzikali'ydi. Oyunun sergilendiği gün, Ortaköy Kültür Merkezi tika basa dolmuştu. Çoğumuz oyunu ayakta seyrettik. Kimi sahnelerinde öfkelenedik, kimi sahnelerinde güldük; bazı sahnelerinde hüzünlenirken, bazen de kinlendik... Oyun bittiğinde ise baskıların yenemediği direnişin öyküsüyle doluyduk. Herkes ayakta, avuçlarını patlatırcasına alkışlıyordu.

BÖLÜM 20 DERNEĞİMİZİ YAKMALARİ BOŞUNAYDI, BİZLERİ BİRARAYA GETİREN APARTMAN KATI DEĞİLDİ Kİ!..

Tüm Türkiye Bizim Evimizdi

12 Eylül'ün 8. yıldönümünde açtığımız kampanyanın sonlarındaydı. "12 Eylül Tüm Yargılamaları, Tüm Sonuçları ile Kaldırılmalıdır", "Özgürlük Ellerimizdedir" demiştik. Bütün bunlar siyasi iktidarı epeyce rahatsız etmişti. Dernek binamız sürekli gözaltında tutuluyor, kapatılması için davalar açılıyor, etkinliklerimizin hemen hepsinin karşısına engeller çıkarılıyor, üyelerimiz polis tarafından takip ediliyor, hemen her fırsatta işkenceli sorgulardan geçiriliyordu.

Bütün bunlarla bizleri yıldıramayacaklarını anlayınca, şimdi de dernek binamıza göz dikmişlerdi. Dernek binamızı yakıp yıktılar mı her şey bitecek mi zannetmişlerdi' Öyle olsaydı ne kadar kolay olurdu herhalde. Kendini rahatsız eden yerleri, hatta insanları yakiverirsin, herşey olup biterdi. Bizi bir araya getiren, ortak mücadelede buluşturan düşüncelerimizdi, duygularımızdı, gördüklerimizdi, yani yaşadıklarımızdı. Onların bize verdiği güçle mücadelemize olan inançtı...Bunlar olduktan sonra, dernek binasının hiçbir önemi yoktu. Bugün orada olurduk, yarın başka bir yerde, yada sokakta. Tüm Türkiye bizim evimizdi. Onlar tüm evleri mi yakacaklardı' Buna güçleri yetermiydi' Bunları düşünmeyecek kadar gözlerini öfke bürümüşü. İşte bu yüzden tahammülsüzlükleri, korkuları bir kibrit olup tutuştu.

18.9.1988 günü, TAYAD'ın eski dernek binası, yeni bülten bürosu, siyasi polis tarafından kundaklandı. O gün SHP mitingine katılmıştık. Oldukça kalabalık ve coşkulu bir kitleydik. İncancımızı, düşüncelerimizi orada da haykırmıştık. Miting dönüşünde, dernek genel sekreterimiz, polis tarafından uzun süre takip edilmişti. Her zamankinden daha farklı bir davranışları vardı. Bu hemen göze batıyordu. Hatta genel sekreterimiz bizi bu anormallik karşısında uyarıyordu da. Nitekim o akşam 19.30 sıralarında dernek başkanımızın evine Aksaray Karakolu'ndan telefon ediliyor ve TAYAD'ın bülten bürosunun yandığı haber veriliyordu.

Bülten bürosuna gittiğimizde, ortalığın harabeye döndüğünü gördük. Kapı zorlanmış, açılmadığı için de kırılmıştı. İçeride bulunan afişler, dövizler, 12 Eylül kampanyası ile ilgili tüm belgeler, bülten çalışmaları, cezaevlerinden gelen el işi ürünler ve büro malzemeleri yakılmış, kullanılmaz hale gelmişti. Biz gittiğimizde yangın henüz söndürülmüştü. Bir yanık kokusu vardı ortalıkta, bir de polisler. Sanki derneğimizi yakan onlar değilmiş gibi "olay yerinin güvenliğini sağlamaya" mı gelmişlerdi acaba' Dernek binasını yakmaya güçleri yetmişti; ama bizim incancımızı yakmaya hiçbir zaman yetmeyecekti.

Hemen ertesi gün Emniyet Müdürlüğü'ne, ANAP Genel Merkezi'ne, İstanbul Siyasi Şube Müdürlüğü'ne, Adalet ve İçişleri bakanlıklarına, Dernekler Masası'na, Başbakanlığa, Cumhuriyet Savcılığı'na ve Emniyet Genel Müdürü Hamdi Ardalı'ya telgraflar çektik, dilekçeler yazdık. Olayı kınadığımızı, protesto ettiğimizi, sorumluların peşini bırakmayacağımızı belirttik. Bir sonraki gün ise demokratik kitle örgütlerinin, aydınların, devrimci-demokratların çağrılı olduğu bir basın toplantısı düzenledik. Hazırladığımız bir dilekçe metnini imzaya açtık. Basın toplantımıza aydınlardan Hasan Kıyafet katıldı. Çağırduğumuz Müjdat Gezen ise telefonla, üzüntü ve geçmiş olsun temennilerini ilettiler. Diğer çağrılı olan aydınlardan ise pek bir ses çıkmadı. DEMKAD'lılar ve DEV-GENÇ'liler genel merkezimize gelerek bizi desteklediklerini bizzat belirttiler. Basının tavrı ise oldukça ilginçti. Basın; sanki böyle bir olay yokmuş gibi davranıyordu. Gazetelerde boy gösteren olayların arkasındakileri açıkladıkları, olayları anlattıkları vb. büyük iddialarla yola çıkan gazeteciler de sessizdiler. Duyarlı olmanın erdemlerinden bahseden kalemler de ortalıkta gözüküyorlardı. Sanki TAYAD hiç yakılmamış gibiydi. Olayın arkasında siyasi şubenin olması, basının ve aydınların duyarsız kalması için yeter de artar bir neden olmuştu.

20 Eylül'deki basın toplantısından sonra, 21 Eylül günü de İstanbul Valiliği'ne başvurduk. Gerekli girişimlerde bulunduk.

"İşte Gaz, İşte Kibrit. Derneğimizi Yakanlar

Gelip Bizi de Yaksın!"

22 Eylül günü, bir grup TAYAD üyesi ile birlikte yanımıza iki şişe gaz ve kibritlerimizi alarak Gayrettepe'deki siyasi şubeye gittik. Kundaklama olayının hesabını bizzat sorumlularından soracaktık. Daha Gayrettepe binasının girişinde olağanüstü bir güvenlik zinciri oluşturulmuştu. Bizim sayımız 15 kadardı. Onları sayamadık. Yol üzerindeki araba geçiş yerleri de kapatılmıştı. Siyasi polisler, silahlarıyla, telsizleri, videoları ve fotoğrafçılarıyla bizleri bekliyorlardı. TAYAD'lıları bekliyorlardı. O dönemdeki genel sekreterimiz, giriş kapısında bir görevliye Hamdi Ardalı veya yetkili biriyle görüşmek

istediğimizi ve bir dilekçe vermek istediğimizi belirtti. Bu arada polis sürekli olarak "dağılın" ihtarları yapıyordu. Buna karşılık biz dağılmayacağımızı, en doğal hakkımızı kullandığımızı, bu konuda engel tanımadığımızı, ısrarlı olduğumuzu belirterek, dernek binamızı yakanları teşhis edeceğimizi söyledik. Şube önündeki kalabalık, halkın dikkatini çekmiş olmalıydı ki, halk etrafımızda toplanmaya başladı. Öyle ya, Türkiye'de ilk kez oluyordu böyle bir olay. Şubeye gidip siyasi polise teşhis için müracaat ederek ısrarlı davranan bir örnek daha yaşanmamıştı. Onlardan herkes korkardı, onların astığı astık, kestiği kestikti. Her zaman teşhise adam getiren siyasi şubeden, bu kez de tutsakların aileleri teşhis için polisleri görmek istiyorlardı. Polis bu arada telaş ve tedirginlik içinde, sürekli olarak "dağılın" ihtarları yapıyordu. Bunun üzerine anneler ellerindeki kibriti çakarak "İşte gaz, işte kibrit. Derneğimizi yakanlar gelsin bizi de yaksın!" dediler. O zaman bütün "dağılın" ihtarları bir anda kesilmişti. Ne yalan söylüyorsunuz, ne de iftira ediyorsunuz dendi. Kısa bir sessizlik oldu, hepsi o kadar.

Bir süre sonra şaşkınlığını üzerinden atan polis yeniden "dağılın" ihtarları yapmaya başladı. Yanımızda getirdiğimiz dilekçeyi orada bir yetkiliye verirken, diğer kopyalarını da basına vermek istedik. Tam o sırada polis dilekçelere saldırmaya başladı. Alıp alıp yırtmaya çalışıyordu. Sanki dilekçeleri yırtınca herşeyi halletmiş olacaktı. O anda bir kargaşa başladı. Onlar dilekçemizi yırtmak için uğraşırken, biz de yırttırmamak için direniyorduk. O zaman gördük ki, bir dilekçemize bile tahammül edemiyorlardı. Kimbilir onlar ellerine fırsat geçtiğinde bizlere neler yaparlardı artık. Polisin sabırsız, şaşkın saldırısına gerekli cevabı vermiştik. Daha sonra topluca Mecidiyeköy'e doğru yola çıktık. Başımız dikti.

Daha sonra, suç duyurusunda bulunduğumuz için ifadeye çağırıldık. Biz ifademizde derneğimizi yakanları teşhis edebileceğimizi, derneğimizin polisler tarafından yakıldığını söylediğimizde savcı "Yakanlar başkası olamaz mı" diye ısrarla sorup duruyordu. O'na cevabımız, "Hayır, polis yaktı." oldu. Ayrıca ifademizde 1986 yılında başka bir konu ile ilgili olarak polise gittiğimizde, polisin derneğimizi bombalamakla, bizi yaşatmamakla tehdit ettiğini de belirttik. Bunlar o zaman ifademize de geçmişti.

BÖLÜM 21 FİLİSTİNDEKİ SİYONİST VAHŞETİ KINARKEN, FİLİSTİN HALKININ GERÇEK DOSTLARININ YİNE HALKLAR OLDUĞUNU SÖYLÜYORDUK

O dönem işgal altındaki Filistin topraklarında Siyonist vahşet, tüm dünyanın nefretini toplayan boyutlara tırmanmıştı. Filistin halkı Siyonist saldırılar ve katliamlar karşısında haklı ve onurlu mücadelesini sürdürüyordu. Biz de Filistin'deki Siyonist vahşetin kınanması amacıyla 13 Şubat 1988 günü İstanbul Reklam Sitesi'nin konferans salonunda düzenlenen ve "Filistin Halkıyla Dayanışma ve İsrail Siyonizminin Vahşetini" kınayan basın toplantısına katıldık. Basın toplantısında o dönemki TAYAD Genel Başkanı Mustafa Eryüksel, yine o dönemki DEMKAD Genel Başkanı Ayten Can, Otomobil-İş Başkanı İsmail Aykanat, Genel Hizmet-İş Yönetim Kurulu Üyesi Ali Celal Güner ve Öğrenci Dernekleri adına İTÜ Mimarlık Fakültesi Öğrenci Derneği Yönetim Kurulu Üyesi Sadık Eroğlu katıldı. İstanbul Reklam Sitesi'nin konferans salonu dolmuştu. Toplantıya 500'e yakın insan katılmıştı. Basın toplantısı başlamadan önce, Filistinli şehitler için bir dakikalık saygı duruşu yapıldı.

Toplantıda İsrail Siyonizminin insan hak ve özgürlüklerine yönelik acımasız saldırılarını, sürgün politikasını, toplama kamplarındaki uygulamalarını protesto ettik. İsrail'in Filistin topraklarından çekilmesi talebini tekrarladık. Filistin, Filistinlilerin olmalıydı. TAYAD, direnen Filistin halkının yanındaydı. Basın toplantısı sona erdiğinde ise, toplantıya katılanlar hep bir ağızdan haykırıyorlardı: "Yaşasın Filistin Halkının Onurlu Mücadelesi!"

Filistin Halkıyla Dayanışmanın Heyecanı ile Diredik...

Coşkulu bir havada geçen basın toplantısının ardından, Filistin halkının mücadelesine destek sağlamanın sembolik ama somut bir ifadesi olarak, toplantıya katılanlar, iki günlük açlık grevi yapmak üzere topluca Sultanahmet Meydanı'na yöneldi. 500'ü aşkın genç, yaşlı, kadın, erkek ve çok sayıda çocukların da aralarında bulunduğu bu kitle, Filistin halkıyla dayanışmanın heyecanı ile yürümeye başlamıştı. Sultanahmet Parkı'nın ortasına gelindiğinde, yürüyenlerin yolu çevik kuvvet tarafından çevrildi. Kitle çembere alındı. Çevik kuvvet amiri kitleden dağılmasını istiyordu. Topluluğun sözcüsü, yaptıkları eylemin haklı ve meşru bir eylem olduğunu vurgulayarak, TC'nin de Filistin halkını desteklemek iddiasında olduğunu belirtti. Polis bunlara kulak astığı yoktu. Bir dağılın tutturmuş gidiyordu. Bunun üzerine, kendisine açlık grevinin şu andan itibaren başladığını ve her ne olursa olsun sürdürüleceğini söyledik. Bunu söylememizle birlikte, yasak savar bir tarzda yapılan "dağılın" ihtarının hemen ardından polis saldırmaya başladı. "Dağılın"la "toplayın" emirleri bir arada gelmişti. Bu emirle birlikte tekme ve coplar da geldi. Toplanan kitle dağılmadı. Polis, saldırısı karşısında direnişi bulmuştu.

Bu saldırı sırasında 48 kişi dövülüp, yerlerde sürüklenerek polis otobüslerine bindirildi. Dayak, polis otobüsü içinde de devam etti. Gözaltına alınanlar, bu tutum karşısında kararlılıklarını sürdürürken, "Yaşasın Filistin Halkının Onurlu Mücadelesi", "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek" sloganlarını atmaya başladılar. Ortalık adeta savaş alanına dönmüştü. Kitle hiç kimsenin aralarından gözaltına alınmak istenmesine tavırsız kalmadı. Herkes yanındakine, önündekine sınıksız sarılmış, direnişti. Bu saldırı sırasında analar, babalar, hatta çocuklar ezildi, coplandı. Derneğimizin üyesi Mahbup Malkoç fenalaşarak bayıldı.

"Burada Kalamazsınız

Bu Eylemlerle SHP Yıpratılıyor"

Bu saldırı dalgasından sonra, geride kalanlar gruplar halinde hızla toplanarak Eyüp SHP ilçe binasına gittiler. Oradaki yetkililerden açlık grevini burada sürdürmek istediğimizi belirttik. Sultanahmet Meydanı'nda başlatılan açlık grevi burada da devam ediyordu. Buradaki açlık grevine 87 kişi katılmıştı. Bu sayı kısıtla bir süre içerisinde 150'yi aştı. Açlık grevi sırasında TAYAD'dan, DEMKAD'dan, Devrimci Gençlik'ten ve çeşitli öğrenci derneklerinden gelen mesajlar okundu. Bu mesajlarda Filistin halkının haklı mücadelesinin yanında bulunduğu belirtiliyor, tüm devrimcilere, demokratlara, demokratik kuruluşlara Filistin halkıyla dayanışma için iki günlük protesto açlık grevine katılmaları çağrısında bulunularak, Filistinlilerle dayanışma gösteren direnişçilerin de karşı karşıya kaldığı baskı ve gözaltılar kınanıyordu. Polis, SHP binası yanında Eyüp çevresini de kuşatmıştı. Açlık grevi boyunca Eyüp'te duraklarda, kahvelerde, yollarda ve binanın çevresinde polis eksik olmadı. Sanki İstanbul'un polisi iki gün için Eyüp'e taşınmıştı.

Açlık grevi boyunca coşkumuz doruktaydı. TAYAD korusu da açlık grevcilerinin yanındaydı. Açlık grevi sırasında SHP Eyüp Yönetim Kurulu Başkanı, "Burada kalamazsınız, bu eylemlerle SHP yıpratılıyor." diyerek açlık grevini engellemeye ve açlık grevindekileri dışarı çıkarmaya çalıştı. O

dönem SHP İl Başkanı Doğan Öztunç ise, içeriden çıkılmadığı takdirde polis zoruyla çıkaracaklarını söylüyordu. Sosyal demokrat etiketiyle ortaya çıkan SHP, kapılarını demokratik ve meşru bir eyleme kapalı tutuyordu. Açlık grevindekiler bu tavırları teşhir edeceklerini söyleyerek oradan ayrılıyor ve Genel Hizmet-İş binasına gitmek için yola çıkıyorlardı. Sendikanın önüne gittiklerinde, sendikanın etrafının polis tarafından çembere alındığını gördüler. Sendika binasına girerek açlık grevini sürdürdüğümüz zaman, eylemimize destek vermek üzere pek çok kişi, kurum ve kuruluş temsilcileri geldi. Bu arada Siyasi Şube'nin Sendikalar Masa Şefi, sendikanın kayıtlarını incelemek gerekçesiyle sendikaya geldi. Büyük bir tesadüf(!)... Sendika kayıtlarının inceleneceği tutmuştu...

Sendika yetkilileri de bunun üzerine sendikalarının kapatılabileceğini, o yüzden buradan ayrılmamız gerektiğini söylemeye başladılar. Gece boyunca hemen bütün aydınlar telefonla aranarak, kalacak yer arandı. Füsun Erbulak, Ferhan Şensoy ve Ali Taygun gibi birkaç isim dışında ilgi gösteren hiç kimse olmamıştı.

Ertesi gün sabah saat 11.30 civarında yine Hizmet-İş'ten çıkılarak, eylemin başladığı yere yani Sultanahmet Meydanı'na gelindi. Yere serilen siyah bir örtünün üstüne onlarca kırmızı karanfil atıldı. Bir konuşmacı, açlık grevine son verildiğini söylerken, ailelerden bir kısmı da gözaltına alınma olayını protesto etmek için açlık grevine devam edeceğini açıklıyordu. Protesto alkışlarla sürdü ve sonra da dağıldı.

BÖLÜM 22 DİYARBAKIR CEZAEVİ'NDEKİ DİRENİŞ SONRASINDA TTE UYGULAMASI KALDIRILYOR

"Belki Yanınızda Bomba Var Nereden Bilebiliriz..."

8 Temmuz 1988 günü Diyarbakır Cezaevi'nde baskı ve yasaklara karşı açlık grevi başlamıştı.

2 Şubat'ta bir ziyaret sırasında, Kürtçe konuşulduğu için ailelere coplarla saldırılmış, bunun üzerine cezaevindeki tutuklular ziyareti keserek, direnişe geçmişlerdi. O gün idareye cezaevindekiler tarafından 21 maddelik bir talep listesi verilirken, taleplerin karşılanmadığı takdirde, süresiz açlık grevine başlanacağı belirtilmişti. 8 Şubat'a kadar da herhangi bir gelişme olmayınca açlık grevi başlamıştı. Bunun üzerine ailelerle birlikte 9 Şubat günü saat 11.00 sularında Diyarbakır SHP İl Binası'na kadar yüründü. Yürüyenler yaklaşık 200 kişiydi. Polis aileleri çok yakından izliyor, fotoğraf ve video çekimiyle de yetinmeyerek ailelerin arasına karışmaya çalışıyordu. Diyarbakır SHP İl Başkanı Haşim Özkoyuncu, aileleri karşıladı ve düzenlenen basın toplantısında açlık grevi taleplerinin haklı olduğunu söyleyerek SHP İl Teşkilatı olarak bunu destekleyeceklerini belirtti.

O sırada Diyarbakır'da bulunan TAYAD'lı aileler de basın toplantısına katıldılar. TAYAD Genel Başkan Yardımcısı, basın toplantısı sırasında tutuklu ve hükümlülerin talepleri ile ilgili açıklamalar yaptı. Daha sonra topluca PTT'ye gidip TBMM'ye, Başbakanlığa, Cumhurbaşkanlığı'na ve Adalet Bakanlığı'na sorunların çözülmesini talep eden telgraflar çekildi ve bunun ardından açlık grevine devam edilmek üzere geri döndü. Ertesi gün, açlık grevindeki ailelerden 60 kişilik bir grup dilekçe vermek üzere 2. Kolordu Komutanlığı'na gittiler. Ancak Kolordu Komutanı görüşmeyi reddetmişti.

Bir gün sonra TAYAD'lı aileler ve diğer tutuklu yakınları ile Diyarbakır Cezaevi Müdürü'yle görüşmeye gittik. Cezaevi müdürü de görüşmeyi reddederek, Kolordu Komutanı ve Adli Müşavirlik'ten izin alınması gerektiğini söylüyordu. Adli Müşavirliğe gidilip olayları ve polislin tutumunu anlattığımızda, Adli Müşavir bize, "Belki yanınızda bomba var. Nereden bilebiliriz' Kamera polise ait değil, TRT'nindir. " biçiminde ipe sapa gelmez şeyler söylüyordu. Biz de tutuklu ve hükümlülerin taleplerini ileterek açlık grevindekilere şekerli su verilmesi gerektiğini söyledik. Aldığımız cevap ise "Madem açlık grevine gidiyorlar, tam gitsinler. " şeklindeydi. Bu sözler bir insanın ağzından nasıl çıkabiliyordu? Ölümle karşı karşıya kalan, insanca yaşama taleplerini haykıran, kendilerine insanca yaşam koşullarının sağlanmasını söyleyen evlatlarımıza karşı bu kadar kin ve öfke nedendi? Aslında bunların cevaplarını bulmak o kadar da zor değil. Bizlere bunları söyleyenler, kimbilir cezaevlerinde neler yapıyorlardı?

Adli Müşavir'den sonra Olağanüstü Hal Bürosu'na gidildi. Burada da polis engeliyle karşılaşıldı. Ailelere "Siz anarşist misiniz" deniyordu. Onlara göre zaten hak arayan, özgürlük isteyen, hatta insanca yaşamak istiyorum diyen herkes anarşistti. Onların karşısında el pençe durmak, her istenileni yapmak gerekiyordu, anarşist sayılmamak için...

"Sizin Karnınız Şişik, Niye Sizin Oğlunuz
Benim Oğlum Gibi Devrimci Olsun"

12 Şubat gününe gelindiğinde, aileler olarak cezaevi kapısının önünde toplandık. Görüş yaptırılmayınca, daha önce alınan karara uyularak ANAP İl Binası'na kadar yürüyerek il başkanıyla görüşmek istedik. S. Yentürk önce yok dedirtti, ancak bizim ısrarlı tutumumuz karşısında ortaya çıkmak zorunda kalmıştı. Kendisinin de bildiği sorunu, bir kez de bizden duyunca ortaya koyduğu tepki "Hükümet içinde hükümet olmaya çalışılırsa sonuç böyle olur." biçiminde olmuştu. Bize "Bakın benim oğlum anarşist mi?" diyordu. İçimizden biri "Sizin karnınız şişik, niye sizin oğlunuz benim oğlum gibi devrimci olsun?" cevabını yapıştırdı. Aileler buraya anarşizmi tartışmaya gelmediklerini, sorunlara çözüm bulunmasını istediklerini söylediler. "Yiyip yiyip bitiremeyenlerin" vatansever sayıldığı bir ortamda beklenen bir tavırdı...

Zorlamamız sonucunda orada bulunan ANAP milletvekilleri, Olağanüstü Hal Bölge Valisi Hayri Kozakçıoğlu'nu aradılar. Vali "Olay hakkında şu anda bir bilgim yok. Öğrenince basın aracılığıyla bir açıklama yaparım." diyordu. Zaten "yetkililerin" ters giden hiçbir olaydan bilgisi olmazdı ülkemizde. Ülkemizdeki gelişmelerden en az bilgisi olanlar da onlar olurdu çoğu kez... Bu da demokrasi oyununun bir parçasıydı. Zaten bilgileri olsa olumsuzlukları hemen ortadan kaldırırlardı... İşkenceler, baskılar hep "yetkililerin" bilgisi dışında olurdu... Bu tip olayların adı "münferit" olaylardı. Ah, bir bilgileri olsa, hepsini engellerlerdi(!)... Bu cevaba şaşırmadık.

Onların Yaşları Küçük,
Yürekleri Büyüktü

Bu arada TAYAD'lı aileler olarak kaldığımız bütün evler de polis kordonu altına alınmıştı... Ev sahipleri polis tarafından tehdit edilerek bizi evlerinden atmaya zorlanıyorlardı... Kimse aldırış etmedi.

16 Şubat günü geldiğinde, her türlü girişimi yapmış ancak hiçbir sonuç alamamıştık, Bunun üzerine biz de açlık grevine başlama kararı aldık. Bir basın açıklaması yaparak açlık grevimizi duyurduk. Artık açlık grevi hem içerde, hem de dışarıda sürüyordu. Polis açlık grevimiz karşısında o kadar acizleşti ki, 12-13 yaşlarındaki üç çocuğu gözaltına alarak, onlara muhbirlik teklifinde bulundu. Gözaltına alınan çocuklarımız gördükleri baskılara rağmen, muhbirlik teklifini reddetmişlerdi. Onların yaşları küçük, yürekleri büyüktü.

Çocukları gözaltına almakta o kadar ileri gitmişlerdi ki, annesinin kucağında, minibüste uyuyan 5 yaşında bir çocuğu bile gözaltına almaktan kaçınmıyorlardı. Polis işte böylesine acizleşmiş, ne yapacağını şaşırılmıştı. Çocukların gözaltına alınmasına karşı, biz TAYAD'lı aileler olarak, o sırada yanımızda bulunan diğer ailelere emniyet binasına giderek çocuğu geri almayı önerdik. Emniyet binasının bulunduğu sokağa kadar hep birlikte gittik. Yetkililere çocuğu geri almaya geldiğimizi ve almadan da gitmeyeceğimizi söyledik. Polis bize epeyce zorluk çıkardı. Çocuğu geri vermek istemedi. Ancak biz çocuğu almadan gitmemekte kararlıydık ve sonuçta gözaltında bulunan 5 yaşındaki çocuğu geri aldık. Çocuğu geri almamız karşısında, önceleri bize önyargılı bakan aileler, daha sıcak yaklaşmış, memnuniyetlerini dile getirmişlerdi. Tavrımızdan etkilenmişlerdi.

Açlık grevimize SHP milletvekillerinden Adnan Ekmen ve Mahmut Alınak da katılmıştı. SHP Genel Merkezi ise bizim Diyarbakır SHP İl Binası'nı terk etmemizi istiyordu. İnönü bir açıklama yaparak parti binalarının kötüye kullanılacağını söylemişti...

Bunun üzerine SHP Diyarbakır il ve ilçe yöneticileri de görevden alınıyordu. Görevden alınanların tavrı "Genel merkezdekiler istiyorlarsa, kapıda yazılı olan tabelayı alıp götürsünler." oldu.

18 Şubat akşamı Özal, televizyonda sorunların çözülmesine ilişkin gerekli talimatların verildiği şeklinde bir açıklama yaptı. Açıklamaya aileler olarak ihtiyatlı yaklaştık. Ertesi gün cezaevine giden aileler, henüz hiçbir sorunun çözülmemiş olduğunu gördüler. Pencerelerden ailelere bağırarak tutuklular; "Sorunlarımız çözülmedi. Bize sadece şekerli su veriyorlar." dediler. Bunun üzerine SHP İl Binası'na geri dönen aileler açlık grevine devam ettiler. Gerekirse ölene kadar açlık grevine devam edeceklerini söylediler. Aynı gün akşam üzerine doğru, cezaevinde Ankara'dan gelen askeri yetkililerle, tutuklu temsilcileri görüşmüş ve bütün talepler kabul edilerek, açlık grevine son verilmişti. Özellikle tek tip elbisenin tüm Türkiye'de kaldırılacağı, görüşmede dinleyici olmadan Kürtçe konuşulabileceği ve siyasi temsilcilik hakkının kabul edilebileceği açıklandı.

Bu dönemde elde edilen başarının bedelini, Mehmet Emin Yavuz adındaki siyasi tutuklu yaşamı ile ödemişti. Açlık grevinin bitmesinden bir süre önce ağırlaşarak askeri hastaneye kaldırılan Mehmet Emin Yavuz, üniversite hastanesine sevk edilirken, son nefesini vermişti. Son nefesini verene kadar da açlık direnişini sürdürmüş ve yetkililerin kendisinin açlık grevi yapmaması yönündeki telkinlerine uymayı şiddetle reddetmişti.

Bu anlaşma bir gün önce olsaydı, bu evladımızı kaybetmeyecektik. Kaldı ki, çocuğumuz daha önceden de rahatsızdı. Önceden hastaneye kaldırılması gerekiyordu. Ancak bu durum bilinen geciktirildi. En doğal ve insanca yaşam taleplerinin yerine getirilmesi geciktirilerek, bu cinayete göz yumuldu. Bu evladımızı kaybetmemiz bilinçli olarak işlenmiş bir cinayettir.

Evlatlarımız Kendi Özgürlüklerini Kendileri Sağladılar

12 Eylül'ü yaratanlar, ülkeyi kurtaracağız, yokluğu, yoksulluğu yok edeceğiz demişlerdi. Bütün bunların sorumlusu olarak evlatlarımızı göstermişlerdi. Evlatlarımız cezaevine atıldığına, idamlara ve ağır cezalara çarptırıldığında her yerin güllük gülistanlık olacağını da söylemişlerdi. Kimisi "Asmayıp da besleyecek miyiz?" derken, kimisi de "Sallandırmalı birkaç yüz tanesini, ortalık düzeler." diyordu. Bizler tüm bunların acısını, üzüntüsünü en derin bir şekilde yaşamıştık. Onlar, adına tutanak, belge denilen, işkencecilerin düzenlediği sözde kanıtlarla yıllardır cezaevlerindeydiler. İdam edildiler, ağır cezalara çarptırıldılar, "bağımsız mahkeme" denilen salonlarda mahkeme heyetinin gözleri önünde coplandılar. Söz ve savunma hakları ellerinden alınmak istendi. Şubelerde, cezaevlerinde kendilerine "Burada ıslah olacaksınız, pişman olacaksınız, dediklerimizi yaparsanız serbest kalacaksınız." denildi. Boyun eğmeyenler ise en ağır baskıları yaşadılar, en ağır işkenceleri gördüler. Cezaevinde yapılan operasyonlarda subaylar onları kastederek, emrindeki askerlere "Buradan ölü çıkacak." diyorlardı. Onların tek suçu insanları sevmek, özgürlüğü sevmektir. Haksızlıklara, zulme ve sömürüye başkaldırmaktı. Evet onların tek suçları vatansever olmalarıydı. Bağımsızlık, özgürlük istedikleri için işkenceler görmüşler, cezaevlerine atılmışlardı. Bu durumda kaçmayıp da ne yapacaklardı? Öldürülmeyi ya da haksız yere bir ömür boyu cezaevinde yatmayı ya da ipe götürülmeyi mi bekleyeceklerdi? Tercihleri kaçmak olmalıydı, oldu. Onlarca evladımız, aramıza, mücadeleye katıldı.

Ancak özgürlük çâbalarında bizi üzen tek şey, cezaevlerinde daha binlerce evladımızın olmasıydı.

Onlar bütün bu olumsuz koşullarda, baskı ve işkencelere rağmen, düşüncelerine hep sadık kalmışlar ve diremişlerdi. Onlar, mücadelelerini her koşulda sürdüreceklerini söylerken özgürlüğün kendi ellerinde olduğunu, özgürlüğü kendi elleriyle yaratacaklarını da söylemişlerdi. Onların "Ne söyledilerse yaptıklarını" hep biliyorduk. Bu kez de öyle olmuştu. "Özgürlük Ellerimizdedir" demişler ve gerçekten de kendi özgürlüklerini kendi elleriyle sağlamışlardı.

İlk özgürlük haberini aldığımızda hem şaşkın, hem de sevinçten göklere uçuyorduk. Haberi duyan herkes derneğimize koşuyordu. Yüzler gülüyor, gözler parlıyordu. Hatta, sevincimizin ve coşumumuzun ifadesi olan bir espri aramızda sürekli yapılıyordu: "Sakın ha yolda, sağda solda gülümseme. Çünkü polis gülümseyenleri topluyormuş!.. "

Saatlerce tatlılarla, pastalarla neşemizi, sevincimizi haykırıp, yüreklerimizi rahatlattık. Evlatlarımız ve bizler yıllarca eziyet Çekmemize karşı, sevinci de tadıp, ağız dolusu gülebiliyorduk...

Evet, bizi ayakta tutan, hatta gençleştiren bu yanımızdı! Biz buyduk işte!..

BÖLÜM 23

1 AĞUSTOS GENELGESİNE KARŞI MÜCADELEMİZ SÜRDÜ

"Maskeler takacaksın belki de aldatmak için dostlarını
Dört yanına duvarlar öreceksin belki de kalın yüksek
Belki de çarmıha gereceksin beni bir gün
Karşısında bir sürü hergelenin
Ama hiçbir zaman oturmayacağız pazarlığa seninle,
Ey güneşin düşmanı
sıkacağım dişimi dayanacağım
son damlasına dek kanımın"
Adalet Bakanı Utanmasa
"Herkes Bizi Kutlamak İçin Sıraya Girdi" Diyecek

1 Ağustos Genelgesi'ne karşı ağustos ayında başlattığımız girişimler Eylül ayında da devam etmişti.

Dönemin Adalet Bakanı Mehmet Topaç genelgenin yayınlanmasından sonra toplumun hiçbir kesiminden tepki gelmediğini söylüyordu. Topaç'a göre bu genelgeyi herkes çok beğenmişti. Herkesin çok hoşuna gitmişti. Utanmasa, genelgeden dolayı "Herkes bizi kutlamak için sıraya girdi." diyecekti. Madem tepki gelmediğini söylüyordu, o halde tepkimizi onun gözleri önünde dile getirmeliydik. Bakalım o zaman ne diyecekti.

1 Eylül TBMM'nin açılış günüydü. Bu günü mutlaka değerlendirecektik. TBMM'nin açılış gününde orada olacak şekilde, değişik cezaevlerinde yakını bulunan 40 kadar TAYAD'lı aile olarak, 1 Eylül günü Meclis'in önüne geldik. Meclis Başkanı ile görüşme talebinde bulunduk. 1988 başında Meclis Başkanı'na, on binlerce imzayla cezaevlerinde insanca yaşam koşullarının sağlanmasını içeren bir dilekçe vermiştik. Aradan onca zaman geçmiş, tam tersi bir durum ortaya çıkmıştı. Cezaevlerinde direnişle elde edilen haklar da gasp edilmişti. Şimdi bu hak gaspları daha da ileri götürülmek isteniyordu. Amacımız bu konuda duyarlılığımızı, kararlılığımızı bir kez daha ifade ederek, koşulların düzeltilmesi yönünde çaba göstermekti.

Meclis Başkanı bizlerle görüşmekten kaçınıyordu. Meclis'in açılış gününü ve açılış gününde yapacağı konuşmayı bahane ediyor ve görüşmek istemiyordu. Bu nedenle Meclis Başkanı'ndan randevu almak mümkün olmadı. Bunun üzerine Meclis'ten ayrılarak Güven Park'a gittik. 1987 Ağustos direnişleri sırasında da buraya gelmiş ve iki günlük açlık grevi yapmıştık. Şimdi yine aynı yerdedik. Ama bu kez farklı bir eylem gerçekleştirecektik. 12 Eylül sonrasında Ankara'nın pek alışık olmadığı bir eylem biçimiydi bu. Ellerimizde "Tek Tıp Elbise Kaldırılmalıdır", "Genelgeye Hayır" sloganı yazan bir pankart vardı. Aynı sloganları pankartlarımızı taşıırken de haykırdık. Güven Park sloganlarımızla dolmuştu. "Evladlarımızın ölmesine izin vermeyeceğiz gerekirse bizler açlık grevine gideceğiz, her türlü eylemi yapacağız, ama Çocuklarımız da insanca yaşam koşullarına kavuşacaklar." diyorduk. Adalet Bakanı'nın "teпки yok" sözlerine karşılık, on binlerce tutsak ailesinin düşüncelerini, duygularını anlatıyorduk.

Direnecektik

Cezaevlerindeki sorunların genelgede düğümlendiğini ve insanca yaşam koşullarının sağlanması için bu genelgenin kaldırılmasının zorunlu olduğunu biliyorduk. Bu nedenle, yine çeşitli cezaevlerinden aileler, Ankara'da toplandık. Hep birlikte bir kez daha TBMM yollarına düştük. Meclis'e giderek Adalet Bakanı'nın ya da Başbakan'ın bir an önce açıklama yaparak genelgeyi yürürlükten kaldırmasını istedik.

Cezaevlerinde yeni şehitler vermeye niyetimiz yoktu. ANAP Grup Odası'nda çeşitli partilerden milletvekillerine ve parti yetkililerine durumu, gelişmeleri ve taleplerimizi anlattık. Biz anlattıkça onlar sanki başka bir dille konuşuyormuşuz gibi davranıyor, hiçbir şey anlamaz görünüyorlardı.

Aslında çok iyi anlıyorlardı ne anlatmak istediğimizi, ama anlamaz görünmek daha çok işlerine geliyordu. Bize çözüm için zamana ihtiyaç olduğunu söylüyorlardı. Oysa cezaevlerinde açlık direnişleri vardı ve kimi yerlerde bu açlık direnişleri 15. gününü bulmuştu. Her saniye ölümler olabiliyordu. Bir insanın ölümüne kayıtsız kalan bir insan düşünülemez.

Aramızdan 3-5 kişiyi seçerek Adalet Bakanı'yla görüşmemiz istendi. Oysa herkes biliyordu ki, Adalet Bakanı'yla defalarca görüşmüş ancak hiçbir sonuca ulaşamamıştık. Adalet Bakanı türlü türlü demeçler vermişti. Tutarsızlık, kafa karışıklığı, yalan bu demeçlerinin esas konularıydı. Kimi zaman

genelgeye tepki gelmediğini söylemiş, kimi zaman genelgeyi uygulamayacağını belirtmiş, ardından da cezaevi yetkililerine genelgenin uygulanma emirlerini yağıdırmıştı. Çocuklarımızın bedenlerini, canlarını koyduğu direnişten yana olmanın tüm gereklerini yerine getirecektik. Direnecektik. Bulduğumuz ANAP Grup Odası'ndan bizi kimse dışarı çıkartamazdı. Saatler boyunca, sorunlarımızı anlatabilmek ve bu sorunlar etrafında bir kamuoyu oluşturabilmek için direndik de. Oda sivil polislerle dolmuştu. Sürekli video çekimi yapılarak tedirgin edilmeye çalışılıyordu. Polisin içeri girmesine tepkisiz kalmayacağımız bildiğinden, polisler odaya yakalarına basın mensuplarına ait kartları takarak girmişlerdi. Ancak bu duruma müdahale ettik. Polis bu olay karşısında oldukça şaşırılmıştı. Tereddüt içindeydi. Dağılmamızı söylüyor ama fiziki müdahaleye de pek yanaşmak istemiyordu. Bir süre ellerimizde pankartlarla gösterimizi sürdürdük. Çevremize toplanan çok sayıda insana, eylemimizin nedenlerini ve amaçlarını anlattıktan sonra dağıldık. Kızılay'dan Meclis'e giderken, yine topluca yürüyorduk. Polis yolda topluca yürümemizi engellemek istedi. Bizi dağıtma girişiminde bulundu. Dağılmadık ve uzun süren tartışmalardan sonra Meclis'e gelmeyi başardık.

Önce SHP Grup Başkan Vekili Hikmet Çetin, milletvekilleri Rıza Yılmaz, Fuat Atalay ve ANAP Grup Başkan Vekili Abdülkadir Aksoy'la görüştük. Genelgenin uygulanmasında ısrarlı olunması halinde eylemlerin giderek yükseleceğini ifade ederek, genelgeye karşı mücadelede destek istedik.

Aynı akşam Meclis Başkanı'nın verdiği kokteylde TAYAD'lı ailelerin gelişlerini başkana ileten SHP milletvekillerine Meclis Başkanı, basın mensuplarının yanında genelgeyi uygulamayacağını, tek tip elbiseyi kaldıracağını belirtmiş. Anlaşılan iyice sıkışmışlardı. Haksız ve adaletsiz uygulamalarını savunuyorlardı. Onlar yine kaçak dövüşmeyi tercih ediyorlardı. Sıkıştılar yalana, oyalamaya baş vuruyor ama aynı anda da bildiklerini okuyorlardı. Üstelik hiç yüzleri kızarmadan...Bundan bir gün sonra, yani 2 Eylül sabahı, bu kez TAYAD'lı aileleri temsilen üç kişilik bir grup bakanla görüştü. Bakana da genelge kaldırılmadığı takdirde, olacak gelişmelerden kendisini sorumlu tutacağımız hatırlatıldı. Adalet Bakanı temsilcilerimize genelgeyi uygulamak niyetinde olmadığını belirtmişti.

Verilen tüm sözlere karşın, ilerleyen zaman içinde genelgenin uygulandığını ve evlatlarımıza yönelik saldırıların devam ettiğini gördük. Onlar yaptıkları şeyi açık açık savunuyorlardı. Ama biz direnişimizi, onların yüzüne haykırıyorduk. Ellerindeki tüm olanaklar bizi engellemiyordu.

1 Ağustos Genelgesi ve Meclis Direnişimiz

Cezaevlerinde insanca yaşam koşullarının egemen olması için neler gerektiğinin programını çıkardık. 2 Aralık'ta düzenlediğimiz bir basın toplantısıyla alternatif genelgemizin içeriğini açıklayarak, basına ve kamuoyuna sunduk. Ayrıca genelgeyi çeşitli demokratik kurum ve kuruluşlara, bakanlara, parti yetkililerine ve hukukçulara da gönderdik.

1 Ağustos Genelgesi'ne karşı aldığımız tavır ekim ayında Meclis eylemimizle daha üst noktalara tırmandı.

29 Ekim günü cezaevinde açık görüş olacaktı. Hepimiz böyle bekliyorduk. Daha günler öncesinden, bir açık görüş öncesi yaptığımız tüm hazırlıkları yapmaya başlamıştık. Cezaevine gidecek, yakınlarımızla sınırlı bir süre içinde bile olsa yan yana, el ele, diz dize olabilecektik. Hasretimizi dakikalarla sınırlı da olsa giderebilecek, tüm çektiklerimize karşın ağız dolusu gülebilecektik. Buna hazırlanmıştık, içimiz içimize sığmıyordu. Ancak 29 Ekim günü yaklaştığında cezaevlerinde açık görüş olmayacağı söylendi. Yasaklanmıştı.

"Bakan'ın Altında Arabası Var, Ama Bizim Yok.

Arabasının Benzin Parasını Dahi Biz Veriyoruz.

Tabii ki Yanımıza Gelecek"

Ankara'ya birçok kez gitmiştik. Aşındırmadığımız kapı kalmamıştı. Bu kapıların hiçbirinden doğru dürüst bir sonuç alamamıştık; evlatlarımız açlık grevini sürdürmekteydi. Artık şuramıza kadar gelmişti!.. Son olarak açık görüş de yaptırılmayınca kararımızı verdik; yapacak bir şey kalmamıştı. Cezaevleri önünden taşınarak, Ankara'nın yolunu tuttuk. Meclis'e gidip Adalet Bakanı ile görüşecektik.

120 kişi Meclis önüne geldik. Görüşme isteğimizi bildirdik. Bakanlar "yokmuş", öyle diyorlardı. Eh, biz de bekleriz dedik. Ama asıl amacımız Meclis'e girmenin yolunu bulmaktı. Bize heyet tarzında görüşebileceğimiz söylendiğinde, "Hayır, hepimiz birden görüşeceğiz." diyerek reddettik.

İçimizden bazı aileler kapıda oturalım diye tutturmuşlardı. Oysa Meclis'e girmeliydik ki, bir anlamı olsun. Kapıda oturmak çözüm olmayacaktı. Cevabımız aynıydı; "Hepimiz konuşacağız, çünkü çeşitli cezaevlerinden geldik." diyoruz. Bu sırada bir bakan gelerek, aynı şekilde görüşebileceğini söyledi. Cevabımızı ona da söyledik. Fakat bu sefer, O'nun arkasından kimliklerimizi bırakarak Meclis'e girdik. Gazeteciler ve TV de peşimizden...

Meclis içinde, doğru SHP Grup Başkan Vekili'nin bulunduğu kısıma gittik ve odalarına girdik. Hikmet Çetin, bizleri sakinleştirmeye ve aldatmaya çalışarak, kendilerinin sürekli uğraştıklarını, ellerin-

den geleni yaptıklarını söylüyordu. "Konuşmanın bir anlamı yok. Bugüne kadar konuştuk, sonuç alamadık. Oysa evlatlarımız ölüyor. Onun için konuşmakla bir şey olmuyor. " diye cevaplar veriyorduk. SHP'liler ne yapacağımızı kestirememişlerdi. ANAP Grup Başkan Vekili ile görüşmek istediğimizi belirttik. Kulaklarına, odalarına girip, çıkmayacağımızı fısıldadık. Ortalığı bir anda telaş kapladı. "Bekleyin, randevu alalım, böyle bir şey yapmayın vs." diyorlardı. Biraz bekleyebileceğimizi söyledik. Gidip gelmeler oldu. Sonunda toplu olarak ANAP Grup Başkan Vekili'nin odasına girdik. Belki gerekir diye kapının anahtarını alarak sakladık.

Önceden, hep bir ağızdan konuşmayacağımız, buraya tek bir şey söylemek için geldiğimiz söylenmesine ve anlaşmamıza karşı, Grup Başkan Vekili odaya gelir gelmez her ağızdan konuşmalar başladı.

Ailelerden biri bu duruma dayanamarak müdahale etti. Buraya 1 Ağustos Genelgesi için geldiğimizi, cezaevlerindeki sorunların ortak olduğunu, onun için tek olarak konuşmak gerektiğini belirtti.

Artık tahammülümüzün kalmadığını, yeni ölümlere dayanma gücümüzün tükendiğini, onun için Adalet Bakanı Mehmet Topaç'ın buraya kadar gelip bizlere açlık grevi bitti, herşey halloldu deyinceye kadar çıkmayacağımızı, bizlere Adalet Bakanı'nın açıklama yapması gerektiğini belirtince çok sinirlendiler. Herhalde onlar sorunları anlatıp gideceğimizi ummuşlardı.

Bu arada Emniyet Amiri gelip odayı boşaltmamızı, Meclis'i terk etmemizi, yapılanın yasal olmadığını söyledi. Kimseyi rahatsız etmediğimizi, evlatlarımızın her geçen gün ölebileceğini, yaptığımızın da yasadışı olmadığını, kimliklerimizin de onlarda bulunduğunu belirttik. Emniyet Amiri kızmıştı.

Grup Başkan Vekili de çıkmıştı. Bundan sonra yaklaşık her yarım saatte bir gerek ANAP'lı, gerekse SHP'liler geliyor, bizleri ikna etmeye çalışıyorlardı: "Bu işin çözülme yeri Bakanlık. 5-10 kişi gelin oraya gidelim." diyorlardı. Oysa, 5-10 kişiyle gittiğimizde neler olduğunu biliyorduk; ya her zamanki gibi baştan savacaklardı, ya da gözaltına alacaklardı!.. "Hayır" diyorduk. "Hiçbir yere gitmeyeceğiz. Bakan buraya gelecek. "

"Nasil olur, ayağınıza kadar bakan gelir mi, ayıp değil mi?" gibi sözler sarfediyorlardı. Biz de "Ayıp olan bir şey yapmıyoruz, tabii ki gelecek. Bakan'ın altında arabası var. Ama bizim yok. Buraya ziynet eşyalarımızı satarak gelebildik. Bakan ise cebinden para harcamayacak, arabasına binip gelecek. Hatta benzin parasını bile biz veriyoruz." diyorduk.

Kapıyı çarpıp, çıkıyorlardı. Böylece 5.5 saat dışarı çıkmadık. Sürekli bayılmalar oluyordu. Çünkü açlık ve susuzluk etkiliyordu bazı aileleri. Giderek korku da hakim olmaya başladı ve bir süre sonra Emniyet Amiri'nin kimlikleri dağıtma isteğine karşı gelinmedi. Kimlikleri alan aileler, SHP'lilerden "kimse alınmayacak" güvencesini alarak çıkmaya başladılar. Biz 7-8 aile kalmıştık. Bu aşamadan sonra bizim de yapacak bir şeyimiz kalmamıştı. Daha da kalınabilirdi, hatta sürüklenerek, coplanarak çıkmayı da göze almıştık, ancak ailelerin bu tavrı daha fazla kalmamızın anlamsızlığını ortaya çıkarıyordu. Kaldı ki, Bakanı getirtememiştik ama, amacımıza büyük oranda ulaşmış, kararlılığımız, neler yapabileceğimiz gerekli yerlerde duyulmuştu ve kamuoyuna eylemimiz mal olmuştu. Biz de çıkma kararı verdik.

Dışarı karanlıktı. Etraf polisten geçilmiyor, projektörler hiç kimseyi kaçırmak istemezcesine ortalığı aydınlatıyordu. Emniyet Amiri hepimizi gözaltına almak istiyor ve bunun için çırpınıyordu. Tartışmalar sonunda, iki SHP milletvekili araya girerek alınmayacağımız konusunda söz aldılar. Ancak beşer beşer dağılabileceğimiz söylendi. Dağılmaya başlandı. Tüm sözlerine rağmen yirmiye yakın aile çeşitli sokaklardan alınmıştı. Fazla şaşırmadık, bu ülkede ne kadar söz verilirse, o kadar tutulmaz olduğunu gayet iyi öğrenmiştik.

BÖLÜM 24

HAYDİ İNSAN HAKLARI DEDİK YETKİLİLERİN HOŞUNA GİTMEDİ

Ülkemizde İnsanlar Bir Gecede "Terörist" Oluveriyor

Siyasi iktidar insan hakları, demokrasi sözlerini ağzından düşürmüyordu. Her düzeyden çok sayıda yetkili hemen her gün bu konularda toplantılara katılıyor, demeçler veriyorlardı. Sahnede demokrasicilik oyunu sergilenirken, perde arkasında yaşanan baskılar ve keyfiyet gizlenmek isteniyordu. Özellikle o dönemde baskılar oldukça yoğunlaşmıştı. Yayın hayatına yeni başlayan bültenimizle ilgili açtığımız bülten büromuz da bu baskılardan payını almış, çalışmalarını engellenmiş, karşımıza çıkarılan bir sürü sorunu aşmamıza rağmen bülten büromuzun kapısına kilit vurulmuştu. O dönem dernek kapatmalar, gözaltılar, tutuklamalar, keyfi uygulamalar sürüp gidiyordu. Yettiği yerde yasalar kullanılıyor, yetmediği yerde keyfiyet devreye sokuluyordu. Anti-demokratik uygulamaların haddi hesabı yoktu. İktidar, karşı karşıya bulunduğu açmazı demokrasi güçlerine tahammülsüzlükle aşmaya çalışıyordu. Gazetelerde hemen her gün yasaklanan bir mitingin, panelin, gecenin ya da dernek kapanmanın haberlerini okumak sıradan olaylar haline gelmişti. En son olarak da, genel sekreterimiz Zeynel Güngörmez bir gece yarısı siyasi polis tarafından gözaltına alınarak siyasi şubeye götürüldü. Bu olay basında "anarşist-terörist yakalandı" şeklinde çıktı. Basın da gazetecilik ilke ve değerlerini hiçe saymaktaydı. Adeta polis bülteni gibi yazıp çiziyorlardı. Kamuoyunda "azılı terörist" olarak lanse edilen genel sekreterimiz, 24 saat sonra serbest bırakılmıştı. Neden alınmıştı, neden serbest bırakılmıştı? Hiçbir şey belli değildi. Polis istediği adamı alıyor, istediği kadar tutuyor, anarşist, terörist ilan ediyor. Elinden gelirse tutuklatıyor, ya da serbest bırakıyordu. Ülkemizde insanlar bir gecede terörist oluveriyordu. Ülkemiz öyle koşullarla çevriliydi ki, polis 55 milyon insandan 55 milyonunu isterse terörist ilan edebilirdi...

"Daha Neler Yapacaksınız! (...)

Partilerin Yapmadığını Bile Yapıyorsunuz"

4 Kasım-17 Aralık 1989 tarihleri arasında bir kampanya düzenledik. Kampanyamızın adı "Haydi İnsan Hakları İçin Mücadeleye"ydi. Kampanya süresince, panelden geceye, dia ve film gösterilerine, fotoğraf sergilerinden mitinge dek birçok etkinlik düşünüyorduk. İnsan haklarının nasıl ayaklar altına alındığını, buna karşı sessiz kalmamak gerektiğini özellikle anlatacaktık. Bir gece yarısı kapımızda siyasi polisi gördüğümüzde yalnız kalmamak istiyorsak, siyasi polis başkasının kapısına gittiğinde de tavır almalıydık...

Kampanyamıza yoğun bir çalışmayla hazırlandık. Neleri yapacağımızı, nasıl yapacağımızı, kimin hangi işi yapacağını, etkinliklerimizin propagandasını en yaygın biçimde nasıl gerçekleştireceğimizi tartıştık, planladık. Bütün düşüncelerimiz burada yoğunlaşmıştı.

Ancak kampanyamız sırasında düşündüğümüz her etkinlik alışlagelen gerekçe ve yöntemlerle engellendi. Önce "İnsan ve Korku" isimli panelimiz, ardından da "Yaşamak Sevginin, Sabrın ve Emeğin Direncidir" isimli, insanı konu atan fotoğraf sergimiz yasaklar duvarına çarptı. Onlar sevgiyi, sabrı, emeği, direnci ne bilirlerdi ki, fotoğraflara tahammül gösterebilirler... Tabii ki göstermediler. "İnsan ve Korku" isimli panelimizle de siyasi iktidarın topluma yaydığı korkuyu, haksızlıklara karşı çıkanlara uygulanan baskı ve işkenceyi anlatacaktık. Haksızlığa, adaletsizliğe karşı çıkılmaması için, siyasi iktidarın insanları nasıl ve hangi yöntemlerle sindirmeye çalıştığını anlatacaktık. Bu korkuyu yenmek gerektiğini söyleyecektik. Çünkü korkunun ecele faydası olmadığını yaşayarak öğrenmiştik. Korkunun yeni korkuları doğurduğunu biliyorduk. Bu etkinliğimiz de engellendi.

"Haydi İnsan Hakları İçin Mücadeleye" kampanyamızın hiçbir etkinliğine izin verilmemesi karşısında, ilgili idari mahkemesine üç ayrı dava açtık. Bununla da yetinmeyerek, İstanbul Vali Yardımcısı Necati Develioğlu ile görüşmeye gittik, çünkü yasaklanan her etkinliğimiz altındaki imzardan biri de ona aitti. Develioğlu'nun odasına girip, geliş nedenimizi anlatmamızla birlikte bize, "Daha neler yapacaksınız. Her yerde sizin beyanatlarınız. Partilerin bile yapmadığını yapıyorsunuz. NATO'yu siz idare ediyorsunuz. Mitterand bir, siz iki." diyordu. Önce tepkisine bir anlam veremedik. Sonra da şaşırıp sıkıntısını anladık. Demokratlığını hemen her fırsatta ifade edenlerin demokrasiye bağlılıkları, ne kadar demokrasi hayranı olduğunu söyleyenlerin demokratlığı ve demokrasiye yakınlığı işte bu kadarmış!

Onlar Yasaları Canları İstedikleri Zaman ve İşlerine Geldiği Gibi Kullanıyorlar

Bu görüşmelerin ardından 26 Kasım 1989 günü, İstanbul Tabip Odası'nda yapılmak üzere

"Dünya'da ve Türkiye'de İnsan Hakları" adlı panelin başvurusunda bulunduk. Yine keyfiyet karşımıza çıkmıştı. "Yaptırmayız" diyorlardı. Neyi yaptırmayacaklardı' İnsan olan için bu anlaşılabilen bir şey değildi. Bir panel yapacaktık ve bunda da dünyadaki, ülkemizdeki insan haklarını anlatacaktık. Onlar değil miydi, İnsan Hakları Sözleşmesi'nin altına imza atanlar' Onlar değil miydi ülkeye demokrasiyi getirdiklerini söyleyenler' Onlar değil miydi, Meclis'te İnsan Hakları Komisyonu kurduk diyenler' İşte biz de sadece bunları anlatacaktık.

Bunun üzerine panel başvurusunu yapan tertip komitesi, panelimizi yapmayı düşündüğümüz yerde aynı gün ve saatte bu keyfi engellemeyi protesto etmek için bir basın toplantısı düzenledik. Basın toplantısında, paneli izlemeye gelenleri ve kamuoyunu karşılaştığımız uygulamalar hakkında bilgilendirdik. Bir kez daha polisi karşımızda gördük. Bize müdahale ediyordu. Basın toplantısını bile yaptırmak istemiyordu. Yasal düzenleme, hak, hukuk, bunlar boş şeydi. Bize öyle söylüyorlardı. Hiçbir yasa da basın toplantısı yapmak için izin almak gerekmezken, bizim basın toplantımız bile engellenmek istendi. Demek ki, onlar yasaları canları istediği zaman ve işlerine geldiği gibi kullanmak istiyorlardı.

Basın toplantısını yapmaya kararlıydık ve polisin tüm engellemelerine rağmen de yaptık. Basın toplantısının ardından, toplantıya katılanlarla topluca yürüdük. Polis yine karşımıza çıkmıştı. Zaten polisin karşımıza çıkmadığı bir yer de yoktu. Ülkemizde insan haklarının uygulanmasını istemek bile polisle karşılaşmak için yeterli bir nedendi... Yürüyenler, yürümekte kararlıydılar. Polis müdahale etme cesaretini bulamadı. Yürüyüş sırasında "Baskılar Bizleri Yıldırılmaz", "Keyfi Yasaklamalara Son" sloganları atıldı. Tabipler Odası'nın önünden Hürriyet Gazetesi'nin önüne kadar yürüyenler buradan dağıldı.

Baskı ve yasaklamalarla bir ülkenin yönetilemeyeceği, insanların yıllar boyu korku altında tutulmayaacağı açık olan bir gerçektir. Bunun hem dünyada, hem de ülkemizde sayısız örnekleri vardır. Eğer baskı ve korku haksız bir iktidarı sürdürmek için yeterli olsaydı, bunu 12 Eylül uygulamaları başarırды...

"Hırsıza İşkence Yapmak Doğal Bir Şey"

Neriman Papiş, Kasımpaşa Hacıhüsrev semtinde oturan, toplumda "Çingene" olarak bilinen kesimden bir insan!.. 9 Ocak 1989 günü Bostancı Karakolu'nda görevli polislerce hırsızlık şüphesiyle gözaltına alınıp, daha sonra da ikinci şube asayiş masasına götürülen Papiş, birkaç gün sonra koma halinde hastaneye kaldırılıyordu. Vücudunda işkence izi bulunmayan bir tek nokta yok gibiydi. Falakadan askıya, elektrige, kaba dayağa kadar her türlü yöntemin uygulandığı kolayca anlaşılıyordu.

Polisin hırsızlıktan yakalama olayının ardına sığınarak "hırsıza işkence yapmanın doğal bir şey" olduğu izlenimini vermesine izin veremezdik. Papiş, öncelikle bir insandı. Ve bir insana işkence yapılmasının hiçbir gerekçesi olamazdı. Sürekli olarak aşağılanan, horlanan, düzen tarafından bir kenara itilen bu insanların yanında olmalı, haklarını savunmalıydık.

Bu tip yerlerde polisin haraç aldığını, işlerin doğrudan polisin gözetim ve denetimi altında sürdüğünü biliyorduk. ikinci şube üçüncü kısımda başkomiser olarak görev yapan Mehmet Hantokuş da sürüp giden bu uygulamadan daha çok pay almak istemiş ve haraç oranını olağanüstü miktarlara yükseltmişti. İşte sorun da buradan başlamıştı. Bu miktara karşı çıkanlar, diğerlerine de kötü örnek olduklarından, alınan haraç oranının azalmasına neden olabileceklerdi. Bu yüzden Hacıhüsrev'e sık sık operasyonlar düzenlenerek, ilgili ilgisiz bir sürü insan gözaltına alınmış, böylece de gözdağı verilmeye çalışılmıştı. Papiş, bu gözdağı operasyonunun bir kurbanı olarak seçildi.

Morgtaki cesedini görmeye gittiğimizde karşılaştığımız manzara gerçekten korkunçtu. Askıdan olsa gerek, koltuk altları izlerle, çürüklerle, şişliklerle doluydu. Ayakları kocaman olmuş, morluklar tüm ayağı kaplamıştı. Yüzündeki ayakkabı izi bu insanlık dışı uygulamanın bir belgesiydi. Vücudunun çeşitli yerleri, elektrikten yanmış ve çeşitli noktalar oluşmuştu.

Cenazesinde, DEMKAD'lılardan DEV-GENÇ'lilere kadar, binin üzerindeki insan işkenceyi lanetlemek için bir araya gelmiştik. Camiden mezarlığa kadar olan yaklaşık iki kilometrelik yol trafiğe kesildi. Sloganlar atılıp, işkence ve işkenceciler protesto edildi.

İnsanlık onuruna yönelik en ağır saldırı olan işkenceye karşı tavır almanın bir ifadesi olan cenaze yürüyüşü, adli suç üreten kurumun ancak ve ancak düzenin kendisi olduğunu, onun için işkencecilerin cezalandırılması gerektiğini ifade ediyordu.

BÖLÜM 25 ÖFKEMİZ TEK BAŞINA KALDIKÇA BU KAVGANIN SONU GELMEZ

"Parmaklarının ucuna basıp basıp
doğrusan da yerinden
üstüne üstüne vürüsen de karşılaştığın vakit,
çekip alsan da hatta yakalarını eline,
suratına yapıştırırsan da yumruğu,
tek başına kaldıkça bu öfke
getirmeye yetmez kavganın sonunu"
Derneğimizin Ankara Şubesini Açtık

Daha fazla örgütlenmek ve örgütlülüğümüzü yaygınlaştırmak zorunluymuştu. Bu ülkede işkenceler, cezaevleri, insan hakları ihlalleri oldukça, insan haklarını savunacak, haksızlıklara karşı çıkacak insanların çoğalıp, örgütlülüklerini büyütüp, yaratacakları kesindi. Bu mücadelede yer aldığımızdan beri bunu öğrendik.

İşte Ankara'da da örgütlü karşı koyuş kendisini dayatmış ve bizleri bu konuda adım atmaya zorlamıştı. Ankara'da bir şubemiz olmalıydı.

Dernek şubemizin gerek açılışında, gerekse açılışından sonra Ankara'da çeşitli baskılarla karşılaşmıştık. Polisin Ankara'da rahatı bozulmuştu. Çünkü bizi çıban 'başı' olarak görüyordu. Bu rahatsızlıkla, başta yönetimdeki arkadaşlarımız olmak üzere hemen tüm üyelerimiz defalarca gözaltına alındılar, yıldırmaya, korkutulmaya ve sindirilmeye çalışıldılar. Onlar daha işin başındayken faaliyetlerimizin ve çalışmalarımızın önüne geçmek istiyorlardı. Çünkü biz<im yaptıklarımız Ankara için hiç de alışık olunmayan şeylerdi. Onlar üzerimize geldikçe, biz de yılmadık, onların üzerine gittik. Zorluklara baskılara, gözaltılara, işkence ve tutuklamalara karşı direndik. Mücadelemizi oraya da taşıdık. Üzerimize gelmekle bizi sindireceklerin sananlar aldandılar. Sonunda, kolay yutulmayacak lokma olduğumuzu kabullenmek zorunda kaldılar.

Suçlu Olan Çocuklarımız Değil, Düzendir

Dünyanın ilk çocuk bayramının bu ülkede gerçekleştirildiği söylenerek övülür. Her yıl, bir çok ülkeden çocuklar davet edilir. Ülkemizin güzellikleri gösterilip kutlamalar yapılır, nutuklar atılır. Ama diğer yandan, dokuz-on yaşlarındaki çocuklar 'anarşist' ilan edilip, işkenceden geçirilmeden de yapılmaz. Çocuğa verdikleri önemi anlamak için 23 Nisan'lar da söylenen sözlere değil gerçeklere bakmak gerekir.

Çok iyi hatırlıyoruz, bir 23 Nisan'da 12 Eylül'ü gerçekleştiren kişi, dünya çocuklarına hitap ederken, 'Ülkenizde; büyüyünce yönetime el koyduğunuzda' diyerek, aslında çocuklara, ülkeye bakışını ister istemez itiraf ediyordu.

İşte 1989 Şubat ayı içinde İzmir'de 'komünizm propagandası' yaptı diye gözaltına alınan ve işkenceden geçirilen M.Ç. adlı çocuğumuz bu bakışın somut bir göstergesi oldu.

M.Ç.'yi İstanbul'da da H.F.'ler ve M.D.'ler izlemişti. Gözaltına alınıp, işkence gördükten sonra iki ay tutuklu kalan H.F. ve M.D.'nin tüm suçları gelişen bir toplumdaki yeni düşünmeye başlamalarıydı. Ortamın siyasallaşmasına bağlı olarak, çocuk denebilecek yaşta mücadeleye ilgi duyanların, hatta katılanların örnekleri hiç de azımsanamayacak boyuttaydı. Ülkemizde süreç çocuk yaştakilerin bile siyasal mücadeleye kamasını dayatınca, sindirme politikasının aracı olan gözaltılardan, işkencelerden, baskılardan çocuklar da paylarına düşeni almakta gecikmemişlerdi. Çünkü onların yaşları küçük, yürekleri büyüktü.

TAYAD'lı aileler ve DEMKAD'lı kadınlar olarak, 20 Şubat günü Sultanahmet'teki M. Akif Ersoy Parkı'nda protesto gösterisi düzenledik. Gösteri sırasında üzerlerinde "Suçlu Olan Çocuklarımız Değil, Düzendir", 'Gericî Faşist Eğitime Son', "Çocuklarımız Suçlanamaz" yazılı dövizleri taşıdık. Böylece düzene, çocuklarımızın sahipsiz olmadığını gösteriyorduk.

İşkenceye Karşı Sözleşmeler İmzalanır, İşkenceler Sürer

O yıllarda TC hükümetince "İşkencenin Önlemesine Bağlı Avrupa Sözleşmesi", "İşkenceye Karşı BM Sözleşmesi" imzalanmıştı. Ancak, önemli olan güzel sözlerin altına imza atmak değildir. Önemli olan bunları uygulamak, uygulanmasını sağlamak, aykırı davranışları cezalandırabilmektir. Ancak ülkemizde böylesi bir şeyi görebilmek mümkün değil. Çünkü işkence bir devlet politikasıydı ve sistemli olarak uygulanıyordu. Zaten işkencenin önlenmesi için gerekli maddeler hem anayasada, hem de yasalarda vardı. Eğer yazılı düzenlemeler işkencenin önüne geçebilecek olsaydı, bunlar fazlasıyla

yeterdi. Ama amaçları işkenceyi önlemek, ortadan kaldırmak değil, işkenceye karşı oluşan tepkileri göğüsleyecek yollar bulmaktı. Bunu anayasalar ve yasalarla yapıyorlardı.

Yaygın ve sistemli olarak devam eden işkenceyi önlemenin tek bir yolu vardı. O da ülke halkının işkenceye karşı duyarlı olması ve bu duyarlılığını işkenceye karşı mücadelesinde, tavırlarında göstermesidir. Siyasi iktidar ister işkenceye karşı sözleşmeler imzalasın, isterse yasalarda işkence için "caydırıcı" maddelere yer versin -ki hepimizin bildiği gibi son olarak çıkartılan Anti-Terör Yasası'nda bu bile yoktur- halkın mücadelesi yükselmedikçe bunların yaşam içerisinde hiçbir önemi ve anlamı olmayacaktır. Kaldı ki, 1 Şubat 1989 tarihinden itibaren ülkemiz için de geçerli olması gereken "İşkenceye Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi", diğer sözleşmelerden farklı olarak, anlaşmayı imzalayan ülkelerin işkenceye karşı etkin, yasal, idari, adli ve diğer tedbirleri de almasını gerektiriyordu. Ayrıca işkence yapıldığı iddia edilen yerleri, oluşturulacak olan uluslararası delegasyonların denetimine açıyordu. Denetim açısından da önemli olan yan, denetimin habersiz ve ani yapılmasıydı. Oysa bizde iktidar "iki gün önceden haber vererek denetim" düşüncesini meşrulaştırmaya çalışmıştı. Sözleşmeye imza atmakla övünenlerin gerçek yüzleri ve niyetleri, tam da bu noktada açığa çıkmıştı. Çeşitli basınyayın organlarında da sıkça rastladığımız gibi, Adalet ve İçişleri bakanlarının "Emniyet ve cezaevleri denetlenecek, işkencehanelere çekidüzen verin." anlamına gelen uyarılarına da yabancı değiliz.

Avrupa ülkelerinin oluşturacağı komisyonun yapacağı denetimi reddetmiyoruz. Elbette ki, bunun da belli bir önemi vardır. Ancak esas olan, işkencenin önlenmesi konusunda çalışmalar yapan demokratik kitle örgütlerinin, komisyonlarda yer alması ve işkenceye karşı duyarlılığın, tavrın tüm topluma yayılabilmesiydi. Biz o zaman bunu söylemiştik, bugün de söylüyoruz. İşkencecilerin görevden alınması, işkencecilere verilen cezaların artırılması, gözaltı sürelerinin kısaltılması, gözaltındaki kişilerin avukatıyla görüşürülmesinin sağlanması ve asıl olarak işkence ile alınmış ifadeler üzerine oturan tüm hukuksal sonuçların ortadan kaldırılması talepleri çerçevesinde örgütlenecek bir demokratik muhalefet, işkenceyi azaltıcı bir işleve sahip olabilecekti. İşkencenin tamamen ortadan kaldırılması sistemle ilgili bir sorundu. İşkence ve terörle yaşayan bir sistem kökten değiştirilmeden, işkence sınırlandırılma da tamamen yok edilemez.

"İşkence ve İşkenceye Karşı Avrupa Sözleşmesi" Konulu Panele Polisin Yanıtı, Cop ve Tekmeler Oldu

Ülkemizde yaşanan gerçekleri dile getirmek, kamuoyu oluşturabilmek için, 26 Şubat 1989 tarihinde Ortaköy Kültür Merkezi'nde "İşkence ve İşkenceye Karşı Avrupa Sözleşmesi" konulu bir panel düzenlemek istedik. Gerekli yasal girişimleri ve başvuruyu yaptık. Panelimize izin verilmedi ve izin verilmemesi de kasıtlı olarak bize son anda bildirildi. Panelimizin yasaklandığı bildirildiğinde, paneli izlemeye gelen çok sayıda kişi Ortaköy Kültür Merkezi'nde toplanmıştı. Bunu ` bilen polis, o gün yasadışı ve keyfi bir şekilde Ortaköy Kültür Merkezi'ni de kapatmıştı. Panelin yapılacağı saate yakın OKM'ye gelenler kapalı kapılarla karşılaştılar. Ve panele izin verilmemesini öğrendiler. Biz paneli izlemeye gelenlere ve basın mensuplarına, panelin yasaklanmasını protesto eden bir basın toplantısı yaptık. Milletvekillerinden M. Ali Eren ve Kenan Sönmez de oradaydı. Basın toplantısından sonra dağılan insanlar, polisin copları, tekmeleri ve tokatları ile karşılaştı. Onlarca insan yerlerde sürüklenerek ekip otolarına bindirildi. Bu saldırıdan nasiplenmek için illa panele de gitmek gerekmemiş, o sırada yoldan geçenler de gözaltına alınmışlardı. Sonuçta kadın-erkek, yaşlı-genç ayırt etmeyen polis, 50'yi aşkın kişiyi gözaltına aldı. Saldırı sırasında olayı izlemekle görevli iki muhabir de gözaltına alınanlar arasındaydı. Bunlardan biri elindeki filmler alındıktan sonra serbest bırakılırken, diğeri karakola götürüldü.

İşkenceye karşı sözleşmelerin altına imzalar atılmıştı, ama işkenceyi teşhir eden her etkinlik karşısında yine işkenceyi buluyordu.

Bir Gözdağı Operasyonu

Özellikle o dönemlerde hiçbir demokratik istemli etkinliğe izin verilmiyor, demokratik kitle örgütleri üzerindeki baskılar her geçen gün artıyordu. Toplumsal muhalefetin gittikçe gelişip güçlenmesi karşısında düşükleri aczi saldırgan bir tutumla ortaya koyuyorlardı. Demokratik kitle örgütleri kapatılıyor, yöneticileri, üyeleri sıkça gözaltına alınıyor, işkence görüyor, tutuklanıyordu. Paneller, basın toplantılarına bile izin verilmiyor, devrimci oyunların sergilendiği tiyatroya gidenler bile gözaltına alınabiliyordu. Biz, TAYAD'lı aileler olarak tüm bu anti-demokratik uygulamaları ve gözaltı olaylarını protesto etmek için, panelimizin engellenmesinden bir gün sonra, üzerinde "Etkinliklerimiz Engellenemez. Gözaltındakiler Serbest Bırakılsın- TAYAD'lı Aileler" yazılı bir çelenkle İstanbul Valiliği'nin önüne giderek, çelengimizi Valiliğin kapısına bıraktık. Aynı günün akşamı ise, o dönemde TAYAD başkanı olan Mustafa Eryüksel ve başkan yardımcısı olarak Fatma Şeşen ifade vermek üzere Eminönü Karakolu'na çağırıldı.

"Eminönü Karakolu'na gittiğimizde, orada gözaltına alındığımızı öğrendik. Nedeni yoktu. Herşey, her zaman olduğu gibi polisin keyfine bağlıydı. Herhalde bize gözdağı vermeyi düşünmüşler, o yüzden de Eminönü Karakolu'ndan Siyasi Şube'ye götürmüşlerdi. O gece geç saatlere kadar siyasi şubede bekletildikten sonra serbest bırakıldık. Neden gözaltına alınmıştık, neden siyasi şubeye götürülmüştük, neden saatlerce orada bekletilmişti, bunların hiçbiri belli değildi..."

Böylece polis, defalarca denediği halde başarıya ulaşamadığı gözdağı operasyonlarından birini daha gerçekleştirmişti.

Güpegündüz Adam Kaçırılıyor!

O gün Metris Baştabya Duruşma Salonu'nda görülmekte olan Devrimci Sol Ana Davası'nın duruşmasını izlemek üzere gitmiştik. Mahkemede olağanüstü bir şey olmamıştı. Her zamanki gelişmelerin bir tekrarıydı. Mahkeme bittiğinde, duruşmayı izlemek üzere gelenler de dışarı çıkarak dağılmaya başlamışlardı. Bizim önümüzden de, daha evvel bu davadan yargılanmış, ancak daha sonra serbest bırakılmış iki kişi gidiyordu. Bir anda yanımızdan hızla geçen bir araba gördük. Araba önümüzdeki iki kişinin yanına geldiğinde durmuş, içinden silahlı insanlar fırlamıştı. Bu iki kişiyi zorla arabaya bindirmeye çalışıyorlardı. Bu manzarayı Teksas'ın herhangi bir kasabasında değil, İstanbul'un göbeğinde yaşadık. Sanki kovboy filmi çevriliyordu. Güpegündüz mahkemeden çıkan iki insan bir arabadan inen eli silahlı kişiler tarafından zorla kaçırılıyordu. Aramızda epeyce mesafe vardı. Olaya müdahale etmek için koştuk fakat yetişemedik. Biz koşarken, kaçırılmak istenenler de "Kahrolsun Faşizm", "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek" sloganlarını atıyorlardı. Bu eli silahlı kişilerin sivil polisler olduğunu tahminde fazlaca zorlanmadık...

Bunun üzerine, mahkemeyi izlemeye gelenler salondan ayrılarak, İstanbul Valiliği'ne gittik. Valiliğe olayla ilgili suç duyurusunda bulunduk. Suç duyurusunun ardından da topluca yürüyerek İstanbul Adliyesi'ne geldik. Buradaki gerekli girişimlerimizi yaptıktan sonra yine toplu bir şekilde Bakırköy Adliyesi'ne giderek, orada da suç duyurusunda bulunduk ve sloganlarımızla olayı protesto ettik.

Birkaç gün sonra, gözaltına alınanların siyasi şubede açlık grevine başladıklarını duymuştuk. Zorbalığı ve işkenceyi protesto ediyorlardı. Buna bağlı olarak dışarıda da protesto gösterileri düzenlendi. İlk gösteri 5 Nisan 1989 günü Çağaloğlu'nda olmuştu. Yol, ateşe verilerek trafiğe kesilmiş, pankartlar açılmıştı. Protestocuların ellerinde dövizler vardı. "Polis Terörüne Son", "Keyfi Gözaltılar Bizi Yıldırılmaz", "Kahrolsun Faşizm, Yaşasın Mücadelemiz" sloganları atıldı.

Bu protestodan bir gün sonra da, üç avukat İstanbul Siyasi Şube'nin önüne giderek gözaltındaki kişilerle görüşmek istediler. Avukatların yanında da TAYAD'lı aileler ve yabancı bir TV ekibi vardı.

Polis bu ziyaretten çok tedirgin olmuştu. Hemen suçluluk psikolojisi içine girmişti. Yaptıklarını onlar da biliyorlardı. TAYAD'lı ailelerin gösteri yapacağından korkarak, çevik kuvvetten de yardım istediler. Siyasi Şube'deki polislerin yeterli olamayacağını mı düşünmüşlerdi acaba? Tabii bu arada avukatların görüşme talebi de reddediliyordu.

Gözaltı devam ettiği için 7 Nisan 1989'da da Sultanahmet Meydanı'nda bir gösteri düzenlendi. Bu kez yüzlerce insan Sultanahmet Meydanı'nda toplanmış, yaşlı anneler başlarına üzerlerinde "Keyfi Gözaltılara Son" yazılı siyah bantlar bağlamışlardı. Sultanahmet Meydanı'nda şubedeki işkence seanslarını anlatan bir de mizansen sergilendi. İstanbul'un orta yerinde nasıl işkence yapıldığı ve nasıl direnmek gerektiği anlatılıyordu.

Bu oyundan sonra yaşlı annelerin başlarındaki bantlar çıkartılarak yakıldı.

Gözaltına alınanlar, yaklaşık 15 gün sonra serbest bırakıldıklarında TAYAD'da bir basın toplantısı düzenlemişti. Gözaltından bırakılanların da katıldığı bu basın toplantısında şubedeki işkenceler anlatılarak, kınanmıştı. Basın toplantısına katılanlar sorguya, "Küçük Baba" kod adlı bir Amerikalı ve ayrıca İtalyan işkence uzmanlarının da katıldığını söylediler. Demek ki, oralarda bizimkilerin bilmediği yeni işkence teknikleri geliştirilmiş ve şimdi de onun ithali gerçekleştiriyordu. İşkenceciler halkın gücü ve mücadelesi karşısında yeni işkence tekniklerinden ve Amerikalılardan medet umuyorlardı.

BÖLÜM 26 İŞKENCE ‘SÖMÜRÜNÜN PAYANDASI’DIR

Bir Halk Görüş Gününde İstanbul Valiliği'nde
İnsanların Gırtlığı Sıkılarak Boğulmaya Çalışılıyor

Bütün bu gelişmeler karşısında tepkimizi dile getirmek için, birçok demokratik kitle örgütünün temsilcileri ile birlikte, bir Halk Görüş Günü'nde İstanbul Valisi ile görüşmeye gittik. Dışarıda bekleyen polisler sanki Halk Günü değilmiş gibi bizi içeriye almadılar. Oysa o gün gelen herkes içeri girip vali ile görüşebiliyordu. Ama biz içeriye alınmak istenmiyorduk. Bu tavır karşısında içeri girmekte kararlı olduğumuzu söyledik. Uzun süre kapıda beklettiler. Daha sonra içimizden bir kişiyi sözcü olarak alabileceklelerini söylediler. Amacımız sorunlarımızı ve tepkimizi dile getirmek olduğu için bunu kabul ettik. O zaman ben TAYAD başkan yardımcısı idim. Temsilci olarak beni seçmişlerdi. Ben de içeriye girdim. İçeri girdiğimde TAYAD'lı olduğumu söyledim. Vali yardımcısı Develioğlu, daha ben konuyu bile anlatmaya başlamadan "çıkın" diye bağırdı. O'na göre kendi sorunlarım varsa anlatabilecektim, onun dışındakileri dinleyemezdi. Dışarıdaki arkadaşlarımızı da içeri almayacağını söylüyordu. Buna karşılık, bu şekilde kimseyi kovamayacağını, sorunlarımızı dinlemek zorunda olduğunu belirttim. O hala "Çık, çık" diye bağıırıp duruyordu. Bunun üzerine orada görevli olarak bulunan bir polis beni çekiştirmeye başladı. Bu çirkin tavra karşı koymak, dirsek ve yumruk darbelerini de beraberinde getirmişti. Beni sürükleyerek dışarı çıkarmaya çalışıyorlardı. Vali yardımcısı, tüm bu olan biteni duyduğu halde hiçbir müdahalede bulunmadı. O sırada koridorda bizden başka hiç kimse yoktu. Boğuşa boğuşa kapıya geldiğimizde, yine aynı polis bu kez de boğazıma sarıldı. Gırtlığımı sıkıyaya başlamıştı. Sorunlarımızı anlatmaya geldiğimiz valilik makamında boğazlanarak öldürülmek istendim. Boğazıma öyle bir sarılmıştı ki, tüm çabama rağmen sesim çıkmıyordu. Sesim çıksa, slogan atacak, kapıda bekleyen arkadaşlarıma durumu duyurabilecektim.

İşte vali ile görüşmek istemiştik, ancak başımıza bunlar gelmişti. Bir Halk Günü'nde vali ile görüşebilmek için bile herhalde bunları göze alabilmek gerekliydi.

Olaydan sonra üç günlük rapor aldım. Boğazım tırnak izleri ile doluydu. Aldığım rapor üzerine dava açtım. Benim polisi teşhis etmeme rağmen, polis herhangi bir cezaya çarptırılmadan dava kapandı.

Ertesi gün, çeşitli demokratik kitle örgütlerinin üyeleri olarak oldukça kalabalık bir şekilde Valiliğin önünde toplanmış ve olayı protesto etmeye başlamıştık. Yine her zamanki tavırlarla karşılaştık. İşkenceyi, polis saldırısını ve gözaltıları protesto etmek için gelmiş, aynı uygulamalarla karşı karşıya kalınmıştı. Polis protesto için toplanan insanlara, tekmelerle, coplarla, yumruklarla saldırmış, çok sayıda insanı gözaltına almıştı.

"Gözaltıyla İşkence İkiz Kardeş Gibidir"

O günlerde hem cezaevlerinde, hem de dışarıda işkence olayları tüm yoğunluğuyla devam ediyordu. Ayrıca cezaevlerindeki evlatlarımız tüm sağlık koşullarından yoksun yaşıyor ve dengesiz beslenebilmeleri için her türlü gayret sarfediliyordu. Hastalananların tedavisi yapılmıyor, hiçbir ciddi tedavi ve muayene yöntemi uygulanmıyordu. Hastaneye ise, ancak komaya girdiklerinde veya ölümle burun buruna geldiklerinde götürülüyorlardı.

Sorunlarımızı kamuoyuna yansıtabilme için Ankara'ya Bakanlığa gittik. 30-35 kişi kadardık. Bakanla görüşmek istedik. O tarihten yaklaşık 1-1.5 ay öncesi Bakanlıkta bir bomba patladığı ve bunun tedirginlik yarattığı, o yüzden bizi kabul edemeyeceği söylendi. O bombayı biz koymamıştık ki. Şimdi yanımızda da bomba yoktu. O halde görüşmemesinin nedeni neydi?..

Biz bu durum karşısında TAYAD yönetiminden üç ailelerden de iki kişinin temsilci olarak bakanla görüşebilmesi için ısrarlı olduk. İsrarımız, karşısında çevik kuvveti bulduk. Bizden dağılmanız istendi. Sürekli tehdit ediliyorduk. Dağılmazsak gözaltına alınacaktık... Bizleri sürükleyerek dağıtmaya çalıştılar. Başaramayınca da akıllarına ilk gelen şeyi yaptılar. Yani, coplarına başvurdular. Zorla dağıtıldık. Aramızdan gözaltına alınan olmamıştı.

Buradan ayrıldıktan sonra da, Ankara şubemizin düzenlediği işkence konulu panele gittik. Orada da bu olayı anlatarak, saldırıyı kınadık. Ayrıca geçmişten bugüne TAYAD tarihini, karşılaştığımız olayları, karakollardaki, cezaevlerindeki, şubelerdeki işkenceleri anlattık. Bu panel sırasında da polis boş durmamış, gerek panele gelenlere, gerek panelden sonra evlerine gidenlere saldırmış, çok sayıda insanı gözaltına almıştı. Biz panele gidebildiğimiz için şanslıydık... Gözaltına alınanlar arasında, panelle ilgili basın açıklaması dağıtmak isteyen DEMKAD Ankara Şube Başkanı da vardı. İşkencenin anlatılmasından rahatsız olmuşlardı, bu rahatsızlığı ortadan

kaldırmanın tek yolu da işkence yapmamaktı... Ama onlar hem işkence yapılsın, hem de işkenceye karşı çıkılmasın istiyorlardı.

Onların Er Ya da Geç Yaptıklarının Hesabını
Vereceklerine İnanıyoruz

Sağmalcılar Özel Tıp Cezaevi'nde şeker bayramında yapılacak olan açık görüşe hazırlanırken, arife günü cezaevinde tünel bulunduğunu öğrendik. Olayın doğruluk derecesini araştırmak için de telefona sarılarak cezaevi yöneticilerinden bilgi almaya çalıştık. Bu olay karşısında hassas davranıyorduk. Çünkü Aralık '88'deki tünel olayından sonra, gaz bombalarıyla, coplarla, kalaslarla evlatlarımıza saldıran işkenceci subaylar ve cezaevi yöneticileri hala işbaşındaydı. Bunları unutmamıştık. Onlardan her şey beklenirdi. Bu yüzden de ne olup bittiğini ısrarla öğrenmeye çabalıyorduk. Nitekim ilerleyen günlerde hassaslık göstermekte ne kadar haklı olduğumuzu, düşüncelerimizde yanılmadığımızı anladık. 13 Mayıs 1989'da tutsakların bir kısmının Sağmalcılar, geri kalanların ise Bartın Özel Tıp Cezaevi'ne sevk edilerek Sağmalcılar Özel Tıp Cezaevi'nin boşaltıldığını öğrendik. Bartın'a sevk edilen tutsakların cezaları henüz onaylanmamıştı. Bu nedenle, mahkemelerinin bulunduğu il dışına sevk edilmeleri tamamıyla keyfi bir uygulamanın sonucuydu.

Cezaevi yetkilileri de, emir veren "yukarıdakiler" de keyfiliklerini bir kez daha gözler önüne sermişlerdi. Yapılan sevkler, insanlık dışı koşullarda gerçekleştirilmişti. Sonradan öğrendik ki, sevkten önce, cezaevi yetkilileri koşullara giderek, evlatlarımızla konuşmuşlar, kimsenin İstanbul dışına götürülmeyeceğini, Bayrampaşa Sivil Cezaevi'ne nakledileceklerini söylemişler. Bunun üzerine onlar da buna karşı çıkmamışlar. Ancak herkes grup grup arabalara bindirildikten sonra, verilen "sözün" bir kandırmacadan ibaret olduğu ortaya çıkmış, işkenceciler gerçek yüzlerini bir kez daha göstermişlerdi. Nakledileceklerini söyledikleri iki cezaevi arası 100 m. bile yokken çocuklarımız, havasız, ışsız, ufacık sevk arabalarına yirmişer, otuzar kişilik gruplar halinde doldurulup 12 saat bekletilmişlerdi. Bu geçen 12 saatin sonunda da, içlerinden 165 kişinin Bartın Özel Tıp Cezaevi'ne sevk edileceği açıklanmıştı. Bartın'a götürülecekler için 12 saatin üzerine bir 14 saatlik "yolculuk" daha eklenmişti. Bartın Cezaevi'ne götürülen tutsaklar hiçbir eşyaları verilmeden koşullara konulurken, Bayrampaşa Sivil Cezaevi'ne götürülenler ise, adına müşahade dedikleri daracık hücrelere üçerli-dörderli konulmuşlardı. Cezaevi sorumluları tünelin intikamını almak istiyorlardı. Onlar kan dökülmesini isterken, bu isteklerini gizlemiyorlar, "Buradan mutlaka ölü çıkacak." diyorlardı. Bayrampaşa Cezaevi'nden o zaman ölü çıkmamıştı ama çocuklarımıza karşı gerçekleştirdikleri saldırı sonrasında 50'si ağır olmak üzere toplam 150 kişi yaralanmıştı.

Biz TAYAD'lı aileler, bu gelişmelerin ardından hemen girişimlerimizi başlattık. Önce İstanbul ve Eyüp Cumhuriyet Savcılıklarına suç duyurusunda bulunduk. Çeşitli kereler savcı ile görüşerek, durumu, dilekçelerimizin yanı sıra sözlü olarak da anlattık. Başta Başbakanlık ve Adalet Bakanlığı olmak üzere, ilgili yerlere telgraflar çektik. Uluslararası Af Örgütü, Helsinki İzleme Komitesi gibi insan hakları savunucusu durumunda olan çeşitli kuruluşlara sözlü ve yazılı bilgiler verdik, belgeler gönderdik. Bu arada TAYAD olarak birkaç kez basın toplantıları düzenleyerek, olayı kamuoyuna da yansıtmaya çalıştık. Bu basın toplantılarında evlatlarımızdan gelen ve gelişmeleri anlatan mektuplar vardı. Bu mektuplarda yaşanan vahşeti dakika dakika anlatıyorlardı.

Saldırılar sırasında üzerlerinde olan ve kan içinde kalan elbiseleri de elimizdeydi. Hepsi paramparçaydı. Tüm bu çabalarımız sürerken, cezaevi kapısından da hiç ayrılmadık. İşkencecilerin yakasına yapıştık. Onlardan hesap soruyorduk. Yaptıkları cezasız kalmamalıydı. İşkencecilerin "Ben yaptım oldu." rahatlığıyla hareket etmelerinin önüne geçmeliydik. Bunun için mücadele ettik ve edeceğimiz de. Onların er ya da geç yaptıklarının hesabını vereceklerine inanıyoruz.

"Onlar Buraya Siyasi Amaçla Geldiler" Diyen Bakan'ın
Sözlerini "Ölürlerse Ölsünler. Sorumluluğu
Ben Alıyorum" Diyen Genel Müdür Tamamlıyor!

22 Mayıs günü aileleri olarak oldukça kalabalık bir şekilde Ankara'ya gittik. Adalet Bakanı ile görüşmeye çalıştık. Bu ziyaretlerimiz daha sonra da tekrarlandı. 28 Mayıs'ta, bu kez de aramızdan seçtiğimiz dört kişilik bir temsilci grubu Ankara'ya gitti. Tüm ısrarlı çabalarımıza karşın, Adalet Bakanı temsilcilerimizle görüşmeye yanaşmadı. Bakanlığın kapıları yüzümüze kapandı. Bakan bizle görüşmek istemiyordu. Oysa hiç de yabancıımız sayılmazdı. Bizler O'nu çok iyi tanıyorduk, tabii O da bizleri. Bu yüzden şaşırmadık. Yine sıkça duyduğumuz nakaratı tekrarlıyordu: "Çocukları siyasidir, bunları kullanıyorlar, onlar buraya siyasi amaçla geldiler." diyordu. Değişmez bir yanıttı bu. Baştan savmak için sıkça kullanılıyordu.

Bakan ve diğer sorumlular var güçleriyle gerçekleri gözlerden uzak tutmaya çalışıyorlardı. 150 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan vahşete sessiz kalmamızı istiyor, işkenceye karşı çıktığımız için de

kullanıldığımızı söylüyorlardı. İşkence yapanların değil de işkenceye karşı çıkanların ideolojik ve siyasi amaçlı ve de sakıncalı olduklarını, böyle kişilerin kullanıldıklarını, hatta vatana ihanet suçu işlediklerini de öğrenmiştik. Zaten öğrenmediğimiz bir bu kalmıştı.

Ankara'ya gidiş gelişlerimizde Adalet Bakanıyla görüşemezsek de Ceza ve Tevkif evleri Genel Müdürü Abdülkadir Özgöz'le görüşebilmiştik. Özgöz, bugüne kadar karşılaştığımız en "açık sözlü" yetkililerden biriydi. Ne düşüncelerini gizliyordu, ne de duygularını saklıyordu. Halk arasında bir deyim vardır ya "sözünü sakınmaz", işte böyle biriydi. Bize açık açık "Ölürlerse ölsünler, sorumluluğu ben alıyorum." diyordu. Gayet rahattı. Cezaevlerinde olabilecek ölümlerden herhangi bir rahatsızlık duymuyordu. Son derece doğal bir şeydi bu. Hele ki siyasi tutsaklar söz konusuysa, ölüm olaylarının olmaması için de hiçbir neden yoktu...

Tüm girişimlerimiz sonuçsuz kalmıştı. Biz anlatıyorduk, onlar dinliyordu. Ya ses çıkarmıyorlar, ya da ölürlerse ölsünler diyorlardı. Evlatlarımızın ölmesini bekleyemedik. Kimse bunu bizden isteyemedi. 5 Mayıs günü, aramızdan dört kişi gönüllü olarak kendilerini cezaevi kapısına zincirlediler. Ellerindeki pankart ve dövizlerle "yeni ölümler istemediklerini" haykırıyor, sloganlar atıyorlardı. Cezaevi önünde "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek", "Yaşasın Cezaevlerindeki Tutsakların Onurlu Direnişi" sloganları vardı. Bu gösteriye de polis müdahale etti. Pankartlara, dövizlere saldırıyor, onları alarak parçalamaya çalışıyor, eline geçirebildiğini yok etmek için üzerinde tepiniyordu. Ancak yine de sloganlar atılıyordu.

Eylem, uzunca bir süre devam etti. Amacımıza ulaştığımız için de eylemimizi bitirdik. Bu eylemden bir gün sonra, cezaevindeki açlık grevinin de bittiğini öğrendik. Bu nedenle, yapmayı düşündüğümüz diğer etkinliklerden vazgeçtik.

BÖLÜM 27

89 1 MAYISI YAKLAŞIYORDU

Günler öncesinden herkesi 1 Mayıs heyecanı sarmıştı. Bu kez de 1 Mayıs "yasadışı" olarak kutlanacaktı. Bu konuda ender ülkeler arasındaydık.

Nihayet o gün gelmişti. 1 Mayıs günüydü. Günün erken saatlerinden itibaren İstiklal Caddesi'ne giden otobüslerde, arabalarda, kaldırımlarda, yollarda, yani hemen her tarafta bir TAYAD'lı aileyi görmek mümkündü.

İstiklal Caddesi'ndeki korteje katılacak ve 1 Mayıs'ın yasal olarak kutlanma hakkı, buralardan geçerek alınacaktı. 1 Mayıs şehitlerini düşünüyorduk. 1 Mayıs için canlarını ortaya koyanları, kanlarını dökenleri, 1 Mayıs için mücadele edenleri düşünüyorduk.

İstiklal Caddesi'nde henüz daha kortej oluşmamıştı ki, polisler saldırmaya başladılar. Coplar durmaksızın inip kalkıyordu, tekmeler, yumruklar kovalıyordu copları. İnsanlar, İstiklal Caddesi'ni çevreleyen ara sokaklara dağılmışlardı. Sloganlar atılıyordu. Polis saldırıyor, taşlarla, sopalarla karşı konuluyor, direniliyordu. Taksim'e giden yollar zorlanıyor, ara sokakların birinde bir pankart açılıyordu: "Yaşasın 1 Mayıs-TAYAD'lı Aileler"

1 Mayıs'ta yüzlerce insan gözaltına alınmış, yüzlerce insan yaralanmıştı. Kimisi kurşunla, kimisi copla, kimisi tekme ve yumrukla... Başlar yarılmış, vücutlar morarmış, insanların her yanı çürük ve şişlerle dolmuştu. İnsanlar yaralı oldukları halde gözaltına alınmışlardı. Biz TAYAD'lı aileler olarak, 1 Mayıs sonrasında ekipler oluşturarak yaralıların durumunu araştırdık. Gözaltındakilerin kimler olduğunu öğrenmeye çalıştık. Dört bir yana dağılmıştık. Hastanelerde ayakta tedavi gören pek çok insan da gözaltına alınmıştı. Bu yüzden Tabipler Odası ve doktorlarla görüştük. Bir kısmımız şubenin önüne gitmiş, gözaltındakilerin durumu hakkında bilgi almaya çalışıyorduk. Bu arada Mehmet'in Cerrahpaşa Morgu'nda olduğunu öğrendik. Morgun önünde bekledik. Polis geniş güvenlik önlemleri almıştı. Mehmet'in ailesine haber verdik. Çok zor bir andı. Bir ana babaya "Oğlunuzu kaybettik. Başınız sağ olsun." demek dünyanın en zor işiydi. Bu anı yaşamayan bilemez. Ülkemizde bu anı insanlara sık sık yaşatanlar, bir gün gelecek kendileri de böylesi anlar yaşayacaklar.

Mehmet'in cenazesinde de bir araya gelmiştik. Polis cenazenin alınmasında güçlükler çıkardı. Cenazenin kaldırılacağı camiye bizi sokmak istemedi. Barikatlar kurdu. Barikatlar sloganlarla açıldı. Polisin "dağılın" ihtarına karşılık, kimse yerinden kıpırdamamıştı. Mehmet'e son görev layıkıyla yerine getirilecekti. Herkes "Cenazemizi Kaldıracağız" sloganlarıyla kararlılıklarını dile getiriyordu. Bir süre sonra, polisin cenazeyi kaçırdığı haberi geldi. Gerçekten de polis caminin arka tarafından cenazeyi kaçırmıştı. Bunun üzerine yürüyüşe geçildi. Polis korteji bölmeye çalıştı. İnsanlar sokak aralarına dağılmaya başladılar. Gösteri sokak sokak devam ediyor, bir polis saldırıyor geri çekiliyor, bir göstericiler saldırıyor geri çekiliyordu. Kucaklarla taşlar toplanıyor, taşlar atılıyordu. Mehmet vardı atılan taşlarda, Mehmet'in sloganları haykırılıyordu. Yaralananlar oldu. Kalp krizi geçirenler oldu. Saldırıdan gazeteciler de nasibini aldı. Hatta birinin polis tarafından kolu kırıldı. Daha sonra çatışa çatışa Topkapı Mezarlığı'na gidildi. Orada anma yapıldı, marşlar söylendi.

BÖLÜM 28

"AYNI KUMAŞTAN DİKİLDİK

"Onurunuz onurumuzdur
Kavganız kavgamızdır, yüreğiniz yüreğimizdir
Savunduğunuz her şey, yaşayan bilincimizdir
Yanaklarınızdan süzülen birkaç damla mı'
Hüzünlü sevincimizdir"
"Şehitlerine Sahip Çıkmayan, Köksüz Ağaca Benzer"

Doğru söze ne demeli!.. İnsanlarımız, evlatlarımız büyük özverilerle, inançla, ölüme "arkadaşlık" yapıyorlardı. Ölümü teslim alanların, yıllardır bizlere öğrettikleri gerçekler, bıraktıkları değerler üzerinde, kişiliğimiz, inançlarımız biçimlenmiş, bugünkü halini almıştı. O zaman onlara olan görevlerimizi yerine getirmeliydik. Çünkü o güne kadar İstanbul ve Diyarbakır cezaevlerinde ölümle koyun koyuna yatan evlatlarımız kadar onurlu bir davranış içinde bulunan insan duymamıştık.

TAYAD'lı aileler olarak Ölüm Orucu'nda şehit düşen evlatlarımızı anmak, yıllar geçse de kazandırdıkları ile birlikte yaşadığımızı, bundan sonra da yaşayacağımızı göstermek için Silivrikapı'daki mezarlarına gittik, Sağımızda, solumuzda çeşitli demokratik kitle örgütlerinden gelenler vardı. Mezar taşlarında "Direnmek Onurlu Bir Görevdir... " yazılı bir pankart asılıydı.

Bir kızımız, güzel bir konuşma yaptı. Bizleri anılara daldırıp daldırıp çıkardı. O günleri hatırladım; o günlerin sessizliği gözlerimde canlandı. Hani derler ya "İn cin top oynuyor". İşte öyle bir sessizlik. Sadece dilimiz döndüğü, aklımız erdiği kadar bir şeyler yapan, yapabileceğimiz her şeyi yapan bizlerin sessizliği vardı.

Şimdi sessizlik yok. Belki de evlatlarımızın çocukları olacak yaştaki güzel insanlar, sessizliğe izin vermemişlerdi; marşlar, türküler, sloganlar şenliği vardı... Onlara sözler verdik, her zaman yaşatacağımıza dair...

Apo'nun mezarı, memleketi olan Manyas'taydı. Bir grupla oraya gittik. 19 kişiydik, genci, yaşlısıyla. Apo'nun köylüleri ve ailesi karşılamıştı bizi.

Topluca mezara gittik. Dört bir yandan, ilçelerden, köylerden insanlar gelmişti. Ne bileyim, sanki "Bizsiz Apo mu anılır" der gibiydiler. Hepsi Apo'ya, şehidimize kenetlenmişler, O'nun yarattığı değerlere kendi değerleri gibi sahip çıkmışlardı.

Burada da konuşmalar yaptık. Marşlar, türküler söyledik. Sloganlarımız her yeri inletiyordu. Hele ki Apo'muzun yazdığı bir şiirden bestelenmiş, 1984 Marşı'nı söylememiz vardı ki, bizlerin o andaki coşkusunu nasıl anlatmalı bilemiyorum...

Her şey güzel, iyiydi. Anma, yarınımıza ve şehitlerimize olan inançlarımızın daha da büyümesi ile son bulmuştu. Derneğimizin Ankara Şubesi'nde de anma düzenlenmişti. Amasya'dan tutsak aileleri ve diğer kitle örgütleri de katılmış, aynı duygu ve coşku orada da olmuş... Eee, ne de olsa aynı kumaştan dikildik!..

Oysa Biz Onları Her Yerde Anıyoruz

"Sevdiklerimizle Birlikteyiz" adında bir panel yapmayı düşünmüştük. Böylece Ölüm Orucu şehitlerimizi anacak, onların ölümleriyle neler kazanıldığını anlatacaztık.

Gerekli başvuruları yaptık. Ancak "Dernekler panel düzenleyemez. Tertip Komitesi olarak başvuru yapın." diyerek izin vermediler. Oysa işadamlarının derneği yapıyordu!.. Ne de olsa burası Türkiye'ydi.

Daha sonra ikinci kez tertip komitesi olarak başvurduk. Yine keyfi uygulamalarla panelimiz yaptırılmadı. Panelimizi engelleyerek şehitlerimizi anamayacağımızı sanıyorlardı. Oysa biz onları sadece panelde değil, her yerde anıyorduk. Sokaklarda, kırlarda, cezaevinde, şubelerde... Her şeyde onların isimleri ve değerleri vardı...

BÖLÜM 29 CEZAEVLERİNDEKİ VAHŞET POLİTİKASI SÜRÜYOR

Babalar Günü'nde Babalara Cop ve Postal Darbeleri

18 Haziran 1989 Babalar Günü'ydü. O gün de normal olarak açık görüş yapılması gerekiyordu. Aileler olarak yine her zaman olduğu gibi cezaevi kapısı önündeydik. Evlatlarımızla yapacağımız görüşmenin heyecanını yaşıyorduk. O gün sadece babalar yoktu, cezaevinin önünde. Eşler, çocuklar, kardeşler, analar da vardı. Cezaevindeki yakınlarıyla karşılıklı görüşmeler de, o görüş gününün heyecanını cezaevi önünde yaşayacaklardı. İnsan evladı ile görüşemezse bile, onun bulunduğu mekanın yanında olmak istiyordu her zaman. Kendini o zaman daha yakın hissediyordu içerdekilere. O gün de işte böyle bir gündü. Önce görüş yapılacak diye, Sağmalcılar Cezaevi önüne toplanan kalabalığın bir kısmı içeri alındı. Bir kısmı da dışarıda kaldı. Meğerse cezaevi yönetimi ve dış güvenlik, bunu bilinçli olarak bizi bölmek için yapmışlardı. Görüş yaptırmayacaklarını bile bile, ailelerden bir kısmını sanki görüş yaptıracakmış gibi içeri almışlardı. Bu da işkence yöntemlerinden birisiydi. Bir ailenin evladı ile, yakını ile görüşüp görüşmemesini işkence aracı olarak kullanabiliyorlardı. Daha sonra askerlerin cezaevi önünde barikatlar kurmaya başladığını gördük. İçeri giren ailelerden tartışma sesleri ve slogan sesleri gelmeye başlamıştı. Bir terslik olduğunu anlamıştık. Askerler de barikat kurunca, amaçları ortaya çıkmıştı. Biz askerlerin kurduğu barikatların üzerine yürüdük. Barikatları aşmaya çalışıyorduk. O arada da içerisi tam bir savaş alanı gibiydi. Cezaevinin etrafı çevik kuvvet ve sivil polislerce sarılmıştı. Biz askerlerin kurduğu barikatlara yaklaştığımızda, askerler de komutanlarının emriyle bizlere saldırmaya başladılar. Tekmeler savruluyor, coplar havada uçuşuyordu. Küfürün bini bir paraydı. Cezaevi yönetimi ve iç güvenlik sorumluları, askerleri ana babaların üstüne saldırtıyordu. Çok iyi hatırlıyorum, o gün hava yağmurluydu. Yerler çamur içindeydi. Tabii onlar buna aldırış etmiyorlardı. Tekme tokat darbeleri arasında bizleri yerlerde, çamurların içinde sürüklüyorlardı. Bütün suçumuz, cezaevindeki yakınlarımızla 10-15 dakika görüşmek istememizdi. Sonuçta onlar görevlerini başarmış, bizi cezaevindeki yakınlarımızla görüşturmemişlerdi. Biz TAYAD'lı aileler olarak bunu protesto ettik. Cezaevi önünde toplanarak halaylar çektik.

Alay Komutanı "Vali", Vali de "Alay Komutanı" Diyor

1 Ağustos Genelgesi'ne karşı yürütülen kampanya sırasında, o dönemdeki Eskişehir Cumhuriyet Savcısı "Bize mağdur olmuş insanlardan, binlerce başvuru geliyor. Suçluları rahat ettirmeyin, yoksa biz de açlık grevine başlarız diyorlar." diyebiliyordu. Onlar işin kolayını bulmuştu. Kendilerinde hiçbir suç yoktu! Halk akın akın onlara geliyor, "Cezaevindekilere işkence yapın, ezin, kişisizleştirin, köleleştirin, hatta çürütün, bununla da kalmayın, öldürün." diyordu...

İşkenceyi, ahlaksızlığı, rüşveti onaylayan, insanca yaşam koşullarını ortadan kaldıran bu anlayış, uluslararası sözleşmelerden her fırsatta söz edip, kendine övünme payı çıkaran iktidarın da ikiyüzlülüğünü gösteriyordu. Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi, "Özgürlüğünden yoksun bırakılmış olan herkese insanca ve insan kişiliğinden gelen onuruna saygı gösterilerek davranılır." diyordu. Bu sözleşmeyi onaylayan iktidar ise orali bile değildi. Çünkü 1 Ağustos Genelgesi'nin kendisi zaten bu sözleşmenin çiğnenmesi demektir.

1 Ağustos Genelgesi'nin sonuçlarından birini de Eskişehir ve Aydın cezaevlerinde yaşadık. O dönem Eskişehir Cezaevi'nde bir tünel bulunmuş ve tünelin ardı sıra yoğun baskılar ve işkenceler gündeme gelmişti. Eskişehir Cezaevi'ndeki tutsakların direnişler sonucu elde ettikleri tüm haklar gasp edilmiş, eşyaları yağmalanmış, tam anlamıyla bir terör estirilmişti. Bunun üzerine Eskişehir'deki tutsaklar açlık grevine başlamış, bu açlık grevi gerek diğer cezaevlerinde, gerek dışarıda yankısını bulmuş, çeşitli destek eylemleriyle direnişler yaygınlaşmaya başlamıştı. Eskişehir Cezaevi'ndeki tutsakların açlık grevleri 30'lu günlerle tanıştığında, TAYAD'lı aileler de işin içine girmişti. Biri Eskişehir, diğeri İstanbul olmak üzere iki eylem gerçekleştirmişlerdi. Öncelikle Eskişehir Cumhuriyet Savcısı ile görüşen TAYAD'lı ailelerin tüm insani talepleri, savcı tarafından sert bir dille geri çevrilmişti. Bunun üzerine TAYAD'lı aileler de Sağmalcılar Cezaevi önünde üç günlük bir açlık grevine başladılar. Açlık grevi sırasında cezaevi önüne açtıkları pankartta "Eskişehir Cezaevi'ndeki Tutsaklar Ölüme Terk Edilemez" yazılıydı.

Bu eylem sırasında, her zaman olduğu gibi yine polis sahnelerdeydi. Coplanmalar, tekmelenmeler, yaşlı anaları yerlerde sürüklemekle devam etti. Polis acımasızca evlatları ölüm tehlikesi içinde olan analara saldırdı. Sağmalcılar Cezaevi önünde başlayan açlık grevi TAYAD'da sürerken, daha önce gözaltına alınan dört kişi serbest bırakıldı. Açlık grevi, serbest bırakılanlar ve yeni katılanlarla birlikte

kitleselleşti.

2 Ağustos günü, yaklaşık 200 kişinin katıldığı bir telgraf çekme eylemi ile açlık grevi bitirildi.

Açlık grevi bitirildikten bir sonraki gün, Eskişehir Cezaevi'nin sabaha kadar boşaltılacağını ve tüm tutsakların sevk edileceğini öğrenmiştik. O zaman Eskişehir Cezaevi'ndeki açlık grevinin 35. günüydü. 35 gündür insanlık dışı koşullarda direnişlerini sürdüren evlatlarımız, ölüm sınırında gezinirken, bir başka cezaevine sevk edilmek isteniyorlardı. Bu düpedüz evlatlarımızın ölümüne davetiye çıkarmak anlamına geliyordu. Bu sevkten amaç, Eskişehir Cezaevi'ndeki direnişi kırmak ve cezaevinden ölü çıkmasını sağlamaktı!.. Eskişehir'den Aydın ve Nazilli cezaevlerine 15 saati bulan bir ölüm yolculuğu başlamıştı. Açlık grevindeki evlatlarımız, elleri kelepçeli olarak ring adı verilen çelik zırlı, dört yanı kapalı, tavanında 4-5 santimetre kalınlığında havalandırma deliği bulunan arabalara üst üste yığılmışlardı. Şimdi sevk de bir işkence aracı olmuştu. Hatta bu sevk, evlatlarımızın infazına dönüştürülmüştü.

Evlatlarımızın ellidokuzu Nazilli Cezaevi'nde bırakılmış, diğerleri de bu ölüm arabalarında Aydın Cezaevi'ne götürülmüşlerdi. Aydın Cezaevi'ne gelindiğinde, jandarma ve gardiyanların dipçik ve sopa darbeleri arasında hücrelere alınıyorlar, bu saldırı sırasında birçok insan yaralanırken, PKK davasından yargılanan Mehmet Yalçınkaya ve Hüseyin Hüsnü Eroğlu, bilinçli olarak katlediliyordu. Yetkili ağızlar, hemen o çok bilinen ve kendilerini temize çıkaracak açıklamalarına bir kez daha başvurdu. Tutsaklar "Aşırı su kaybı sonucu ölmüşlerdi..." Yalan söylüyor, olan, biteni kamuoyundan gizlemeye çalışıyorlardı. Evlatlarımız açlık grevinin 35. gününde ölüm arabalarıyla çıkarıldıkları ölüm yolculuğunda katledilmişlerdi. Onları katleden "kaybettikleri su" değildi. Onları katleden faşizmin cezaevi politikasıydı. ,

Ölüm haberinin duyulması ile birlikte bir grup TAYAD'lı aile Aydın'a gitti. Otopsi raporunun inandırıcı bir yanı yoktu. O arada, açlık greviden dolayı Aydın Devlet Hastanesi'ne kaldırılan tutsakların yanına gidilerek, durumları hakkında bilgi alınmaya çalışıldı. Polis burada da suçunu gizleyebilmek için, bizleri hastanenin çevresinden uzaklaştırmaya çalıştı. Ancak biz bu keyfi tutumu protesto ettik ve hastane önünden ayrılmayarak oturma eylemi yaptık.

Eskişehir Cezaevi'ndeki açlık grevi 50'li günlere yaklaştığında, bu kez de TAYAD temsilcileri olarak bir kez daha Aydın'a gidip, cezaevinde ve hastanede açlık grevini sürdürmekte olan evlatlarımızla görüşmek istedik. Bu amaçla İl Jandarma Alay Komutanı bize bu konuda yetkisinin olmadığını söyleyince, bu kez de Valiliğe giderek, Vali'nin yolunu kestik. Taleplerimizi ona ilettik. Vali de sorumluluğu üstlenmiyordu. O da topu Cumhuriyet Savcısı ile İl Jandarma Alay Komutanı'na atıyordu. Çocuklarımız yaklaşık 50 gündür açlık grevi yapıyor, iki siyasi tutuklunun infazı gerçekleştiriliyor ve bunların sorumlusunu bulmak mümkün olmuyordu. Şimdi de birbirlerini suçlamaya başlamışlardı. Alay komutanı vali diyor, vali de alay komutanı diyordu...

Bu arada avukatların baskısı ve çabalarıyla ikinci kez otopsi yapıldı. Avukatlar bu otopsi sırasında, öldürülen iki kişi üzerindeki işkence izlerini görmüş ve saptamışlardı. Ancak tüm bunlara karşı otopsi raporuna bir kez daha "su kaybindan öldü" diye yazıldı. Böylece gerçekleri saklayabileceklerini sanıyorlardı. Ancak gerçek apaçık ortadaydı...

Tüm bu gelişmelerden sonra, SHP milletvekilleri de Aydın Cezaevi'ne gelmiş ve olayın tanıkları ile görüşmüşlerdi. Bu diyaloglardan da anlaşıldığı gibi, cezaevi girişinde evlatlarımız zorla saç kesme, çırılçıplak soyarak arama gibi yaptırımlarla karşılaşmış, bu onur kırıcı yaptırımlara uymayanlara ise yoğun işkenceler uygulanmıştı. Aydın'da gerçekleşen katliama tepkiler sürüyordu. 7 Ağustos günü Adalet Bakanı'nın Bakırköy Adliyesi'ne geleceğini öğrenmiştik. Bunun üzerine Bakırköy Adliyesi'ne giderek taleplerimizi dile getiren bir pankartta Bakanın yolunu kestik. Tutukluların ölümünden Bakanın sorumlu olduğunu söylüyorduk. Uzun süredir tüm görüşme taleplerimizi geri çeviren Adalet Bakanıyla fiili durum yaratarak görüşebilmiştik.

Şehitlerimizin Cenazelerine Sahip Çıktık

Eskişehir Cezaevinden Aydın'a sevk sırasında öldürülen Mehmet Yalçınkaya'nın cenazesi Urfa'nın Halfeti İlçesi'nin Fındıközü Köyü'ne götürülürken, Hüseyin Hüsnü Eroğlu'nun cenazesi de İstanbul'a getirilmişti. Onlar bizim şehitlerimizdi. Direniş şehitleriydi. Son yolculuklarında onları yalnız bırakmadık. Hüsnü Eroğlu'nun İstanbul'daki cenaze törenine tüm gücümüzle katıldık. En önde taşıdığımız pankartımızda "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek" yazıyordu. "Evlat Acısına Son" pankartı, "Mehmetler, Hüseyinler Ölmez" sloganıyla birleşiyordu. Eskişehir'den başlayan ve Aydın'da noktalan katliamların hesabı sorulacaktı. Buna inanıyorduk.

Evlatlarımızın ölümünden sorumlu olanların hepsi biliniyor, kamuoyu onları yakından tanıyordu. Onlar suçluydular. "Tedavi kabul etmeyen ölü." diyen yönetimin Başbakanı, 1 Ağustos Genelgesi'nde pay sahibi olan ve bununla övünen Adalet Bakanlığı Müsteşarı, "Soyunsaydınız bunlar

olmazdı." diyen Aydın Cumhuriyet Savcısı, "Cezaevleri beş yıldızlı oteller gibi. ", "Onlar ölmez, bilinç kaybına uğradıklarında müdahale edeceğiz." diyen Eskişehir Cumhuriyet Savcısı, 50 gündür açlık grevi yapan insanlara sevke uygundur raporu veren Mengele artığı doktorlar ve görevde bulunduğu sürece siyasi tutsakların ölümünden, sakat kalmasından, insanlık dışı koşullarda günbegün sağlıklarını yitirmesinden sorumlu olan Adalet Bakanı suçluydular.

BÖLÜM 30 HER TÜRLÜ HAKSIZLIĞA DUYARLI OLMAK BİZLER İÇİN BİR GÖREVDİR

Romanya'daki Gelişmeler Karşısında Sesimizi Yükselttik!

Romanya'daki gelişmelere karşı bir şeyler yapmalıydık. Dünyadaki tüm insanların gözü önünde bir oyun tezgahlanıyordu. Bu oyunu açığa çıkarmak, sessiz kalmamak gerekiyordu. Bunun için 4 Ocak 1989 tarihinde, dernek binamızda basın toplantısı düzenledik. Toplantıya sosyalist dergileri ve demokratik kitle örgütlerini davet etmiştik.

Toplantıda bugüne kadar ilerici olanın, haklı olanın, halktan yana olanın safında olmak gerektiğini öğrendiğimizi, Romanya konusunda da aynı davranışı göstereceğimizi belirttik.

Çavuşesku yönetiminin tüm eksik, hata ve zaafalarına karşı desteklenmesi doğru olan tavrıdır. Çünkü onlar bütün olumsuzluklara karşı, genel olarak sosyalizmin çıkarları yönünde tavır almışlardı.

Karşı-devrimciler "demokrasi" diyerek gelmişlerdi, ama burjuvazinin göstermelik demokrasisini bile uygulamamışlardı. Çavuşesku ve karısını düzmece bir mahkemede yargılayarak idam etmişler, asılsız-kanıtsız iddialarla, savunma hakkı vermemekle, gerçek yüzlerini göstermişlerdi.

Bugün bakıyoruz da, bizim o zamanki tavrımızın ne kadar haklı ve yerinde olduğunu görerek gurur duyuyoruz. Romanya'nın bugünkü haline üzülsek de, var olan gerçek bu, ne yazık ki!..

Aksoy Cinayetine Sessiz Kalmayı Düşünmedik, Düşünemedik

Mehmet Akif Dalcı'nın 1 Mayıs 1989'da öldürülmesinden sorumlu olduğu açıklanan, resimleri basılan Polis Memuru Kazım Çakmakçı'nın öldürülmesinin hemen ardından Prof. Dr. Muammer Aksoy öldürüldü. Bu cinayetin hemen arkasından, olay basına İslamcı bir grubun adı verilerek yansıtılmaya çalışıldı. Hedefi belli olmayan bir terör ortamı olduğu izlenimi yerleştirilmeye çalışılıyordu. Eğer kamuoyu bu yazılara, daha doğrusu yazdırılanlara inanmış olsaydı, "Sağ da, sol da aynı, hiçbirinin diğerinden farkı yok, ikisi de gözü kapalı terör estiriyor." diyecekti.

Aksoy cinayetinden sorumlu olduğu şeklinde basına yansıtılan "İslamcı bir örgüt" var mı, yok mu o bile belli değildi. Her ne hikmetse bu islamcı örgütler daha sonra Çetin Emeç ve Bahriye Üçok cinayetlerinde de karşımıza çıktı. Mücadeleyi karalamayı, ortalığı bulandırmayı hedefleyen CIA'nın, MIT'in beslediği güçlerin bu cinayetler serisinde doğrudan parmağı vardı. Onlar hak ve özgürlük mücadelesinin gelişmesini, insanların başlarını kaldırmalarını, gerçekleri görmelerini istemeyenlerdi. MHP'nin yerini şimdi onlar dolduruyordu. Tek amaçları halkın, demokratik örgütlerin, bizlerin haklı mücadelelerini engellemek, hak arayanları sindirmektir.

İşte ülkemiz ve mücadeleimiz üzerinde oynanan bu oyunu açığa çıkarmak, bu oyunun arkasındaki gerçekleri kamuoyuna duyurabilmek amacıyla, Ankara'da Aksoy'un cenaze törenine katıldık. Cenaze töreninde 15 bini aşkın insan vardı. Kortej Ankara Adliyesi'nden TBMM'ye, oradan da Maltepe Camii'ne kadar sloganlarla yürüdü. Meclis'e yaklaşıldığında ise, kortej bölünmek istenmiş, ancak yapılan kararlı müdahalelerin sonucu bu engellenmişti. Maltepe Camii'ndeki törenden sonraki yürüyüşte ise "Aksoylar Ölmeyiz", "Katiller Bulunsun Hesap Sorulsun", "Aksoy'un Katili Faşizmdir", "Haklıyız Kazanacağız" sloganları atıldı.

Kortejin önü Sıhhiye Köprüsü'nde polis tarafından kesilmişti. Polis, buradan mezarlığa kadar olan yolu ancak otobüslere binilerek gidilebileceğini söylüyordu. Onlar neye engel olmak istiyorlardı? Gazetelerde, televizyonda Aksoy cinayetini "kınadığını" açıklayanlar, "olayın sorumluluklarının en kısa zamanda yakalanacağını" söyleyenler, Aksoy cinayetinin kitleler tarafından kınanmasına, cinayetin arkasındakilerin açıklanmasına şimdi engel olmaya çalışıyorlardı. Eğer bu ve benzeri cinayetlerin gerçek sorumlularını yakalamak istiyorlarsa, onların önümüzde değil, yanımızda olmaları gerekirdi. Öyle değil mi?..

Her şeye rağmen, en önde bulunan biz TAYAD'lı ailelerin kararlılıkları sonucu dağılınmadı, otobüslere binilmesi kabul edilmedi ve yürüyüşün önündeki barikat zorlanmaya başlandı. Karşılaşılan tutum ise benzerlerinden farklı değildi. Yine coplar, tekmeler, sürüklenmeler ve gözaltılar yaşanmıştı.

Cenaze töreninden sonra, bu provokasyon karşısında tavır almayı sürdürdük. Ülkesinin ve halkının sorunlarına karşı duyarlı olan, bu sorunların çözümünü içine mücadele eden herkesin bu duyarlılık ve sorumluluğu göstermesi gerekir. Bu olay sadece bizim dışımızda değildi ki. Bizlerin mücadelesini engellemeyi, bizlere de gözdağı vermeyi amaçlıyorlardı.

Biz de buna sessiz kalmayarak, birçok demokratik kitle örgütünün katıldığı bir açlık grevine başladık. Açlık grevimize 150'ye yakın insan katılmıştı. (Bu rakam sadece İstanbul'da açlık grevine başlayanların sayısıdır. Türkiye genelinde diğer yerlerde ve cezaevlerinde aynı eylemi destekleyenler

bu sayının dışındadır.) Açlık grevi ile birlikte Yeni Çözüm ve Devrimci Gençlik dergileri ile TAYAD, DEMKAD, BAKAD, GOPKAD, BEYKAD, ÇİHKAD, GEYAD, EMEKAD, BİKAD, KKDD, SKDD, ÜM-DER, KAR-DER, SULKAD, AKAD, BEM-DER, GÜLKAD, YEN-DER, ESEKAD, Küçükçekmece ve Zeytinburnu Halkevleri, Demokrasi Mücadelesinde Öğretmenler, mimar-mühendisler, PTT çalışanları, sanatçılar ve Türk Hemşireler Derneği İstanbul Şubesi üyeleri adına taleplerimizi yazılı olarak bir basın toplantısıyla kamuoyuna açıkladık. Taleplerimiz şunlardı:

1) Egemen güçler tarafından tertiplendiğine inandığımız tüm provokatif olaylarla, M.Aksoy katliamını da ülkemizin özgür ve demokratik geleceğine yönelik bir komplo olarak görüyor, olayın bu niteliğine uygun ciddiyetle ele alınarak katillerin bulunmasını ve provokasyonların açığa çıkarılmasını istiyoruz.

2) Bu konuda resmi güçlere ve onların denetiminde yürütülen soruşturmalara güvenmiyor, tüm kamuoyunun da güvenmediğine inanıyoruz. CIA ve yerli uzantıları tarafından işlenen bu cinayetin MİT, siyasi polis tarafından soruşturulmasının "bozacının şıracıya şikayet edilmesi" hikayesinden farklı olmadığını görüyoruz. Bu güçlerce yürütülecek soruşturmanın sonucu bugünden bellidir. Geçmişte diğer provokatif olaylar gibi faili meçhul kalacağı, ya da göstermelik suçlular yaratılacağı açıktır. 1971'de gemilerin bombalanıp yakılması, Kültür Sarayı sabotajı, daha sonra Bedri Karafakioğlu, C. Orhan Tütengil, A. İpekçi, 8. Cömert ve Kemal Türkler'in katledilmesinde, 1 Mayıs 1977, K.Maraş, Çorum, Malatya vb. katliamlarında, B. Ecevit, H. Fendoğlu'na yönelik suikastlarda olduğu gibi Aksoy dosyasının da aynı akibete uğrayarak faili meçhul cinayetler ve tertipler dosyası olarak rafa kaldırılmasını istemiyoruz.

"Bu nedenle soruşturmanın bu güçler tarafından yürütülmesine son verilmesini, başta Barolar Birliği ve Türk Hukuk Kurumu olmak üzere, toplumun her kesimini kapsayan tüm demokratik kitle örgütleri ve kuruluşlardan seçilecek temsilciler, TBMM'den, üniversitelerden, hukuk adamlarından ve demokratlığı herkesçe kabullenilecek kişiler, demokrat aydın ve yazarlardan oluşturulacak bir komisyon tarafından yürütülmesini, denetlenmesini ve sonuçlarının düzenli bir şekilde kamuoyuna açıklanmasını, bu soruşturma için komisyonun personel, bilgi ve teknik ihtiyaçlarının koşulsuz yerine getirilerek, çalışmalarında her türlü kolaylığın sağlanmasını talep ediyoruz.

"Tüm ilerici, demokrat, yurtsever ve devrimcileri eylemimizi desteklemeye ve bu doğrultuda mücadele etmeye çağırıyoruz. "

Açlık grevinde ileri sürdüğümüz bu taleplerin arkasından da, Aksoy olayı ile ilgili olarak bir panel düzenlendi. Panelde konuşmacı olarak TAYAD Yönetim Kurulu'ndan bir üyemiz de vardı.

O dönem bu talepler etrafındaki mücadelemizi ve çalışmalarımızı sürdürdük. Bu konuda belli bir kamuoyu yaratmış ve kamuoyunun dikkatlerini olayların ardındaki gerçeğe çekebilmiştik. Bugün hala Aksoy ve sonrasındaki Emeç, Üçok cinayetleri karanlıkta duruyor. Bunların aydınlatılabilmesi, gerçek sorumluların ortaya çıkartılabilmesi ancak mücadelenin gelişimi ile olacaktır.

Panama Halkının Yanında Olmaya Çalıştık

ABD emperyalizmi Panama'yı işgal edince, 22 Aralık 1989 günü Beyazıt Meydanı'nda, DEMKAD'lı kadınların ve TAYAD'lı ailelerin, "Biz emperyalizmin emekçi kitlelere neler getirdiğini, onları nasıl parçalayıp kendi çıkarları doğrultusunda kullandığını çok iyi biliyoruz. Emperyalizmin emekçi kitleleri sömürü düzenine, kurduğu planlara gözümüzü kapamayacağız." dedikleri bir gösteri gerçekleştiriliyordu. Bu gösteride pankart asılıp, konuşmalar yapıldı.

23 Aralık 1989 günü ise, bu kez ABD'nin İstanbul Konsolosluğu önünde bir gösteri gerçekleştirildi. Bu gösteride de ABD emperyalizminin tavrı kınanmıştı.

Biz TAYAD'lı aileler de emperyalizmin bu saldırısının tüm dünya halklarına yönelik olduğunu biliyorduk. O yüzden, biz de bu olay karşısında emperyalizme karşı mücadelenin gerekliliğini anlatmaya çalıştık. Panama halkını emperyalist eşkıyalık karşısında yalnız bırakmadık.

Savaş Körfez'deydi Ama Türkiye'de de Halka Karşı Bir

Savaş Başlatılmıştı

Ağustos başında Körfez bunalımı patlak verdi. Ortadoğu'da savaş bulutları dolaşmaya başladı. ABD emperyalizmi savaş için varını yoğunu ortaya koyuyordu. Bunu yaparken, bizim gibi müttfiklerini de savaşın içine yuvarlıyordu. Bu savaş bizim savaşımız, halklarımızın savaşı değildi. Ama ABD, kendi çıkarları için bizi de peşinden çekip götürüyor, ateşe atıyordu. Bu nedenle biz TAYAD'lı aileler, ABD emperyalizminin jandarması olmaya, petrol tekelleri ve 3-5 şeyh için kanımızın dökülmesine göz yumamazdık. Çünkü biz Ortadoğu halklarıyla kardeşçe yaşamak, IMF'nin yönettiği değil, bağımsız Türkiye istiyorduk. Onuruyla yaşamak isteyen, ülkesinin, halkının, çocuklarının bugününün ve geleceğinin karartılmasını, Ortadoğu halklarının daha fazla ezilmesini istemeyen herkes gibi, biz TAYAD'lı aileler de savaşa karşı çıkmalıydık. Bir savaş vahşeti görmek istemiyorduk. Çünkü cepheye

gönderilecek yine bizim çocuklarımız olacaktı. Savaş hali gerekçesiyle 12 Eylül döneminin vahşetini yine bizler yaşayacaktık.

İşte bunun bilinciyle TAYAD'lı aileler olarak, DEMKAD'lı kadınlarla birlikte tüm demokratik kitle örgütlerine bir çağrı yaptık. Ve DKÖ'lerin oluşturduğu platformda aktif olarak yer aldık. Yanı sıra, savaşa karşı olma noktasında, tüm devrimci-demokrat çevrelerle birlikte tavır almaya hazır olduğumuzu bildirdik.

Dünya Barış Günü'nde özel sayı çıkararak, herkesi savaşa karşı etkin tavır almaya çağırdık. Savaşa karşı oluşturulan birliklerde, biz İnsan Hakları Derneği'nin de yer almasını istedik. Ancak İnsan Hakları Derneği'nden aldığımız yanıt, destekleyecekleri fakat içinde yer almayacakları şeklindeydi. Oysa daha savaşın başlarında, savaş hali uygulamalarından birisi olan idamlar gündeme getirilmişti. Bunu adım adım diğer antidemokratik uygulamalar izliyordu.

Tutsak aileleri olarak "Emperyalist Savaşa Hayır" komiteleri oluşturduk. Bu komite ilk olarak savaş hali uygulamalarının sonucunda gündeme getirilen idamlara karşı Bayrampaşa Cezaevi önünde bir protesto eylemi yaptı. "Çocuklarımızın İdam Edilmesine İzin Vermeyeceğiz" pankartı açılarak, sloganlar atıldı. Basın toplantısı ile kamuoyuna eylemimizi duyurmaya çalıştık.

Yine aynı dönemde, 12 Eylül'de idam edilenlerden birinin mezarı başında anma yaptık. TBMM'ye telgraf çekerek, milletvekillerine "Vebali altında kalacağınız idamlara onay vermeyiniz. " çağrısında bulunduk. İstanbul'da açtığımız imza kampanyasında bir araya getirdiğimiz 10 bine yakın imzayı TBMM'ye gönderdik.

TAYAD Emperyalist Savaşa Hayır Komitesi, daha sonra İstanbul'da Emperyalist Savaşa Hayır Komiteleri ile birlikte, çeşitli ortak kampanyalar gerçekleştirdi.

BÖLÜM 31 UNUTMAYALIM KI, ÖRGÜTSÜZ BİR HALK, KÖLE BİR HALK DEMEKTİR

"Gel gör ki kolay değil her vakit
karşısına çıkan düğümü çözmek
Bakarım, kökleri derin ve çetrefil,
ne nedenini bulmak mümkün
ne de savaşmak tek başına
el ele verilmeli derim o halde
çözmeye çalışanlarla aynı düğümü"

12 Mart "cilasını" yetersiz görüp, 12 Eylül'le "işî kökünden halletmenin" hayalini kuranlar, bir türlü rahat nefes alamadılar doğrusu. O zaman ne yapacaklardı. Bütün hınçlarını bizlerden, demokratik kitle örgütlerinden çıkarmaya çalışacaklardı.

Çünkü onlar, iliklerine kadar sömürülmeyi, "şükür" deyip, kader olarak gören; baskıları, zorbalığı sineye çeken, haklarını almayı, korumayı, savunmayı bilmeyen, hatta ağzına almaya dahi çekinen "ağız var dili yok" insanlar istiyorlar... Karşlarına sebilhane bardağı gibi dizili, "evet efendim"ci, şapkasını göğsüne kavuşturmuş, başı önüne eğik, hazır olda, gözlerinin içine bakamayan halk, onlar için en iyi, çağdaşlaşmış, gelişmiş halk demektir!

İyi de; gerek bizler, gerekse bu ülke üzerinde yaşayan ilerici-demokrat, devrimci insanlar yapılanları gördükçe örgütlenmişler, örgütlendikçe genişlemişler, giderek halk arasında kabul görmüşlerdi; dernekler dernekleri, kurumlar kurumları izlemişti!

Sürekli olarak, onları desteklemeyen herkes düşman edildi. Yetmedi, baskılar, işkenceler gördü. Birçok demokratik kitle örgütüne saldırıldı.

1990 yılının şubat ayına gelindiğinde, halka ve onun özgürlüklerine yönelik saldırılar da alabildiğine yoğunlaşmıştı. İktidar, halkla bütünleşmiş demokratik örgütlenmeleri dağıtıp, ortadan kaldırmak için bütün araç ve gereçleri kullanıyordu. Çünkü kitlelerin birleşmiş, örgütlü gücünün kendi sonları olacağını biliyorlardı. En meşru, demokratik talepler bile bu baskıların en yoğunlarıyla karşılaşılıyordu. Siyasi iktidar, yükselen toplumsal muhalefet karşısında daha da azgınlaşıyor, örgütlenme özgürlüklerinin karşısına çıkıyor, bir yandan örgütlenme özgürlüklerinin genişletilmesinden söz ederken, diğer yandan da demokrasi güçlerine saldırıyordu. Demokratik kitle örgütleri peş peşe basılıp kapatılıyor, yönetici ve üyeleri gözaltına alınıyor, tutuklanıyor, panel, miting, basın toplantısı, resim sergisi vb. faaliyetlerin hiçbirine izin verilmiyordu. En ufak bir toplumsal kıpırdanış dahi manyetolarla, askılarla, falakalarla, meydan dayaklarıyla, aylarca sürecek cezaevi serüvenleriyle karşılanıyordu. Siyasi gündem giderek halkın lehinde belirlenmeye başlandıkça, pervasız bir saldırı dalgası yaşanıyor.

Böylesi bir süreçte, halkın öz örgütlülükleri olan demokratik kitle örgütleri üzerindeki bu baskılar göğüslenmeliydi. Buna sessiz kalmak demek, halkın örgütsüzlüğe mahkum edilmesine dünden razı olmak anlamına gelecekti. Bu demokratik kitle örgütlerini insanların nasıl canını dişine takarak kurduğunu ve yaşatılmaya çalışıldığını biliyoruz. Artık yoğunlaşan baskılara karşı ortak bir tavır almanın da zamanı gelmişti. Söz, karar ve örgütlenme hakkının engellenemeyeceği gösterilmeliydi. Bu bakış açısıyla hareket edilerek, İstanbul'daki çeşitli demokratik kitle örgütlerinin temsilcileri 23 Ocak 1990 günü İstanbul Valiliği önünde toplanarak vali ya da yardımcısıyla görüşme talebinde bulundular. Yapılan görüşmede 31 demokratik kitle örgütü ve Demokrasi Mücadelesinde Öğretmenler, Mimar-Mühendisler, Avukatlar adına temsilcilerin imzalarını taşıyan bir dilekçe vali yardımcısına iletildi. Bu dilekçe ile özellikle, son dönemde yoğunlaşan polis terörüne dikkat çekip, baskılara karşı taviz vermemeye, sonuna kadar direnmeye kararlı olduğumuzu vurguluyorduk.

Görüşme sonrasında bir basın açıklaması yaparak, süresiz açlık grevine başladığımızı ilan ediyoruk. Basın açıklamasında "... halkımızın tepkilerini dile getirmesine engel olan, örgütlenmesine izin vermek istemeyen baskı ve saldırı kampanyası, kitlelerin demokrasi mücadelesinden uzak tutulmalarını hedeflemektedir. Bunun için de antidemokratik uygulamalar gündemden eksik edilmemektedir. Tüm demokrasi güçleri baskılara karşı mücadele etmelidir. Unutmayalım ki, örgütsüz bir halk, köle bir halk demektir. Köleliği kabul etmiyorsak, örgütlenelim ve demokratik kitle örgütlerimize, sendikalarımıza ve meslek örgütlerimize sahip çıkalım." diyoruz.

Süresiz açlık grevine başlayan bizler, bu basın toplantısının ardından TAYAD'a gelerek eylemimizi burada sürdürmeye başladık.

Açlık grevi devam ederken, söz, karar ve örgütlenme özgürlüğüne yönelik baskılara karşı kamuoyunda da değişik tepki ve destekler gelişmişti. 24 Ocak 1990 günü İstanbul'un değişik semtinde 100'e yakın pankart asılmıştı.

25 Ocak günü ise Eminönü Meydanı'nda yaklaşık 300 kişinin katılımıyla yapılan gösteride, "Söz Karar ve Örgütlenme Hakkımız Engellenemez", "Dernekler Üzerindeki Faşist Baskılara Son" sloganları atılmıştı. Yine aynı gün Mısır Çarşısı'nın arkasında "Söz Karar ve Örgütlenme Hakkımız Engellenemez" "DKÖ'ler Üzerindeki Polis Eşkıyalığına Son -TAYAD'lı Aileler" yazılı pankartların asıldığı görülmüştü. Bunların dışında, DKÖ'ler üzerindeki baskıları protesto etmek amacıyla, İstanbul'un daha birçok semtinde de protesto gösterilerinin düzenlendiği o dönem bilinen haberler arasındaydı.

Yine 25 Ocak günü, açlık grevini sürdüren DKÖ temsilcileri olarak basın-yayın kuruluşlarını ziyaret edip görüşmelerde bulunduk, sorunlarımızı anlattık, eylemlerimizin amacı hakkında bilgi verdik. Bu ziyaretler sırasında Cumhuriyet Gazetesi'nin tavrına özel olarak değinmek gerekiyor. Cumhuriyet Gazetesi yetkilileri, açlık grevindeki demokratik kitle örgütleri temsilcilerini gazete binasına sokmamış, ısrarlı davranınca da Yeşildirek Karakolu'ndan polis istemişlerdi. Ne demeli; "Adımı güveç koy ama, ocak üstüne koyma" diyenlerden başka bir şey beklenmezdi.

Basın-yayın kuruluşlarına ziyaretin ardından, o dönemde 1 Aralık direnişçisi öğrencilerin İstanbul DGM'deki duruşmalarını izlemeye gittik. Aynı akşam ise, açlık grevindekiler olarak Ankara'ya hareket ettik. 26 Ocak günü aramızdan seçtiğimiz beş kişilik bir temsilci grubu İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Rıza Gür ile görüşerek, özellikle son dönemde demokratik kitle örgütleri üzerinde yoğunlaşan baskıların, talan, baskın, gözaltı ve kapatmaların son bulmasını ve Dernekler Yasası'nın demokratik bir tarzda yeniden düzenlenmesi için çalışmalarına başlanılmasını talep eden bir dilekçe verdi. Daha sonra TBMM'ye gidildiğinde polisin beş kişilik temsilci grubunu kabul edip, diğer açlık grevcilerini dağıtmaya çalışması karşısında temsilcilerimiz görüşmeyi protesto ettiler. Dönemin SHP Grup Başkan Vekili Hasan Fehmi Güneş'le yapılan görüşmenin ardından, İHD, Halkevleri Genel Merkezi ve TAYAD Ankara Şubesi ziyaret edildi ve aynı gün İstanbul'a döndük.

29 Ocak tarihine gelindiğinde ise, diğer DKÖ'lerde de açlık grevleri başladı. Açlık grevleri bir anda İstanbul'daki DKÖ'lere de yayılmıştı. O gün İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü'nde düzenlenen bir forumda, Devrimci Gençlik de dernekler üzerindeki baskıları protesto etmek için destek açlık grevine başladı. Açlık grevi daha önce M. Ü. Basın Yayın Yüksekokulu Öğrenci Derneği'nde başladı. AKAD Merkezi'nde başlayan açlık grevine GOP-KAD'lılar, SULKAD'lılar, ÇİHKAD'lılar ve Esenler Halkevi'nden insanlar katılırken, BAKAD'lılar, Çekmeceli devrimciler ve YEN-DER'liler YEN-DER'in merkezinde; Demokrasi Mücadelesinde Kamu Çalışanları, Öğretmenler, PTT Çalışanları, Mimar-Mühendisler BEM-DER'de; gecekonduardan gelen emekçi halk GEYAD'da; Anadolu yakasındaki derneklerin üyeleri de ÜM-DER'de açlık grevine katılırken, DEMKAD ve EMEKAD da destek açlık grevi başlamıştı. Açlık grevi süresince Grup Yorum üyeleri derneğe gelerek türküler söylediler, oyunlar sergilediler, desteklerini yanımızdan eksik etmediler.

30 Ocak 1990 Salı gününe gelindiğinde ise, saat 12.30 civarında Valilik önünde toplandık. 600'ü aşkın bir kitle vardı. Açlık grevcileri amaçlarımızı anlatan ve taleplerini sunan bir dilekçeyi vermek için Valiliğe girmek istediler. Ancak Valilik binasının dış kapısı polis tarafından kapatılarak, içeriye giriş engellendi. Dernekler üzerindeki baskıları protesto eden dilekçelere bile tahammül gösterilmiyordu. Kısa bir süre sonra da çevik kuvvet polisleri, Valilik önünde toplanan bizlerin, polisin "dağılın" ihtarının karşısında "dağılmama ve taleplerimizde ısrarlı olma" tavrımızı görünce üzerimize saldırdı. Yine ülkemizde sıkça rastlanan bir manzara daha yaşandı. 40'ı aşkın insan gözaltına alındı.

31 Ocak'ta demokratik kitle örgütlerinin temsilcileri ve üyeleri olarak, bir gün önce yaşanan polis saldırısının sorumluları hakkında İstanbul Adliyesi Cumhuriyet Savcılığı'na gelerek suç duyurusunda bulunduk. Suç duyurusunun ardından bir arkadaşımız basın mensuplarına açlık grevinin bitirildiğini, ancak mücadelenin süreceğini açıklıyordu.

BÖLÜM 32 KAPILARA KİLİT VURABİLİRLER AMA YÜREKLERE ASLA

"Bakıyorum onların yüzüne
ne yenilmiş, ne eylem yorgunu
yeşerttiği incecik tohumlar ülkemin;
incecik bir güneşle, ama direnç dolu,
kabukları arasından gelecek günlerin"

"İnsan Hakları Haftası" çerçevesinde İstanbul çapında asmak istediğimiz "İnsan Hakları için Omuz Omuz" pankartlarına izin verilmişti. Şaşırtıcı bir gelişmeydi. Ama çok geçmeden, devlet kendine yakışır tavrını ve gerçek yüzünü gösteriyordu.

13 Aralık 1990 günü kapımıza dayanıp, baskın düzenleyen polis, İstanbul Valiliği'nin "emrini" dayatıyordu. Güya, "amaç dışı faaliyet göstermek"ten derneğimiz kapatılıyordu.

Neydi bizlerin, TAYAD'ımızın suçu?

TAYAD, 12 Eylül karanlığında bir ışık, korkunun hakimiyetine karşı çıkan çılgınlığımızdı. Herkesin evlere kapandığı, cuntaya övgüler dizdiği bir sırada evlatlarımızın yol göstericiliğinde, ülkemizin geleceğini aydınlatmaya çalışan analar babalardık...

TAYAD, yaprağın dahi kıpırdamaktan çekindiği zamanda, Taksim Alanı'na çıkıp, siyah çelenk koyma ve 12 Eylül'ü protesto etme "suçu"nu işlemiş, halklarımıza ancak mücadele ile ayağa kalkılabileceğini ve yürünebileceğini göstermişti.

TAYAD, demokratik mücadelede yerini aldığı günden bu yana, düzenin şimşeklerini üzerine çeken mücadele hattını yaratmıştı. Örgütlü olmanın, kazanmanın ilk adımı olduğunu kanıtlamıştı.

Mahkemeler mahkemeleri, işkenceler işkenceleri ve baskılar baskıları izledi. Ama, hiçbir zaman "Yeter, tamam" demedik. Bataklıkta dahi ışıklı yolların olacağına inandık ve inadına zulmün üzerine yürüdük.

Sadece halklarımızın değil, dünya halklarının da sesi olmaya, enternasyonal görevlerimizi yapmaya çalıştıkça, siyasi iktidarlar oturdukları yerlerden fırlıyor, "tutuklayın, copleyin, işkence edin" diyor.

Daha sayısız "suç" işledik!..

Bu suçların büyüklüğünü kaldıramayanlar çareyi kapımıza kilit vurmakta buldular. Yine yanıldılar.

Hiç unutmasınlar; bizlerin mücadelesi TAYAD'la başlamadı. TAYAD'ı rica ve minnetle kurmadık. O, mücadelemizin çocuğuydu!..

Kapımıza kilit vursalar da, yüreklerimiz, inançlarımız her zaman yaşamaya devam edecek.

Çünkü bizim bir misyonumuz var!..

Şimdi her ev, her sokak, her mahalle, her il bir TAYAD; kimi zaman öfkemizde, kimi zaman halaylarda, kimi zaman da sloganlarda; işçide, öğrencide, memurda; kısaca tüm emekçi halkımızda yaşıyor TAYAD!..

Çünkü, mücadelemiz baskılara karşı her koşulda daha da güçlenerek sürdü ve her zamanki gibi işkencelerin, katliamların olduğu her yerde bizler olduk. Olmaya da devam ediyoruz...

"Kavradık nereden geldiğini çünkü umudumuzun

Şafağı savunmak olduğunu kavradık geceye karşı;

ne bizimle başladı, ne kesilip kalacak bizden sonra

kavradık durdurulmaz yapan nedir bu akışı,

ve sıradan bir er olduğumuz halde bu kavgada

boyun eğmiyorsak önünde koskoca bir ordunun

doğruladığı için bizi yaşamın her dakikası"